

ELISABETH WAST

ZOET EN BITTER, LICHT EN DUISTERNIS, OP DE WEG NAAR DE HEMEL

**TOT HAAR EIGEN EN ANDERER BESTURING OPGETEKEND IN DE LOOP
VAN HAAR VERBORGEN LEVEN MET GOD**

**IN DE SCHOTSE TAAL UITGEGEVEN EN NU IN HET NEDERLANDS
OVERGEZET MET EEN VOORREDE OP DE INHOUD PASSENDE, DOOR
EEN DIENAAR IN DE KERK VAN JEZUS CHRISTUS**

**Met TOELICHTINGEN
die betrekking hebben op de periode waarin Elisabeth Wast leefde**

**Weduwe Pieter van Gilst,
Rotterdam, 1743. 314 bladzijden. 3^e druk**

**A. Fisscher,
Utrecht, 1873. 304 blz.**

**K. Heerschap, z.j.
Uitgeverij Ouddorp
Onveranderde uitgave volgens 1729**

**STICHTING GIHONBRON
MIDDELBURG
2017**

Elisabeth Wast werd geboren in Edinburgh (een van minstens twee overlevende kinderen in het gezin) op een onbekende datum. Ze zegt dat ze al vóór 1689 enkele jaren een lege religie van 'goede werken' had beoefend, dus zelfs al op de vroege leeftijd waarop religieuze ervaring kan worden beoefend, kan ze wellicht wat later dan 1670 geboren zijn.

'Memoires van geestelijke ondervindingen' werd gepubliceerd in **1724 te Edinburgh**, na haar dood. Het was de eerste druk van het originele manuscript, met de naam: 'Elisabeth Wast'.

Elisabeth is nog matrone geweest in het Trades Hospital in Edinburg. De datum van haar overlijden niet bekend. Maar het moet ergens zijn gebeurd tussen 1709 en de datum waarop haar memoires postuum werden gedrukt in 1724.

PSALM 31: 8, 9 en 20.

Ik zal mij verheugen en verblijden in uw goedertierenheid, omdat Gij mijn ellende hebt aangezien, en mijn ziel in benauwdheden gekend;

En mij niet hebt overgeleverd in de hand des vijands: Gij hebt mijn voeten doen staan in de ruimte.

O, hoe groot is uw goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen, die U vrezen; dat Gij gewrocht hebt voor degenen die op U betrouwen, in de tegenwoordigheid der mensenkinderen.

Door het geloof zijn de muren van Jericho gevallen. (Hebreeën 11: 30).

VOORREDE

AAN DE GETROUWEN IN DEN LANDE.

BIJ het uitgeven van dit boekje in onze taal, werd ik verzocht iets te schrijven tot waarschuwing tegen de velerlei misvattingen en tot bestuur aangaande het verborgen leven met Christus. Het gelezen hebbende, vond ik er verscheidene zaken in, die in deze tijd

nodig zijn indachtig te maken; en mij opgewekt, om van en tegen het kwaad te getuigen: Neemt nu maar deze: Ik dacht met smart aan de dagen onzer vaderen, toen de waarheid en godsvrucht bloeiden, en allerlei geleerdheid, bijzonder de wetenschap der Heiligen vermeerderd werd, door het oefenen van gemeenschap met onze broeders over zee (de Engelsen) toen men de schriften van Perkins, Hildersham, Owen, Goodwin e. a. hoogschatte, en gebruikte tot opbouw van Sions muren onder ons; daar wij nu, sedert vele jaren als kinderen door de vloed bewogen en omgevoerd zijn geworden, met allen wind van leer, door de bedriegerij der mensen, door arglistigheid om listiglijk tot dwaling te brengen (Ef. 4: 14) en door het twisten en stoten tegen elkander, zo vervreemd zijn geworden van de kennis der waarheid, die naar de godzaligheid is; dat die er van spreekt als in de vorige tijden, een verkondiger schijnt van vreemde dingen, en men hem nauwelijks kan verdragen, ja algemeen is het, verachtelijk van die dagen te spreken, en laag te begeren de boeken en geschriften tot besturing van die tijd, toen echter van zoveel nut: Kinderen verachten toch uit onkunde en door hoogmoed het werk van mannen; als men de waarheid niet aanneemt en gelooft. Maar een welbehagen in ongerechtigheid heeft, zendt God een kracht der dwaling, dat men de leugen gelooft (2 Thess. 2: 10-12).

In 't bijzonder zag ik aangaande de bediening des Woords in Schotland, dat er in sommige leraars aldaar nog iets van die geest gevonden werd, die eertijds in zo ruime mate rustte op Mr. Knox, Rutherford, Durham, Brown e. a.; en daar een bediening in de Geest en de Geest daar onder en bij was; en daar de Jezus lievende en zoekende door de wachters gevonden werd en nadat zij een weinig van Hem weggegaan waren, Hem dan vonden, enz. (Hoogl. 3: 2, 3).

Gelukkig volk, wie het alzo gaat in tegenstelling van diegenen welke wonen waar de wachters hen slaan, wonden enz. (Hoogl. 5: 7); het verborgen leven in de gemeenschap met Christus voor verbeelding, dweperij, enz. uitmaken, en dus de handen der goddelozen sterken. Maar hen bedroeven, die de Heere niet bedroefd wil hebben; waar men een geschilderd geloof en liefde (dood en koud) voorstelt, en daarop het volk van vrede spreekt; en al de aandrang op woordenkennis, uiterlijke godsdienstigheid en burgerlijke rechtvaardigheid uitkomt. Maar God in geest en waarheid te dienen: geveinsdheid, kwakerij, of erger noemt; *zulken die naar de Geest zijn, worden toch vervolgd door hen, die naar het vlees geboren zijn* (Gal. 4: 29).

Hoort de godgeleerde **Owen** in zijn "Christus God en Mens", bladzij 243, eens nadrukkelijk daarvan spreken:

"Zij, die voor de liefde van Christus niet gevoelig zijn, hebben geen kennis van het leven en de kracht des Evangelies, noch van de waarheid of dadelijkheid der genade Gods, en geloven niet één artikel van het Christelijk geloof, gelijk het behoort; en die zijn voor Christus liefde niet gevoelig, wier genegenheden door die liefde niet tot Hem getrokken worden.

Ik zeg, dat zij, wier harten door de liefde van Christus in de aanneming en uitvoering van het Middelaarschap niet bewogen worden, zodat zij ware en geestelijke, gevoelige

genegenheden tot Hem hebben, maken van de godsdienst een schouwspel, een fabel voor het toneel der wereld, en een werk en bezigheid van onze fantasie en inbeelding. De mensen kunnen van deze dingen spreken, alsof ze die van buiten geleerd hebben. Maar die zichzelf inbeelden, dat; de hoogste genegenheid onzer zielen op Christus te stellen; Hem, omdat Hij ons heeft liefgehad, met ons ganse hart lief te hebben; door die liefde overwonnen te worden; van liefde krank te zijn; en onze zielen gestadig met vermaak tot Hem te neigen en Hem aan te kleven, niet anders dan fantasie en inbeelding is, hebben niet de rechte kennis van de christelijkheid. Ik verzaak die godsdienst, hetzij welke het wil, die zulke gruwelen leert, inboezemt of toestemt. Die leer, welke de mensen inprent een verachting van die vurigste liefde tot Christus of afkeert van de weerliefde tot Hem; verschilt zoveel van het Evangelie als de Alkoran, en strijdt zo zeer tegen de bevindingen der gelovigen, als hetgeen in en door de duivelen gewrocht wordt. Liever had ik voor altoos mijn lot en deel met de minsten gelovige, die krachtig gevoelig zijnde van de liefde van Christus, Zijn dagen doorbrengt in beklaging van zichzelf, dat hij Hem niet meer liefheeft, dan hij in de uiterste poging, om dezelve te betonen, in zich bevindt; dan met de beste van dezen, welke ijdele bespiegelingen en een vals voorgeven van reden opblaast, tot een verachting dezer dingen."

En wat verschilt ook zulk een bediening in de Geest, van die, in welke het Woord Gods vervalst, te koop gesteld, en dus verderfelijke ketterijen bedekt worden ingevoerd; waar men hoogmoedige redenaars als op een toneel ziet verschijnen, afgericht door hun meesters, om ketelachtige oren te strelen, met een zwier van hoogdravende woorden, gebaren en stembuigingen (aan komedianten ontleend), en men hoort door een ongoddelijk ijdel roepen met woorden zonder wetenschap de raad Gods verduisteren; waar de oprechten zuchten onder de last van zulke drijvers, over die gruwelen in het heiligdom; en de onwetenden met verwondering van daar gaan zo vergenoegd als door een aanzienlijk man naar de wereld verhaald wordt alsof zij in een komedie geweest waren; immers sprekers en hoorders dragen er uit, loftuiting en ijdele harten, verre van die der Emmaüsgangers, of der toehoorders van Petrus (Hand. 2: 37).

Dus ziet men de aardse en natuurlijke wijsheid, die in het oude suffende Pausdom is, als herleven (de voorstanders van de Reformatie toch zijn heen gegaan, en verbasterde kinderen hebben hun plaats ingenomen), gelijk aldaar, om het volk vroom te houden, Jezus en de heiligen opgepronkt worden, en die blinden meest lopen, daar, waar de keurigste muziek is, de sierlijkste altaren enz. zijn!

Zo onder ons, waar onder een deksel van gemaakte woorden, Jezus voorgesteld en het Evangelie met heidense welsprekendheid, of zotte allegorieën, perioden enz., opgesmukt wordt, daar is de toeloop, dat zijn de profeten dezes volks, zo hebben zij het gaarne, (Jer. 5: 31) bijzonder als er bij is (gelijk het doorgaans de beweeglijke woorden van menselijke wijsheid zulks doen) de kunst om de hartstochten te raken, de zinnen te verrukken, alsof men wat groots was, die duivelse wijsheid, (onder heidenen en papisten gemeen) zulk een opgeschikte letter, schaduw, gedaante, verkoopt men voor de waarheid des Evangelies; en daar vergaapt zich groot en klein aan. Maar blijven dezelfden, of worde erger, en atheïsten; als die opschik nu niet is in boeken of prediciën, is het te eenvoudig, en men walgt als de zieke van de gezonde leer. Het moet voor kinderen met bloempjes en figuren wel versierd zijn of zij willen er niet aan; die verstand hebben zoeken wat anders, en beklagen dezulken.

Hoe verschilt ook die geestelijke bediening in dit boekje gemeld, van die waar men meestal gaven zoekt, en prijst. Maar de liefde verzuimt.

Daar is waarlijk, zegt de voornoemde Owen in zijn *Doding der zonden*, bladzij 27, -

"een groot licht gevallen op de mensen van deze tijd, en het is met vele geestelijke gaven vergezeld, hetgeen dan ook benevens enige andere bedenkingen, de palen van de belijders en de belijdenis wonderlijk hebben uiteengezet; zodat ze beiden uitnemend vermenigvuldigd en toegenomen zijn."

Daarom wordt er zulk een geluid van godsdienst en godsdienstige plichten, in iedere hoek gehoord; preken in overvloed; en dat niet op zulk een holle, slechte en algemene wijze Als voor dezen. Maar naar een goede mate van geestelijke gaven; zodat, indien ge het getal der gelovigen wilt meten naar licht, gaven en belijdenis, zo zou de Kerk reden hebben om te mogen zeggen: Wie heeft mij alle deze gebaard? Maar indien gij nu eens van hen de maat wilt nemen, naar deze grote onderscheidene genade van een Christen, namelijk de doding der zonden, mogelijk zult gij hun getal zo niet vermenigvuldigd zien.

Waar vindt men bijna een belijder, die zijn bekering schikt naar deze dagen van zoveel licht, en die spreekt en belijdt in zulk een mate van geestelijkheid als waaraan sommige weinigen in vorige dagen enigmate gewoon waren; (ik wil hen niet oordelen. Maar mogelijk roemen, hetgeen de Heere aan hen gedaan heeft) en die geen bewijzen geeft, van een ellendig en ongedood hart? Zulk een ijdel verkwisten van de tijd, te leven zonder nut te doen in Zijn plaats, zo nijd, twist, onenigheid, afgunst, toorn, hoovaardij, wereldzin, zelftucht (1 Cor. 1) de livrei van een Christen is, dan hebben wij ze bij en onder ons in overvloed. De goede God zende eens een Geest van doding onder ons uit, om deze ongestalte te genezen; of wij zijn in een droevige staat!

Zo staat het ook onder ons, nadat door de filosofie van een heilloze papist, gelijk eertijds door die van een heidense Aristoteles, velen als een roof weggevoerd waren, en de gemeente Gods beroerd was. Ook nadat wij, door daarop en uit gevolgde aanstotelijke nieuwigheden, Ezechiëls dal vol doodsbeenderen gelijk worden waren, zo is er een geluid en roering sedert enige jaren gekomen, het ene been bij het andere en met vlees en vel overtogen. Maar daar staat dat gestel, missende de Geest van Christus. Die de eerste tempel niet gezien hebben, juichen er over. Maar geoefenden van zinnen, die kwaad van goed onderscheiden kunnen, zitten er treurig bij neder.

Ik wil zeggen, na de Arminiaanse troebelen begon de waarheid en godzaligheid met kracht door te breken, en ging er een licht op in onze kerk. Maar de opkomende ketterijen en dwalingen als een nevel, verdonkerden dat; de tijden van onwetendheid keerden weer, het werelds wezen overstroomde de kerk, de goddelozen kwamen op, de rechtvaardige moest zich verbergen, en het recht geestelijk verstandig prediken en schrijven, raakte verre weg, en werd onbekend.

En nu sommigen in een duistere tijd, het in veel zwakheid beginnen op te vatten, daar, waar het onze vaders lieten, tot gedachten komende, dat het toen beter was dan nu; en een stukske der zaken, toen zo heerlijk uitgewerkt, noemen, om het volk weer te brengen op die oude paden, zo schandelijk verlaten .

Zo staat er een geslacht op, (Richt. 2: 10) arm en hovaardig, dat waarheids woorden, en der leugens leven heeft; die opgeblazen door een gedaante van kennis, elkander prijzen, of zich verwonderen over personen om des voordeels wil; en om de partij te sterken, die trotse bijnamen gebruiken bij de mensen, gelijk in de loden eeuw, toen men van engelense, serafijnse enz. leraren sprak; zo nu, van hellichtende, weergaloze, enz.

Ook in goedkeuringen, voorredenen, lofdichten, lijkpredicatiën enz., als op triomfwagens elkander omvoeren, voor heilig verklaren, om slechte waar, die 't prijzen nodig heeft, op de markt gangbaar te houden, die een historisch- of tijdgeloof met een kleur van het zaligmakend bestreken, en dat opgepronkte schijnwerk voor beproefd

goud uitgeven. En van de bedekte huichelarij, en het onderscheid tussen woordenkennis en rechte godgeleerdheid, en van de verborgene dingen van het koninkrijk Gods onkundig zijnde; hebbende, als Rutherford ergens zegt, *nooit een zieke nacht gehad over hun zonden*, uit de hoogte, met uitgezochte woorden naar de kunst van de wegen Gods met zijn volk spreken; op het onzekere als de lucht slaande, niet wetende wat zij zeggen of bevestigen; de bedriegerijen aanzien, zachte dingen spreken, en met boze kalk pleisteren, haastelijk iemand de handen opleggen enz. Die zich van de nacht bedienen, en bij de onervarenen in het woord der gerechtigheid; zulken, die de getuigenis van allen en van de waarheid zelf hebben, verdacht maken; het rechte Gode leven, geestdrijverij noemen; hun eigene gronden niet verstaande; de Gereformeerde kerk drijft toch sterk tegenpartijen het werk des Geestes; ziet Lodensteyns *Beschouwing van Sion* in de 2de samenspraak.

Die de wereldgelijkvormigheid voor spel achten, en als het op de praktijk aankomt, de goddelijke waarheden weten te buigen en te draaien, naar de gewoonte, en het humeur der mensen; dus door hun gedrag afbreken, wat zij met woorden schenen te bouwen; en onder een naam met een gemaakte partij zich sterken, en als vele meesters heerschappij voeren over het erfdeel des Heeren, velen de zinnen bederven en aftrekken van de eenvoudigheid, die in Christus Jezus is.

Vandaar, dat het verborgen leven met Christus, als: genadige bezoeken Gods, of de vertroosting van de Heilige Geest op Avondmaalstijden, onder prediciën, of in de binnenkamers, en die velerlei ontmoetingen op de weg des levens, in ons land zo onbekend wordt, en men er openlijk vrijuit in publieke geschriften, in vergaderingen, in gezelschappen mede spot, als strijdende tegen zogenaamde rechtschappen geleerdheid, en mannelijke godzaligheid. Stout durft men de beproefde gronde van de gereformeerde leer tegenspreken, en de beoefening van die waarheden ten toon stellen, onder de hatelijke namen van mystieken, Duitse theologie enz. Ziet Lodensteyn daarover in de *2de samenspraak*.

Voor deze werden professoren en andere leraars in onze kerk geroemd, wegens hun wandel met God, en hun naam blijft in gedachtenis bij de oprechten. Ziet van verscheidenen bij Onderrijs in zijn "*Dwazen Atheïst ontdekt*," hfdst. 7.

En men vond particuliere christenen, die als lichten in het midden van een krom en verdraaid geslacht schenen, dus door woord en wandel tot overtuiging en winning van anderen dienden; zulken werden toen geëerd en gezocht voor ambten in de Kerk en de Staat, en onder hun bestuur had de gemeente vrede, en werd gesticht.

Maar nu is het genoeg om tot een verachte fakkel, tot een spreekwoord te worden, ja, uit de synagoge geworpen te worden, als men naar de naam van vroom, der wereld niet gelijkvormig en een voorstander van de nauwe godzaligheid, of van het verborgen leven met God is .

"Wat heeft dat voorgeven, misvatten en misbruiken van de christelijke vrijheid een deur geopend", zegt Dr. Owen in zijn "Traktaat van de verzoeken", blz. 64.

"Waardoor velen zijn uitgegaan tot vleselijkheid en afval; welke zijn aanvang nam met lossen wandel, en van daar voortging tot verzuim van de sabbat, openbare en verborgene plichten, en eindigde in bandeloosheid en onheiligheid".

En hoor hem nog eens nadrukkelijk spreken, bladzij 62:

"Zou iemand het wel mogelijk gedacht hebben, dat zulke en dusdanige belijders van onze tijd, zo vleselijk, zo aards, zo zelfzuchtig konden worden om te spelen met kaart en dobbelsteen, herbergen en dansscholen te bezoeken, huis- en binnenkamers oefeningen verzuimende, zijnde hovaardig, laatdunkend, eerezuchtig, wereldgelijkvormig, verdrukkende? of dat zij zouden weggesleept worde tot dwaze, ijdele,

onredelijke gevoelens, verkerende het Evangelie van Christus. Ja, zelfs is dat verborgen leven zo vervallen, in hen, die nog het heilige zaad, het steunsel van het land zouden zijn, dat men ze nauwelijks kent op de straten".

Hoor dezelfde Owen, opdat gij Zijn geschriften leert kennen en gebruiken, in zijn traktaat van de inwonende zonde, bladzij 360, 361 enz.:

"Zijn zij wel zo ernstig als te voren? Zijn zij niet moede geworden en zelfbehaaglijk in hun godsdienst en zo de dingen thuis middelmatig wel staan, zijn zij niet zeer weinig bekommerd, hoe zij buiten in de wereld verkeren? Of stellen zij niet ten minste hun gemak, aanzien en eigen voordeel boven deze dingen? Dit is een gestalte, die Christus versmaadt, ja, Hij verklaart van degenen in welke hetzelfde de overhand heeft, dat ze de zijn niet zijn! Sommigen schijnen waarlijk een goeden ijver voor de waarheid te hebben. Maar waar zij zich het schoonste in voordoen, zullen zij de gruwelijksten in bevonden worden. Zij verfoeien de dwalingen, niet om der waarheid wil. Maar om hun partij en belang. Laat iemand van hun partij zijn, en hun belang bevorderen, ja, laat hij nog zo verdorven in zijn oordeel wezen, zij zullen hem omhelzen, en misschien zich over hem verwonderen. Dit is geen ijver voor God. Maar voor ons verdorven ik. Het is niet de ijver van uw Huis heeft mij verteerd. Maar, Meester, verbied hem, omdat hij niet met ons is! Het was zeker beter, nooit enigen ijver voor te wenden, dan zulk een eenzijdige zelfheid in de plaats te stellen. En dit wordt zo algemeen, dat hij, die de menigte niet volgt, voor een verdorven mystiek of misleiden geestdrijver gehouden wordt; want nu de waarheid, zoals die in Jezus is, in eenvoudigheid des harten te belijden, en te beleven. Maar zich buiten de partijschappen te houden, is oorzaak genoeg, om iemand verdacht te maken, en als onrechtzinnig voor de kerk schadelijk, van hem af te zien.

Waar de duivel zijn voordeel mede weet te doen; sommigen, als in de tijd van de Labadie worden daardoor afgeschrikt, en van hun bedrogen hart terzijde afgeleid zijnde, scheiden zich van de kerk af, en worden door mensen van een verdorven verstand, met schijnredenen van verloochening, enz, vervoerd, en dus van de waarheid vervreemd. Met wijsheid en zachtmoedigheid moest men dezulken terecht brengen; door smaden en verdrukken zullen zij verder van de weg raken.

Maar om iets te zeggen ter waarschuwing en bestuur aangaande het verborgen; laat mij u herinneren de beproefde gronden van de leer der waarheid omtrent dit stuk.

1. Houdt in gedachtenis, dat van de beginne af in Gods kerk een verborgen leven of wandelen met God bekend geweest en altijd beleden is. Behalve de uitwendige een inwendige lering of zalving des Heilige Geestes, een licht bij de waarheid (Ps. 43 en 36); een verborgen mens des harten (1 Petr. 3: 4); vandaar het onderscheid tussen de zichtbare en de onzichtbare kerk, tussen tijden ware gelovigen. Dit had Adam en Abel. Maar Kaïn en anderen niet; dit was bij de getrouwe Profeten en bij allen, die in Sion geboren waren. Maar de gewone belijders onder Israël en de ongeheiligde priesters en levieten misten dat. Dit bezaten de apostelen en allen, die van Jezus geleerd waren. Maar Farizeeën en Schriftgeleerden kenden het niet. En dat hebben nog Gods kinderen. Maar voor de wereld is het verborgen. Willens is dit de Gereformeerden onbekend, en het is een schande, dat het onder hen tegengesproken wordt; daar zij in hun catechismus en belijdenis zeggen, dat zij God door zijn Geest in het hart laten werken en dat de Heilige Geest getuigenis geeft in hun harten. Dit verborgen leven, wat ook de duivel en de wereld woelt en raast, zal er blijven, zolang er een kerk op aarde is. (Jes. 59: 21).

2. Dat het ter zaligheid zo noodzakelijk is, dat niemand, zonder dit verborgen onderwijs

des Geestes, het Koninkrijk Gods zien kan; of niet recht verstaan kan de Heilige Schrift; niet recht oordelen van, noch onderscheiden leerstukken des geloofs. Die het niet heeft, is en blijft blind, een dwaas, een vijand van God, de waarheid, en zijn volk; is nog onder de verblindende en verleidende macht des satans, want er is geen derde; die niet van God inwendig wordt geleerd, is nog in het rijk of in de school der duisternis.

3. Dat er doorgaans in de zichtbare kerk onder de vele geroepenen weinigen zijn, die het hebben. Een grote menigte hoorde Jezus en de Apostelen. Maar het werd hun niet gegeven te verstaan de verborgen dingen van het koninkrijk Gods, en zo nog. De uitverkorenen verkrijgen het en de anderen worden verhard. Uiterlijke middelen kunnen de mens dat niet geven; het is een gave, wijsheid van boven, de weergeborenen, Jezus' kinderen alleen eigen; die wij leren, dat een klein kuddeke zijn, en zulke getrouwen weinigen in de lande.

4. Dat dit leven voor God niet altijd, en het meest gevonden wordt bij hen, die veel uitwendige geleerdheid hebben. Iemand kan een leraar zijn, de verborgenheden weten, veel gaven hebben, en dat missen (1 Cor. 13: 2). Voor schriften wetgeleerden, die wijzen en verstandigen blijft het meest verborgen; het is des Vaders welbehagen, dat het geopenbaard wordt aan dezulken, die door de wereld als dwazen, kinderen, en een onwetende schare aangezien worden. En zal een die niet lezen kan, door dit verborgen onderwijs overtreffen degene, die veel gaven heeft, en de liefde mist. Gelijk een onbestudeerd man, die een vreemd land gezien de vruchten gesmaakt heeft, een professor, die al zijn leven maar in boek en kaart bezig is geweest. Ook kan iemand de wortel der zaak hebben. Maar groot van hoofd en klein van voeten zijn, of een voornaam ambt in de kerke Gods bekleden; een man zijn in gaven. Maar een kind in genade, dat is, min geoefend in de wegen Gods (Hebr. 5: 13, 14).

5. Dat niemand er rechte bevattig van heeft of maken kan, als die het van de Vader gehoord of bij bevinding geleerd heeft; die uit God niet is, hoort of verstaat ons niet (1 Joh. 4: 6). Gelijk hij, die nooit een spijs gegeten heeft er naar mag raden en gissen, evenals een blinde naar de kleuren, of als een welsprekend professor naar de moederliefde. Maar de zaak zelf, die in gevoel en liefde bestaat, heeft hij, noch kent hij. Hij mag wat gedaante van kennis krijgen, veel woorden er van maken. Maar niemand weet wat het is, dan hij die geestelijk met Jezus ondertrouwd is en zo gemeenschap met Hem oefent.

6. Dat dit verborgen leven alleen Gods Heilig Woord ten regel heeft. Daarnaar wordt het geoefend. Dat Jezus door Zijn Geest spreekt tot het hart, leert hij uitwendig in Zijn Woord; al die bevindingen komen overeen met de gestalten der heiligen, in Gods Boek beschreven. Jezus' woord is geen ja en neen (2 Cor. 1: 19), en vandaar, dat dezulken het woord zo liefhebben en zich daaraan houden; noch door voorgewend woord of geest (2 Thess. 2: 2) zich er van laten aftrekken. Zij houden hun arglistig hart steeds verdacht, beproeven aan de toetasten de geesten, of zij uit God zijn en geven acht op het profetisch woord door de Geest ingegeven. Het is toch daardoor, en langs, dat de Heilige Geest hen leert en leidt; zij zijn het verste af van de zogenaamde geestdrijvers, wier zinnen, door de arglistigheid des satans, bedorven worden; gelijk ook van hen, die de rede boven het woord stellen, de bedriegerijen hunner harten voor Gods woord opgeven (Jer. 23). Waarom zij ook de sterkste tegenstanders zijn van Rationalisten en Formalisten, die vijanden van het Woord en de Geest; want die nabij God leven en in het licht wandelen, kunnen geen gemeenschap houden met de duisternis, zijn met hun

hart afgescheiden van allen, die niet uit de waarheid zijn, welke naam zij ook dragen mogen (gelijk men tegenwoordig naar de namen der mensen zich noemt) hebben een afkeer van Farizeeën en Sadduceeën; zijn voorstanders van al de waarheden, zoals die in Jezus zijn, en verenigen zich in de geest voornamelijk met hen, die de Heere getrouw zijn; zij verfoeien alle en de minste dwalingen, schikken niet in terwille der partij en zijn altijd zowel tegen vijandige belijders van de woorden der waarheid, die het in de woorden met hen eens. Maar in de zaak oneens zijn, die kas en buik dienende afgodisten, die de sleurdienst boven het werk des Geestes verheffen, en die in de kerk voortzetten; zowel zeg ik, zetten zij zich tegen dezen, als tegen alle nieuwsdrijvers die door verkeerde dingen te spreken, de discipelen aftrekken (Hand 20); door eigen uitleggingen, redeneringen van hun geest, de Heilige Schrift verkeren, en uit deze gronden, als Kwakers en Socinianen werken. Hij toch, die door Gods Geest niet geleerd en geleid wordt, is in de grond één met hen, en wordt door de geest der wereld geleid; hoe hij ook in woorden van de partijen mag verschillen; zo ook hij, die op de weg wandelt. Maar ter zijden afgeleid, het in zoverre ook met hen houdt en de taal van deze vijanden spreekt. Een waar leviet draagt de Urim en Thummim, kent geen broeders naar het vlees, is een vriend der waarheid en een vijand van alle leugen.

7. Nog eens, dit verborgen leven is allen kinderen Gods gemeen, zij hebben één geloof, geest enz. Discipelen van één Meester zijnde, hebben zij dezelfde lering en leiding, zo onder het Oude als Nieuwe Testament. Er moge enig onderscheid zijn in wijze: toen of nu; of in trappen, bij kinderen, jongelingen en vaders. Maar het is één Geest waardoor, één Woord waar langs zij allen geleid worden. Vandaar die nauwe gemeenschap onder hen, zodat zij als kinderen van één vader aan taal en wandel elkaar kennende, hoewel, gelijk in alles ten dele, de een de ander hartelijk liefhebbende, van hun verborgen leven met God samen spreken, tot opscherping der liefde en goede werken en op elkaar acht nemen. Maar zij verenigen zich niet met hen, die nog verduisterd zijn in het verstand, en vervreemd van het leven Gods, en praters zijn van het doen. Maar vijanden van de beoefening der woorden. Ook zij onttrekken zich van een iegelijk broeder, die ergerlijk in leer of in leven is, en dikwijls vermaand zijnde, niet aflat verkeerde dingen te spreken of te doen; hoewel ze hen blijven vermanen en voor hen blijven bidden, opdat zij tot verstand mogen komen. Maar hoe lieflijk is het hun, met broeders in de geest, die de waarheid en de vrede liefhebben, te mogen spreken van de zaken des koninkrijks, samen te stemmen naar de wil huns Vaders, en door onderlinge bevindingen bevestigd en gesterkt te worden in de tegenwoordige waarheid, tegen de afdwalingen en verzoekingingen naar buiten; te mogen treuren over de breuke Sions, de verwarring, en bozen handel in het huis Gods; over de onenigheid en verdeeldheid der broederen, terwijl de vijanden, als ploegers, op de rug van Gods volk ploegen.

8. Met een woord nog dit: Het verborgen leven is altijd en wordt nog, uit onwetendheid en vijandschap, die in het hart van de natuurlijke mens daartegen is, bespot en tegengelopen; zoals de vader der leugenen doet, zo doen ook Zijn kinderen; zij haten hen, die uit de waarheid zijn, en gelijk hun Meester, die zij Beëlzebul noemden, een teken was, dat weersproken werd, zo gaat het ook zijn discipelen; het werk des Geestes in hen, wordt voor dwaasheid, geveinsdheid, ja, satanswerk uitgemaakt en zij zelf voor dwaalgeesten, pesten, beroerders, aangezien, evenals Elia en Paulus; of gelijk Abel door Kaïn, Jozef en David door hun broeders om hun bevindingen, en het spreken daarvan, werden gesmaad en vervolgd, zo ook zij, niet slechts door papisten e. a.. Maar ook door de kinderen hunner moeder, door de ontrouwe dienstknechten, welke eten, drinken en hun mededienaars slaan (Matth. 24: 49). En wat is dat onverantwoordelijk onder

Gereformeerden, die in Belijdenis en Catechismus het leven en wandelen door de Geest voorstaan, en wier vaderen daar zoveel om geleden hebben.

Is het niet, alsof een blinde een ziende bespotte, die door waarneming van de kleuren spreekt? Of als een redenaar, die een moeder tegensprekt, als zij van de liefde tot hare kinderen spreekt? Nochtans is die dwaasheid zó algemeen en groot, dat niemand meer te lijden heeft, dan het volk, dat het verborgen leven beoefent. Overal, in families, samenkomsten, enz. hebben zij het gedaan. Gelijk eertijds onder de heidenen, worden de christenen van allen gehaat om Jezus' wil. Hattemisten, Piëtisten enz. mogen om de gedaante worden vervolgd, zij worde om de waarheid vervolgd. Alle ongeheiligden, zo leraars als anderen, zijn toch in de grond, als één in opzicht van hun staat, dichter bij, en kunnen beter nog de dwaalgeesten dragen, dan wel het volk, hetwelk de waarheid in liefde betracht, of met hun hart en gehele leven het op de nauwe weg gezet heeft.

Zo toch bestaat de mens in de natuur, hoewel hij een voorstander schijnt van woorden en van enige uiterlijke plichten, hij kent niet één waarheid, gelijk men die behoort te kennen, hij is er in de grond een vijand van, wat zijn mond ook voorgeeft; en daar die blinde de oorzaak is, dat velen in de gracht vallen, zijnde een samenknoping van alle ongerechtigheid en dwalingen, verdenkt en beschuldigt hij degenen, die door de Geest in de waarheid geleid, en bij dezelve bewaard worden, van hetgeen waaraan hij verkocht is. En gelijk de duivel zeer vertoornd is op het vrouwenzaad, zo is het adderengebroedsel het meest verbitterd op hen, wier werken rechtvaardig zijn (1 Joh. 3: 12). Vijandschap is er toch al van de beginne af gezet, blijft er en vertoont zich dagelijks.

Laat mij hier nog bijvoegen enige dingen, die volkomen zekerheid onder ons hebben, en die men vooronderstelt omtrent de oefening van het verborgen leven, welke meteen de merktekenen zijn van de verborgen mens des harten.

1. Dat in iemand, die met God wandelt, van hart en staat veranderd, of van boven geboren is, en opgewekt en levend gemaakt met Christus, de Geest van Christus woont namelijk: boven het algemene schemerend en dwalend licht der natuur, heeft hij bij de woorden der waarheid ontvangen het zaligmakend licht des Geestes. God heeft in zijn hart geschenen (2 Cor. 4: 6). Hij heeft een nieuw hart gekregen; is uit de duisternis geroepen tot het wonderbare licht; heeft boven het menselijk onderwijs, de waarheid gelijk die in Jezus is, van de Vader gehoord en geleerd; hij wordt door de Geest in de waarheid geleid; met de woorden wordt de zaak hem zelfs ingestort, te verstaan, te ondervinden, te proeven en te smaken gegeven (1 Petrus 2: 2, 3). Evenals met een blindgeborene, die van de zon bij gerucht iets gehoord, en geleerd had er van te spreken, en wiens ogen geopend worden, en die nu zelf ziet.

2. In zulk een worden alle overleggingen, de hoogten en sterkten, dat boos bedenken des vleses, die vijandschap tegen God, ter neder geworpen, en Zijn gedachten gevangen genomen (2 Cor. 10: 5), de vooroordelen en misvattingen, die in hem zijn omtrent het werk des Geestes, en tegen de vromen, vallen hem als schellen van de ogen; gelijk het Paulus eens ging in Zijn bekering. Hij dacht te voren, dat zijn weg goed, en zijn ijver recht was. Maar toen zag en betreurde hij Zijn dwaasheid. Die aangeboren ketterij van iets te zijn, en te kunnen doen wordt in haar kracht gebroken; dan gelooft en gevoelt hij, dat hij arm, ellendig, blind en naakt is; dat de weg zo nauw is, en er weinigen zijn, die hem vinden; dan merkt hij, dat woordenkennis en uiterlijke plichten voor God te licht zijn, evenals iemand, die van een land iets gehoord of gelezen heeft. Maar er zelf komende, de zaken met een ander oog beziet.

3. Dat zo iemand, door die inwendige lering des Geestes, zulk een klaarheid en vastigheid krijgt van de zaken, die onder de woorden der waarheid liggen, alsof hij die met zijn lichamelijke ogen zag. Deze worde door Gods vinger zo diep geschreven in zijn hart, dat de duivel of de wereld die er nooit uit kunnen wissen. Zijn hart wordt evenals een afschrift van de Bijbel; wat daarin staat, vindt hij in zich; het is zo en waarheid in hem. Anderen mogen zeggen: het is inbeelding en dweperij. Maar hij weet te wel, zij zullen het hem niet ontnemen. Hij heeft de koning gezien in Zijn schoonheid, hij is in het land geweest, verkeert er dagelijks, en ondervindt de kracht der waarheid aan zijn hart, gelijk de Samaritanen (Joh. 4: 39-42).

4. Dat de woorden Gods, het hart van zo iemand raken, zij zijn dan door de hand van de enigen Herder, als prikkelen en nagelen (ziet ook Hand. 2: 37). Zij worden dan gehoord met toepassing op zichzelf. Zegt ge, dat God heilig, rechtvaardig is voor hem, die daar zo schuldig en verdoemelijk staat. Dat de mens is onmachtig, boos, verdorven; hij zegt: ik ellendig mens. Dat Jezus doorstoken is; hij weent over Zijn zonden. Dat men met Jezus verenigd moet zijn, zijn Geest hebben, daardoor de zonde doden; het doet hem roepen, klagen, hongeren, dorsten, lopen, jagen, strijde om in te gaan. Evenals een ter dood verwezene, die zijn rechter om genade bidt, en tot een voorspraak gaat. Het onderscheid is groot, van die dingen slechts gehoord, of er maar bevattingen van te hebben, dan of men zelf in dit geval verkeert, en die man is. Het een is de woorden, het ander de zaak kennen.

5. Dat zo iemand zulk een noodzakelijkheid en dierbaarheid ziet in de dingen van Gods Koninkrijk, dat hij er alles aan waagt: vrienden, goed, eer, aanzien, ja het leven; hij keert der wereld de rug toe, neemt gewillig het kruis op, lijdt liever smaadheid, met de dwaze verachten in de ogen der geleerde wereld evenals Mozes, dan voor een tijd de genieting der zonden te hebben; ja acht dat meerder rijkdom dan alles wat hem de wereld kan geven. (Hebr. 11: 25, 26).

6. Zo iemand is ook zo gezet op een verborgen omgang met God, dat hem niets buiten dat kan vergenoegen gen; hij begeert dat éne ding. (Ps. 27). De Heere zelf moet van vrede tot hem spreken; de plichten, woorden, van mensen kunnen het hem niet doen, hij moet onder het horen lezen, Jezus' stem aan zijn hart er bij hebben, of Zijn ziel is niet tevreden. Een kind kan het zonder Zijn moeder, een vrouw zonder haren man niet stellen; hun ziel kleeft de Heere achteraan. (Ps. 63).

7. En dat het deze gevolgen heeft. Zij horen naar geen vreemden. Maar vlieden er van, zij mogen in het duister, in verval geraken, dodig worden, door de Satan gezift, mogen anderen door het schoonspreken van verleiders betoverd worden, mogen anderen teruggaan, zij verlaten nooit de waarheid: het zaad Gods blijft in hen; de indrukken van Gods rechtvaardigheid, van hun verdoemelijkheid en onmacht, van de noodzakelijkheid der vereniging met de Middelaar, en dat zij zonder Hem niet bestaan, noch iets doen kunnen, verliezen zij nooit, en wijken nooit van die gronden af. Zij kennen geen verachters van het Woord, Fanatieken, geen Rationalisten, Hattemisten, of dergelijke woorden; zij zijn ranken, die in Jezus blijven; zij zijn en blijven verenigd met de oprechten in de lande, en eren hen die de Heere vrezen. Huurlingen en bijwoners mogen zij achten en beminnen, gelijk Jezus de jongeling, om hen geven. Maar hun lust tot de heiligen en heerlijken, en zij legeren zich bij de woning der herders, die hun vaders en broeders in Christus zijn. Zij zijn steeds bezig in het doden van de werken des vleses, het kruisigen van de ouden mens met Zijn begeerlijkheden, hun klachten zijn het

meest over de plagen van hun hart; hun ontrouw, afwijkingen, enz. Hun bidden en roepen is om licht, om kracht tegen de zonden en verzoeking, om hart en mond opdat zij voor de Heere uitkomen, en met woorden en daden Hem verheerlijken mogen.

Hoe nu dit verborgen leven beoefend wordt, zult gij vinden in dit tractaatje. Het is nu voor mij niet nodig, dit bij de stukken uit te breiden. Ik denk, dat in deze spiegel diegenen hun gedaante zullen zien, welke min of meer bevinding daarvan hebben. Wilt gij er meer van? Leest dan "*De trappen des geestelijken levens*" van Theodorus á Brakel, de hinderpalen waarvoor men zich te wachten heeft, benevens de hulpmiddelen zijn daar, alsmede bij Owen "*De inwonende zonde*" van Pag. 386 tot 241 enz. uitgebreid te vinden, beter dan ik ze u zoude kunnen opgeven. Maak van die boeken, gelijk ook van Brown, die rechtzinnige en verstandige uitlegger over Joh. 14: 6, gebruik; zij zijn zo nodig in deze dagen van verleiding.

De Heere beware u bij de waarheid en doe u wandelen en werken bij Zijn licht; en zegene ook daartoe deze geringe woorden.

Uw Broeder in de Heere Jezus Christus,

CHRISTOPH. PARRHESIUS.

Wie was de schrijver Parrhesius?

Prof F. van Lieburg schrijft:

"Een figuur aan wie ik primair heb gedacht is de Utrechtse hoogleraar in de theologie Melchior Leydekker. Hij was een groot bewonderaar van Van Lodenstein. Een tweetal werken van Van Lodenstein heeft hij - in 1711 en 1712 - voorzien van een woord vooraf (N.B.: ondertekend met zijn eigen naam). Hij was zeer gesteld op de overzeese praktikale lectuur. Enz.

Een andere figuur die in aanmerking zou kunnen komen, is de genoemde Jacobus Fruytier. Hij leefde nog in 1729. "Den Zaaligen Lodenstein" was - naast Willem Teellinck en Herman Witsius - een van zijn autoriteiten. Hij kende de praktikale lectuur van overzee (zoals "dat Godtvruchtig en doorgeleert Schrift van Daniel Dyke, de Verborgentheit van Zelfs-bedriegelykheid") en hij betreurde het dat deze lectuur in zijn dagen werd veracht. Zo ook Parrhesius. Fruytier bestreed zowel de Coccejaanse als de Cartesiaanse denkbeelden. De partijtwisten tussen Coccejanen en Voetianen wenste hij evenwel gaarne beëindigd te zien: "daar was wel een weg te vinden, om die Partyen met malkanderen te bevredigen". Enz.

VOORREDE VAN EEN GODVRUCHTIG LERAAR IN SCHOTLAND.

AANGEZIEN de zaligheid van onze kostelijke en onsterfelijke zielen van zulk een grote aangelegenheid is, zo kan datgene, wat tot bevordering daarvan strekken kan, niet anders dan aangenaam zijn aan diegenen, die met ernst denken aan het oneindig gewicht van een toekomende staat.

Met dit oogmerk is het, dat ik deze volgende bladen algemeen gemaakt heb, die in zich bevatten de geestelijke oefeningen van die Godvruchtige en vrome Christin; zijnde een boek, hetwelk naar mijn oordeel geen brief van voorschrijving van node heeft; en daarom onthoud ik mij om iets tot deszelfs lof te spreken Alleen moet ik hier aanmerken:

Eerst. Dat dit boek onder andere, een overtuigend bewijs is van de waarheid der werking van de Heilige Geest op de harten der mensen; en zij die met deze heilige waarheden de spot drijven, mogen komen en zien wat God aan de ziel van deze uitverkorene gedaan heeft. Kan iemand, die deze bladen ernstig leest, zeggen, dat het alles bedrog en verbeelding van een geestdrijfster is? Kunt gij denken, dat enkel verbeelding zulk een wezenlijke blijdschap kan voortbrengen, of dat het beste gedeelte van haar leven een aaneengeschakelde droom zou zijn van de ontdekkingen en verbergingen van Gods aangezicht? Blijkt het niet klaar, dat de Heilige Geest der waarheid in haar hart woont, en dat God inderdaad Soms het licht van Zijn aangezicht over haar deed opgaan, en op andere tijden Zijn heilige tegenwoordigheid onttrok? Maar laat de goddeloze en onwetende wereld zeggen wat zij wil, zij kan over de natuur van dit inwendig gevoelen niet meer oordelen dan een dove over het geluid, of een blinde over de kleuren; het is evenwel waar, dat dit door de heiligen gevoeld en ondervonden wordt.

Ten tweede, moet ik insgelijks opmerken, aangezien zij ongeletterd was, dat niet verwacht kan worden, dat haar stijl ten enenmale zo net en effen zou zijn, als men wel wensen mocht; toch oordeel ik, dat een zoete en natuurlijke eenvoudigheid door het gehele werk doorstraalt; hetwelk naar mijn gevoelen genoegzaam die fout, indien ik het een fout noemen mag, vergoeden kan. Evenwel behoren wij meer met ernst te beschouwen de geestelijke gevallen, die zij verhaalt, dan met een oordeelkundig oog fouten na te vorsen, die zelfs in vele net beschaafde geschriften, nog wel gevonden worden.

Dit boek is nauwkeurig afgeschreven naar het oorspronkelijke handschrift. Het is begeerd geweest door vele Godvruchtige en verstandige christenen, die hetzelfde doorlezen hebben, en het is menigmaal uitgeschreven; wat ook mij deed hopen, dat de algemeen making daarvan niet onaangenaam zou zijn.

Nu, dat het lezen van deze bladen met een zegen mag achtervolgd worden, opdat also de heiligen in hun allerheiligst geloof opgebouwd, en zondaren tot Christus bekeerd mogen worden, is de hartelijke bede van een die is,

LEZER,

De welwenser uwer ziel.

VOORREDE VAN DE UITGEVER.

HIERBIJ ontvangt u door de pers een nieuwe herdruk van het kostelijke werkje: *"Zoet en bitter, licht en duister op weg naar De Hemel, in haar verborgen leven met God"*.

Een van Schotland's schoonste kroonjuwelen, gedrukt op best papier, voor de luttele prijs van f 1.25.

Dat het met dezelfde lust en ijver gelezen en onderzocht mag worden als bij onze ouden van dagen, die er hun naam en leven in vonden.

Zij heeft geleden en gestreden in en met de kerk van Schotland, waarvan zij getuigen mocht, dat de waarheid in haar dagen nog zuiver bewaard gebleven was en niet vermengd met Paapse instellingen, die alom in de kerk van Engeland ingeslopen waren.

In dit boekske vindt men de Erskine's en ook Gray, de overgrootvader van Comrie, genoemd, waarin en onder zij veel vertroosting mocht vinden.

Dat de Heere ook Zijn rijke zegen gebiede over deze uitgaaf.

DE UITGEVER.

Stem: O grootheid van Gods liefde! enz.

*Een maaier in de wind, een visser bij de haard;
Een stuurman in 't studeer met gloob', en boog, en kaart,
Een dokter in zijn hof, een pleiter in zijn rechten,
Een schermer in zijn perk, die nooit bestond te vechten*

*Een prater van het doen, geletterd predicant,
Zijn mij zo waardig, als een huis of schip op 't zand.
Een schipper op het land, wat weet die niet al streken,
Ver boven viermaal acht? wat weet hij al te spreken?*

*'k Zeg wind te breken, 't schijnt hij van de wijsheid raakt:
Hier toont hij de moesson, daar waar de naaide wraakt,
Wat droogt', wat diepten zijn, waar zulk een land te vinden,
Hoe aan te doen, met wat getij, en met wat winden?*

*Kortom daar 's niets hem onbekend, zelfs Oost en West,
Dat meet hij op een mijl. Maar komt hij uit het nest,
En steekt van land, wie zal hem 't minste schip vertrouwen?
Straks schijnt zijn kaart hem..., meent met Oost aan te houden:*

*Dat land moet Java zijn, en 't arm verbijsterd schip
Komt aan de Kaap, is 't slechts aan land, en op geen klip,
Baixos de Indië of gevaarlijker zanden,
Daar 't onzacht raakt en kraakt door 't onvoorziene landen.*

*Het schip, én goed, én volk, én al kost aan de Staat.
Dat 's dan geleerdheid; dat is wijzen kamerraad:
Dat 's dan verr' zien. Ja dat is verzien en zich verkijken,
Zo stuurt men vast het schip in spijt van zo veel rijken.*

*Door enkel hemelmacht der dwingelandij ontstuurd,
Van Rome en Madrid, van menig vorst bezuurd,
Of in hun bloed gegrond, of door hun zorg behouden;
Alleen omdat men 't deez' geletterden betrouwde.*

*Zijn schipbreuk in 't gemoed; daar ziet gij nu de plaat,
Daar 't schip op stoten zal, verderf van kerk en staat,
Dat heet verstandigheid; dat heet nu Godgeleerdheid;
Dat 's praten zonder doen, dat 's enkele verkeerdheid.*

*Stuurlui, leest hier, en denkt, nog zijt gij 't. Maar aan land,
'Want, doet gij 't niet, gij bouwt, en stuurt uw schip op 't zand.*

J. VAN LODENSTEYN.

ZOET EN BITTER, LICHT EN DUISTERNIS OP WEG NAAR de HEMEL.

Komt, hoort toe, o allen gij, die God vreest, en ik zal vertellen, wat Hij aan mijn ziel gedaan heeft. PSALM 66: 16.

ALHOEWEL ik tijd en plaats niet kan noemen, wanneer en waar de Heere mij voor het eerst goed deed, nochtans dit weet ik, dat Hij zeer vroeg met mij begon, toen ik nog jong in jaren was, om mijn hart te buigen tot het zoeken van de Heere. [geboren ca. 1674]

Het ontbrak mij niet aan een goede opvoeding van mijn moeder, en insgelijks van mijn tante, die een Godvruchtige vrouw was en zich grotelijks aan mij liet gelegen liggen. Wanneer ik met mijn speelgenoten verkeerde, verhaalde ik hun, wat mijn moeder tegen mij gewoon was te zeggen, dat indien ik goed was, ik in de hemel zou komen. Nu dacht ik: de hemel was een plaats, waar ik fijne klederen zou bekomen, en alles wat maar braaf en mooi was.

Dit lokte mij zo aan, dat ik bereid was alles te doen om de hemel te bekomen. Ik nam voor, om niet te zweren noch te liegen, of iets te doen hetwelk kwaad was. Maar wilde bidden en de Heere zoeken, als zullende dan zekerlijk in de hemel komen. Nochtans vond ik in mijn hart een sterke neiging om met al mijn voornemens te breken, want de eerste verzoeking, die mij tot zondigen in de weg kwam, omhelsde ik blijmoedig.

Ik was bijzonder aan allerlei slag van spelen overgegeven, hetwelk mijn hart ten enenmale wegnam, zodat ik het een droevige zaak oordeelde godsdienstig te zijn. Maar als ik naar bed gegaan was, dacht ik menigmaal: o! indien ik eens naar de helle mocht gaan, waar uit ik nooit zou komen! Dat woord werkte krachtig op mij. Maar het geneesmiddel dat ik nam om mijn geweten te stillen, was dat ik mijn gebeden zou opzeggen, die ik in de school leerde; en dan zou ik er wel gelukkig aan toe zijn. Ik kan geen breedvoerig verhaal geven hoe ik mijn tijd doorbracht. Ik vergenoegde mezelf enige jaren met een Farizees godsdienst, dat ik zo kwaad niet was als anderen.

Maar in des Heeren eigen tijd, toen het Hem behaagde ten tijde van de revolutie, [1688] het evangelie onder ons te zenden, begon ik de Heere ernstiger te zoeken. Ik liet varen mijn gedaante van bidden, en begaf mij tot enen anderen weg, die ik dacht dat God beter behagen zou.

Ik was voor een geruime tijd onder de bediening van Mr. William Erskine. Al wat ik kan opmerken gedurende de tijd, welke hij onder ons predikte, was dat ik geraakte tot een groten lust om Gods Woord te horen, hetwelk op mijn genegenheden zo werkte, dat ik het verborgen bidden niet durfde nalaten. En wanneer ik soms zeer teder was, en enkele tranen stortte, dan dacht ik er was geen twijfel aan of ik was bekeerd. Het behaagde echter de Heere deze getrouwen dienstknecht door de dood weg te nemen.

Toen hoorde ik dikwijls de groten Mr. James Kriton, met een groot vermaak, want Zijn leerredenen waren zeer innemend, en goed voor het geheugen, en wanneer ik het aan anderen verhaalde dan prezen zij mij. En aldus kreeg ik een grote toejuiching van hen met wie ik verkeerde. Dit stond mij wel wonder aan, hoewel ik niet wist wat het was, een toepassing te maken van iets wat ik hoorde. O, hoe grote reden heb ik niet om mij te verwonderen en verbaasd te staan over des Heeren goedheid, daar Hij mij niet naar de hel zond in deze, zelfzoekende toestand! zoekende de rechtvaardigmaking door de werken, en nooit denkende wat ik was van nature.

In deze toestand bleef ik, totdat het de Heere behaagde te zenden Mr. George Meldrum

om onze leraar te zijn, in plaats van Mr. William Erskine, dewelke voor mij in der waarheid des Heeren bode was. De eerste maal dat ik hem hoorde, dacht ik dat ik iets voelde, hetwelk ik nooit tevoren gevoeld had. Maar wist niet wat het was. Het woord werd aan mij goedge maakt (Hos. 2: 1, 2, 3). Hij predikte over deze woorden: *Kiest u heden, wie gij dienen zult* (Jozua. 24: 15). Waar hij ons ernstig met tranen smeekte, dat wij terstond zouden kiezen, wie wij wilden dienen. Hij zei: "velen zullen zeggen, ik zal dat hierna doen. Maar weinigen zullen zeggen, ik zal terstond een keuze doen. Hij getuigde, dat hij van de stoel niet wilde gaan, totdat wij terstond zonder uitstel onze toestemming aan het verdrag gegeven hadden. Indien ik het wel heb, was dit de eerste reis, dat ik kon opmerken dat de Heere tot mij in het openbaar sprak. Op deze tijd dacht ik, dat de Heere mij gewillig maakte ten dage van Zijn heirkraft, om te verkiezen en toe te stemmen de Heere te dienen. O, dat ik nooit deze dag mocht vergeten!

Hierna kwam er enige vreze op mijn geest, dat de Heere geen acht gaf op iets wat ik deed; ik dacht dat mijn gebeden verloren waren, want ik kon geen antwoord gewaar worden. Toen kwam dit woord tot mij (Hebr. 13: 5): *Ik zal u niet begeven, en Ik zal n niet verlaten*. Maar ik, niet wetende, dat er zulk een woord in de Bijbel was, ontving daardoor geen kleinen troost. Dit was de eerste maal, dat mijn oren geopend waren om Christus te horen prediken op zulk een wijze als nu, terwijl God hem bij uitnemendheid hielp om te prediken, en mij om te horen. Op deze tijd zei hij ons, "dat al onze gebeden bij God verworpen waren, ten ware zij eerst in de handen van Jezus Christus gesteld werden, en dat, indien wij niet hadden een zaligmakende opneming van Christus in Zijn naturen, als Godmens, en in Zijn Ambten als Profeet, Priester en Koning in elke plicht, zo konden zij door God niet aangenomen worden", Ik was toen met verbaasdheid geslagen, want ik was overtuigd, dat nog nooit enige plicht, die ik gedaan had, aangenomen was; vermits ik Christus niet tot een enigen gebruikte.

Nu was het niet in een of twee prediciën, dat hij deze waarheden overleverde. Maar hij predikte onderscheiden over elk ervan uit verscheiden teksten der Schriftuur, zoals Gal. 4: 4, 5: *Maar wanneer de volheid des tijds gekomen is, heeft God zijn Zoon uitgezonden, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet; opdat Hij degenen die onder de wet waren verlossen zou, en opdat wij de aanneming tot kinderen verkrijgen zouden*. Matth. 1: 21: *En gij zult zijn naam heten Jezus, want Hij zal zijn volk zalig maken van hun zonden*. Hand. 3: 22,23: *De Heere, uw God zal u een Profeet verwekken uit uw broederen, gelijk mij; die zult gij horen in alles wat Hij tot u spreken zal. En het zal geschieden, dat alle ziel, die deze Profeet niet zal gehoord hebben, uitgeroeid zal worden uit den volke*. Ps. 2: 6: *Ik toch heb Mijn Koning gezalfd over Sion, de berg Mijner heiligheid*. Hebr. 7: 26: *Want zodanig een Hogepriester betaamde ons, heilig, onnozel, onbesmet, afgescheiden van de zondaren, en hoger dan de hemelen geworden*. O, wat liefde en verlangen was in mijn hart naar Christus gewerkt, ten tijde wanneer deze woorden verhandeld werden. Als ik hoorde wat Hij gedaan en geleden had voor arme zondaren; ja, Jezus won mijn hart voor zichzelf door liefde.

Onze leraar verkondigde ook het lijden van Christus uit Joh. 3: 4, 15: *Gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, also moet de Zoon des mensen verhoogd worden, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve. Maar het eeuwige leven hebbe*.

Hij predikte ons niet alleen over het lijden van Christus, waarvan ik nooit aldus gehoord had te voren, want ik dacht, dat elke spreuk een wonder was, en werd aangedrongen door de kracht Gods. Maar hij deed ook aanbiedingen van dezelfde Christus aan allen, die Hem wilden aannemen.

Dit was het zaligste nieuws, wat ik hoorde. Insgelijks stelde hij voor ogen het kruis, niet al Zijn omstandigheden aan een iegelijk, die Christus aangenomen had; waaraan mijn

hart toestemming gaf, om Christus met kruis en allerlei soorten van verlies te nemen, en dat blijmoedig, zonder enige hunkering in mijn hart.

Na deze bevond ik, dat de verdorvenheid in mij gaande werd. Maar wat mij ook ontrustte was, dat ik het op de rustdag kreeg, hetwelk mij met verwondering sloeg. Ik begaf mij menigmaal tot M. Meldrum, en verhaalde hem mijn geval, schoon zeer verward. Zijn omgang was, beide zachtmoedig en troostend voor mij.

Maar bijzonder raadde hij mij, aantekening te houden van alle handelingen des Heeren met mijn ziel, indien ik schrijven kon. Ik dacht, dat dit een vreemd bevel was. Maar ik hoorde dezelfde raad van M. John Plint, over deze woorden: Jes. 44: 5: *Deze zal zeggen: Ik ben des Heeren, en die zal zich noemen met de naam van Jakob, en gene zal met Zijn hand schrijven: Ik ben des Heeren.* Daar dit op een Avondmaalsrustdag voorviel, vermaande hij allen, met hun handen te schrijven, om des Heeren te zijn. Ik wilde gaarne deze vermaning in praktijk brengen. Maar wist niet hoe te beginnen, zijnde het kort voor het Sacrament in Edinburg, hetwelk het eerste was na de Revolutie, en het eerste wat ik deelachtig was geworden.

EDINBURG, de 9den Augustus 1694, op de vastendag.

Ik ben, o Heere, hier op deze dag, om een groot werk te doen, waartoe ik niet in staat ben; ik verzoek derhalve uw hulp. De zaak, welke ik ga beginnen, is met U in een verbond te gaan, en ik bid, o Heere, in dit verdrag te willen toestemmen. Zeg niet tegen mij, als in Ps. 50: 16: Wat hebt gij mijn inzettingen te vertellen, en neemt mijn verbond in uwen mond? Gij zijt rechtvaardig. Maar ik wil pleiten op uw eigen woord, Matth. 11: 28: *Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u ruste geven.* O Heere, ik weet niets wat mij zo drukt, als uw afwezigheid, niet wetende de reden daarvan, en de zonde welke U terug houdt, om met mij een verbond te maken. Ik zal met Job begeren te zeggen, hoofdstuk 34: 32: Behalve wat ik zie, leer Gij mij: heb ik onrecht gewrocht, ik zal het niet meer doen.

O Heere! ik heb uw belofte, en ik wil komen in uw gunst en pleiten, dat mijn zonden om Christus' wil mogen uitgewist worden, en laat mij naderen tot Uw Heilige Tafel, om mijn sterke begeerten vervuld te krijgen. Ik neem hemel en aarde tot getuigen, dat ik Uw liefde begeer boven alle rijkdommen in de wereld; help mij dezen dag tot een voorbereiding voor een verbond tussen mij en U; want van mij zelf ben ik onbekwaam, om dit grote werk te doen. Gij hebt gezegd in Uw Woord, dat Gij aannemen wilt, allen die gewillig zijn om tot U te komen. Nu, o Heere! ik bid, dat Gij in Uw goedertierenheid mij genadig wilt zijn, en laat dit niet een vergeefse vastendag zijn. Maar neem de eer aan Uzelf: en wil hierover niet toornig zijn, dat ik dit schrijf, vermits het is om mijn gewilligheid tot het verdrag te kennen te geven.

O Heere! ik smee U, dat Gij tot mij aan Uw tafel niet in toorn wilt naderen. Maar besteed in gunst Uw genade aan mij. Evenwel denk ik, dat, eer Gij op zulk een tijd afwezig zoude zijn, Gij liever tot mij met bestraffingen, zij het maar niet in grimmigheid wilt komen; want ik verlang om in Uw gezelschap te zijn. Ik kan niet uitdrukken mijn onbekwaamheid om tot Uw tafel te komen. Maar ik wil mezelf op Uw barmhartigheid werpen, evenals de koningin Esther, toen zij tot de koning zou gaan: Ik zal gaan, en indien ik omkom, het zal aan Uw voeten zijn. (Esther 4: 16).

De Zaterdag daarop was een dag van voorbereiding voor het Sacrament, waarop nadat mijn geloften gedaan waren, ik mijn beloften deed aan de Heere:

"O allerheiligste en genadigste Heere, Wie alle lof toekomt, ik geef mij zelf op deze dag aan U over, op de voorwaarden van het verbond. Hier, o Heere! neem ik voor in Uw kracht, al de dagen van mijn leven ootmoedig te wandelen; gelijk Gij in alle dingen nederig geweest zijt, zo in Uw geboorte, als gedurende Uw verblijf in deze wereld, also neem ik voor te doen: en gelijk Gij bespot, verbrijzeld en voor mijn zonden gekruisigd werd, en het evenwel geduldig hebt verdragen, also belijd ik, dat ik lijdzaam zal zijn in alle dingen, die Gij in mijn weg werpt, laat het zijn wat het wil; en gelijk Gij niet vertoornd waart op hen die U verachtten. Maar voor hen bad, also help mij nooit over iets toornig te zijn, al mocht het mij nog zo een grote ergernis zijn, in bespottingen en verguizingen, om Uwentwil; uitgenomen wanneer Gij er aan geërgerd mocht zijn.

En gelijk Gij al Uw dagen in armoede hebt gewandeld, en niet in pracht en eer, daar Gij menigmaal niet wist waar te herbergen of Uw hoofd neer te leggen, help mij, also met mijn lot in deze wereld tevreden te zijn, al mocht het nog zo gering zijn: Indien Gij mijn deel zijt, dan heb ik genoeg. Ik beloof op deze dag, om alle lusten en afgoden te verzaken, en U mijn hart te geven: al hetwelk ik morgen aan Uw tafel zal verzegelen.

EDINBURG, de 11^e Augustus 1694.

"Ik heb deze dag Uw Sacrament genomen, en mijzelf verbonden om des Heeren te zijn aan de tafel, welke M. Anderson bediende. O Heere! maak mij een getrouwe dienstmaagd, en houd de satan terug om mij. tot zonde te lokken; want Gij zijt mijn God, en ik ben Uw dienstmaagd plechtig aan U verbonden. O, stel iets van Uw werk in mijn hand, om voor U te doen in mijn tijd en geslacht. Heere! help mij alles te doen in de sterkte van Christus.

Dit is geheel de begeerte van uw gezworen dienstmaagd,"

E. WAST.

Daarna kon ik niets doen, dan mij verwonderen en verbazen over de liefde van God in Christus Jezus, want mijn aandeel aan Christus was mij zó opgeklaard, dat tot het tegendeel geen twijfel in mijn hart overbleef. O, mijn hart was zo vol blijdschap, dat ik het noch met de tong, noch met de pen kan uitdrukken. Er waren gezangen van lof in mijn mond gelegd, in aanmerking van het recht, dat ik aan God had door de koping van Christus' dood en lijden, hetwelk mij blijde en zegepralende op mijn weg deed gaan. Alle dingen, hoewel anderszins moeilijk, waren voor mij licht gemaakt, voornamelijk het kruis van Christus. Ik dacht, dat ik hartelijk een galg kon omhelzen, een staak om er aan verbrand te worden, was niets in mijn ogen.

Ik dacht, dat niets mij kon verontrusten, wanneer ik er aan dacht, wat Christus voor mij geworden was. Wat kan de weg van een Christen moeilijk maken, al was het zelfs, dat de duivel mij aanporde om ongelovig te zijn? Ik kan hem met de beloften antwoorden, al was het, dat ik verdrukkingen ontmoette; een kroon van heerlijkheid zal alles goedmaken. Wanneer ik bij mijn gemeenzame vrienden geweest was, en zij geklaagd hadden, verwonderde ik mij over hen, en wilde hen bestraffen; vanwaar dat geklaag, van u die Christus gehoord hebt. Zijt gij onwetend, Hij is een Profeet. Zijt gij schuldig, Hij is een Priester. Zijt gij overwonnen door Uw vijanden, Hij is een Koning. Hij is alles voor zijn volk; trouwens, ik dacht, dat er geen zwaarigheid was, in de gehelen weg naar de hemel.

Ik verwonderde mij over hen, die zeggen, dat de godsdienst een droefgeestige zaak is, ik kon niets dan vreugde zien. Ik was met David zingende: Mijn berg staat vast, ik zal nimmermeer wankelen. In deze aangename toestand volhardde ik voor een wijle; nooit

dromende, welke verzoeken de satan bedacht in mijn weg te leggen, om mij te doen struikelen. Ik roemde grotelijks, en zong blijmoedig zonder vrees.

*Most Holy Lord, I Thee intreat,
Teach me Thee how to praise ;
I of myself unworthy am
To speak of all Thy ways.
But here I beg of thee, o Lord,
Not for mine own name's sake;
But in the Name of Jesus Christ
My pray'r to Thee I'll make.*

*For thou hast said, that in his name
To thee we may make bold;
According to thy promises,
Which thou of old us told.
Therefore the greatest sinners that
In this World being have.
May comfort draw from this great Name.
If they do right believe.*

*For He hath, for his people's sake.
Come down from Heaven on high,
To pacify his Father's wrath :
O such humility!
That the great Lord of heaven and earth
Should humble Him so low.
For us that were his enemies.
Should so great kindness show.*

*That he should of a woman poor
Be born, and that so low!
For in the house there was no room
For this great Lord to go ;
But he must to some outer place,
Where horse was wont to ly.
O all ye that his people be.
Admire humility.*

*But yet, behold what love from God,
Who did his angels send
With this great news, that Christ was born,
His people to defend.
But not to great men, and to kings,
That this great news was told;
It was to shepherds poor, I told
And not to Herod bold.*

*Who when he heard that Christ was born
To be his people's king.*

*He sent forth men in rage, who show
The babes in Bethlehem.
All ye who be his people dear,
Admire this humble King,
Who for your sakes an servant was.
That we thro' Him might reign.*

*He thought no shame to choose such men
As fishers, poor we hear.
But poor and mean: come let us then
Our humble king admire.
The Jews with scoffing, mocking words
They did our King defame ;
The prince of devils they did him call,
Which word was to blaspheme.*

*When He into the garden was,
Much agony He found;
Which made him sweat great drops of bloody
Filling down to the ground.
O likewise se Him set at nought
By Pilate and his men,
Who put on's head a crown of thorns,
And cry'd: Behold the Man.*

*They mocked more when in the place.
The blood was running down;
Yea, they rejoic'd to see him pain'd.
And so they railed on;
And cry'd, and said: Cause crucify.
And scourge this blessed One,
And cause Him heft his heavy crow.
His bloody back upon.*

*Behold what He upon the cross
Did from their hands receive,
A painful, shameful, cursed death,
That He might us relieve !
In spirit He was troubled sore.
When he aloud did cry,
"My God, my God," twice He exprest,
"Hast Thou forsaken me!"*

*We have heard of His humble life,
And dead and verity.
The more we hear, the more admire*

*Our Lord's humility;
Who suffer'd Himself to be brought down,
And laid into the ground;*

*Yea, laid in grave, who at this time
Gave dead, a deadly wound.*

*O thou my Lord, now see that I
In His name to Thee come.
Who hath redeemed me by his blood,
Jesus Christ is His Name.
All praise and thanks unto the Lord
I shall for ever sing.
And give Thee thanks for all Thy works
And wonders Thou hast done.*

*O Lord my God, how then shall I
Begin to speak of Thee ?
I'm the blind folk, that speak of things
That they did never see:
Come, help me then, O Lord my God,
If so I may thee call
Give me thy blessing, give me grace,*

*So will I show what thou, O Lord,
Hast done for wretched me,
Who at thy hand deserv'd nothing
But death and misery.
When I was in a whoful state
The pity hast on me.
And give me help when trouble came.
All praise and thanks to Thee!*

***Lord ever praised be Thine Name
Glory for ever to Thee
Praise let me sing to Thy great name
JEHOVAH thanks to Thee.
And let my tongue be ever still
In talking of Thy love
For its become me when I live
Be to admire above.***

[Niet gedrukt in de Hollandse uitgave]

De 25ste December 1694.

Daar alle wegen des Heeren met mij geweest zijn, als zoveel wonderen, zo denk ik, dat het mijn plicht is, een beschikking van de voorzienigheid aan te tekenen, die ik deze nacht ondervond; en och, dat ik door dit te doen, als een baak ware opgesteld, opdat anderen zich mochten wachten voor de klippen, waarop ik bijna was omgekomen, indien God het niet had voorkomen. deze nacht, waarin ik alleen was, dacht ik aan een leerrede, die ik gehoord had, en aan drie gedenkwaardige aanmerkingen uit Matth. 8: 31, 32.

De eerste was: de duivel zal weinig nemen, of hij ontbeert alles; verliest hij de mens, dan is hij met het zwijn tevreden.

Het tweede was: zij, die door de duivel worden voortgedreven, lopen hard. Het derde was: de duivel brengt al Zijn varkens aan een slechte markt; zij liepen geweldig, en kwamen in de wateren om. Middelerwijl ik aan deze aanmerkingen dacht, vergat ik een ervan. Ik begeerde, dat God mij die weer wilde te binnen brengen, hetwelk mij niet terstond vergund werd. Strak werd ik tot Godverloochening verzocht, en wel krachtig; de verzoeking was deze: er is geen God, en het is tevergeefs in Christus te geloven. En dit werd op mij aangedrongen door bewijsredenen van zulk een aard, dat zij niet voegzaam kunnen aangetekend worden. Deze verzoeking bracht mij in een vreemde ontsteltenis, niet wetende wat te doen. Zo er geen God is, vanwaar komt dan mijn bestaan?

In deze wanhopige toestand ging ik tot het gebed, roepende: wat zal ik doen? wat zal ik doen, o Maker van hemel en aarde? Ik ben in een grote engte omtrent Uw bestaan. Eenmaal dacht ik, dat Gij waart de God mijns heils. Maar nu schijnt het, dat alles tevergeefs geweest is. Maar terwijl ik op mijn knieën was, mijmerende gelijk iemand, die niet bij Zijn zinnen is, en verzonken in de diepten van ongeloof.

Toen kwam de Heere in om mij te helpen, en had medelijden met mij, als Hij mij zag zinken. Ja, Hij nam geen voordeel van mijn zwakheid om mij te verderven. Maar Hij liet Zijn macht blijken door mij te ondersteunen. Hij bracht de aanmerking in mijn geheugen, die ik vergeten had, en toen overtuigde Hij mij van mijn zonde, hetwelk mij met verwondering vervulde. Mocht de Heere mij niet in de hel werpen, wegens het voeden van zulke helse gedachten! Toen begaf ik mezelf tot God in het gebed, dat Hij om Christus' wil mijn zonde mocht vergeven, herbergende zulk een snode verzoeking. En de Heere daalde neder voor mij. Want Hij verraste mij met Zijn tegenwoordigheid; want ik verkreeg een nieuwe bevestiging van mijn aandeel aan Christus en werd bekrachtigd om te pleiten op de belofte, dat Hij was mijn God, en mijn Koning, en mijn Verlosser.

Ik durf het zeggen als in Zijn tegenwoordigheid, nooit ondervond ik een zoeter tijd dan deze was. Het past mij wel dit aan te tekenen, zo voor mijn eigen vertroosting, als tot nut van anderen. O, dat ik de Heere in mijn omgang kon prijzen, en dat ik van deze tijd af, mocht alleen gezet worden om de Heere voor altoos te dienen!

Deze was de sterkste aanvechting, die ik ooit ondervond. Maar ere, eer zij God de Vader, de vertoornde, God de Zoon, die in plaats van de misdadige was, God de Heilige Geest, die mij met kracht versterkte, zodat de satan deze nacht zijn wil niet over mij kreeg, hoewel het mij inderdaad het beginsel van smarten was, want deze strijd van Godverloochening begon deze nacht, nochtans scheen ik er enige overwinning over te bekomen.

Maar ik vond de overblijfselen in mijn boezem liggen, gereed om op elke verzoeking door te breken. Hierna viel ik in een ongewone dodigheid des geestes. Ik was handtastelijk verlaten; ik wist niet wat te doen; ik kon niemand mijn geval vertellen, zo ongewoon was het.

Ik had sommige christelijke metgezellen, met wie ik dikwijls verkeerde, tot mijn groot genoegen. Maar kon niemand van haar in mijn geval vinden, hetwelk mij te meer deed treuren.

De 1ste Januari 1695 was ik met haar in de morgenstond, toen zij handelden over de liefde van Christus, wat weer in mij een sterke begeerte wrocht, om meer te kennen van deze Jezus. Helaas! Ik was ten enenmale onwetend; ik kwam thuis. Maar o! ik wilde gaarne in Christus' school de eerste lessen van de godsdienst leren; want ik bedacht, ik was niet dan een geveinsde, en dat alle beloften, die ik verkregen had. Maar op voorwaarde waren, dat ik de ontvangen weldaden waardiglijk zou bewandelen; en

zover ik hierin te kort kwam, de beloften aan mij niet zouden vervuld worden.

Toen kwam mij dat woord te binnen waar Mozes de twist bestrafte van de kinderen Israëls; hij zegt hun vanwege de Heere, dat, indien zij in des Heeren wegen niet gewandeld hadden, zij daarom de breuk van Zijn gelofte gewaar zouden worden. Toen dacht ik: deze boodschap raakt mij uitdrukkelijk, hetwelk mijn ongerustheid vermeerderde, denkende, nu is God mijn vijand, en alle beloften gaan mij niet aan. In deze toestand bleef ik tot de 12de dag, zijnde Zaterdag.

's Nachts ging ik in het gebed. Maar beklagde zeer droevig mijn toestand, en roepende om een nieuwe aanbidding van een verzoend God in Christus, o, dan wilde ik de ganse wereld geven.

Den morgen daaraan, zijnde rustdag, koos onze leraar M. George Meldrum de tekst Coloss. 1: 21: *En Hij heeft u, die eertijds vervreemd waart, en vijanden door het verstand in de boze werken, nu ook verzoend.* Waar ik mij inderdaad een Christus vrijelijk en zonder enig beding zag aangeboden, en hij zei ons, dat God hem met deze boodschap, gezonden had: *Zo zijn wij dan gezanten van Christus' wege, alsof God door ons bade: wij bidden van Christus' wege: laat u met God verzoenen.*

Ik moet bekennen, deze leraar was mij menigmaal een bode Gods. Maar voornamelijk deze dag, het was mijn plicht hem te beminnen en voor hem te bidden, opdat zijns Meesters boodschap mocht voorspoedig zijn in alle plaatsen, waar hij zal gezonden worden. Hij vermaakte zich nergens mede, dan met Christus te prediken en die gekruisigd. Indien mijn hart mij niet bedriegt, dacht ik, dat ik deze nacht bij God gunst verkreeg, en dat zeer vertroostlijk. Maar helaas, het was maar een zonnenschijn vóór een stortregen. De verzoeker kwam mij dan weer aan boord, om mij ongelovig te maken, en dat ik aangaande de gunst bij God in een misvatting was, vermits alles wat ik ondervonden had, enkel begoochelingen waren; want ik bleef steeds onwetend; en wat mij aan het hart ging, mijn zonde was, dat ik leefde onder zulk een klaren Evangeliedienst.

O, mijn onwetendheid van God en Christus stond mij zo voor ogen, dat het mij deed uitroepen: ik ben verloren! ik ben geboren, om een gedenkteken te zijn van Zijn misnoegen. O, wat zal ik doen? God heeft mij verlaten. Och was ik nimmer geboren geweest! Want ik werd niet toegelaten, om tot God in De gebede te komen, gelijk te voren.

Toen begon ik door vele bewijsredenen, die niet voegzaam zijn te noemen, mij zelf te ontdekken, dat ik niet in Christus was. Maar voornamelijk, dat ik maar was een uitwendig christen; want ik had niets dan een blote belijdenis. Inderdaad had ik vertoning genoeg, naam genoeg en tong genoeg. Maar het ontbrak mij aan het inwendige van de godsdienst; ik was gelijk een lichaam zonder ziel. Ik zag mezelf verloren en verdorven maar, wat het ergste van alles was, het ging mij niet ter harte, gelijk het een ander zou gedaan hebben. Sommigen zouden geen gezonden slaap of rust hebben. Maar mij aangaande, het had nooit die uitwerking op mij.

Niettegenstaande dit alles, zag ik veel van Gods liefde en zorg voor mij, hierin voornamelijk, dat wat mij ook verontrustte de gehele week door, M. Meldrum daarmede tot mij voor de dag kwam op de Sabbat, hetwelk mij met verwondering aandeed; want indien ik hem of een ander mijn geval verhaald had, zo zou ik gedacht hebben, dat hij enigermate van mij kennis gekregen had. Maar ik ontdekte aan niemand mijn gemoed, zodat ik zag, dat het de Geest van God was, die door hem tot mij sprak. O, hoe zoet en verkwikkelijk vond ik die rustdagen!

Soms wilde de satan beginnen om mij ongelovig te maken; ja, hij stelde al Zijn macht in het werk, om mij op de weg tot het verderf te brengen; ja, hij bracht zulke

godslasterlijke en Godverloochenende gedachten mij te binnen, dat ik bijna wanhopend was geworden, want ik dacht, dat er niemand in de wereld mij gelijk was in het zondigen. Maar ter eer Gods mag ik het vertellen, nu en dan gaf Hij mij enige hartversterking om mij te ondersteunen, anderszins zou ik het ten enenmale hebben opgegeven; voornamelijk dat 1 Cor. 1: 30: *Christus is ons geworden wijsheid van God, en rechtvaardigheid en heiligmaking, en verlossing.*

Dit woord verlossing was mij meer dan een of tweemaal zoet geworden; en dan dacht ik, dat ik nooit weer ongelovig zou worden. Maar helaas, mijn hart bedroog mij weldra, zo ongestadig was het; want na de grootste genoten weldaden, werd ik besprongen met de grootste verzoeken; zij waren gedurig sterker, en dit maakte mijn beproevingen te zwaarder, zodat ik wel dacht: nooit werd iemand van Gods volk met zulke verzoeken besprongen, gelijk ik, ja ik dacht nauwelijks aan de verzoeking, of zij overwon mij reeds.

Op deze tijd was ik zeer veel in mijn verborgen gebeden met sluimering bevangen, zodanig, dat ik dacht: er is niemand gelijk ik. Deze dingen werkten zo op mij, dat ik tot een beklagenswaardige toestand gebracht werd. Ik dacht, er was geen hoop voor mij, en dat het voor mij tevergeefs was 'te bidden of te lezen, want God zoude geen genade willen bewijzen aan zulk een huichelaars, gelijk ik was, Aan deze verzoeking gaf ik mezelf over, en verviel tot wanhopende besluiten, die ik mij schaam te vertellen. Er was geen helse verzoeking, of ik werd er toe aangehitst. Wanneer de verzoeker zag, dat al Zijn verzoeken ingewilligd werden, verzocht hij mij weer tot Godverloochening, op zodanige wijze als geen tong of pen het verklaren kan, en ik kon het aan niemand ontdekken, want niemand in de wereld (dacht ik) werd daar ooit toe verzocht, ik was het alleen.

Wanneer ik tot het gebed ging, werd ik krachtig besprongen: er is geen God; er is geen Christus; er is geen Heilige Geest; de Bijbel is maar een verbeelding, hij is Gods 'Woord niet; hij is maar een uitvinding van mensen; de leraars zijn niet Gods dienstknechten. Maar verleiders van het volk; al Uw godsdienstige plichten zijn maar verloren arbeid. De heidenen zijn er beter aan toe dan gij, want zij aanbidden een God die zij kennen. Maar gij aanbidt een God die gij niet kent. De duivel bediende zich van meer andere bewijsredenen, welke niet voegzaam zijn, om op het papier te zetten.

In deze toestand werd ik tot zulk een droevige ongesteldheid gebracht, als niemand begrijpen kan; evenwel durfde ik ze aan niemand openleggen; en al wat ik kon doen, was dat ik uitriep: O, gelukkig zijn zij, die geloven dat er een God is. Wanneer ik door de straten ging en iemand ontmoette, zo zei ik bij mezelf: o! mocht ik maar zulk een mens zijn, want zij worden met ongeloof niet gekweld gelijk ik. Als ik iemand hoorde vloeken of zweren bij de naam Gods; o! dacht ik, mocht ik maar een van dit volk zijn! want zij geloven, dat er een God is. Evenwel dacht ik: indien ik geloofde, dat er een God is, zo zou ik van Hem niet durven spreken als zij doen Ik dacht: alle mensen geloven het behalve ik. Ik wist niet wat te doen. Ik wilde alles geven om te weten, of ooit iemand met zulke gedachten gekweld werd.

Ik las op zekere dag een boek, getiteld: Franciscus Spira, hetwelk mij meer nadeel toebreacht dan alle boeken, die ik ooit zag. O, had ik het nooit gezien! want ik zou hetzelfde einde hebben als hij. Maar wat mij het slimste was, er waren sommige atheïsten, die aan hem brieven schreven om hem in Zijn Godverloochening te bevestigen, welke woorden ik niet vergeten kon; en dit deed mij beklagen, dat ik ooit Franciscus Spira gelezen had. Ik had verscheidene andere boeken, die ik las aangaande

Gods Wezen. Maar kon uit geen van dezelve licht bekomen. Totdat ik op zekere dag las een boek, getiteld: *Genade uitgebreid tot de voornaamste der zondaren*; waar de schrijver van dat boek, John Bunyan, een verhaal deed van des Heeren wegen met hem, die, nadat hij grote bewijzen van Gods liefde ontvangen had, een weinig daarop aangetast werd met deze ziekte van Godverloochening; dit stelde mij een weinig gerust. Maar ik bleef steeds twijfelende, en wilde niet geloven, totdat een wonderwerk aan mijn uitwendige zinnen gewrocht werd. Ik geloof niet, dat er ooit iemand hierin zo schuldig was als ik; want mijn zonde had vele verzwaringen. O, wat een wonder was het, dat God mij niet in de hel wierp, waar ik, tot mijn droevige ondervinding, een gevoelige kennis zou gekregen hebben, dat er God in wezen was, terwijl ik eeuwiglijk in de vlammen van Zijn toorn gepijnigd zou worden. Maar o! hoe zal ik kunnen vertellen de wonderlijke goedheid Gods tot mij in deze geslingerde toestand. Hij wilde niet toelaten, dat ik boven mijn vermogen zou verzocht worden. Maar zond met de verzoeking een uitkomst, op de **12de April 1695**.

Ik, als een arm verzocht en geslengerd schepsel door alle winden van verzoeking, niet in staat zijnde om iets tot mijn eigen hulp aan te wenden, en niemand hebbende om het voor mij te doen, rekende mezelf aldus verloren en bedorven. In deze erbarmelijke toestand, stapte Christus in, die altoos een Vriend in nood is, met een roering van Zijn, Geest, welke mij overtuigde, dat er nog hoop voor mij was, en dat indien ik komen zou, ik zulk een vrijen toegang tot de troon der genade bekomen zou als ooit. De gedachten hiervan verrukten mij zoo, dat ik in een ogenblik een tastelijke verandering ondervond. Zodra het mogelijk was, ging ik alleen; en toen ik de deur opende, kwam dit woord tot mij met kracht: *meent gij, dat Ik ten enenmale zodanig een ben* (Ps. 50). Ja, de Heere, als het ware, bepleitte tegen mij het stuk in vriendelijkheid, overtuigende mij van mijn zonde. Maar alles in liefde.

"Denkt gij niet, dat gij zelve ongelijk hebt, met daaraan te weifelen, waarvan gij te voren zo menigmaal op een plechtige wijze bevestigd zijt geweest; en evenwel geeft gij de verzoeking plaats, omdat gij niet verkrijgt tekenen en wonderen, die genoeg zouden geweest zijn om u krankzinnig te maken? Was het niet uw plicht, onderworpen te zijn aan Mijn wil, om Mezelf te openbare zoals het Mij behaagde? Aldus hebt gij in deze zaak zeer gezondigd. Maar Ik zal de belofte, welke Ik deed, aan u vervullen, te weten, dat Ik u begeven noch u verlaten zal, hoewel gij Mij zo dikwijls verlaten hebt."

Hierop verwonderde ik mij waarlijk, dat de grote en heerlijke God zulke gedachten aan zulk een snood schepsel als Ik ben, zou inboezemen! Het sloeg mij met verwondering en verbaasdheid, dat Zijn toorn en gramschap tegen mij niet uitbrak, en dat Hij niet dreigde om mij wegens mijn zonde ter helle neder te zenden. Maar deze Schriftuurplaats werd aan mij vervuld: Jes. 55: 8: mijn gedachten zijn niet ulieder gedachten, en Uw wegen zijn niet mijn wegen, spreekt de Heere. O, dat was een zoete tijd voor mij! waarin ik vrijheid verkreeg om mijn hart voor de Heere in het verborgen uit te storten; als wanneer ik een nieuwe ontdekking verkreeg van een *Drie-eenheid van Personen en nochtans een Eenheid in Wezen*; hetwelk al de leraren, noch al de boeken in de wereld niet doen konden, zo hardnekkig was ik in mijn ongeloof; en nochtans wrocht Hij door Zijn Geest het geloof in mij, op zodanige een wijze, dat ik het met mijn bloed zou hebben kunnen verzegelen.

O, hoe was ik toen met verwondering en lof, en zelfwalging vervuld, wanneer ik dacht aan de liefde van God in Christus Jezus! Ik twijfel niet of velen zullen het vreemd achten, dat ooit zulke Godverloochenende gedachten bij mij onthaal kregen; want het is een zaak aan allen bekend, dat er een God is. Voorwaar, ik moet belijden, dat het een

grote waarheid is, en van een iegelijk behoort geloofd te worden. Maar helaas! tot mijn schaamte en droevige ervaring bevind ik, dat het iets anders is te geloven, dat er een God is; en iets anders te zeggen: er is een God. Ik ben verzekerd, dat wij dit geloof niet met ons in de wereld brengen; het is een werk van Gods Geest.

's Morgens daarop was zelfs mijn gelaat veranderd. Met betrekking tot de dingen van de wereld, was alles mij aangenaam; er was zulk een vloed van vreugde, welke mijn hart vervulde, wanneer ik dacht welk een grote barmhartigheid ik ontvangen had. Ja, het is mij onmogelijk om uit te drukken, welk een groot vermaak ik in mijn geest had. Ik nam mij voor om de volgende dag, zijnde Rustdag, tot vasten en vernedering af te zonderen. Maar wat zal ik zeggen!

Barmhartigheid en liefde volgden mij op de hielen, want Hij veranderde mijn dag van voorgenomen droefheid, in een dag van blijdschap en verheuging, en gaf een nieuw lied in mijn mond, een lofzang onze God. En indien de Heere mij zal helpen, zal ik vertellen, wat ik van des Heeren goedertierenheid op deze dag ondervond. O, dat ik het zo kon doen, dat een iegelijk, die er van hoort, mocht verlieven op de liefelijke en zoete Jezus!

EDINBURG, de 14de April 1695, zijnde Rustdag.

Ik mag aan deze dag met verwondering gedenken, aangaande de liefde van God in Christus Jezus. 's Morgens toen ik in mijn verborgen gebed was, kreeg ik toegang tot de troon der genade, waar ik mijn hart voor de Heere uitstortte met een grote zoetigheid en kalmte des geestes. Toen werd dit woord mij te binnen gebracht: Deut. 16: 1: *Neemt waar de maand Abib, dat gij de Heere uwen God Pasen houdt; want in de maand Abib heeft u de Heere Uw God uit Egypte uitgevoerd.* Dit woord was zeer gepast op mijn tegenwoordige omstandigheid; en ik werd geholpen om toepassing te maken.

Daarna kwam ik tot de openbare plaats van de godsdienst, waar Christus' dienstknecht Mr. Georgius Meldrum predikte over Openb. 3: 20: *Zie, ik sta aan de deur en Ik klop; indien iemand mijn stem zal horen, en de deur opendoen, Ik zal tot hem inkomen, en Ik zal met hem avondmaal houden, en hij met Mij.*

Hij merkte over die woorden deze vier dingen aan:

- Eerst, dat wij allen van nature Christus aan de deur houden, en Hem niet willen inlaten.
- Ten tweede, dat het Christus' werk was, te staan en te kloppen, hoewel wij hardnekkig zijn met de deur toe te houden.
- Ten derde, dat wij Hem menigmaal een onvriendelijk antwoord geven, en dat Hij nochtans niet ten eerste neen zegt.
- Ten vierde, dat Hij evenwel gewillig is om een nieuwe aanbieding te doen aan allen, die Hem aannemen willen, op Zijn eigene voorwaarden; en dat zij met Hem zelfs een zoete gemeenschap zullen hebben.

Ik kan mij niet te binnen brengen, om elk woord, hetwelk hij sprak, onderscheiden neer te stellen. Maar hiervan ben ik zeker, ik meende, dat hij mij alles zei hetwelk ik ooit deed of dacht; hoe ik Christus aan de deur gehouden had door mijn onheilig gedrag. Ik dacht niet anders dan dat ik van binnen zou bersten, ten tijde dat ik het hoorde, zo na raakte het mijn toestand. Dit was voor mij inderdaad een dag van kracht, zoals ik het nooit voelde, want ik bemerkte, dat het des Heeren Geest was, sprekende door zijn dienstknecht, welke ook een kracht met zich medebracht, om mij gewillig te maken.

Aan het einde van Zijn leerrede bracht hij voort een van de ruimste aanbiedingen van Christus, welke ik ooit hoorde. Hij zei tegen ons, dat Christus gewillig was, en dat de schuld aan onze eigen deur zou liggen, indien wij onze toestemming niet wilden geven. En hij, als een getrouwe boodschapper, nam getuigenis tegen ons, indien wij de aanbieding niet wilden aannemen; en dat hij tegen ons wilde getuigen in die groten dag, dat hij zulk een goed nieuws tot ons bracht; waarom het tot ons verderf zou strekken, indien wij niet toestemden.

Op welke zelfde plaats waar ik was, ik hemel en aarde tot getuigen nam, dat ik gewillig geworden was, en bereid om Christus aan te nemen op Zijn eigene voorwaarden, zoals Hij aangeboden werd in Zijn Naturen en Ambten, als een Priester, om mij met God te verzoenen, en als een Koning om mij te regeren en te beschermen.

Toen de leerrede geëindigd was, ging ik naar huis tot mijn verborgen plicht, waar ik de Heere ontmoette; en daar maakten wij met elkander een verbond, en ik weer mijn toestemming aan het verdrag vernieuwde, zodat ik gewillig was, het kruis op te nemen, en Hem te volgen, op wat wijze het Hem ook beliefte met mij te schikken; kruis, verlies en vervolging, niets zou mij weer van Christus scheiden. Op deze tijd had ik zulk een gevoelen van de liefde van Christus en van Zijn schoonheid, en van mijn eigen

snoodheid en walgelijkheid, dat ik niet in staat ben om uit te drukken, in wat verdrukking ik was.

Deze dag was voor mij inderdaad een wonderlijke dag, want Christus verscheen mij ten enenmale in liefde, alsof ik Hem nooit een kwade dienst gedaan had. O, hoe zoet was dat woord aan mij: Ezech. 16: 6, 8: *Als Ik bij u voorbijging, zo zag Ik u, vertreden zijnde in Uw bloed, en Ik zei tot u in Uw bloed: leef; ja, Ik zei tot u in Uw bloed: leef, En Ik kwam met u in een verbond, en gij werd Mijne.*

O, hoe was ik toen vervuld met verwondering en verbaasdheid. En ik nam weer mezelf, en alle dingen welke rondom of nevens mij waren tot getuigen, dat ik de deur mijns harten voor de dierbaren Christus wilde openen, en Hem hartelijk welkom wensen.

Er is één ding, hetwelk ik zonder opmerking niet kan voorbijgaan. Ik was op deze tijd in een zeer vleselijk huisgezin, hetwelk niets wist van mijn tegenwoordige toestand; want ik trachtte alles zo bedekt mogelijk te houden, uit vrees om tot geen voorwerp van bespotting gemaakt te worden. Terwijl ik aldus bezig was, kwam tot mij iemand aan de deur waar ik was, om mij tot het middagmaal te roepen. Maar ik weigerde te komen. Een weinig daarna kwamen zij wederom, en riepen mij, dat ik komen zou en lezen, gelijk hun gewoonte was na het middagmaal; en opdat zij mij niet zouden verdenken, kwam ik en las de 18de Psalm, waarin het woordje **m i j n** zo dikwijls voorkomt, dat het mij bijna onmogelijk was te verbergen hetgeen in mijn geest was.

Daar zijn negen woordjes "mijn", elk een van deze zoeter dan de andere. mijn Sterkte, mijn Steenrots, mijn Burcht, mijn Uithelper, mijn God, mijn Rots, mijn Schild, mijn Heil, mijn hoog vertrek. O, hoe zoet waren deze woordjes "mijn" voor mij!

Maar wat zal ik zeggen, elk gedeelte en elke plicht van de dag waren zoeter dan de andere, zodat ik die dag eindigde met gezangen van lof en dankzegging, en verwondering over de liefde van God in Christus Jezus, aan zulk een als ik ben.

In deze toestand bleef ik enige dagen. Ik was gelijk een vaardig en moedig reiziger; ik liep over muren en bergen van zwarigheden; niets kon mij op de weg hinderen; want ik dacht, dat ik geen andere verzoeking te verduren had, dan die van Godverloochening, welke mij overwonnen had. O, hoe aangenaam was het leven hetwelk ik een wijle genoot. Maar helaas! deze dagen waren maar weinig in getal. Ik zong met David, *Mijn berg staat vast.*

Maar Hij verborg Zijn aangezicht en ik werd verschrikt. De verzoeker en vijand van onze zaligheid, ziende dat ik zo wakker voortspoedde op mijn reis, poogde niet dadelijk mij uit de weg te stoten. Maar allengskens stootte hij mij op een zeer behendige wijze uit de weg, door nu en dan stenen van zwarigheden naar mij te werpen, zodat ik mat en moede werd; en zat aldus stil, terwijl ik in de plichten verslapte.

Maar dit stilzitten kwam mij duur te staan, want ik viel in slaap, en daarop kreeg ik zulk een dodigheid in mijn geest, dat ik niemendal kon doen. Op deze tijd lag ik grotelijks onder de macht van vadsigheid in mijn verborgen gebed, wat ik dacht was, dat niemand die tot de Heere behoorde zo onderworpen was als ik zelve. Ik kan niet zeggen wat deze verdorvenheid van vadsigheid mij van mezelf deed denken. Maar zekerlijk dacht ik, dat ik niets was dan een geveinsde, waarvan mij vele bewijzen schenen voor te komen. Alle verdorvenheden van de natuur kwamen in mij tot zulk een hoge trap op, dat ik dacht een van de snoodste schepselen te zijn, welke ooit geboren waren; en hierom zou God mij zekerlijk uitwerpen. O, ik werd toen van de verzoeking sterk aangevallen, om ongelovig te zijn, zodat ik niet in staat was om er voor te kunnen staan, terwijl ik mijn sterkte verloren had, zijnde het gevoelen van Gods liefde en gunst tot mij, verloor ik ook bijgevolg mijn vreugde en troost, en vergat haast de machtige werken des Heeren, welke zo onlangs aan mij opengelegd waren.

Er is één ding, hetwelk ik behoort te vertellen, en dat is dit. Hoewel er vele verdorvenheden in mijn natuur waren, welke mij snood en afschuwelijk maakten, evenwel kan ik zeggen, dat zij geen geruste huisvesting bij mij verkregen. Maar ik trachtte die steeds tegen te staan, gebruikende middelen om die uit mijn hart te bannen. Maar ten laatste kwam er een, tot mijn smart en droefheid moet ik het zeggen, welke meer dan een van de overige, met mijn natuur overeen kwam, welke ik mijn boezemzonde mag noemen, zijnde het hoofd en de schouders langer dan de overige; en wanneer de verzoeker mij met deze boezemzonde kwam aanvallen, zijnde het zeer godsdienstig in al hare omstandigheden opgeschikt, werd mijn hart van Christus afgetrokken. En gelijk ik middelen gebruikte, om het overige van mijn verdorvenheden weg te doen, zo deed ik moeite om deze zonde aan te moedigen, en om ze in mijn hart te bewaren; met welbehagen en vermaak nam ik, als liet ware dezelve in mijn armen, en omhelsde ze blijmoedig. En niettegenstaande alle verbintenissen en geloften, welke ik gedaan had om mijn hart aan Christus over te geven, nochtans brak ik spoedig die alle, en gaf mijn hart aan de afgod van argwaan, en Christus had maar de buiten voorhof. Maar wat zal ik zeggen! Dit was maar voor mij het beginsel van smart; want ik omhelsde geredelijk deze slang in mijn boezem, welke mij op een wrede wijze beet, gelijk ik verklaren zal.

Omtrent die tijd moest er Avondmaal gehouden worden, hetwelk voor mij een blijde tijding was. Maar zodra begon ik daaraan niet te denken, of de verzoeker kwam mij aan boord, om mij daarvan af te houden, door mij voor te stellen, wat voor een ik was: Hoe zal zulk een snood schepsel als gij aan des Heeren Tafel ontvangen worden, welke in vorige tijden zo trouweloos gehandeld heeft, en zo menig verbond verbroken? Het is maar verwaandheid voor u daar te gaan. Het is beter voor u, daar af te blijven. Evenwel ik werd geholpen om te gaan in de sterkte des Heeren, met al mijn vuiligheid tot de fontein, om gewassen te worden. Maar toch kwam het mij te binnen, dat de Heere op mij vertoornd was; en zo zou het vermetelheid zijn.

Toen werden al mijn zonden mij voor ogen gesteld, zoals: ongeloof en Godverloochening, mijn gebrek aan liefde tot Christus, mijn natuurlijke en geestelijke hoovaardij, mijn geveinsdheid, mijn terugwijking en mijn boezemzonde. Toen zei de verzoeker: wat kan zulk een als gij zijt daar verwachten, die zo schuldig en snood zijt?

Ik antwoordde daarop: het is zulk een als ik, welke moet gaan, want er is geen genezing voor enige van deze zonden te bekomen, dan in Christus.

Maar o, zei de verzoeker, gij zijt niet bereid om te gaan, want u ontbreekt het bruiloftskleed.

Toen zei ik: hetgeen ik niet heb, heeft Christus; ik kan het alleen hebben van Hem en niets van mezelf. Ik zal tot Hem gaan in mijn gescheurde klederen, in de hoop koninklijke klederen te verkrijgen.

Maar de slingering, waarin ik voor een tijd was, deed mij soms denken: ik wil niet gaan. Op andere tijden nam ik voor te doen als Esther, namelijk mezelf neder te werpen aan de voeten van Gods barmhartigheid, en indien ik omkwam, het zou slechts mijn verdiende loon zijn. Ik dacht, mijn zonde zou mij nooit verlaten, totdat Christus wilde zeggen: ga uit van haar, gij satan.

Na vele tegenstrevingen, beide tijdelijke en geestelijke, kwam ik Zaterdag ter plaatse, waar Mr. William Wishart in de inleiding zei: Ik vrees, dat heden hier velen zijn, welke hun voorbereidingswerk staan te beginnen. Dit woord trof mij zeer in het hart.

Zijn tekst was Jes. 33: 17: *Uw ogen zullen de Koning zien in Zijn schoonheid.* Hij zei ons: De Koning der heerlijkheid zou er op morgen zijn. Maar hij vreesde, dat velen

zouden zijn gelijk die mens, welke vele uren kwam om een wedloop te zien, en toen hij kwam, lag hij neer en viel in slaap, terwijl de tijd vast heenliep.

Daarop predikte Mr. Jacobus Kirton over Ezech. 20 vs. 31: *En zou Ik van u gevraagd worden, o huis Israëls? Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere Heere, zo Ik van u gevraagd worde!* Hij sprak tot verscheiden soorten van mensen, door wie de Heere niet wilde gevraagd worden. Maar bijzonder sprak hij tot een zeker soort van mensen, die van een ongelovigen geest waren, en plaats gaven aan Godverloochening en de waarheid van Gods Heilige Woord in twijfel trokken, en beschaamd waren om het aan een ander open te leggen, welke hun twijfelingen zou oplossen. Zekerlijk wil de Heere van hen niet gevraagd worden. Waarlijk ik dacht, dat hij van God gezonden was om mij te bestraffen wegens mijn vorige en tegenwoordige ongerechtigheid, hetwelk mij niet weinig verontrustte.

Maar aan het slot van zijn leerrede had hij een zeer zoet en verkwikkelijk woord; het was dit: "Is er iemand hier neergebogen onder het gevoelen van zijn zonde, ga heen, besteed deze nacht goed en hoewel gij een Manasse, een Maria Magdalena, een Saul waart, nochtans zult gij morgen aan des Heeren Tafel welkom zijn."

Dit was mij tot een grote bemoediging, alhoewel het een hard werk was, een nacht wel te besteden.

's Morgens, het was de 2de Juni 1695, scheen ik een zeer zoete morgenstond te hebben, en was vol verwachting, dat ik de Koning in Zijn schoonheid zou zien aan Zijn Tafel. Maar ik was zo juist de kerkdeur niet ingegaan, of ik verloor mijn hoop, en mijn hart viel aan het afzwerven, zodat ik noch met de tong noch met de pen vertellen kan, in wat toestand ik gebracht was. Ik dacht, dat ik in het zondigen boven anderen uitstak. Ik was er zo slecht aan toe, dat ik niet in staat was om het Woord te horen, zoals men moest om er voordeel van te hebben.

Ten laatste, wanneer Mr. Flint de tafelen bediende, was er niet een zonde, of ik kon er mij enigermate van betichten; want die, welke ik niet dadelijk als voor het oog der wereld begaan had, nochtans vond ik de zaden daarvan liggende in mijn hart, gereed om bij de eerste gelegenheid uit te breken. Toen wist ik niet wat te doen. Ik dacht, dat indien de leraars mij gekend hadden, zij komen zouden, en in 't bijzonder mij de Tafel ontzeggen.

Evenwel niettegenstaande dit zo had ik een sterke neiging om aan des Heeren Tafel te zijn; en zo ging ik tot des Heeren Tafel, welf door Jacobus Kirton, zijnde de vierde Tafel, bediend werd. Maar toen ik neergezeten was, kon ik niets zeggen. Ik vergat de verzoeken, welke ik dacht aan een Koning voor te stellen. De dodigheid tastte mij aan en mij ontbraken de werkingen des geloofs in de Zoon van God. En zijnde in een zeer troosteloze toestand, riep mijn hart uit: *ik ben de Uwe, Heere, ik ben de Uwe!*

Indien ik niet meer kon doen, dacht ik, wil ik mijzelf opnieuw aan de Heere overgeven. Ik kwam zeer ongetroost van de Tafel, zonder de Koning in Zijn schoonheid te zien. O, hoe was ik toen ontroerd. Ik was vol misnoegen over mezelf, wegens mijn zondig gedrag. Maar ik rechtvaardigde de Heere in al hetgeen Hij mij aandeed en was dankbaar, dat ik niet gemaakt was tot een gedenkteken van Zijn toorn aan Zijn Tafel. Ik moet bekennen, het was een dag van kracht aan menige arme ziel, en dat vermeerdeerde mijn smart; een ieder kreeg iets goeds behalve ik. Ik kan niet uit drukken de moeite waarin ik was, gedurende de overige tijd van de openbare godsdienst. Maar als alles voorbij was, dacht ik bij mezelf: het kan zijn, dat ik niet vol genoeg mezelf aan Christus overgegeven heb daarom eer ik in gezelschap ga, zal ik onder de bomen gaan, en daar mijn verbond met de Heere vernieuwen, en mezelf geheel aan Hem overgeven.

Toen ik kwam op de plaats welke ik beoogde, zat ik neder, en nam mijn Bijbel, die in mijn hand was, en al de bomen rondom Laswade. Maar voornamelijk de boom waarbij ik zat, tot getuigen, dat ik geheel aan de Heere overgegeven was, zonder achterhouding; waar ik mijn hart voor Hem uitstortte.

Toen ik van de plaats kwam, wist ik niet wat te denken, of de Heere daar was geweest of niet. Ik bleef steeds in twijfel daaromtrent; en 's nachts als ik in het gebed was, werd ik juist met mijn oude kwaal van sluimering weer bevangen. Toen dacht ik: ach, ik heb ganselijk ongelijk, de Heere heeft mij deze dag niet gehoord, om mij met mijn verzoeken aan te nemen; nochtans bemoedigde ik mezelf, om de Heere te ontmoeten, het mocht de laatste dag van het Avondmaal zijn. Maar het mislukte mij; want ik kwam ongetroost van het Avondmaal vandaan; evenwel bleef er enige hoop in mij over, want ik dacht, hoewel de Heere Zichzelf onttrokken heeft, in opzicht tot mijn gevoelige ondervinding, nochtans zal ik in twee of drie dagen weten, of Hij met mij in waarheid is, indien mijn verdorvenheden niet weer mij aan boord komen. Maar helaas! zij kwamen weerom, en dat op een schrikkelijke wijze, sterker en heftiger dan te voren, hetwelk mij deed besluiten, dat ik Christus te Laswade niet ontmoet had.

Ik begon daarop naar de oorzaak daarvan te onderzoeken, en ik zag, dat het mijn onwetendheid van God was, welke de zonde was, waarom Hij met mij twistte.

Op deze tijd kwamen mij twee Schriftuurplaatsen te binnen: Hand. 27: 23: *De stad doorgaande, en aanschouwende Uw heilighdommen, heb ik ook een altaar gevonden, waarop een opschrift stond: de onbekenden God. deze dan, die gij niet kennende, dient, verkondig ik ulieden.* 1 Cor. 15: 34: *Sommigen hebben de kennis Gods niet. Ik zeg het u tot schaamte.*

Ik begon bij mijzelf te overpeinzen, wat ik van deze kennis had. Maar ik zag, dat ik ten enenmale onwetende van God was. Ach! ach! het is iets anders te zeggen en te geloven, dat er een God is, en iets anders te geloven, dat Hij zulk een God is, als Zijn Woord Hem voorstelt. De duisternis waaronder ik was, was groot; want noch zon- noch maanlicht scheen mij voor vele dagen bekwaam om mijn plicht mij aan te tonen; geen bedreigingen of beloften konden mij aandoen.

In deze droevige toestand zweefde ik op en neder, tot ik ten laatste mezelf op een wanhopende klip verliet. Ik besloot, dat Christus mij niet meer liefhad dan de overigen van de wereld. Alle mijn vorige ondervindingen deden mij geen nut, want ik was buiten hope.

Terwijl ik in deze wanhopende toestand was, denk ik het niet gevoegelijk te vertellen wat ik ondervond. Maar al wat ik aangaande de wanhoop zal zeggen, is dit, dat het is gelijk een begonnen hel in het geweten; vloeken en lasteren zijn hare metgezellen.

Niettegenstaande dit alles verscheen mij evenwel op een wonderlijke wijze de liefde Gods, zodat er nauwelijks een rustdag voorbijging, of ik ontving enige hartsterking om mij te ondersteunen, hetzij in het verborgen, hetzij in 't openbaar; anderszins zou ik het geheel opgegeven hebben. Wat zal ik zeggen? Zelfs in, deze rustdagen, wanneer ik, als het ware, enige hoop ontving, dat deze verzoeken zouden overmeesterd worden, zelfs toen had mijn afgod van jaloezie, mijn boezemzonde, zodanige kracht over mij, dat ze mij dikwijls naar huis zond, al brullende en roepende tot de Heere, om toch Zijn koninklijke macht over mij uit te oefenen. Want nu zag ik inderdaad, dat ik Christus als een Koning nodig had.

Het behaagde de Heere mij een gelegenheid aan de hand te geven, om mijn verbond met Hem te vernieuwen, aan het Avondmaal in de Troonsche gemeente, de 27ste October 1695, waar ik alle mijn verbintenissen vernieuwde, en mezelf opnieuw aan de

Heere overgaf. Hoe het met mij daar was, kan ik niet onderscheidenlijk vertellen; alleenlijk had ik op deze tijd een sterke begeerte om te sterven. Niets dan de dood kon mij behagen.

Niet dat enige uitwendige moeite of kwelling in de wereld, of de ontbering van enig aards genot mij zo begerig maakte om te sterven. Maar de zonde, welke in mij woonde, en over mij heerste, deed mij het leven tot een last zijn, zodat ik niets, wat het ook was, machtig scheen mij van deze keuze te doen afscheiden. Ik zag, dat de zonde aan mijn beste plichten kleefde, gelijk als in het Woord te lezen is. O wat afzwerving had ik daarin, alsmede in mijn horen! zo ook in mijn omgang met anderen, geveinsdheid en zelfbedrog. Met één woord, ik zag dat de zonde in mijn allerbeste plichten, als bidden en ten Avondmaal gaan, als het ware, ingeweven was. Ik kon niets doen dan zondigen. Dit ontstelde mij niet weinig.

Omtrent deze zelfden tijd was er een uitwendige beschikking van de Voorzienigheid, daar ik veel mede te doen had, en ze was deze:

Ik stond te verlaten de Troonsche parochie-kerk en te gaan naar die van Colledge; en de gedachten om Mr. Meldrum, van wien ik zoveel nuttigheid ontvangen had, te verlaten, waren mij gelijk een tweeden dood. Ik ging voor een tijd, voortdurend naar de Troonsche kerk, en wilde niet gaan tot die van Colledge, hoewel de eerwaardige dienstknecht van Christus, Mr. John Moncrief, haar leraar was.

Ieder was op mij verstoord, dat ik niet in mijn Parochiekerk ging. Maar niets kon op mij vermogen om Mr. Meldrum te verlaten, totdat ten laatste een woord in mijn hart viel. Is de Geest van God aan één plaats of aan één persoon gebonden? Dit werd met zulk een kracht aangedrongen, dat ik het aanzag voor een bestraffing van de Heere, omdat ik de enen leraar boven de anderen achtte. Hierna ging ik naar de kerk van Colledge.

De eerste predicatie van Mr. Moncrief welke ik daar hoorde, was uit 2 Sam. 23: 5: *Hoewel mijn huis alzo niet is bij God, nochtans heeft Hij mij een eeuwig verbond gesteld, dat in alles welgeordineerd en bewaard is.* Maar daar hij nadruk op legde, was de vastigheid van het verbond; en hij gebruikte dit troostrijke woord: Allen, die met de Heere in het verbond zijn, zijn in dit verbond wel bewaard; het kan niet gebroken worden; God zal het van Zijn zijde niet breken, want Hij heeft het gezegd, Hij heeft het geschreven, en openlijk verkondigd, ja Hij heeft het gezworen; en wat wilt gij meer hebben voor deszelfs vastigheid?

Maar, zegt het arme schepsel, ik heb het, helaas! van mijn zijde gebroken door mijn zondigen.

Neen, zegt Hij, de zonde zal van uw zijde het verbond niet breken.

Dit was voor mij inderdaad een troostrijke leer, zijnde dit een van mijn grootste vrezen. En na deze dag durfde ik niet nalaten in mijn parochiekerk te gaan.

Eén ding behoor ik noodwendig aan te merken. Mr. Meldrum predikte over hetzelfde onderwerp, toen ik hem verliet, zodat het voor mij maar een verandering van plaats was, en niet van onderwerp. Ik durf niet anders zeggen, of hij was mij een gezant van God, die bevestigde, hetgeen ik te voren in twijfel trok. Toen werd mij des Heeren weg zoet en vermakelijk; en het was mijn blijdschap de Heere te dienen. O, hoe was ik in mijn schik, wanneer ik een gelegenheid vond om sommigen van mijn vrienden te vertellen, hoe genadiglijk de Heere met mij gehandeld had, hetwelk hen Soms zowel als mezelf verkwikte.

Maar niettegenstaande al hetgeen ik genadiglijk van Zijn goedertierenheid ontvangen had, was het evenwel vermengd met enige bittere inmengsels, voornamelijk dit: de

toestand van mijn ouders was niet zoals ik wenste, want de dienst van God was niet in het huisgezin, en dit was mij tot een grote smart.

Belangende mijn vader, hij was slechts een burgerlijk man, geenszins ingenomen met de plichten van de godsdienst, noch op deze noch op gene wijze. mijn moeder was ernstiger bezig, beide in openbare en verborgen plichten. Zij vermaande mij menigmaal om de Heere te zoeken en te bidden.

Het heugt mij, dat ik haar op zekere dag hoorde vertellen, dat, toen zij van mij bevrucht was, zij op een wonderlijke wijze geholpen werd, om te bidden om zaligmakende genade voor mij, wanneer het de Heere behagen zou mij ter wereld te brengen; hetwelk mij tot grote blijdschap was toen ik het hoorde; evenwel was ik niet geheel zonder kommer omtrent haar.

Het behaagde de Heere op deze tijd, mijn ouders met uiterlijke weerwaardigheden te bezoeken. De Voorzienigheid werkte zo tegen hen, dat het mij smartte, mijn ouders in zodanige ongelegenheid te zien; ja, menigmaal deed het mij voor hen bidden; en ook, dat de Heere mijn hart van mij wilde nemen, en het voor altoos bewaren. Ik mag zeggen, dat hun weerwaardigheden onder de voornaamste dingen waren, hetwelk mij aanzette om de Heere in ernst te zoeken.

Wanneer ik nu zag, dat het waarschijnlijk was, dat geen van deze weerwaardigheden enige verbetering aan het huisgezin zouden teweegbrengen, werd mij dit inderdaad een stof van oefening. Het kwam sterk op mijn hart, dat ik mijn gevoelens aangaande mijn ouders aan hen zelf zou openbare, wat eindelijk na lange redeneringen met mezelf, hoe het te doen, gelukte.

Ik stond op een Rustdagavond, toen wij avondmaal hielden, op. Ik stelde mijn vader deze zonde voor, dat hij de dienst van God niet oprichtte in zijn huisgezin, en ik verzocht hem het te willen doen. Maar dit was tevergeefs, want ik vermocht niets op hem. Toen wist ik niet wat te denken, of wat te doen; evenwel werd ik grotelijks ondersteund in het verborgen gebed, om te pleiten voor zijn bekering, alhoewel ik maar een kleine hoop had.

In die tijd was het Evangelie mij zeer zoet; Mr. Moncrief handelde over de bekering van Zachëus (Lukas 19) voorhoudende de natuur van de bekering, en de middelen, waarvan de Heere te die einde, Zich bedient. Mij dacht, dat ik nooit verkwikkelijker leerredenen gehoord had, dan die, en die meer met kracht op mijn hart aangedrongen werden, bijzonderlijk als hij over deze woorden handelde: *En hij haastte zich en kwam af en ontving Hem met blijdschap* (Luk. 19: 6), welke dag wederom voor mij was een dag van voorkoming, makende mij gewillig om Christus aan te nemen. En met welk een blijdschap ik vervuld werd, kan ik niemand zeggen.

Hierna overviel mij weer mijn lichaam der zonde en des doods, hetwelk mij grotelijks onderdrukte, en mij Soms overwon, zodat ik meende, dat mijn smetten niet waren gelijk die van Gods kinderen, en dat, hoe ver ik ook in de godsdienst gekomen was, ik niet beter wist of een geveinsde kon zo ver komen; want ik vorderde in de godsdienst niet meer dan dat ik de gewone plichten op hun tijd waarnam, en mezelf onthield van grove uitbrekingen. In één woord, mij dacht, dat ik niet meer had, dan een gedaante van godzaligheid, en dat ik niets van de kracht daarvan kende; zoals vereist wordt om te doden de plagen van mijn hart.

De wind der verzoeking waaide sterk op mij, dat hij mijn hoop wegblies; ik verloor het gezicht van een aandeel aan Christus, ik haalde de grond omver, en verzekerde mij, dat ik niet was dan een witgepleisterd graf, en een gewitte wand. Ik geleek iets naar buiten. Maar van binnen was ik een nest van duivelen.

Toen werd mij de schriftuurplaats voor ogen gesteld aangaande de twee mensen, die een huis bouwden, (Matth. 7: 24 enz.). De een bouwde op een steenrots, de ander op zand, het huis dat op een steenrots gebouwd was, stond de winden en stormen uit, hoewel zij er tegen aansloegen, evenwel waaiden zij het niet omver; terwijl het huis op het zand, toen het onweer losbrak, het niet kon ontstaan. Maar omver waaide tot een puinhoop.

Ik maakte een nauwe toepassing, dat ik hetzelfde einde zou hebben, want ik had zulk een gewicht van verdorvenheid, dat mij neerdrukte, dat ik niet kon geloven, dat een kind van God zo geplaagd kon worden, hetwelk mij menigmaal de bede tot de Heere deed opzenden: Neem n mij weg uit deze wereld, of bewaar mij van het kwade.

O, hoe ernstig verlangde ik toen, om Christus als Koning over mij te hebben, om ten onder te brengen deze mijn ongedode verdorvenheden, hetwelk ik van mezelf niet bekwaam noch gewillig was te doen.

Ik vond duidelijk twee partijen in mij; de een was om mijn afgoden met genoeg en vermaak te koesteren en deze partij was o zo sterk; de andere partij was om mijn afgoden de deur uit te werpen. Maar deze was evenals een pasgeboren kind, hebbende gans geen sterkte O, ik vond het een zwaar werk om een christen te zijn.

In deze toestand sukkelde ik voort, totdat het avondmaal in de kerk van Colledge werd bediend, waar ik hetzelve zo verkwikkelijk genoot als ik ooit in mijn leven deed. Ik moet erkennen, dat ik op de vastendag enigermate gebracht werd tot een treurige gestalte des geestes, zowel voor mijn eigen zonden, als die van anderen; welke alle zeer zwaar op mij drukten. deze dag werd ik ook gebracht tot de plicht van smeking, om al deze redenen, opdat gene van die mochten hinderen aan onze Avondmaalszegeningen.

Ik eindigde deze dag in een gevoelen van de nalatigheid van vele plichten, en het bedrijf van vele zonden. Maar ik wierp mijzelf en mijn plichten over op de verdiensten van de Heere Jezus Christus, verwachtende alleen om in Hem en om Zijnentwil aangenomen te worden .

Ik moet erkennen, dat op Zaterdag, de dag der voorbereiding, de Heere op een zichtbare wijze onder ons was. Mr. Moncrief predikte over Joh. 11: 40: Heb Ik u niet gezegd, dat, zo gij gelooft, gij de heerlijkheid Gods zien zult? In welke leerrede veel van de heerlijkheid Gods te zien was, werkende op de harten van het volk, en ook op het mijne. Op Rustdagmorgen handelde Mr. Moncrief over Ezech. 16: 8: *Als Ik nu bij u voorbijging, zo zag Ik u, en ziet, uw tijd was de tijd der minnen: zo breidde Ik mijn vleugel over u uit, en dekte Uw naaktheid; ja, Ik zwoer u, en kwam met u in een verbond, spreekt de Heere Heere, en gij werd de Mijne.*

Waar hij voorstelde een huwelijk tussen Christus en arme zondaren; hij stond lang stil bij de ongelijkheid des huwelijks, waaromtrent hij naar mijn beste weten zei: Wanneer iemand gaat om een vrouw te zoeken, zo is er een van deze vier dingen, die hem daartoe neigt, 6f rijkdommen, óf schoonheid, óf maagschap, óf een goede en deugdelijke aard. Maar geen van al deze dingen waren in onzes Heeren bruid, om Hem uit te lokken, gelijk dit hoofdstuk aantoon.

Hij drong er zeer op aan, dat wij het verdrag zouden toestemmen.

In welke plaats ik hemel en aarde, en al de dienstknechten des Heeren, en allen die rondom mij waren, tot getuigen nam, dat ik met Christus wel tevreden was op alle voorwaarden, een gehelen Christus, namelijk als Profeet, Priester en Koning, toestemmende om kruis, verlies en vervolging te ondergaan, indien ik er toe geroepen werd. O, ik dacht: *een staak om aan verbrand te worden, om Jezus' wil is niets; een galg, een gevangenis is niets, indien Christus er maar in is. Ik neem u op deze dag aan als mijn man en Heere, en geef mij over om Uw getrouwde bruid te zijn, en niet voor*

een ander. Ik was verzekerd dat des Heeren Geest mij hiertoe verbond, en niet ik.

Nadat ik opzettelijk dit gezegende verdrag ingewilligd had, ging ik om dit aan het avondmaal verzegeld te krijgen; het was de eerste dag van **December 1696**, toen ik naderde aan dezelfde tafel, welke Mr. Andrew bediende.

Het was voor mij een aangenaam uurtje, waarin ik gemeenschap met de Heere genoot. Daar werden mij twee schriftuurplaatsen levendig en krachtig op het hart gebonden. Jeremia 31: 3: *Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde.* Hos. 2: 18: *Ik zal u Mij ondertrouwen in eeuwigheid.*

O, dat ik nooit het Avondmaal in de kerk van Colledge vergeten mocht. mijn smekingen aan des Heeren tafel waren deze, dat de Heere voor altijd zijn Evangelie in Schotland wilde doen standhouden, en dat Hij wilde blijven bij Zijn dienstknechten, de leraars, en het Evangelie in hun handen doen voorspoedig zijn.

Ik zei, vergeef hun zonden, en de onze; bepleit niet tegen ons een verbroken verbond, plechtige en volksverbintenissen, waaraan wij allen schuldig zijn. Ik wens hier deze dag, dat ze allen met U weer in het verbond mogen zijn, gelijk ook mijn arme vader, neem hem in Uw verbond, en belangende mijn moeder, laat alles weggenomen worden, wat haar verdrag met U in het Evangelie hindert. Bewaar mijn broeder op Uw weg, opdat hij met de ijdele wereld niet mag weglopen. O, mijn vrees is groot, ten hun opzichte. Ik wens U hierover moeilijk te mogen zijn, en zou niet gaarne van deze mijn bede afstaan. Indien het met Uwen heiligen wil bestaan kan, zo weiger mij het niet!

Er waren ook enige beden, welke ik voor mezelf opzond.

- Eerst, dat de Heere mij een oprecht hart wilde geven tot elke plicht; ik vond zoveel geveinsdheid, mij aanklevende in elke plicht, welke ik verrichtte, dat het mij deed verlangen naar oprechtheid en dadelijkheid in alles wat ik deed.
- Ten tweede, dat de Heere mij standvastig wilde maken' in al mijn geloften en voornemens, welke ik deze dag gedaan had. Ik heb een veranderlijke natuur. Maar o! laat mij standvastig zijn in de weg des Heeren.
- Ten derde, dat ik een waarachtig lid van Christus' lichaam mocht zijn, zodat ik wenen moge, wanneer Uw volk weent, en blijde zijn, wanneer Uw volk blijde is, want Uw volk zal mijn volk zijn in zoverre als ik het kennen kan.
- Ten vierde, dat ik een nuttige en vruchtbare boom mag zijn in Uw wijngaard, brengende vele vruchten voort tot Uw verheerlijking.
- Ten vijfde, dat ik mag verkrijgen een geest van nederigheid, opdat ik niet bovenmate verheven worde, dan inzonderheid als Gij met mij genadiglijk handelt, boven zo velen in de wereld.

De gedachten hiervan deden mij met verwondering aan! Er waren voornamelijk twee dingen, die mij tot verwondering brachten.

- Eerst, dat ik in een land geboren was. waar Christus aan verloren zondaren voorgesteld wordt.
- Ten tweede, dat mijn hart overtuigd is geworden, om de aanbieding toe te stemmen, wanneer die gedaan werd. O, de liefde en de blijdschap waarmee ik vervuld werd, was groot. Ik was gewoon mijn genoegen te nemen in vleselijke tijdverdrijven. Maar nu zag ik er geen genoegen in, en hoewel ik, wat mijn natuurlijke gesteldheid aangaat zo vrolijk als iemand was; nochtans kan ik het nu uit ondervinding zeggen, dat ik nooit wist, wat het was vrolijk te zijn, totdat ik Christus aangenomen had. Hoezeer zijn zij te berispen, die zeggen, dat de

godsdiens een droefgeestige zaak is. Ik ben van het tegendeel verzekerd; want een vleselijke man of vrouw wisten nooit wat vreugde was. Ik mag deze plaats een Eben-Haëzer, of een Bethel noemen, waar ik God ontmoette, en mijn afgoden en mijn verdorvenheden gedood werden; en in verwachting, dat al mijn smekingen toegestaan zullen worden om Jezus Christus' wil, de Middelaar des Nieuwen Verbond, zo onderschrijf ik mezelf om des Heeren te wezen.

ELISABETH WAST

Er greep na deze grote en plechtige instelling een droevig en te beschreien voorval plaats. de volgende Zaterdag ontstond er een schrikkelijke brand, die de ganse stad in verwarring bracht. Ondertussen was ik, toen ik dit hoorde, in het gebed. Maar was zeer dodig en vadsig. Maar toen ik het vuur zag, zo zette dit mijn geest een nieuwe kracht bij; en ik kreeg vrijheid, om mijn hart voor de Heere uit te storten; en de voornaamste bede welke ik deed, was, dat de Heere dit vuur voor de een of ander tot een middel van bekering geliefde te maken, hetwelk ik dacht, dat onze treurigheid in een gezang zou veranderen

De volgende dag, zijnde rustdag, predikte Mr. Moncrief over deze woorden: Micha 6: 9: *De stem des Heeren roept tot de stad, (want Uw naam ziet het wezen): Hoort de roede, en wie ze, besteld heeft.*

Hij merkte aan, dat elke roede een stem had; en dat het alleen de wijzen waren, die de taal daarvan verstaan zouden. Hij zei ons, dat Gods stem tot deze stad riep, dat wij onze wegen verbeteren zouden, opdat God niet mocht komen om onze stad op een vreselijke wijze te verteren.

Ik kan niet zeggen, wat deze beschikking der Voorzienigheid op mij werkte. Maar zekerlijk laat zij mij zien de ijdelheid van al de geschapene genoegens des tijds, en dat alleen zij het gelukkige volk zijn, die hun schatten in de hemel hebben. O, de Geest des Heeren deed grote moeite om mij te tonen wat de wereld was. Ik zag als in een spiegel, beide wat goed en kwaad er in was. Daar zijn zeventien aanmerkingen, die ik over de wereld had; twaalf er van zijn kwaad en schadelijk, en vijf zijn goed en nuttig.

- Vooreerst zag ik, dat zij die gezet zijn om de wereld te zoeken, veel onrust en kwellingen ondergaan moeten eer zij het bekomen. O, dat is een groot kwaad, waaromtrent wij onszelf verontrusten of bekommeren, en het is niet dan een zak vol wind te vergaderen, welke door het minste geblaas wegwaait.
- Ten tweede, wanneer wij in deze wereld rijkdommen hebben, hoe gereed zijn wij om onze liefde van Christus af te trekken, want wij kunnen geen twee meesters dienen. 1 joh. 2: 15: *Zo iemand de wereld liefheeft, de liefde des Vaders is niet in hem.*
- Ten derde heeft menigeen zijn eigen ziel verloren door het zoeken van de wereld en wat zullen al de rijkdommen hem baten (Matth. 16 vs. 26).
- Ten vierde. De wereld geeft geen vertroosting in de tijd van zwarigheid, wanneer wij op het doodsbed zijn, of wanneer het geweten wegens zonde ontwaakt is.
- Ten vijfde. De wereld kan geen rantsoen voor onze ongerechtigheden en overtredingen geven, wanneer wij voor de vierschaar zullen staan.
- Ten zesde. De wereld verhindert menigeen om het verdrag met Christus te sluiten op Zijn eigen voorwaarden, gelijk de jongeling in het Evangelie; en die

in Matth. 22. Toen Christus tot hen zond om hen te nodigen, ten einde met de Koning der Heerlijkheid te trouwen. O, zeggen zij, verontschuld ons toch, wij kunnen niet komen, want de wereld verhindert ons.

- Ten zevende. Rijkdommen in deze wereld zijn geen tekenen van Gods liefde. Het is door iemand wel aangemerkt, dat de wereld is als een afgegeten been, hetwelk de heer de honden voorwerpt.
- Ten achtste. De wereld maakt, dat velen het eigen afbeeldsel van de duivel, in aantrekken; zij worden vet gelijk Jeschurun.
- Ten negende. De wereld kan spoedig verloren worden, en dit brengt nieuwe droefheden en kwellingen mede; dan zijn zij, evenals Micha, die zegt: *Zij hebben mijn goden weggenomen, en wat heb ik meer?* (Richt. 19: 24). Een onverwacht vuur, een storm op zee, en andere ongevallen, zullen een droevige verandering omtrent een rijk mens teweeg brengen.
- Ten tiende. Het is een zeer moeilijke zaak, de wereld met een goed geweten te winnen. Die rijk willen zijn, zijn aan vele verzoeken onderworpen, verzoeken om te bedriegen en te liegen, of anders zullen hun inkomsten niet vermeederen zo spoedig als zij wel wilden.
- Ten elfde. Zij, die de wereld hebben, moeten sterven en haar nalaten, en mogelijk wel aan de zodanigen, die hun weinig bedanken zullen, hoewel zij hun zielen in een groot gevaar gesteld hebben om het voor hen te vergaderen, wie het, wanneer zij het bekomen hebben, tot een strik en een verzoeking verstrekken zal, om hen om te leiden in een weg van zonde en ongerechtigheid.
- Ten twaalfde. Zij, die veel van de wereld hebben, moeten er een grote rekenschap van geven in de groten dag, hoe zij dat talent voor God en zijn volk besteed hebben. Daar zij maar rentmeesters zijn, zal God hen rekenschap doen geven van hun rentmeesterschap.

Maar niettegenstaande al dit kwaad, hetwelk hen, die de wereld hebben, vergezelschaft, zie ik nochtans vele grote voordelen in ze te hebben.

- Want ten eerste. Zij hebben meer tijd en gelegenheid om de Heere te dienen, hebbende alles in hun handen, en zijnde niet blootgesteld aan de onrust en de moeilijkheden, waaraan arme lieden onderworpen zijn, hetwelk hun tot een groten hinderpaal verstrekt om de Heere te zoeken en te dienen.
- Ten tweede. Die de wereld hebben, kunnen daarmede de leden van Christus verlichten en helpen en dit kan bij vervolg nog tot een zegen zijn voor hen en hun nakomelingen (Ps. 112: 5, 7). God wil niet, dat zij gebrek lijden, die maar een beker koud water aan een van Zijn kinderen geeft.
- Ten derde. Rijke lieden hebben vele vrienden, die in zwarigheden zijn, zij hebben genoeg om hen te verkwikken. Als armen in verlegenheden zijn, ziek zijn, treuren, klagen en wenen, zijn er zeer weinigen, die vragen wat hun deert.
- Ten vierde. Rijkdommen kunnen een middel zijn, om hen te vernederen, wanneer zij aanmerken, dat weinig rijken zalig worden.
- Ten vijfde. Rijke lieden hebben grote stof van lof en dankzegging, dat God hen zo mild verzorgd heeft, boven vele anderen, die even goed als zij zijn. Dit behoorde hen dan menigmaal tot de troon der genade te doen gaan, ten einde hun rijkdommen hun en anderen niet tot een strik mochten verstrekken.

Toen ik deze dingen ernstig overwogen had, moest ik zeggen, dat de ijdele wereld maar klein in mijn ogen was.

Omtrent deze tijd rees er in mij op een vreselijke en droevige verdorvenheid, die men

zelfbedrog noemt, en de zelfzoeking werkte zo heftig tegen mij, dat ik niet wist wat te doen. Nu bevond ik het door eigen ervaring, dat het geen lichte zaak was, om een geheel zelfverloochend Christen te wezen; werkende om de hemel, om die als het ware door werken te winnen, en om tegelijk aan alles verloochend te zijn, alsof wij niemendal gedaan hadden. O, het is een zwaar werk inderdaad verloochend te zijn aan gebeden, aan tranen en andere godsdienstige plichten. Het was gelijk de weeën van een nieuwe geboorte, hetwelk met een grote pijn vergezelschap gaat; of gelijk een ingaan door een enge poort, hetwelk bijna het vel van de benen scheurt, eer ik het overwinnen kon.

Toen viel dit woord op mijn hart: *indien iemand Mijn discipel wil zijn, die moet zichzelf verloochenen*. Van alle delen van de godsdienst, welke ik ontmoet had, vond ik dit het moeilijkste om te bekomen. Ik had een naam in de godsdienst verkregen. Maar de naam, die ik van Jezus Christus bekam, was dit woord: Mal. 3: 8: *Gij hebt Mij beroofd van de eer, welke Mij toekwam*. Dit woord drukte mijn hart zeer, want ik wist, dat het waarheid was, vermits ik die duivel, zelfbedrog of zelfzoeking, waar ik ook ging, met mij omdroeg. O, dat lastige ding, die eigen ziel, eigen zelf, wat zal ik er mede doen? Ik ben in gevaar om er door vernield te worden. Ik oordeel, dat deze zinspreuk voor mij mag overgeschreven worden: ongelovigen en trouwelozen! heb ik mijzelf niet aan de Heere overgegeven? Maar de inwendige gestalte van mijn gemoed zegt het tegendeel.

Toen begon ik te onderzoeken, hoever ik gekomen was in de weg van God, of ook geveinsden niet konden geraken tot al hetgeen ik had, en evenwel te kort komen aan zaligmakende genade? Ik bad, en zo deed ook de trotse farizeeër; ik verkeerde met de Godvruchtigen, en zo deden ook deze geveinsden; ik had lust in de Heere te zoeken, en zij hadden die ook (Jes. 58: 2). Ik was vrij van grove uitbrekingen, en zo was ook de jongeling (Mark. 10: 20). Nu, wat heb ik meer dan deze gedaan? Zij waren niet zelfverloochend en ik ben het ook niet. Heere! ik moet mijn smekingen voortzetten. Dit bracht mij tot de troon der genade om het eigen ik ten onder te brengen. Maar terzelfder tijd dacht ik, dat het te sterker op mij aanviel.

Op deze tijd had Mr. Moncrief vele gepaste leerredenen over de eigengerechtigheid, want zijn tekst was uit Markus 10, aangaande de jongeling in het Evangelie. Gewis, hij sprak zo rechtstreeks naar mijn toestand, alsof hij die gekend had; hoe ver wij in de godsdienst kunnen komen en evenwel dat één ding ontberen, gelijk deze jongeling Dit maakte mij bevreesd, dat het ook zo met mij mocht gaan. Maar wanneer hij kwam tot deze woorden: *neemt het kruis op en volgt Mij*, zo werd dit mij tot een tijd, die ik nooit wenste te vergeten, zijnde het de **30ste Mei 1697**.

Hij merkte drie dingen uit de woorden aan.

1. Wanneer Christus roept, zo behoren wij vaardig te gehoorzamen.
2. Al wie naar de hemel gaat, moet Christus volgen: wij moeten Hem volgen door bijzondere en gewone plichten.
3. Al wie Christus volgen wil, moet zulks doen met het kruis op de rug. Het kruis om alles te verliezen wat wij in de wereld hebben; het kruis van pijn en schande, vervolging en dood. Waaruit onze leraar aan een iegelijk voorstelde, of wij Christus op deze voorwaarden wilden aannemen, of niet? Hij deed een vraag. Waaraan kunnen wij weten, dat Christus ons roept om van alles, wat wij hebben, afscheid te nemen? Het antwoord was: Wanneer hetgeen wij hebben, niet kan gehouden worden zonder zonde, en zonder een strik voor het geweten.

Ik moet erkennen, dat deze dag voor mij een dag van kracht was, waarin mijn genegenheden naar de Heere Jezus zo gaande gemaakt werden, dat ik met Hem op allerlei voorwaarden tevreden was. O, de zoetheid welke ik in dat kruis zag, waar Christus Jezus was, en de grote voordelen, die het vergezelschapte. O, hoe vriendelijk en blijmoedig kon ik een brandende staak om Christus' wil omhelsd hebben!

Ik nam op die dag hemel en aarde en de Heere tot getuigen, dat kruis noch vervolging mij van Christus zou afscheiden. Maar daar waren twee dingen, die mij als kruisen voorkwamen, waaraan ik mijn toestemming niet geven wilde.

Het een was, een afwezend God in tijden van nood en beproeving; en het ander was, aan een zelfzoekende gesteldheid des geestes overgegeven te worden. *O, Heere! indien Gij mij van deze twee kruisen verlost, zo wil ik alle andere, naar het U belieft, opnemen.*

Hierna werd ik bevreesd, dat al mijn voornemens door de wind zouden verstuiven, wanneer er een dag, van beproeving komen zou, waarom ik menigmaal op deze wijze voor de troon des Heeren bad: "Heere! neem Gij mijn voornemens in Uw eigen hand, en bewaar ze voor mij; opdat, wanneer de beproeving komt, ik dan niet ben, zoals die jonkman, die tot Christus kwam, alsof hij alles doen wilde, om het eeuwige leven te bekomen; en evenwel, toen hij beproefd werd, droevig heenging" (Matth. 19). En overtuigd zijnde van het verraad van mijn eigen hart, durfde ik er niet op vertrouwen, dan voor zover het was in Christus' bewaring.

Daarna vond ik het lichaam der zonde en des doods sterk in mij woelen, en de heersende verdorvenheid was mij tot zen gedurige kwelling, zodat ik niet wist wat te doen. Ik kon aan niemand mijn gemoed openbare, want ik zag, dat het nodeloos was, en ik dacht ook, dat niemand in mijn toestand was.

Ik had een Godvruchtige vriendin, wie ik iets van mijn toestand verhaalde. Zij nam mijn geval ter harte, en zei mij, dat ik het niet alleen was, die hiermede te worstelen had. Dit strekte mij tot enige verlichting, hoewel het maar een zeer kort poosje was. Wij baden menigmaal samen, om des Heeren mening daaromtrent te weten. Maar alles bleef zeer duister; en na de waarneming van godsdienstige plichten vond ik, dat de verdorvenheid al sterker en sterker werd. Ik zag nergens enig geneesmiddel, dan in het Koninklijke ambt van de Heere Jezus, om mij te genezen.

Ik zonderde een dag af tot vasten en treuren wegens mijn heersende afgod, de 10^e Juni 1697.

En mijn innigste hartsbegeerte, als in de tegenwoordigheid Gods, was, om de Heere Jezus gelijkvormig gemaakt te worden, en de Geest te hebben die in Hem was; en zulk een mate van heiligmaking te hebben, als voor mensen mogelijk was in dit leven er toe te geraken.

Ik was verzekerd, dat deze mijn bede verkrijgbaar was, anders zou het niet bevolen zijn geworden, te wandelen, gelijk Hij gewandeld heeft. *Heere! ik verander dit gebod in een gebed: Heere! doe mij wandelen, gelijk Gij gewandeld hebt.*

Hier niemand dan God tegenwoordig zijnde, nam ik mijn papier, pen en inkt tot getuigen, "dat ik op die voorwaarde mijn verzoek vergund kreeg, dat ik tevreden ben met welk kruis Gij mij ook bezoekt: maar het is onder beding, dat Gij met mij zijt, en mij Uw Heilige Geest geeft, om deze mijn afgod te overwinnen, die om Uw plaats komt twisten. O Heere! kom en regeer als Koning over mij deze dag, en doe mij niets willen, dan hetgeen Uw heiligen wil is. O, hoe zoet was mij deze dag, waarin ik mijn hart en geest voor de Heere uitstortte. Ik kreeg grond om te geloven, dat mijn verzoek verhoord was uit dit woord: Pil. 2: 13: *Want het is God, die in u werkt beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen.*"

Een weinig hierna werd er te kennen gegeven, dat het Sacrament te Laswade stond uitgedeeld te worden; de gedachten daaraan verblijdden mij. Ik nam mij voor daar op de vastendag te zijn, welke ik meende, dat des Donderdags wezen zou. Ik stond in de morgenstond op en maakte mij zelve gereed om naar die plaats te gaan, welke vier mijlen van Edinburg gelegen was. O, hoe blijmoedig ging ik op weg! Ik sprak niemand aan en weinigen spraken tegen mij, omdat ik alleen was. Ik moet inderdaad zeggen, dat de tegenwoordigheid Gods met mij was, en dit woord liep gedurig in mijn verstand: *Wie is de Heere gelijk, onder de goden?* hetwelk mij langs de weg zoete overdenkingen verschafte. Toen ik aan de plaats kwam, verwonderde ik mij, dat daar geen volk vergaderd was. Maar ik dacht: ik ben hier te vroeg, derhalve wil ik mezelf een weinig gaan vermaken aan de waterkant, totdat de godsdienst bijna beginnen zal. Ik verwonderde mij grotelijks, wat toch de reden mocht zijn, dat de molens maalden, en de vrouwen hare webben bleekten. Ik dacht, dit komt niet overeen met een vastendag. Ondertussen, terwijl ik de webben, die gebleekt werden, beschouwde, ontving ik een zeer zoete gedachte. Ik zag sommige webben, die vers in het water gelegd werden, en deze waren van een slechte kleur; ik zag andere, die langer gelegen hadden, en deze werden wit, en veranderden hare natuurlijke kleur. Toen dacht ik: deze witte web was eens zwart en zoo onnut als de andere (want een ongebleekte web wordt weinig of niet gebruikt). Maar er is veel moeite aangewend geworden, eer zij zoo wit was; een indoping, klopping, uitwringing, bewatering en wrijving heeft het niet ondergaan.

Nu, de bedenking was deze: de ongebleekte web was gelijk aan de onvernieuwde ziel, waaraan de Heere veel moeite ten koste legt, eer zij hare natuurlijke gedaante verandert: wat al kloppingen door Zijn Woord; wat al uitwringingen en spoelingen door verdrukkingen, en wat al bewateringen door Zijn Evangelie. Daarop dacht ik: de witte web was gelijk aan een vernieuwde ziel, in welke deze arbeid zijn uitwerksel bekomen had, en voor zover de web wit was. Evenwel doordien men haar gedurig hanteerde, werd zij spoedig vuil, zodat zij dikwijls wederom moet gewassen worden. Aldus is het met een vernieuwde ziel gelegen, welke, hoewel ze geheiligd is en wit gemaakt in het bloed des Lams (Openb. 7), nochtans, omdat zij in een verdorven wereld is, bevlekt zij zich spoedig, en moet zichzelf menigmaal tot de fontein begeven om zich te reinigen. Op dit oogenblik dacht ik: nu zal de godsdienst haast beginnen; derhalve ging ik naar het kerkhof, alwaar ik geen aanstalten voor een leerrede bespeurde. Ik vroeg wanneer de eerste klok zou luiden en of deze dag de vastendag Was? Zij zelden mij, dat de vastendag gisteren geweest was, en dat ik mezelf vergist had. Nu is het mij onmogelijk te vertellen, welk een schielijke verandering dit in mij werkte, zodat ik mezelf niet bedwingen kon. Maar alsof er een pook naar mijn hart was gestoken, zoo barstte ik uit in smart en droefheid, dat ik zulk een gezegende gelegenheid door mijn eigen verzuim verloren had. O! de vijand ongeloof, werkte sterk in mij op De weg, om mij harde gedachten van God te doen voeden, en dat Hij mij niet liefhad, hetwelk mij al wenende en droevig zijnde, deed weerkeren op de weg, die ik eerst zo vrolijk bewandelde. Toen ik thuis kwam wierp ik mij op een bed, in een bittere vlag van misnoegen, mij voornemende, dat ik niet ter nachtmaal zou gaan. Maar o, hoe zal ik de lankmoedigheid en verdraagzaamheid des Heeren vertellen, die vanwege zulk een handeling Zich niet in toorn openbaarde. Maar ganselijk in liefde tot mij kwam en mij overtuigde, dat ik ongelijk had.

Dit verwakkerde mijn geest weer, zodat ik een van de zoetste namiddagen had als ik meen ooit gehad te hebben. En wanneer ik aanmerkte, welke de betekenis van deze teleurstelling mocht zijn, of wat ik er van leren zou, zo kwam deze bedenking in mijn

gemoed: wat was de reden, dat ik niet beter vernam, wanneer de vastendag zou zijn? De reden was deze: ik had niet de minsten twijfel of het zou Donderdag zijn, omdat alle vastendagen gewoonlijk op die dag voorvielen. Derhalve kwam het niet eens in mijn gedachten, het iemand te vragen. Daarop volgde dit als een les, welke ik er uit leren kon, dat de teleurstellingen menigmaal van dingen voortkwamen, waarvan zij het minste verwacht worden. Wat zou het zijn, indien ik mocht liggen in enige onbeklaagde zonde, waar omtrent ik geen overtuiging of twijfel had; en nochtans zou zij mij tot een teleurstelling kunnen strekken ten dage des Heeren. Dit deed mij tot God uitroepen, dat Hij mij onderzoeken en beproeven wilde, en uitvinden alle verborgen zonden en gruwelen, welke in mijn hart lagen. (Ps. 26: 2).

's Zaterdags ging ik weer naar Laswade, waar Mr. Walker predikte over Joh. 11: 28: De Meester is daar en Hij roept u. Hij had vele zoete en wenselijke aanmerkingen over deze woorden. Mr. Anderson handelde over de bevestiging des Testaments door de dood des Testamentmakers. Maar ik vond in deze leerredenen niet, wat ik gewenst had. Op deze zelfde tijd drukte mij een zwaar gewicht van verdorvenheid neder, hetwelk al mijn verkwikkingen bitter maakte. Ik ging in de eenzaamheid naar de velden, waar ik mijn hart voor de Heere uitstortte. En o, hoe werd mijn hart naar de Heere begerig gemaakt! dat Hij wilde komen, en een bezitting nemen in mijn hart, en daar regeren als Koning en Heere, stotende alles de deur uit, hetwelk Zijn verblijf in mij verhinderde. Ik hield mij in het hart zeer bezig met mijn ouders en broeder; toen dit woord tot mij kwam: *Ik zal u niet troosteloos laten.*

Deze nacht doorgebracht zijnde, dacht ik in de morgenstond, dat mijn gestalte er niet naar was om de Heere te ontmoeten. Ik had de gehele dag door enige neerslachtigheid des geestes. Mr. Flint handelde over Rom. 13: 14: *Doet aan de Heere Jezus.* Hij hield inderdaad een vertroostende leerrede, toch kon ik er weinig aanmoediging van ontvangen, zo levenloos als ik was.

Nochtans niettegenstaande al mijn tegenstrevingen, ging ik tot de vijfde tafel, die Mr. Moncrief bediende. Ik was aan deze tafel in zulk een levendige gestalte niet, als waarin ik wel voortijds geweest was; evenwel zond mijn hart op een vurige wijze deze bede op: *Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal?* (Hand. 16: 31).

Toen ik mij die nacht in het verborgen afzonderde, begon ik te onderzoeken, welke de reden was, dat ik aan het Avondmaal zulk een slechte gestalte had. Ik kreeg daarover twee bedenkingen:

- 1. Ik zag, dat men met de instellingen geen afgoderij moest plegen, zoals te denken, dat de Heere op die wijze moest beperkt worden.
- 2. Men moet een goede gestalte niet tot een afgod maken, denkende dat wij daarom de Heere meer behaaglijk zijn. Dat is geld in onze hand te brengen naar de markt van vrije genade. Ik zag, dat indien ik altoos in een goede gestalte geweest was, ik gereed zou zijn om tranen, gebeden en Avondmaal in Christus' plaats te stellen. Toen kwam dit woord tot mij: Ik zal mijn eer aan geen ander geven, noch mijn lof de gesneden beelden (Jes. 42: 8). Als ook dit: Ik heb u uitverkoren. Maar gij hebt Mij niet uitverkoren (Joh. 17).

En Maandagmorgen werd mij de Schriftuurplaats Jesaja 43: 22-25 zeer troostrijk gemaakt, en bijzonder op mijn geval toegepast. Na dit nachtmaal werd ik wonderlijk geholpen tot de plicht van overdenking, zodat ik nauwelijks mijn ogen ergens kon heenwenden, of ik kreeg enige geestelijke overdenking.

Ik ontving nieuwe overdenkingen van de ellende van een onbekeerde ziel, en van de gelukzaligheid derzulken, die aandeel hebben aan Christus en van de ijdelheid aller

geschapene genietingen onder de zon. O, des Heeren licht scheen klaar in mij. En er werden mij twee Schriftuurplaatsen gegeven, waarin zeer aanmerkelijke dingen waren. En uit deze zag ik, waartoe mij de Heere stond te roepen. Joh. 14: 27: Vrede laat Ik u, mijn vrede geef Ik u, niet gelijkerwijs de wereld hem geeft, enz. Het andere woord was: *Gij zult genoemd worden Jedid-jah*. Nu, wat dit woord Jedid-jah betekende, verstond ik niet. Ik zocht dé Schrift door, om te zien of ik iemand kon vinden, die zo genoemd werd. Ten laatste vond ik 2 Sam. 12: 25, waar de profeet Nathan tot David zei, dat de naam zijns zoons zou zijn Jedid-jah. En toen ik op de kant zag, betekende het: *een geliefde des Heeren*. Deze dingen waren mij naar wens, en vervulden mij met verwondering over de liefde van God.

Nochtans op deze tijd viel de plaag van mijn hart mij vreselijker aan dan ooit tevoren. Daar werd mij gegeven een scherpe doorn in het vlees (2 Cor. 12). Een ongedode verdorvenheid drukte mij zo bijster terneder, dat ik bijna al mijn vorige ondervindingen maar voor begoochelingen hield. Toen kwam deze Schriftuurplaats met kracht in mij op: Hos. 8: 12: Ik schrijf hem de voortreffelijkheden mijner wet voor: maar die zijn geacht als wat vreemds. Er was nog een andere beproeving in mijn beker. Ik had in deze tijd een verborgen werking op mijn geest, welke, indien zij der wereld was bekend geweest, dacht ik voor velen tot een struikelblok zou geweest zijn; niet alleen de goddelozen. Maar zelfs de vromen zouden er aan geërgerd geweest zijn. Ik wist niet wat te doen; ik kon niemand in mijn geval vinden, dan mezelf.

De leraren spraken in hun leerredenen aangaande vele gevallen, welke ontroeren konden. Maar van mijn geval werd zelfs geen gewag gemaakt. Dit verontrustte mij geweldig, denkende, dat het maar een inbeelding was van mijn eigen hersenen. Derhalve kon ik niet geloven, dat mijn werking van de Heere was, hetwelk mij dikwijls tot de Heere deed gaan, biddende om hiervan bevrijd te worden, want het maakte mij het leven tot een last. Maar hoe meer ik er tegen bad, hoe sterker het mij werd.

Toen werden mij drie Schriftuurplaatsen gegeven, om mij te bevestigen, dat het van de Heere was.

De eerste was: Ik zal niet veranderen hetgeen uit mijn mond gegaan is (Psalm 112).

De tweede was: Ik ben Uw loon zeer groot (Gen. 15: 1).

De derde was: Gij hebt lijdzaamheid van node (Hebr. 10: 36). Toen was ik begerig om de ware mening van deze werking te weten. Maar het bleef met mij steeds duister. Alleenlijk ik was beladen en bezwaard door ongewone bedenkingen, welke alle uit deze werking voortkwamen. Ik was er zo mede bezig, dat ik er gedurig toe bepaald werd. Wanneer ik begon, zo verzwaarde ik mij daar terstond mede, boven mijn verwachting.

Soms verzocht de satan mij, om mij van deze dingen af te raden; want zij raakten mij niet, en zouden maar te eniger tijd mijn oordeel verzwaren, vermits mijn leven daar niet mee overeenkwam. Waarom zoudt gij niet leven als andere Christenen, zonder met zodanige ongewone plichten opgenomen te zijn. Deze ingeving stemde ik toe, en werd daarop met een zeer vreselijke dodigheid aangetast. Deze Schriftuurplaats kwam toen met indruk op mij: *Verwerp niet Dien, die daar spreekt* (Hab. 10: 27). Het nalaten van deze plicht bracht mij tot een zeer droevige toestand. Ik kon het woord niet horen prediken, dat ik er voordeel door verkreeg; ik kon lezen noch bidden. Ik was in gevaar om alle geestelijke plichten op te geven. Nadat ik enigen tijd nam om dit op te merken, zag ik, dat het maar een verzoeking des satans was, die mij steeds benijdde, als hij zag, dat genadige voorrechten aan mij besteed werden.

Daarop nam ik voor, de plicht weer te hervatten, hetwelk ik ook deed, en ik begon deze

plicht niet, of ik bevond, dat des Heeren Geest tot mij weerkeerde. Nochtans kwam mij deze werking in haren aard zo vreemd, bijzonder en duister voor, dat het in mijn gemoed een grote wanorde verwekte, niet wetende wat ik er van denken zou.

Op de Rustdag was ik meer dan gewoonlijk hiermede beladen, en was ook begerig te weten, wat deze indrukken inderdaad konden beduiden. Ik kreeg een gelijkenis, welke met mijn geval overeen kwam. Maar dewijl zij zo duister is, ga ik er van af, om ze te vertellen, totdat ik klaarder zie, wat de Heere daaruit te weeg zal brengen. Nochtans kreeg ik middelerwijl een Schriftuurplaats om mij te bevestigen, dat hoe duister het ook was, de Heere het opklaren zou; de plaats was in Gen. 2.

Evenwel oordeel ik, dat geen mens van wie ik gehoord of waarmede ik verkeerdt had, met een duisterder of harder bedeling bezocht werd dan ik; want het was niet alleen duister. Maar ik dacht ook, dat het gevaarlijk was te geloven; want ieder ding, hetwelk zo ik dacht mijn toestand zou opklaren, viel ten enenmale in het tegendeel uit, hetwelk inderdaad een groten storm binnen mij verwekte, tussen geloof en gevoel, zodat ik in gevaar was tussen deze twee verpletterd te worden, wordende in een gedurige pijniging gehouden; want het rad der voorzienigheid scheen rechtuit tegen de beloften te gaan, hetwelk mij dikwijls tot de troon der genade deed gaan, met vele bittere tranen en zware verzuchtingen.

Evenwel liet de Heere mij hier niet alleen worstelen. Maar gaf mij Soms uit het Woord enige hartsterking, om mij te ondersteunen gelijk bij voorbeeld: *beproeving van Uw geloof en lijdzaamheid is kostelijker dan de beproeving van het goud; insgelijks: verblijd u in de Heere*, en 1 Pet. 1: 7: Hij zal u geven de begeerte uws harten. Maar hoewel deze Schriftuurplaatsen (Psalm 37), wanneer ik ze ontving, mij zoet waren, maakte de eerste verzoeking, om de belofte niet te geloven, alles bitter.

Ik las menigmaal **Mr. Gray's grote en dierbare beloften**, en dat met een groot genoegen, waarin vele dingen met mijn geval een grote overeenkomst hadden.

Nu de Heere weet alleen, aan welke slingeren ik onderworpen was. Ik ontmoette nooit een dergelijk geval als dit. O, het lichaam der zonde en des doods werd sterk: mijn afgod had te veel plaats in mijn hart, hetwelk mij bijna de dood kostte. Ik was op zekere nacht in het gebed, zijnde op een ongemene wijze beladen met het gevoel van inwonende zonde, zodat ik met goede reden mocht denken, dat er nooit iemand was geweest, die zulk een grote mate van het lichaam der zonde en des doods had, gelijk ik. Evenwel konden mijn zonden niet verhinderen, dat de Heere Jezus meer en meer Zijn liefde aan mij ontdekte. O, wat een zoete onderhandeling had ik deze nacht met de hemel; ik ondervond meer wat het was met God gemeenschap te hebben.

Er waren twee dingen in Jezus, welke mij zeer levendig voor ogen gesteld werden, zijnde zodanige dingen, die Hem aan Zijn hart smartten, voornamelijk van Zijn eigen volk.

Eerst, dat niettegenstaande Hij alles gedaan en geleden had voor Zijn volk om hen van de dood te verlossen, en hun de heerlijkheid deelachtig te maken, zij nochtans om elke beuzeling Zijn liefde in twijfel trekken.

Ten tweede, was het de Heere Jezus tot een smart, dat niettegenstaande al de blijken van Zijn liefde, welke Hij aan Zijn volk gegeven had, zij andere liefhebbers in hun harten zouden onthalen, waar Hij alleen behoorde te wonen.

Dit was mij een zoet en toch een twijfelachtig ogenblik, in welke nacht ik bekrachtigd werd om het kruis te omhelzen, hoedanig het ook mocht zijn. Daarop ontving ik deze Schriftuurplaats: *Kom bij Mij van De Libanon af, o Zuster, o Bruid* (Hoogl. 2). Maar o

niettegenstaande dit bemachtigde mij wederom het lichaam der zonde sterker dan ooit, hetwelk mij grond gaf te denken, dat ik nooit waarlijk in ernst De Heere Jezus aangenomen had, en dat het anderszins niet kon wezen, dat iemand anders dan Hij zelf Zijn plaats zou innemen. Ik vond mij daarenboven ook onbekwaam om enige plicht te verrichten. Ik was in het verborgen als een dorre en droge stok, nergens toe deugende, en in het openbaar was ik als een boom, die door alle winden van verzoeking heen en weer geslingerd werd zodat mij het leven tot een last werd, want ik kon De Heere niet vinden in enige plicht; in welk geval ik bleef tot **de 12de September 1697.**

Ik was toen des avonds in een oefening, waar de geachte dienstknecht van Christus over deze woorden handelde: Jes. 63 :1 *Ik heb de pers alleen getreden, en er was niemand valt de volkeren met Mij.* Hier deed hij een nieuwe aanbieding van Christus aan allen, die tegenwoordig waren en zeide ons, dat hij van zijn Meester last daarvoor had. Dit was mij een avond om aan te denken; waar mijn hart was gans gewillig gemaakt om Hem aan te nemen; op welke plaats ik De leraar, en allen die bij mij waren, ja alles in hemel en op aarde, tot getuigen nam, dat ik de Zijne was, nu en tot in alle eeuwigheid en ik ben bereid om alle andere liefhebbers te verlaten. en mijn Jezus te nemen voor mijn Al in alles, op alk voorwaarden. Er was niets in de wereld, waar ik meer naar verlangde, dan dat het beeld van Jezus op mijn hart mocht gedrukt worden; dat ik Hem in alles mocht volgen, en dat ik ook met De Vader, Zoon en Heilige Geest mocht gemeenschap hebben.

"Heere, geef mij dit, zo zal ik mij niet bekommeren hoe Gij met mij handelt, in betrekking tot de dingen van deze wereld. O, bewaar mij van de dwalingen van deze tijd, die onder ons schijnen in te sluipen; leer mij de volkomen weg, waarin ik gaan moet. En nu wederom, o Heere! gelijk Uw dienstknecht mij U aanbood, geef ik mezelf met ziel en lichaam aan U over, om voor U, en niet voor een ander te zijn; en ik geloof, dat ik door U aangenomen ben. O, bewaar dit in mijn hart, tegen de tijd der verzoeking, wanneer de vijand komen zal, om alles het onderste boven te keren. Ik kreeg een Schriftuurplaats uit Jeremia 3: 19: Gij zult tot Mij roepen, mijn Vader, en gij zult van achter Mij niet afkeren. Dit was mij inderdaad een zoete avond, daar ik niet twijfelde of ik was des Heeren. Daarop kwam deze verzoeking; maar zo staat het met de ganse wereld, ja zelfs met de goddeloze. Maar ik kreeg vrijheid om Hem te noemen: mijn Heere en mijn God (Joh. 20: 28) en dat het zo zou zijn, nu en altoos. Geschreven door mij,

ELISABETH WAST .

Het behaagde de Heere mij een andere gelegenheid te geven om mijn vorige verbintenissen te vernieuwen, die schrikkelijk aan mijn zijde gebroken waren. Ik zag, dat ik met de Heere niet wandelen kon, waarom ik geen gelegenheid moet laten voorbijgaan, om mezelf aan de Heere over te geven. Ik worstelde ook op deze tijd onder de macht van een lichaam der zonde en des doods, en zag geen hulpmiddel dan in Christus.

Er werd afgekondigd, dat er een Avondmaal te Prestoun Pans stond gehouden te worden. Op het horen van deze boodschap ontstond in mij een sterke begeerte om daar te wezen, te meer, omdat ik voor deze de openbaringen van Zijn tegenwoordigheid ondervonden had, en wel bij zodanige gelegenheden, die mij tot die plaats nodigden, beide inwendige verdorvenheden en uiterlijke bedelingen van 's Heeren voorzienigheid. Ik was verzekerd, dat ik des Heeren roeping had om daarheen te gaan, uit deze twee Schriftuurplaatsen: Matth. 7: *Zoekt en gij zult vinden; klopt en u zal opengedaan worden.*

De andere plaats was: *Volgt het Lam, waar Het ook heengaat* (Openb. 17). Ik ontmoette enige tegenstrevingen, welke strekten om mij vandaar af te houden. Maar de Heere kwam ze alle te boven. Ik vind mij verplicht om twee van deze hinderpalen aan te merken. j de eerste plaats had ik een droevige en geweldige tandpijn, welke mij zeer plaagde, zodat ik nergens toe in staat was, dan het van pijn uit te schreeuwen. Er was niemand, die dacht dat ik op mezelf zo wreed zou zijn, dat ik zulk een reis op morgen zou wagen; en evenwel had ik een vast voornemen om daar te wezen. De andere hinderpaal was, dat het weer zeer onstuimig was, vergezeld van een zware regen, schrikkelijke winden, bliksem en donder, zodat ik dacht, dat het huis die nacht rondom mij zou neerwaaien.

's Morgens, toen ik ontwaakte, was mijn tandpijn ten enenmale verdwenen, hetwelk ik voor geen kleine weldaad rekende. Maar de wind werd meer en meer hevig, hetwelk het ganse huisgezin bij mij deed aanhouden, om daar niet heen te gaan. Maar ik gaf hun geen gehoor; en zo ging ik naar Prestoun Pans, op Zaterdagmorgen. De weg was mij zeer aangenaam, schoon en gemakkelijk als ik de arme vrouwen ontmoette met hare lasten van kolen en zout op de rug, gaande naar de markt van Edinburg Toen dacht ik, indien het onstuimige weer deze niet terughoudt om naar de aardse markt te gaan, welk een dwaas zou ik dan wezen, indien iets mij van de hemelse markt zou afhouden.

Toen ik tot de bestemde plaats kwam, hoe zoet en gemakkelijk was mij toen deze Zaterdagleerrede. Mr. Moncrief predikte over Exodus 20: 24: *Aan alle plaats waar ik Mijns Naams gedachtenis stichten zal, zal Ik tot u komen, en zal u zegenen.* Hij merkte aan, dat de instellingen de plaats waren, waar men tussen Christus en Zijn volk een verbond maakte en dat indien zij daar gekomen waren om het verbond aan hun zijde te bewaren, Christus ook gekomen was om het aan Zijn zijde te houden. Hij sprak ons van vier wegen, waarin Christus komt om met zijn volk een verbond te maken.

- Eerst. Hij komt als een koopman, met alle waren des hemels, om te zien wat Zijn arm volk nodig heeft. En nu, o communicanten, wat zult gij vandaag kopen?
- Ten tweede, voor zieke lieden: en ik zeg u allen, er is niemand onder u, of hij is ziek, en dat wel gevaarlijk; een ziekte namelijk, waaraan gij allen moet sterven, indien gij u niet bedient van deze medicijnmeester, en om u te bemoedigen, zo zeg ik u, dat er niet één in de hemel is, of hij was aan deze kwaal ziek, en Hij heelde hen allen volkomen.
- Ten derde. Hij komt als een koning; en wilt gij uw harten niet openen om Hem te ontvangen?

- Ten vierde. Hij komt als een Bruidegom, om voor Zich een bruid te zoeken, en wilt gij weigeren om de Koning der heerlijkheid te trouwen?

Al deze dingen waren mij wonder zoet. Toen de leerredenen geëindigd waren, had ik grote moeite om een huisvesting te bekomen omdat ik in die plaats onbekend was. Maar toen mijn hoop vergaan was, bestuurdde de Voorzienigheid mij op een wonderlijke wijze naar een plaats, waar ik beter onthaald werd, dan ik verwachtte,,

Op Zondagmorgen de 9^e Oktober 1697 had ik eer grote verwachting, dat alles wel zou aflopen; en toen ik in de kerk kwam, had ik geen genegenheid om aan de eerste tafel te gaan, opdat ik daarna niet van een zitplaats zou beroofd wezen. Maar omtrent een uur voor de leerrede begon, kwam de leraar van de plaats, Mr. Andrew, in zijn nachttabbaard in de kerk, en daar hij maar twee personen aan de eerste tafel zag, deed hij deze klagelijke uitdrukking: *Zal onze Heere Jezus deze dag maar twee bruiden krijgen? Wee ons hart, wij hebben lasten genoeg op ons, al doet gij er dit niet bij.*

De woorden waren nauwelijks uit zijn mond, of de tafel werd vol, en ik ging er mede aan. Ik was pas neergezeten, of dit woord kwam met licht, leven en kracht: *Wat is Uw verzoek, koningin Esther? en het zal u gegeven worden* (Esther 5: 3). Ik had een zoete ure aan de tafel, eer het werk begon. Mr. Andrew handelde over Matth. 22: 4: *Alle dingen zijn gereed, komt tot de bruiloft.* Hier deed hij een vrije aanbieding van Christus aan allen, die komen wilden om Hem op Zijn eigen voorwaarden aan te nemen; op welke plaats ik Hem, de hemel en aarde, ja de zon, die helder in mijn aangezicht scheen, tot getuigen nam, dat er toen een verdrag tussen Christus en mij verzegeld was, want ik was gewillig gemaakt om de aanbieding te omhelzen.

Toen de leraar kwam om de eerste tafel te bedienen, kwam hij met dit woord in de mond: *Wat is Uw verzoek, koningin Esther? en het zal u gegeven worden* (Esther 5: 3).

"O, mijn hart riep toen uit: mijn verzoek is, dat het beeld van de Bruidegom terstond op mijn hart mag gedrukt worden. Kom Heere, hier is een tempel, om er in te wonen, hoe die dan ook is. Maar doet Gij, gelijk Gij eertijds aan de tempel deed: drijf er uit alle kopers en verkopers, en al wat dezelve verontreinigt. Ik heb grote afgoden, ongedode verdorvenheden, die gelijk Haman, strijden om mij te overwinnen. O, maak mij heiliger dan ik ooit tevoren was, opdat het beeld van mijn Heere en Bruidegom mag openbaar worden in mijn omgang met anderen in de wereld.

Laat mij zulk een grote gelijkvormigheid met U hebben, als waartoe iemand geraakt is. Ik verzoek heden om meerder licht te mogen hebben in het lezen van Uw heilig Woord, want tot nog toe is het 't duisterste boek wat ik lees. Ik bid ook, gelijk eertijds, voor mijn arme ouders, en al mijn christelijke vrienden, leraars en volk, en voor ons land in 't algemeen; en dat het Evangelie nooit van Schotland mag wijken. Zuiver Uw huis van alles, hetwelk Uw openbaringen onder de gouden kandelaren verhindert. O Heere! vergun mij grotere mate van ootmoedigheid, zowel uitwendig als inwendig, want ik bevind dat mijn zelfbedrog mij Soms schijnt te overwinnen. Ik beloof hier deze dag, als in Uw tegenwoordigheid, Uw aanbelang staande te houden, al mocht er een vervolging ontstaan; om mijn leven zelfs op Uw roeping neer te leggen. Kom Heere! strengel beide mij en mijn voornemens aan U vast, opdat ik in tijden van beproeving niet achteruit deins, en opdat ik niet mag zijn gelijk die zoon, die zei, dat hij in de wijngaard wilde gaan werken. Maar niet ging. Ik moet ter eer Gods bekennen, dat ik in het openbaar en in het verborgen grote vrijheid verkreeg, om deze dingen te zoeken."

O, dat was mij een troostrijke dag, waarin mijn aandeel aan Christus zo duidelijk door

mij werd gezien, alsof het in gouden letters voor mijn ogen geschreven was. De tong van mensen of engelen is niet in staat, om de vreugde en blijdschap, welke ik ondervond, te verkondigen, toen ik mezelf aan de Heere overgaf; en tot getuigenis hiervan neem ik mezelf, en allen, die in de hemel en op aarde zijn tot getuigen, dat ik niet mijn. Maar des Heeren eigendom ben.

**Geschreven en onderschreven te Prestoun Pans, 9 October 1697.
ELISABETH WAST**

Gelijk ik de wonderlijke goedheid Gods aan mijn ziel verhaald heb, zal ik ook vertellen, welk gebruik ik van deze weldaad maakte, of liever hoe slecht zij door mij gebruikt werd. O, wie zou gedacht hebben, dat ik na dit zoete en gezegende Avondmaal, waarin ik mezelf aan Christus overgaf, ooit in mijn hart opnieuw een afgod zou omhelsd hebben? Wie zou gedacht hebben, dat na zulke grote openbaringen, ik weer zulke Godloochenende ingevingen zou onthaald hebben? Wie zou gedacht hebben, dat na zulke tekenen van Christus' liefde in de beloften tot mij, ik die weer in twijfel zou hebben getrokken en daaromtrent ongelovig zou zijn geworden?

Maar dit zie ik duidelijk, dat, gelijk er een onveranderlijke fontein van goedheid en barmhartigheid is in God, en een onbesefbare oceaan van zonde en ongerechtigheid, nauw in mijn hart besloten ligt, welke noch aan mezelf noch aan iemand ter wereld bekend is.

Kort na dit heerlijke Avondmaal werd ik heftig door drie grote vijanden besprongen, zodat ik nooit in mijn leven in een groter gevaar was.

- De eerste vijand was mijn boezemzonde, die met zulk een kracht en geweld terugkwam, dat ik dacht, de een of andere dag te zullen vallen door de hand van Saul; en dat de Heere mij rechtvaardig zou verlaten, om niet langer de godsdienst tot een ergernis te zijn. De gedachten hieraan pijnigden mij, dat ik zo dikwijls weer in een zonde stortte.
- Mijn tweede vijand was ongeloof, uitroepende, dat al mijn vorige ondervindingen maar bedrog waren; en dat vanwege de sterkte van inwonende zonde, die mij zo zeer overmeesterde.
- De derde vijand was Godloochening, de ergste der drie. Deze was zo sterk tegen mij gewapend, dat ik bijna ten enenmale de Godsdienst verlaten had. O, hoe dikwijls drukte ik deze woorden uit: Gelukkig, gelukkig zijn zij, die vast kunnen geloven de eerste beginselen van hun godsdienst en hun leven daarnaar aanstellen. O, gelukkig ze die geloven, dat God zulk een God is, als Zijn Woord Hem voorstelt.

Er waren drie dingen aangaande God, die ik moeilijk kon geloven, en waardoor ik grotelijks in mijn gemoed verontrust werd:

1. Dat God alwetend en alomtegenwoordig was; dat Hij alle gedachten kende, en aan alle plaatsen was. Indien ik dit geloofde zou ik dan wel met de zonde spelen, gelijk ik doe.
2. Dat God onveranderlijk is, dit kon ik niet te boven komen. Want nu eens dacht ik: Hij heeft mij lief, dan weer: Hij haat mij.
3. Dat elke zonde Gods gramschap en vloek verdient. Indien ik dit geloofde, zou ik dan met zulk overleg zondigen?

Hoe ik door deze verzoeking geslingerd werd, kan ik niet zeggen. Maar wel weet ik, dat zij mij grotelijks verontrustte.

Kort daarna werd het Sacrament te Edinburg uitgedeeld. Maar ik communiceerde niet mede, vermits de verzoeking zo heftig in mij werkte. Maar hoe het ook met mij ging, voor anderen was het evenwel een heerlijke dag. Er was een ongewone gestalte en smelting des harten onder het volk, alsof zij allen tevreden waren geweest met de aanbieding van een verzoend God in Christus. Mr. Moncrief handelde over deze woorden: Jes. 27: 5: *Of Hij moest mijn sterkte aangrijpen, hij zal vrede met mij maken; vrede zal hij met Mij maken.*

Ik was de gehele dag door in een beklagenswaardige toestand, niet wetende wat te doen. Maandag predikte Mi. Riddel over 1 Kon. 18: 39: *Als nu het ganse volk dat zag, zo vielen zij op hun aangezichten en zeiden: de Heere is God, de Heere is God.*

Hij merkte aan, dat het een grote en merkwaardige zaak is te komen tot de kennis van de ware God. Van al de leerredenen, welke ik aan het Avondmaal gehoord heb, kwam deze met mijn geval het meest overeen.

Toen ik te huis in het verborgen ging, kreeg ik een gezicht van mijn tegenwoordige toestand. Ik zag, dat ongeloof de grootste zonde in de ganse wereld was; het is een moederzonde, waaruit alle andere zonden voortvloeien; het is de wortel, en alle andere zonden zijn de uitspruitsels; en daar was iets in, hetwelk al de personen van de gezegende Drie-eenheid te na kwam. Ik zag ook, dat het onwetendheid en weerspannigheid met zich bracht. O, ongeloof scheen mij te zullen verderven. Ik dacht, dat ik de grootste zondares was, die ooit was geboren; en dat zelfs de zonde van Judas niet groter was, want ik dacht, dat indien Judas berouw g k regen had, hij nooit weer in die zonde zou gestort zijn. Het ontbrak mij maar aan de verzoeking om de grootste zonde te begaan.

Nu ben ik in een grote moeilijkheid en wel: hoe ik des Heeren weg met mij, van twee volle jaren vertellen zal, ten opzichte van dat duistere stuk van werkingen, waarvan ik tevoren gemeld heb. Maar dit kan ik zeggen, dat barmhartigheid en oordeel beide in mijn beker waren.

Er waren twee dingen, die mij grotelijks ontroerden in deze duisteren en verwarden toestand:

1. Mijn geval was ongewoon; ik verkeerde met niemand, die met mij kon medelijden hebben, hoewel ik in deze tijd met sommigen, welke uitnemend Godvruchtig waren, in gezelschap was. Wij kwamen eenmaal 's weeks samen om te bidden, en ik moet het als in de tegenwoordigheid van God betuigen, dat wij nooit samen kwamen, of ik kreeg iets van de goedheid Gods, welke mij vergund werd, zodat ik door ondervinding bevond, dat deze belofte aan mij werd vervuld: Exod. 20: 24: *Aan alle plaatsen waar Ik Mijns Naams gedachtenis stichten zal, zal Ik tot u komen, en zal u zegenen.* Mijn gezellinnen denkende, dat het bijzonder wel met mij ging, hadden nooit medelijden met mij, noch vroegen mij hoe ik gesteld was.

O dit bekommerde mij zeer, want ik dacht, dat ik niets dan een huichelaarster was: te meer, omdat, ik zo in het openbaar geholpen werd, en zo verward was in het verborgen, want om deze reden hadden anderen geen ontferming met mij, en zo moest ik alleen met mijn zwaarigheden worstelen. Er waren evenwel twee dingen, die mij in deze eenzamen toestand ondersteunden.

* 1. Dit woord: Jesaja 63: 6: *Ik heb de pers alleen getreden.* Waarin ik zag, dat het Christus alleen was, die met eenzame gevallen kon medelijden hebben. Ik kreeg enige zoete bedenkingen uit deze Schriftuurplaats.

* 2. Hetgeen mij ondersteunde, was een gelijkenis welke ik ontving aangaande mijn

vrijmoedigheid in het gebed met anderen, terwijl ik zo bekrompen was, wanneer ik alleen was. Ik dacht, dat het was evenals met een getrouwd paar: een goede man en een kwade huisvrouw. De man ziende vele fouten in Zijn vrouw, is verplicht haar te bestraffen, alleen zijnde. Maar de oprechte liefde, welke hij voor haar heeft, deed hem hare fouten verbergen wanneer zij met anderen in gezelschap waren, zodat al de geschillen tussen hen beiden werden stil gehouden, en niet naar buiten ruchtbaar werden. O, is dit niet een wonderlijke vriendelijkheid van de Heere Jezus, zich zó te vernederen, dat Hij de zwakheden van Zijn volk verbergt. O! welk een liefde zag ik in dit woord: Ezech. 16: 8: *Ik breidde mijn vleugel uit over u en gij werd Mijne*. Zoet waren de bedenkingen, welke ik hieruit trok. O, de Heere kwam tot mij in deze tijd neder, en indien het zo niet geweest was, zou ik de aanmerkingen van mijn bijzondere toestand niet hebben kunnen dragen, want er was geen oog om met mij medelijden te hebben.

Maar er was een tweede zaak, die mij meer verontrustte, dan iets wat ik tevoren ontmoette, namelijk, dat de beloften ten volle schenen tegengesproken te worden door Gods voorzienigheid, hetwelk grotelijks vermeerderd werd, beide door ongeloof en Godloochening, zelfs zoo, dat het mij niet past hiervan te gewagen. Nu, om in het bijzonder te zeggen, wat deze dingen waren, welke mijn geloof zo verzwakten, en de beloften schenen tegen te spreken, was namelijk ten eerste: de bekering van mijn vader, om welke te geloven, ik meende grond te hebben uit Ps. 88: 11: *Zult gij wonderen doen aan de doden?* 1 Cor. 15: 58: *Uw arbeid is niet ijdel in de Heere*. Jes. 53: 10: *Het welbehagen des Heeren zal door Zijn hand gelukkig voortgaan*.

Niettegenstaande deze beloften, kon ik niets zien, hetwelk naar een vervulling er van geleek, want zijn gedrag was gelijk te voren. Och, och! het is mij onmogelijk te vertellen, wat een bedrukt hart ik om zijnentwil gehad heb, roepende tot de Heere, dat Hij Zijn eigen beloften wilde waar maken. Het tweede was mijn aanwas in heiligmaking, waarvoor ik menige zoete belofte kreeg, om er mijn geloof op te gronden. Helaas! tot deze dag toe bevind ik, dat de verdorvenheid sterker en de genade zwakker wordt. O, ik werd toen geweldig geplaagd door Godloochening en o geloof, welke mij, als het ware, op een tijd pijnigden net de beloften, voornamelijk deze: *Dit is de wille Gods, Uw heiligmaking*, 1 Thess. 4: 3. *De zonde zal over u niet heersen*. 1 Joh. 3. Lukas 7. *Ik zal Mijn wet in Uw hart schrijven, en gij zult van Mij niet afwijken*.

Maar waar is de vervulling daarvan? zegt de vijand. Gewisselijk zij zijn maar bedrog geweest. Dit ontroerde mij geweldig, omdat ik bevond, dat het lichaam der zonde zo sterk in mij woelde, hetgeen mij menigmaal tot de troon der genade deed gaan, met deze woorden in mijn mond: *Ik ellendig mens! Wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?* (Rom. 7). Het derde was, dat ik te worstelen had met de nare werkingen, waarvan ik te voren gewag gemaakt heb. Niettegenstaande ik vele bevestigingen ontvangen had, dat de beloften van de Heere waren, ging de Voorzienigheid de beloften zo tegen, dat het mij bijna onmogelijk was te geloven.

O, mijn vijanden werden sterk, en kregen mij onder hun geweld als een gevangen slavin; en al wat ik doen kon, was, te roepen: waarom zouden de Heidenen zeggen: waar is Uw God? (Ps. 10). Drie Schriftuurplaatsen werden mij te binnen gebracht.

- De eerste was: *De beproeving uws geloofs is kostelijker dan die van het goud* (1 Petr. 1: 7).
- De tweede was: *Zalig is zij, die geloofd heeft, want de dingen, die haar van de Heere gezegd zijn, zullen volbracht worden* (Luk. 1: 45).
- De derde was: *Zo Hij vertoeft, verbeidt Hem, want Hij zal gewisselijk komen, en*

zal niet achterblijven (Zef. 3).

Maar helaas! geloof en lijdzaamheid waren bijna in mij uitgestorven; geloof en gevoel strenden tegen elkander. Maar het gevoel scheen bijna altoos overwinnaar te zijn.

Maar o! wat reden heb ik om de Heere te danken, die mij vasthield in de weg van mijn plicht, zodat mijn vijanden hun hele wil niet over mij kregen, en hoewel ik menigmaal vreesde, dat ik ten enenmale de plicht zou opgegeven hebben, genoot ik op deze tijd een nauwer en zoeter gemeenschap met God, dan ooit in al mijn vorige dagen, zowel in het gebed als in de overdenking.

Er is één ding, hetwelk ik moet opmerken, dat, hoe nader toegang ik kreeg, hoe heftiger ik besprongen werd, zodat het mij Soms was, alsof ik geheel in stukken zou bersten. Nadat ik als in de voorpoort des hemels geweest was, was het, dat ik een scherpe doorn in het vlees kreeg, namelijk een engel des satans, dat hij mij met vuisten slaan zou (2 Cor. 12: 7).

Er waren twee boeken, in het lezen waarvan ik een groot genoeg vond, namelijk **Mr. Gray, aangaande de dierbare beloften**, en **Mr. Wedderburn over het verbond**.

Ik meende veel van Gods gedachten tot mij in deze boeken te zien, aangaande de wijze van de vervullingen der beloften. Maar het grootste genoeg, dat ik vond, was in de Heilige Schrift, waarin ik licht, leven en besturing bekwam, en waarin ik zag, dat het des Heeren gewone weg met Zijn volk was, dat, na een verkregen belofte, een storm van de Voorzienigheid daar tegen scheen te strijden en aan te lopen. Het bemoedigde mij niet weinig, wanneer ik zag op Abraham, Jozef, David, Jeremia en Habakuk, ziende hoe hun geloof op de proef gesteld werd. deze waren het met wie ik verkeerde en gemeenschap hield in deze mijn nare bestrijding; en vele zoete lessen ontving ik van hen, voornamelijk van deze drie Schriftuurplaatsen: *Wacht op de Heere, en ontsteek u niet, want Hij zal Uw voet uit het net verlossen. Ik heb de Heere lang verwacht, en Hij heeft Zich tot mij geneigd, en mijn geroep gehoord. Verlustig u in de Heere, zo zal Hij u geven de begeerten uws harten* (Psalm 37).

Ik kreeg hieruit zoete bedenkingen, en bemerkte daaruit, dat het mijn plicht was, met lijdzaamheid, door het geloof te wachten, en dat God op Zijn eigen tijd mij de vervulling van al Zijn beloften zou laten zien, op grond van dit woord: *Hij, die het beloofd heeft, is getrouw, die het ook doen zal* (Hebr .10).

Als de satan zag, dat hij na al deze dingen maar weinig gevorderd was door mij te verzoeken tot Godloochening en ongeloof, kwam hij met een nieuwe verzoeking op mij af, welke mij meer schade deed, dan enige der voorgaande. Deze verzoeking was zelfzucht en ijdele eer. O, dat vervloekte ik. Hoe zal ik het noemen ? Het is een grote bedrieger; het is een Godonterend en een zielverdervend ding. Ik zal vertellen hoe het mij bedroog.

Middelerwijl de Heere op een ongewone wijze Zich menigmaal aan mij openbaarde, was het gereed mij in de oren te fluisteren: uw naarstigheid en arbeid in De godsdienst hebben u deze dingen verworven, gij verdient inderdaad geprezen te worden. En met zulk een taal als deze vervolgde het mij van plicht tot plicht. Zodat ik er niet van ontslagen kon worden, en waar ik ook ging, volgde het mij op de hielen. Ik vond ook een gesteldheid in mijn hart, die zich daarmede verenigde. Toen dacht ik: dit is geen vlek van een kind Gods, want hun oogmerk in alles is God te verheerlijken; maar al hetgeen ik doe, is eer en lof voor mezelf te zoeken. Daarop kwamen deze woorden tot mij: Zach. 7: 5: *Toen gij vastte en rouwklaagde hebt gijlieden Mij, Mij enigszins gevast?* Waaruit ik zag, welke plichten wij ook onderhanden nemen, indien zelfzucht er

ons toe aanzet, God er dan een gruwel van had, en dat wij er dan geen voordeel door bekomen zullen.

Toen was ik bevreesd, dat al de plichten, welke ik gedaan had, geen anderen stempel dan die van zelf- zucht ontvangen zouden. Het beangstigde mij zeer te denken, dat ik als nog niets gedaan had ter eer van God; en ik had ook geen hoop om het ooit te doen; want ik bevond, dat ik mijn natuur zo aankleefde, dat het bijna onmogelijk was, het gekruisigd te krijgen. Ik denk dat het een van de moeilijkste gedeelten in de Godsdienst is, om zelfzucht uit te werpen, en de ere Gods in de plaats te stellen.

Ik las op zekeren tijd in een brief van Mr. Rutherford deze uitdrukking: O ik-heid! dat vreselijke ding, wil niet tevreden zijn, totdat het naast de zijde van Christus gaat. Het verkwikte mij een weinig, dat iemand van Gods volk, behalve ik, in deze toestand geweest was en ik merkte ook, dat Mr. Knox in zijn leven, ja zelfs op zijn doodsbed, daarmee verzocht werd.

En Mr. Kirkton gebruikte menigmaal op de kansel deze uitdrukking aangaande ik-heid: *O, die dode hond! het is al zo gemakkelijk het merg uit onze beenderen te halen, als het ik uit onze harten te werpen.*

Maar wat hielp mij alles, zolang ik het ter deur niet kon uitwerpen, gelijk ik verzekerd was, dat zij gedaan hadden? Alle aanmoediging die ik had, terugziende op deze helden, was zodanig, gelijk iemand hebben zou, welke op zekere plaats zijn been gebroken hebbende, iemand ontmoette, die tot hem zei: Ik ken sommigen, die op dezelfde plaats hun been gebroken hebben. Maar iemand zou denken: dit is de arme man een geringe troost. Ja maar, zegt een ander, ik kan u vertellen van een uitnemend Medicijnmeester, die u volkomen geneest en indien gij Hem raadpleegt, zo zal Hij hetzelfde voor u doen, want ik kan u Zijn naam en toenaam zeggen, alsmede waar Hij woont.

Toen begaf ik mezelf tot die gezegenden Medicijnmeester, de Heere Jezus Christus. O, dat Hij mij wilde verlossen van die vreselijke ziekte van zelfzucht; en dat Hij mij aan Zich verbinden wilde, om Hem in alles te verheerlijken, zo in geestelijke als in lichamelijke zaken. Ik moet het als in de tegenwoordigheid van God zeggen, dat er niets was, waarnaar ik zoveel verlangde, als om in staat te zijn dit gebod te gehoorzamen: 1 Joh. 2: 6: *Wandelt alzo, gelijk Hij gewandeld heeft.*

Toen ik op zekere tijd in overdenking was met welke verzoeken Christus in Zijn leven verzocht werd, en hoe Hij Zich daaromtrent gedroeg, merkte ik, dat Hij sterke verzoeken had van de satan, zijnde van een zeer gruwelijke natuur (Matth. 4). Maar Hij kwam die te boven. Alzo strekt dit grotelijks tot aanmoediging voor Zijn volk, om zich bij Hem te vervoegen, wanneer zij met verzoeken van dezelfde natuur verzocht worden. Maar waar Hem eens verzoeking als de mijn ontmoette, kon ik niet vinden.

Dit deed mij een weinig stil staan. Maar toen ik naarstiger onderzocht, vond ik, dat Christus menigmaal Zich aldus uitdrukt: Ik zoek niet mijn eigen eer. Maar de eer Desgenen, die Mij gezonden heeft. En in Rom. 15: 3 wordt gezegd: *Want ook Christus heeft Zichzelf niet behaagd.* O, dit edele en uitnemende voorbeeld van zelfverloochening!

Ik vervoegde mij bij Hem, ten einde hetzelfde gevoelen, hetwelk in Hem was, ook in mij mocht zijn. Nu, de Heere, ik moet het bekennen, deed veel om mij van mezelf te verlossen (hoewel ik als nog daarin weinig gevorderd ben), mij voorstellende de ijselijke natuur van deze zonde, en de onredelijkheid daarvan, uit vele voorbeelden in natuurlijke dingen. Maar bovenal nam Hij die dingen van mij, welke de groei van deze zonde veroorzaakten en ik werd bedreigd, om ontbloot en naakt gesteld te worden, gelijk ten dage mijner geboorte.

Hierna viel ik in een ongewone dodigheid, zodat ik nergens enig gebruik van kon maken; plichten waren mij tot last en wel, omdat ik de Heere daarin niet vond. Ik dacht: de Heere heeft mij ten enenmale afgesneden, en ik ben van Hem afgeweken met een gestadige afwijking, niettegenstaande de beloften, waarop ik bekrachtigd werd te hopen. *Ik zal u niet begeven, en Ik zal u niet verlaten; en gij zult nooit van Mij afwijken* (Hebr. 13: 5).

In deze duisteren toestand zwierf ik van plicht tot plicht om. Soms met een kleine hoop en Soms door twijfelingen terneergedrukt. Maar het vermeerderde mijn zwarigheden des te meer, dat er niemand was, die zich mijner ontfermde, of de slechten toestand geloven wilde, waarin ik was, hetwelk mij waarlijk deed denken, dat ik niets dan een huichelaarster was, en dat ik ieder bedroog, die mij kende, want zij dachten van mij hetgeen ik niet was.

Het heugt mij, dat wanneer ik mijn vriendinnen mijn slechte toestand geklaagd had, zij mij daarover bestraften, zeggende: 'het past u niet zo te doen; wat zijt gij er beter door, als gij also geklaagd hebt?'

Met zodanige woorden als deze wilden zij mij tot stilzwijgen brengen. Dan wilde ik haar antwoorden: wat behoeft gij mij te berispen, omdat ik u de waarheid zeg. De Heere weet, dat ik het niet helpen kan. Maar Hij, die alle dingen weet, weet ook, dat het mijn gewoonte niet was, want ik was altoos gereed om de genadige handelingen des Heeren met mijn ziel te vertellen, wanneer het Hem behaagde die aan mij te besteden, en had er veel meer mee op, zo te doen, dan te klagen. Maar welk mens, die een been gebroken heeft, of pijn in het hoofd, of een pijnlijke arm heeft, zal niet uitroepen: *o mijn been! of: o mijn hoofd! O mijn arm! Hoewel* niemand hem helpen kan; want zelfs het klagen verkwikt het gemoed, wanneer er geen reden voor is.

Maar wat zal ik zeggen! Wanneer geen oog medelijden met mij had, zo kwam Christus mij te hulp. Christus is inderdaad een getrouwe Vriend, want Hij is altoos een Vriend in tijd van nood.

Op zekere dag, toen ik mezelf gereed maakte om mijn vriendinnen te ontmoeten ter plaatse, waar wij wekelijks samen kwamen om te bidden, werd dit woord, eer ik er naar toe ging, op mijn hart gebracht: *Kan ook een vrouw hare zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over de zoon haars buiks? Hoewel deze vergate, zo zal Ik toch u niet vergeten* (Jesaja 49: 15).

O, hoe verheugde zich toen mijn hart in de Heere, hopende, dat de Heere mijn vrezzen zou vernietigen, want ik dacht zover uit des Heeren weg gelopen te zijn, dat niemand zover terug was gegaan, die eenmaal zijn voet op Zijn weg gezet had. Maar Zijn weg met mij is gans wonderlijk. O, dat ik die zo kon vertellen, dat God de eer van alles mocht ontvangen, en ik beschaamd en schaamrood mocht worden over mezelf, en dat anderen, die van deze dingen horen, op Christus en Zijn heiligheid mochten verlieven.

De 3de April 1698.

Op Rustdagmorgen had ik in mijn geest de indruk, wat het was van des Heeren weg af te wijken, en wat droevige gevolgen het op mij gebracht had, zodat ik als het ware in de hel was op aarde. Ik ging tot het heimelijk gebed, waar ik om een antwoord riep op deze twee beden: O, dat ik wist, waar ik Hem vinden mocht (Hoogl. 5). Bekeer mij, zo zal ik bekeerd zijn (Jeremia 31).

Komende tot het openbaar gehoor in de Colledge-church, predikte de waardige dienstknecht van Christus, Mr. Moncrief, over Jak. 4: 8: Naak tot God, en Hij zal tot u naken, Daarin merkte hij aan, dat door de zonde het ganse menselijk geslacht op een groten afstand van God geraakt was, en dat zelfs de Godzaligen wegens de zonde op een groten afstand van God waren. Hij drong deze plicht om tot God te naken, op ons allen aan, ons verzekerde, dát God wilde naken tot de ziel, welke Hem zoekt, en daar het kort voor het Avondmaal was, zo riep hij uit: *Wie weet of God Zijn Woord niet mocht gezonden hebben om iemand, die de verdwaalden zoon gelijk is, tot Zich terug te roepen.*

Toen dacht ik, dat ben ik, want ik ben deze tijd afgezworven. Ik moet bekennen, dat deze dag mij inderdaad een dag van kracht was en de leraar sprak zo kostelijk over mijn geval, alsof ik met hem had omgegaan. O, die zoete dag! toen al de genade des Geestes weer in het werk gesteld werd en ik gewillig geworden was om met Christus op Zijn eigen voorwaarden het verdrag te sluiten.

Toen ik thuis kwam, begon ik te onderzoeken wat de reden of het oogmerk zijn mocht, waarom mij de Heere zover uit Zijn weg liet gaan, als zijnde een van Zijn kinderen, welke Hij beloofd heeft te zullen bewaren? Tot antwoord op dit onderzoek, merkte ik deze vier redenen aan:

Eerst. Het was om mij het grote onderscheid tussen de weg der zonde, en de weg der Godzaligheid te laten zien. De weg nu der godzaligheid werd mij in deze drie bijzonderheden voorgesteld.

1. Het was een weg van heiligheid.
2. Een weg van geloof.
3. Een weg van plicht.

En zolang ik in deze wegen wandelde, vond ik veel vermaak, genoeg en verkwikking. Maar door mijn afzwerven uit deze wegen, in de wegen der zonde, werd ik in zovele strikken en engten gebracht, dat ik niets dan onrust en misnoegdheid gewaar werd, moetende menigmaal met de dichter uitroepen: Ik ben gezonken in grondeloze modder, daar men niet staan kan (Ps. 69: 3). O, er is een groot onderscheid tussen de weg der godzaligheid, en tussen de weg der zonde; de een is bestrooid met vreugde, de andere met gedurige smart.

Ten tweede. Het was om mij te laten zien, dat, hoewel ik van de weg wilde afzwerven, ik evenwel uit mezelf geen kracht had om weer op de rechten weg te komen, het moet de sterkte van een ander zijn, niet minder dan die van Jezus, waarop ik leunen moet. Toen zag ik de ongenoegzaamheid van mijn eigengerechtigheid, hoewel ik inderdaad niets moeilijker in de godsdienst bevond dan daaraan verloochend te zijn. Ik oordeel, dat dit de enige stap is, waartoe de aller-luisterrijkste huichelaar niet geraken kan, namelijk zichzelf van eigengerechtigheid kwijt te raken, en de gerechtigheid van Christus alleen, tot rechtvaardigmaking en aanneming voor God, aan te grijpen.

Ten derde. Het was om mij te laten zien, dat wanneer de Heere van voornemen is om een ziel te bezoeken, niets Hem beletten kan, zelfs niet de vorige misdragingen. Zijn liefde is vrij, en ten uiterste verbazend. Hij springt over de bergen, en huppelt over

de heuvelen van tergingen (Hoog]. 6).

Ten vierde. Het was om mij te laten zien, dat het moeilijker was te wandelen met God in zijn eigen weg, dan God te vinden. Ik zag vele dingen in mijn natuur, welke gereed waren om mij van God af te trekken, zelfs nadat ik Hem gevonden had. Dit veroorzaakte in mijn hart een sterke en heftige begeerte naar de Geest van God om mij te leiden, en om mij te bewaren in Zijn eigen weg. Ik oordeelde, dat deze alleen mij inderdaad kon helpen, om elke plicht wel te verrichten, gelijk Gods Woord te lezen, te horen prediken, te bidden, te strijden, enz. Ik zag een uitnemend voordeel in het hebben van de Geest tot een leidsman. Ik dacht aan alles te kunnen worden verloochend, behalve hieraan, namelijk de Geest Gods te bezitten om in mij te wonen; hieromtrent kon ik geen weigering aannemen.

Daarop kwamen deze drie Schriftuurplaatsen met kracht in mijn hart: *De Trooster, de Heilige Geest, welke de Vader zenden zal in Mijn naam, Die zal u alles leren* (Joh. 14: 26). *Indien gij, die boos zijt, weet uwen kinderen goede gaven te geven, hoe veel te meer zal de hemelse Vader de Heilige Geest geven degenen, die Hem bidden* (Luk. 11: 13). *Zalig zijn die honger en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden* (Matth; 5: 6). Deze plaatsen gaven mij grond om te geloven, dat mijn begeerte zou verhoord worden.

Dit was mij tot een grote bemoediging om mijn verbond te vernieuwen aan des Heeren Avondmaal, hetwelk ik ook deed in de Colledge-kerk, de 24sten April aan de 7de tafel, welke Mr. Moncrief bediende. Ik had daar drie of vier verzoeken aan de Heere te doen, naar welker verhoring mijn hart grotelijks verlangde.

1. Dat ik in de Geest mocht leven.
2. Dat ik in de Geest mocht bekleed zijn met de klederen van oprechtheid, ootmoed, zelfverloochening, ijver voor het belang van Christus, en liefde voor al Zijn wegen.
3. Dat ik in de Geest mocht wandelen, als ons gezegend voorbeeld, de Heere Jezus, deed, in heiligheid, geloof en lijdzaamheid, beogende steeds in alles de eer Gods.
4. Dat ik een lidmaat van Zijn lichaam mocht zijn, om een innig medelijden met alle Sions kinderen te hebben, in welke toestand zij ook mochten zijn. O, hoe menigmaal deed ik dit verzoek. Of maak mij getrouw en vruchtbaar, of roei mij uit, want waarom zou ik Uw grond beslaan?

Deze waren mijn beden, als in de tegenwoordigheid van God; en op deze dag verbond ik mezelf om des Heeren te zijn.

Geschreven en onderschreven door mij,

ELISABETH WAST.

Er is een zaak, welke ik aan te merken heb uit des Heeren weg met mij, in mijn reis naar de hemel; namelijk dan eens op de berg, dan eens beneden aan de berg; onlangs was ik als het ware op de top van de berg. Maar nu ben ik beneden aan de berg, moettende weer een nieuwen strijd met mijn boezemzonde aangaan. Helaas! mijn boezemzonde was evenals mijn schaduw, die mij nooit verliet. Ik geraakte in een korte tijd onder een grote verwarring, totdat ik ten laatste besloot, dat mijn vlekken niet waren de vlekken van Gods kinderen; want ik dacht een van de vervloekste schepselen te zijn, welke ooit geboren was.

Op zekere nacht droomde ik, dat ik een vrouw door de straten zag gaan, die in een zeer vuilen en walgelijke toestand was. Zij, een monster van onreinheid zijnde, riep uit: zal niemand medelijden met mij hebben? Ik beschouwde haar. Maar moest mijn handen op

mijn ogen leggen, opdat ik haar niet weer zien mocht. Ik zei tot haar: Vrouw, gij zijt een zodanig voorwerp, dat niemand zich uwer erbarmen wil.

Hierop ontwaakte ik, en begon over mijn droom na te denken. Ik dacht echter: Indien een koningszoon voorbijkwam, en dit voorwerp, met wie niemand medelijden wil hebben, ziende, in zijn koets nam en zelfs haar wilde wassen, zou dit niet voor een wonderbare vriendelijkheid gehouden worden?

Terstond kwam mij het 16e hoofdstuk van Ezechiël te binnen, en in een korte tijd zag ik mezelf aan als een voorwerp van een afschuwelijker natuur, dan deze vrouw was; en evenwel kwam de Koning der heerlijkheid zelf, en had medelijden met mij, toen ik op het vlakke des velds geworpen was. (Ezech. 16).

De indruk van deze vrouw bleef vele dagen op mijn gemoed, en menige zoete bedenking trok ik er uit, welke op deze drie uitliepen:

1. Wie ik van nature was.
2. Wat Christus voor mij gedaan had.
3. Wat ik geworden was en scheen te zullen worden, na deze liefde. Hoe meer ik in dit hoofdstuk las, hoe meer ik mijn eigen beeltenis daarin naar het leven zag afgemaald.

Maar voornamelijk hoe ondankbaar ik geworden was, tegen zulk een vriendelijk Heere, als hebbende Zijn juwelen genomen, en Zijn fijn gestikte klederen, welke Hij mij gaf om mijn naaktheid te dekken, en dezelve gegeven had aan de Kanaänieten en Amorieten. Mijn vreemde minnaars, mijn afgoden en boezemzonden, kregen al de oorsiersels, liefdetekenen en juwelen, welke ik van mijn dierbare Man ontvangen had; niet dat zij ze mij 'met geweld afnamen. Maar met beraad en overleg gaf ik ze over.

Daarop werd dit vonnis tegen mij uitgesproken: *O, hoer! hoer! hoor des Heeren woord.* Ik was een geruime tijd onder de indruk van deze dingen; ja, elk vers in dit hoofdstuk had een uitdrukkelijke taal ten mijn laste, zodat ik mezelf zonder weerga dacht te zijn wegens gruwelen van alle soorten.

Ondertussen, terwijl ik dus geoefend werd, hoorde ik, dat er een Nachتماال te Dalkeith stond gehouden te worden.

Ik was voornemens, om met al mijn smartelijke kwalen te gaan liggen aan de mond van het badwater, en insgelijks te onderzoeken, wat de oorzaak zijn mocht, waarom ik door de verdorvenheden van mijn hart zo geplaagd werd. Ik ging er naar toe. Maar durfde de tafel niet naderen, zulk een onrein beest als ik was.

Toen al het werk gedaan was, ging ik wat alleen, en kreeg een krachtige overtuiging, omdat ik het Avondmaal des Heeren verzuimd had. De overtuiging kwam bij wijze van een vraag, hierin bestaande: Wat kwam gij aan deze plaats doen? Had gij enige boodschap? Indien gij ze hadt, waarom kwam gij er niet mede tot de Koning? En indien gij geen boodschap hadt, waarom kwam gij hier om Mijn volk te storen, en alleenlijk om een plaats te beslaan?

Hierop begon ik te smelten en in Zijn tegenwoordigheid kon ik betuigen, dat ik daar niet kwam zonder een boodschap, en dat de zware zuchtingen konden doen zien, wat mij tot deze plaats bracht, om namelijk te zien, of ik de oorzaak kon vinden, waarom ik in deze wanorde was. Ik moet bekennen, dat de Heere mij in deze plaats zeer genadig was en hoewel ik niet aan de tafel was, loofde ik evenwel Zijn Naam, dat ik in de spijkamer gebracht was, waar ik sommige ontdekkingen van Zijn goedheid ontving, en de oorzaak van mijn gedurige verwarring verstond.

Op deze plaats deed Hij mij voornemen, dat ik niet meer het Nachتماال verzuimen zou, al zouden alle duivelen der hel en de verdorvenheden van mijn eigen hart zich daar tegen aankanten.

Nog moet ik een wonderlijk geval van de voorzienigheid Gods vertellen, wat naar mijn oordeel ver te boven ging al hetgeen te voren geschiedde. Het behaagde de Heere, dat er te Largo Nachemaal zou gehouden worden. Zodra ik zulks hoorde, ontstond er een grote vreugde in mijn harte, hoewel het inderdaad een tijd was, waarin ik droevig te worstelen had met inwonende zonde, zodat de gevoeglijkste naam, welke ik mezelf kon geven, was Legio, omdat zij vele waren en ook de wereld onbekend is; nochtans nam ik voor naar de markt van vrije genade te gaan, als een koopman, die daar vele dingen van node had. O, hoe ernstig verlangde ik om handel met de hemel te drijven.

Ik ontmoette tegenstrevingen van buiten, om daar te gaan. Maar ik achtte ze niet meer dan een veertje in de lucht; want te Largo moest ik wezen. Ik ging dan met een ander daar naar toe, op Vrijdagmorgen. Het was een zeer aangename weg, want de Heere hielp ons om zoetelijk samen te spreken; de een vragende de ander, wat wij te Largo te verrichten hadden.

Zaterdagmorgen handelde Mr. Moncrief over deze woorden: *Ziet Uw Koning zal u komen* (Zach. 9: 9). Hij zei ons: in der waarheid staat de Koning te komen; derhalve maakt u gereed, en doet als Jozef deed, dier toen hij tot Farao zou gaan, andere klederen aantrok.

Daarop predikte Mr. Hamilton over deze woorden Col. 2: 6: *Gelijk gij Christus jesus de Heere hebt aangenomen, wandelt alzo in Hem*. Gelijk de een zei, dat de Koning stond te komen, zo vermaande de ander ons Hem aan te nemen; en de Geest des Heeren gaf hun beiden getuigenis, dat zij uitdrukkelijk door hun meester Christus gezonden waren; en ik hoop, dat velen hun zegel daaraan kunnen hangen.

Na de predicatie vroeg mij iemand, wat ik dacht van deze dag?

Ik antwoordde, dat er op morgen een uitnemende marktdag stond gehouden te worden. Ik had een grote verwachting, dat des Heeren tegenwoordigheid met ons zou wezen, en dat die bede vervuld zoude worden: Ps. 20: 5: *Hij geve u naar Uw hart en vervulle al uw raad*.

Rustdagmorgen liet de duivel niet na, om mij kleinmoedig te maken en mijn geest te verontrusten, en hij begon mij te vragen, of het mijn plicht was Avondmaal te vieren, of niet?

Ik antwoordde, dat ik overtuigd was, dat het mijn plicht was, vermits ik onlangs scherp bestraft was geworden, dat ik het had nagelaten. Maar liet de duivel het hierbij? Neen, neen, hij ging een andere weg met mij in, want het was tegen zijn wil, dat ik op deze dag ten Avondmaal zou gaan. Hij wekte al de duivelen en verdorvenheden van mijn hart op en toen ik ze zag, besloot ik terstond, dat ik deze dag niet ten Avondmaal gaan zou. Aangaande mijn ongeloof, ik had er zoveel mede te doen, dat ik niets kon geloven. Toen Mr. Moncrief predikte over Mattheüs 22: 4: *Alle dingen zijn gereed, komt tot de bruiloft*; was ik uitermate met ongevoeligheid geslagen. Hij deed ruime en brede aanbiedingen van Koning Jezus, en het volk was zodanig bewogen en aangedaan, als ik nooit gehoord of gezien had; niettegenstaande dit alles, 200 bleef ik een hardhartig schepsel en steeds kwelde mij de verzoeking, dat het niet waar was, wat de leraar zei, en vele zulke ingevingen werden mij door de verzoeker in het oor gefluisterd.

Toen hij aan de tafel kwam, dacht ik afgesneden te zijn, want er was niet een zonde, waarvan hij gewag maakte, of ik was er schuldig aan, Nochtans kwam er een heimelijk woord in mijn hart: *Dit is de stem uws Liefsten* (Hoogl. 5). Maar hoe zal ik het kunnen vertellen, wat een grote verandering in mijn hart in een ogenblik gewrocht werd. En o, dat mijn verhaal hiervan mocht strekken tot de eer van God, en tot stichting van de zodanigen, die daar horen zullen, namelijk hoe schielijk de Heere mij verrastte, toen ik er weinig aan dacht, zodat ik nooit zo gevoelig was over een onmiddellijke nodiging van Gods Geest als op deze tijd.

Toen de leraar getrouw voorgesteld had, wie onwaardig waren om aan des Heeren tafel te naderen, kwam hij zijn lastbrief te openen, wie zijn Meester gelast had te nodigen; onder welk getal ik was, want ik hoorde daar mijn naam en toenaam en was er van verzekerd, dat de Geest des Heeren met mijn geest getuigenis gaf aangaande de nodiging, zodat het niet kon weerstaan worden. En dit woord kwam met kracht: *Nu dit is de stem uws Liefsten, sta op, Mijn schone, en kom* (Hoogl. 2). Hiermede ging zulk een sterke begeerte om Christus te genieten gepaard, dat ik niet wachten kon, of ik ging tot de eerste tafel, waar terstond dat woord kwam: *Ik in u, en gij in Mij, gelijk de ranken zijn in de wijnstok* (Joh. 15).

In wat gestalte des gemoeds ik toen was, kan beter gevoeld dan verhaald worden. mijn innige begeerte was, dat de Heere Zijn beeld op mijn hart mocht drukken; dat de Heilige Geest eeuwig in mij wonen wilde, en dat ik met de kerk in al hare benauwdheden mocht gevoelig zijn. Ik moet bekennen, dat dit een van de heerlijkste dagen was, welke ik ooit aanschouwde; hij was gelijk een zinnebeeld van de hemel, want de heerlijkheid des Heeren vervulde het huis. Gaande nu van de tafel, kwamen deze twee Schriftuurplaatsen in mijn gemoed: Heden hebt gij de Heere verkoren, om Uw God te zijn (Deut. 26). *Gij zijt Mij een uitverkoren vat, om Mijn Naam te dragen* (Hand. 9).

O, hoe was ik verblijd, dat mij de Heere verwaardigde om zulk een dag te zien; want gesteld, dat ik zelve niets ontvangen had, evenwel de aanmerking van het heerlijke werk, dat er onder het volk was, kon niet dan stof tot vreugde veroorzaken. Er was onder hen een ongewone roering des Geestes.

Er waren vele jonge lidmaten aan de tweede tafel en er scheen onder hen inderdaad een barensnood te zijn, hetwelk Mr. Moncrief deed uitroepen: *De Koning Christus is gekomen, en heeft heden een Bruid onder de jonge lieden gekregen.*

En wat het oude volk aan- gaat: er was een groot gewezen onder hen, zodat de plaats wel Bochim mocht genoemd worden. Ik moet sommige woorden optekenen, die Mr. Moncrief gebruikte, toen hij de tafel bediende, zeggende: Communicanten, vanwaar komt heden al dit gewezen onder u?

O, zeggen sommigen, wij wenen met Maria wegens een afwezigen Christus. Is dit de oorzaak van Uw wenen, arme ziel? Ik zal u zeggen, het mag zijn, dat gij ook Maria's vertroosting zult gewaar worden. Jezus mag dicht bij u zijn, dan gij zelf weet. Wanneer zij dacht, dat haar Heere weggegaan was, zo zegt Hij: *Maria*, en terstond werd zij vertroost, zeggende: *Rabbouni!*

O, zegt een ander, ik ween met Petrus, omdat ik Hem verloochend heb.

Wel, laat mij u dit zeggen: Het mag zijn, dat het met u gaan zal, als het ging met Petrus; de Engel zei tot Maria: *ga henen, zeg zijn discipelen en Petrus, dat Hij u voorgaat naar Galilea.* De wenende Petrus moest vertroost worden.

Maar zegt een ander, ik ween met Christus zelf van liefde aan het graf van Lazarus. De liefde van Christus doet mij wenen. Indien het zo is, mag ik dan niet van u zeggen, zoals de Joden zeiden van Christus: ziet hoe het volk van Largo heden Christus liefheeft! Wij dachten, dat andere vergaderingen een bijzonder talent hadden ontvangen. Maar Largo heeft er heden tien gekregen.

Toen nu al het werk gedaan was, ging ik naar een verborgen plaats, waar ik dacht God te zullen ontmoeten. Maar mij kwamen nieuwe zwarigheden voor. Een wolk overschaduwde mij, en Godloochening kwam mij zo geweldig bespringen, dat ik tot zelfmoord verzocht werd, rot welke zonde ik nooit te voren verzocht was geworden.

Ik zat zeer droevig op die plaats neer, totdat het zeer laat werd. Ik nam voor te sterven in die plaats, en maakte vele droevige besluiten. Maar de voorzienigheid schikte het zo,

dat iemand van mijn kennissen, zijnde ook in een slechte toestand, mij kwam bezoeken, om te zien hoe ik gesteld was.

Nu, het was een wonderlijke voorzienigheid, dat ik werd uitgevonden, want ik was in zulk een verborgen plaats, dat ik dacht van niemand te zullen gevonden worden. Het eerste, dat zij tot mij zei, was: Wat doe je? wat mij aangaat, ik kan noch bidden noch denken.

Ik antwoordde, helaas! ik ben in dezelfde toestand; wat zullen wij doen? Na een weinig tezamen geredeneerd te hebben, besloten wij, dat samen te bidden onze plicht was.

O, wonderlijke zaak, op dezelfde tijd, dat wij baden, bevond ik, dat de wolken verdwenen, en de Heere was mijn ziel genadig. Wij scheidden van elkander. Maar ik bleef het grootste gedeelte van die nacht op dezelfde plaats, waar ik inderdaad een zeer zoete gemeenschap met God verkreeg, verstrekkende die plaats mij tot een Bethel, zijnde het de **8ste Augustus 1698**.

Op deze plaats vernieuwde ik mijn verbond; ik kreeg vrijheid om mijn smekingen voor de Heere uit te storten, beide voor mezelf en voor anderen; en dat met een groot genoegen; de ogen van mijn ziel werden geopend, en ik kreeg een gezicht van de lieflijke Jezus en daar zag ik twee dingen:

1. Dat niets dan Christus de ziel kon tevreden stellen; waarbij ik zag de ijdelheid van alle geschapene genietingen, als: rijkdommen, eer-ambten, genoegens, bezittingen, vrienden en alle natuurlijke en geoorloofde genietingen, zonder Christus.

2. Zag ik, dat Christus alles voor Zijn volk was, ik zag dat Hij was: een huis, een burcht, spijs en drank, ouders, man, kinderen en vrienden. Zo dan een gelovige, welke Christus heeft, ontbreekt niemendal.

Toen keerde ik vrolijk weer naar Gods huis, om Hem te danken, dat ik in mijn geest zo verheugd was, dat niets in de wereld mij kleinmoedig kon maken. Ja, ik kon mezelf niet inhouden, van te vertellen aan hen, die bij mij waren, hoe rijk ik onthaald was geworden, hetwelk mij het zeggen van Mr. Kirkton te binnen brengt: Dat het even moeilijk is blijdschap, als droefheid te verbergen. Elk ding in mijn beker was vreugde; voornamelijk was ik verblijd, dat mijn atheïstische duivel een dodelijke slag gekregen had, zodat ik mijn weg met blijdschap ging.

Thuis komende, verhaalde ik wat een heerlijke dag wij te Largo gehad hadden.

Maar de vrolijke gestalte waarin ik was, duurde niet lang. De oude mens, het lichaam der zonde en des doods, vermeesterde mij weer, en veranderde ras mijn blijdschap in droefheid. De zonde werd zeer sterk in mij, en de genade zeer zwak; de eerste genade welke ik verloor, was waakzaamheid en in korte tijd raakte ik ze alle kwijt. Ik wist toen niet wat te doen met deze mijn ellendige natuur, aanmerkende wat een heerlijke tijd ik genoten had, en in welk een wanhopige toestand ik nu was; ik dacht, dat ik de grootste zondares was, die er ooit op de aardbodem leefde. Toen werd ik aan mezelf vertoond als ene, welke onlangs de Koning der heerlijkheid getrouwd hebbende, nu mijn handen hand uitgestrekt had om Hem te doden. En welk oordeel ik hierop te verwachten had, was niet te beseffen.

Het is mij onmogelijk alles te vertellen, wat ik op deze tijd ontmoette. Alleen dacht ik: *indien God mij verdoemen wilde, ik niet kon twisten, indien ik zien kon, hoe God daarin verheerlijkt zou worden.* Toen begon ik aan te merken, waarin God verheerlijkt wilde zijn, indien ik verdoemd zou worden. Ten die einde dagvaardde ik mezelf, als het ware voor des Heeren vierschaar, om te horen welk een vonnis over mij zou uitgesproken worden. Wat waren mijn voorrechten, en mijn verbintenissen, en welk gebruik of liever misbruik heb ik er van gemaakt?

Daarop veronderstelde ik, dat ik de verheerlijkte heiligen en engelen zou horen uitroepen: *ere zij God voor de ontdekking van zulk een huichelaars, als zij geweest is.*

Vervolgens veronderstelde ik, dat ik de Godvruchtigen, met wie ik verkeerdt en geleefd had, eenparig zou horen uitroepen, en zeggen: Is dit de vrouw, welke wij zo godsdienstig dachten geweest te zijn, zodat wij haar in predicatiën en op Nachtmalen hebben zien wenen, en haar zoveel hebben horen spreken van gemeenschap met God, en van haar menigvuldige ondervindingen; en evenwel zo en zo bevonden is geworden? Ere zij God, voor de ontdekking van zulk een onvergelykelijke huichelaars.

Ja, ik dacht, dat ik de duivelen zelfs des Heeren vonnis tegen mij als rechtvaardig hoorden verklaren, zeggende: Deze is de grootste zondares, welke ooit op deze plaats kwam.

Daarop ondervroeg ik mezelf, wat ik van deze dingen dacht, die tegen mij ingebracht waren, en als ik aanmerkte, dat de gerechtigheid Gods mij niets ten laste legde, dan hetgeen mijn eigen geweten wist waar te zijn, kon ik niets zeggen dan: *Rechtvaardig, rechtvaardig zijt Gij, Heere, zelfs in mijn verdoemenis, ik verdien niets beters bij U.*

Niettegenstaande dit alles, was ik evenwel niet ganselijk buiten hoop. Horende, dat er Nachmaal te Prestoun-Pans stond gehouden te worden, nam ik voor, daarheen te gaan, en voor mensen en engelen te betuigen, dat ik God rechtvaardigen wilde, laat Hij met mij doen, dat Hem behaagt. *(Niet dat ik van oordeel was, dat God van iemand eiste om met de verdoemenis tevreden te zijn).*

En hoewel ik niet voornemens was om daar iets voor mezelf te zoeken, als zijnde beschaamd om enige weldaden meer voor mezelf te zoeken, nadat ik de voorleden weldaden zo dikwijls op een schandelijke wijze misbruikt had; evenwel dacht ik daar iets te zullen doen voor andere lieden, gelijk als mijn nabestaanden, mijn vriendinnen, en de kerk. En wie weet, de Heere mocht genadig zijn.

Uit deze droevige toestand, waarin ik was, leerde ik deze twee lessen:

1. Dat een onheilig en een onteder leven en wandel de ergste vijand is, die het werk der genade heeft; voornamelijk nadat men bijzondere weldaden genoten heeft.
2. Ik zag, dat de zonden der Godvruchtigen Christus meerder smart aandeden, en veel ijselijker waren, dan de zonden der goddelozen.

Ik bleef steeds onder die indruk, dat alles, wat in hemel en op aarde was, zich tegen mij wilde aankanten, want gelijk ik dacht, was er op aarde zulk een vuil schepsel niet, gelijk als ik was. Toen begon ik bij mezelf te redeneren: wat is het dat ik doe? Indien ik zo walgelijk ben, dan komt de fontein en het badwater mij best te pas. Waaromtrent ik ook twijfelen mag, ben ik hiervan verzekerd, dat er genoeg in mij is, waarop Christus werken kan.

Ik ging 's Zaterdags naar Prestoun-Pans, waar Mr. Selkirk handelde over Ps. 119: 38: *Bevestig Uw toezegging aan uwen knecht. die Uw vreze toegeedaan is.* Ik hoorde deze leerrede met groot genoegen. Hij deed een ruime aanbieding van Christus, indien wij ons verbinden wilden om Zijn dienstknechten te zijn.

1. Dat Hij zelfs al het werk wilde werken, en evenwel zou Hij het gehele loon betalen.
2. Dat Hij nooit enig werk in handen van Zijn dienstknechten wilde stellen, of Hij zou er het zwaarste einde van dragen.
3. Dat het voordeel van al het werk, dat Zijn dienstknechten zouden werken, voor hen zelf zou zijn. Nu, waar zult gij zulk een Meester krijgen?

Naar een verborgen plaats gaande, kreeg ik vrijmoedigheid, om mijn hart, zowel voor

mezelf, als voor anderen uit te storten; en daar verbond ik mezelf om voor altoos Zijn dienstmaagd te zijn.

Op Rustdag predikte Mr. Andrew over Jeremia 50: 5: *Zij zullen komen, en de Heere toegevoegd worden met een eeuwig verbond*. Hier vermaande hij ons allen om met de Heere een verbond te maken, hetwelk ik ook aan de tafel deed, die door Mr. Millar bediend werd, Ik begeer de Heere te zegenen voor de menigvuldige gelegenheden om mezelf aan de Heere te verbinden. Al wat ik uit deze gelegenheid kan waarnemen is, dat ik vrijmoedigheid kreeg om mijn hart voor de Heere open te leggen. Maar mijn Avondmaal werd tot de naaste Rustdag uitgesteld, zijnde een dag, die ik nooit behoor te vergeten. Het was namelijk een algemene vastendag door het ganse koninkrijk, en dat om de veelvuldige gruwelen daar begaan, alsook om de gevreesde oordelen, en voornamelijk dat van duren tijd, af te weren.

Op welke dag ik deze onderhandeling schreef tussen de Heere en mijn ziel.

EDINBURG, de 11^e September 1698

O Heere! deze dag tot vernedering en bidden afgezonderd zijnde, begeer ik mij bij de anderen te voegen, om mezelf onder het gevoelen van mijn eigen tergingen te verootmoedigen, daar ik een hand gehad heb, in U te tergen, om het land woest te maken. Daarom, o, grote Heere! wanneer Gij mij in de algemene ellende deed omkomen, zou ik moeten erkennen: 'Gij zijt rechtvaardig, want ik heb gezondigd'. Ik begeer ook verootmoedigd te worden onder het gevoel van de zonden van het huisgezin, waarin ik leef, en vermits dat Gij, gelijk Gij verdient, daarin niet gediend wordt.

Daarom, hoewel Gij tegen ons in het bijzonder door zichtbare oordelen zoudt opstaan, zijt Gij rechtvaardig, o Heere! Ik begeer ook verootmoedigd te worden onder het gevoelen van de zonden des lands, want van de hoogste af tot de laagste toe, heeft alle vlees gezondigd, en een openlijke afwijking van Uw wegen begaan; voornamelijk in het breken van een plechtig verbond, hetwelk de roem was van ons land; waarover wij alle reden hebben om te treuren. Hierdoor zijt Gij getergd geworden, om vreselijke plagen onder ons te zenden. Ik begeer insgelijks verootmoedigd te worden wegens de zonden der Godvruchtigen onder ons; en dat vermits zij Uwen dienst niet tot een sieraad geweest zijn, noch gepaste vruchten voortgebracht hebben naar de moeite en arbeid, die Gij aan ons ten koste gelegd hebt. Maar Uw weg wordt door de goddelozen gelasterd, wanneer zij onder Gods volk, zoveel hoovaardij, driften, wereldsgezindheid, zelfzucht, verdeeldheid, en vele andere zonden zien. Daarom zijt Gij rechtvaardig, o Heere, hoewel Gij over ons zoudt uitspreken, hetgeen Gij eens gesproken hebt over de ledigen wijngaard (Jes. 5).

Nu, o Heere! hoewel Gij rechtvaardig met ons allen komt te twisten, laat mij evenwel heden aan de troon der genade in de naam des Heeren Jezus smeken, dat de oordelen, waarmede Gij door Uw dienstknechten, en door de bedelingen van Uw Voorzienigheid dreigt, mogen afgeweerd worden; desniettemin, indien het goed is in Uw ogen, o Heere! met dezelve ons te bezoeken, maak er ons gereed en bereid toe; geef ons sterkte om de last te dragen, opdat wij niet afvallen, wanneer de beproeving komt.

Ik bid heden, dat, indien Gij Uw droevige oordelen onder ons zendt, zij met barmhartigheid mogen vermengd zijn. Indien Gij een hongersnood onder ons zendt, en de staf des broods breekt, geef ons dan, o Heere! Uw Heilige Geest, opdat wij mogen leren door geloof ons te voeden met het Brood des levens. Of, zo Gij het

zwaard onder ons zendt, om Uw twist door een wrede vijand te wreken, geef dan, Heere! dat wij aan Uw zaak en belang getrouw en standvastig mogen zijn, opdat wij niet om hare bedreigingen ter zijde afwijken.

Ik geef mij heden aan U over: mijn leven, mijn naam, en mijn natuurlijke genietingen, indien Gij er mij toe roepen zult. Alleen maak mijn roeping klaar, opdat ik niet in de tijd der beproeving verward word. En dan, indien Gij sterkte geeft, ben ik zelfs tevreden met een galg of staak om er aan verbrand te worden, of iets anders, waarmede Gij mij beproeven wilt. Hier ben ik, en doe Gij met mij, gelijk het goed is in Uw ogen; ik heb gezondigd, wordt Gij verheerlijkt, en laat ik U voor altoos genieten, dit is al mijn begeerte.

Of, indien Gij het droevig oordeel van pest onder ons zult zenden, wees Gij dan onze Medicijnmeester om al onze kwalen, voornamelijk geestelijke, te genezen. Alleen Heere.! met welke roede Gij ons komt bezoeken, laat het in Uw liefde zijn; en dan, welkom, welkom is het kruis, hoedanig het ook zijn mocht.

Nu, o Heere! geef mij de overwinning over mezelf, namelijk over het lastige lichaam der zonde en des doods, hetwelk mij dagelijks in een geestelijke slavernij houdt. Ik ben voor geen vijand of oordeel zo bevreesd, als voor deze mijn ellendige natuur, zijnde zo gekant tegen alles, wat Uw heilige wet gebiedt. O, laat mijn zondige natuur van deze dag af, gelijk het huis van Saul, zwakker, en de nieuwe natuur, gelijk het huis van David, sterker worden, opdat ik in staat gesteld mag worden om het kruis blijmoedig en zonder vermoeidheid te dragen. Laat mijn voornemens niet zijn als die van de jongeling, die, tot Christus komende, alles wilde doen om zalig te worden, en evenwel droevig heenging, toen er van het kruis gesproken werd. Maar ik stel mijn voornemens in Uw hand, om ze voor mij tegen de tijd van nood te bewaren, erkennende mijn eigen zwakheid, want ik heb noch sterkte noch wil om iets te doen. Maar ik heb U uitverkoren om mijn Al in alles te zijn van deze tijd af, en voor altoos. Laat het zo zijn. Amen.

O Heere! Gij weet mijn smekingen heden, en op andere tijden voor mijn vader opgezonden, ten einde Gij een tweede bekering op zijn geest wilde werken, want ik ben in vreze, dat hij tot op deze dag in een gevaarlijke toestand sluimert; toch geloof ik, dat Gij voor hem woorden in mijn mond gelegd hebt en aldus hoop ik tegen hoop. Ik bid ook voor mijn moeder, dat, indien Gij in haar het goede werk begonnen hebt, het in haar wandel blijken mag, door hare genegenheden af te trekken van de dingen, hier beneden, en door dezelve te stellen op de dingen, die boven zijn.

Ik bid ook voor mijn broeder, dat er een werk der genade aan hem met kracht mag gewrocht worden. O Heere! doe hem zien de dwaasheid van zo veel tijd te besteden in de draf van deze wereld, en zet Gij hem meer aan om het Koninkrijk der hemelen te zoeken. Ik beveel hen allen aan U om met ben te doen, als het goed is in Uw ogen; alleenlijk, wordt verheerlijkt.

Gedenk ook, om Uws eers wil, ten goede aan deze zondige kerk en natie, en wanneer Gij met Uw droevige oordelen komt, laten zij beiden, leraars en het volk tot zuivering zijn, opdat zij allen gelouterd uit de oven mogen komen, zodat andere volkeren mogen zien, dat Gij begeert te wonen in Schotland, hetwelk met U in een verbond getreden is.

Nu, o Heere! om Christus' wil, wanneer Gij in toorn dit land zoudt komen bezoeken, en ik mede door de algemene ellende zou omkomen, laat dan mijn ziel met U in vrede verenigd zijn, bewaar mijn geloof, en laat mij niet van het minste artikel van Uw waarheden afwijken. Maar spreek Gij voor mij, wanneer ik geroepen zal worden om U in het openbaar voor de vijand te belijden.

O, laten mijn bijoogmerken geen groter plaats in mijn hart beslaan, dan Uw eer. Ik

moet deze dag met een lofzang eindigen, dat het de Heere behaagd heeft een offerande van mijn hand aan te nemen, en dat Hij mij heeft willen stellen in een geschiktheid tot zulk een plechtige dag, om in de bitterheid van mijn ziel mijn bede uit te storten.

Laat ik aan deze dag gedenken, opdat ik eer en lof mag zingen, en laat tot in alle eeuwigheid, Vader, Zoon, en Heilige Geest, roem en dank van mij worden toegebracht. Amen.

ELISABETH WAST.

Hierop werd ik zeer aangedaan met het gevoel van de oordelen zowel tegenwoordige als toekomstige. Er was op die tijd een grote schaarsheid van brood, alsmede een grote ziekte. Wij werden ook bedreigd door een buitenlandse vijand, dewijl er gedurig gezegd werd, dat de Fransen ons stonden te overvallen. O, de gedachten van een vijand waren mij zeer smartelijk, om deze twee redenen.

1. Ik was in een grote vrees, als ik overdacht, wat gruwelijke schepselen zij waren: en de vrees van door hun gruwelen verontreinigd te worden, was mij erger dan de dood. Maar hetgeen waarover ik het allermeest aangedaan werd, was de vrees dat al deze dingen maar voortekenen waren, dat de Heere het land verlaten wilde, en het dierbare Evangelie, en de Evangelie-dienaars van ons wegnemen, en ons weer tot een woning van afgoderij maken zou. Dit woog inderdaad zwaar op mij. Ik kon als in Gods tegenwoordigheid mijn toestemming geven aan allerlei soort van beproevingen, waarmee ons de Heere bezoeken mocht. Maar ik kon geenszins met mijn hart inwilligen, dat het Evangelie van Schotland zou weggenomen worden.
2. Er was een grote vrees onder allerlei slag van personen. Maar voornamelijk onder de leraars. De inhoud van hun leerredenen kwam hierop neer, om zich tot lijden te bereiden. Ik wist niet wat ik van deze dingen zeggen zou. Maar vele schriftuurplaatsen verstrekten mij tot nuttigheid en verkwikking. Jes. 26: 20: *Gaat henen mijn volk, gaat in Uw binnenste kamers, en sluit de deuren achter u toe; verbergt u als een klein ogenblik, totdat de gramschap overgaat.* Zef. 2: 3: *Misschien zult gij verborgen worden in de dag des toorns.* Menigmaal, als ik met mijn vriendinnen bad, dacht ik dat de Heere Zijn Geest over mij uitstortte, door mij te helpen pleiten voor de kerk van Schotland, hetwelk mij grond gaf om te denken en te geloven, dat gewisselijk de Heere Schotland niet ganselijk verlaten zou, dewijl Hij Zijn eigen Geest komt te verlenen, om er voor te pleiten. En menigmaal ontving ik dit woord voor hetzelfde: Ps. 132: 14: *Dit is Mijn rust tot in eeuwigheid, hier zal Ik wonen.*

Eén ding moet ik hier aanmerken. Omtrent deze tijd had ik een vriendin, wier verkering en gezelschap mij zeer verkwikkend was, want zij was de eerste, aan wie ik ooit mijn gedachten openbaarde, sinds de Heere voor het eerst met mijn ziel in onderhandeling kwam. Deze nu zei mij, 'dat zij de instellingen stond te verlaten, en dat zij de leraars niet meer horen wilde, vermits onder hen vele gebreken waren, welke haar geweten niet kon toestemmen; zij waren niet zoals de leraars in de voorleden Presbyteriaanse tijden; zij hadden van de waarheid in vele dingen een openlijke afwijking begaan. Kortom, zij zei mij ronduit, dat zij oordeelde, dat het noch haar plicht, noch de plicht van iemand van 's Heeren volk was, de zodanigen als leraars te erkennen.'

Nu, daar ik wist, dat zij een Godzalige vrouw was, en dat zij veel van des Heeren weg

met haar eigen ziel gekend had, waarnemende insgelijks alle gelegenheden van prediciën en Avondmalen, en altijd zeer gunstig van onze leraars sprekende, werd ik, ziende zulk een schielijke verandering, daardoor in een grote engte gebracht. Daarna vroeg ik haar, wat zij van zins was te doen, of wien zij horen wilde. Zij zei mij, dat er twee of drie personen waren, die alleen hun klederen rein bewaard hadden van de besmettingen der tijden.

Ik nam dan voor om deze voor mijn leraars te houden, want er zijn er geen in gans Schotland, die de Presbyteriaanse zaak en het werk der reformatie zo sterk aankleven, als zij gedaan hebben.

Ik dit horende, was enigszins begerig om hen te zien. Toen ik tot de plaats kwam, waar zij waren, sprak ik met hen, houdende hen voor goede lieden. Maar te denken dat zij beter waren dan alle leraars van de kerk van Schotland, daartoe kon ik niet komen. Ik bezocht hen dikwijls, en zij deden grote moeite om mij onder zich te krijgen.

Op zekere tijd, toen ik de Heere niet kon vinden in enigen plicht, hetzij in het openbaar, hetzij in het verborgen, zo dacht ik bij mezelf: mogelijk is het waar, wat deze lieden zeggen, dat de Heere in de instellingen niet te vinden is. Zo is het dan voor mij onnodig om Hem te zoeken, waar Hij niet te vinden is. En mogelijk kan dit de reden zijn, waarom de Heere mij in openbare en verborgen plichten verlaat. Ik had toen enige gedachten om de leraars te verlaten, en hun weg te volgen. En dientengevolge ging ik er op een rustdag heen, om de namiddag met hen door te brengen, en om te zien wat ik daar kon opdoen. Maar in plaats van de Heere te ontmoeten, kreeg ik vele droevige beschuldigingen, omdat ik mij van de openbare instellingen afgehouden had.

Toen verlangde ik te weten, welk gevoelen het beste was, gaande menigmaal tot de troon der genade, en biddende, dat de Heere mij wilde bestuuren in de weg, die Hij erkennen en begunstigen zou, opdat ik op twee gedachten niet hinken mocht, en waarom ik mij enige tijd afzonderde, opdat het de Heere behagen mocht, mij deze drie vragen door Zijn Heilige Geest te beantwoorden.

- Eerst. Of er wezenlijk voedsel te bekomen is in de instellingen, of niet, hetwelk zij zeggen van neen?
- Ten tweede. Wat ik denken zal aangaande de fouten, die onder onze leraars in zwang gaan, welke, naar dezer zeggen, de Heere getergd hebben om hen aan een zijde te leggen, als zovele Elia's.
- Ten derde. Of het blijven bij de instellingen, zoals zij tot op deze dag toe bevestigd zijn, mijn plicht is of niet?

Belangende een oplossing van deze zwarigheden, was mij de Heere zeer genadig, en gaf mij een bijzonder antwoord op elk van deze.

1. Belangende de eerste, of er in de instellingen voedsel voor de ziel was of niet? werd het mij door een gelijkenis verbeeld, alsof er een vergadering van volk was geweest, en een onder hen van koude beefde, en schier van honger stierf. Maar ziende van verre een wel gedekte tafel met allerlei spijs, en een goed vuur om er zich bij te warmen, kreeg hij een grote begeerte om er bij te zijn. Maar de overigen van het gezelschap raadden het hem af, trachtende hem te overreden, dat het maar een geschilderd vuur was, en een geschilderd gedekte tafel, zeggende: al waart gij er bij zo zoudt gij toch geen genoeg vinden; zodat gij beter doet bij ons te blijven. Maar het arme schepsel zijnde in een uiterste nood moest er naar toe gaan en zien, of het er zo mede gesteld was. Toen nu die

persoon daar kwam, bevond hij het een waar voedsel' en een wezenlijke warmte te zijn, waardoor hij en verkwikt en versterkt werd, zodat het geen inbeelding of schilderwerk was. Dit nu werd aan mijn ziel zo duidelijk toegepast, als de zon schijnt; alsof de Heere hierdoor tot mij gezegd had: laat hen zeggen wat zij willen, aangaande de vruchtbaarheid der instellingen, weet gij niet bij ondervinding aan Uw eigen ziel, dat gij beide, voedsel en warmte daarin gevonden hebt, waardoor Uw ziel verkwikt en versterkt is geworden; gedenk aan dit en andere Avondmalen en leerredenen, waar gij in het openbaar verkregen hebt, wat gij in het verborgen zocht. Toen was ik aangaande deze vraag voldaan.

2. Aangaande nu de tweede vraag, nopens de gebreken van de leraars, wat men daarvan te denken heeft? werd ik beantwoord met dit woord van Jes. 57: 17, 18: *Ik was verbolgen over de ongerechtigheid hunner gierigheid, en sloeg hen. Ik verborg Mij, en was verbolgen, evenwel gingen zij afkerig henen in de weg huns harten. Maar niettegenstaande Ik zie hun wegen, en Ik zal hen genezen. O, dit vergenoegde mij zeer, want het was alsof de Heere tot mij gezegd had: het is waar, hetgeen zij aangaande de leraars zeggen: zij hebben inderdaad vele gebreken begaan. Maar niettegenstaande dit alles, heb Ik hun wegen gezien, en zal hen (in mijn vrijmacht) genezen. Aangezien Ik dan hun zonden vergeven, en hun wegen genezen wil, zo betaamt het u op generlei wijze van hen te walgen. Maar hen voor mijn dienstknechten te houden.*
3. Belangende nu de derde vraag, of het mijn plicht was of niet de instellingen waar te nemen? Zo werd mij daarop geantwoord, dat het mijn ontwijfelbare plicht was, om mijn lichamelijke tegenwoordigheid op de instellingen te vertonen. Toen riep mijn hart en ziel uit: *Nu zegen ik de Heere, die mij raad gegeven heeft.* En van die tijd af, durfde ik nooit een gedachte koesteren om de instellingen te verlaten.

Maar om tot mijn oude verlegenheid weer te keren, namelijk het lichaam der zonde en des doods, de afgod, de zonde, die mij zo lichtelijk omringt, denk ik, dat in die ik van deze mijn snode begeerten en genegenheden ontslagen was, ik het aangenaamste leven in de wereld hebben zou. Maar dit mengt water in mijn wijn, en laten mijn genietingen nog zo groot zijn, dit werpt mij weer ter neder, zodat ik soms niet weet wat te doen of te denken. Het behaagt soms de Heere in Zijn vrije goedheid mij te horen, wanneer ik tot Hem roep, en mij te antwoorden over zaken die mij verontrusten. Maar in deze bijzonderheid roep ik. Maar verkrijg geen voldoende antwoord. Al het antwoord dat ik ontvang, voldoet mij veel minder dan of ik het niet ontvangen had, want terstond komt er een storm in de voorzienigheid opzetten, waardoor het mij betwist wordt, zodat ik meermalen aangevallen word om alle beloften begoochelingen te noemen, zowel omtrent dit als omtrent andere dingen.

Aangaande de vriendin, van wie ik te voren gewag gemaakt heb, hoewel wij verdeeld waren aangaande de leraars te horen, hielden wij evenwel in het bidden een onderlinge gemeenschap, daar zij de enigste persoon was, aan wien ik mijn gedachten openbaarde, belangende wat mij zo verontrustte.

Wij zonderden dan een dag tot vasten en bidden af, ten einde het de Heere behagen mocht om enige uitkomst uit mijn ongelegenheid te geven, of om mij de mening van Zijn voorzienigheid te laten weten. Wij werden beiden door de Heere geholpen, om deze plicht te verrichten en op het einde daarvan, werd ik voor een geruime tijd een grote kalmte en bedaardheid des geestes gewaar, en werd mij weer vergund om zo nabij tot de troon der genade te komen als ooit te voren.

Het heimelijk gebed was mij toen gelijk als een voorsmaak van de hemel, waar ik met Vader, Zoon en Heilige Geest gemeenschap kreeg; en werd aangaande deze mijn arbeid met een lichaam der zonde en des doods, bevestigd, dat het een gezegende uitkomst zou hebben, beide tot eer van God, en ten goede van mijn ziel.

Middelertijd vond ik twee partijen binnen mij worstelen. De een partij was voor het geloof. Maar de ander niet, omdat ze het gevoelen niet in handen had. Maar eer zij God, die mij in de weg van mijn plicht bewaarde, zodat de vijand niet altoos de overwinning over mij had, want indien iets mij in mijn plicht kleinmoedig maakte, werd ik door iets anders ondersteund; ik heb mezelf menigmaal bij een schip op zee vergeleken. Soms had ik een voordelige wind om mij aan land te brengen, waar ik niet meer zo geslingerd zou worden en soms, eer ik het zelf wist, was de wind zo tegen en bruisten de baren zo, dat ik dacht, dat schip, passagiers en alles tezamen zou omkomen, terwijl ik zover van land was als de eersten dag, toen ik er van afstak.

Het heugt mij, dat ik op een rustdag Mr. Rule hoorde prediken, die, hoewel het van achteren bleek, dat hij een zeer ondeugend en gruwelijk persoon was, evenwel mij op die dag tot een bode Gods verstrekke. Zijn tekst was Joh. 14: 1: *Uw hart worde niet ontroerd; gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij.* Zijn aanmerking was, dat een kleinmoedige gestalte des geestes veroorzaakt doordien de Voorzienigheid tegen 's mensen genegenheid werkte, ten hoogste de majesteit van God mishaaide en onteerde, want het verongelijkte drie van Zijn eigenschappen:

1. Zijn wijsheid, alsof Hij niet wist, wat voor ons het beste was.
2. Zijn macht.
3. Zijn getrouwheid, alsof Hij beloofd had, hetgeen Hij niet volbrengen wilde.

In Zijn toepassing bestrafte hij de zodanigen, die meer door gevoel dan door geloof leefden. Ik had veel zoetheid in het aanhoren van zijn leerrede. Maar veel meer in de overdenking daarvan, toen ik thuis kwam, waar ik mijn hart voor de Heere uitstortte, terwijl de kerk van Schotland toen bijzonder na aan mijn hart lag, gelijk ook mijn ouders, en al mijn godzalige vrienden, en ik oordeelde, dat ik zeer bevoorrecht was, wanneer ik vrijheid kreeg om hun gevallen de Heere voor te dragen. Toen ontving ik deze twee Schriftuurplaatsen: *Uw arbeid zal niet ijdel zijn in de Heere. Ik zal Uw God en Uw Leidsman zijn tot de dood toe.*

Niettegenstaande dit alles, vond ik mijn verraderlijk hart genegen tot afwijking; waarom ik merkte, dat het mijn plicht was, mezelf menigmaal, naarmate ik dikwijls afweek, aan de Heere te verbinden.

EDINBURG, de 1ste Januari 1699.

Deze dag zonderde ik af tot vasten en bidden, alsook om mezelf opnieuw aan de Heere te verbinden. Er waren twee plichten, waarin ik merendeels op deze dag bezig was.

1. Overgeving van mezelf.
2. Het gebed, in welke plichten ik mezelf aan de Heere in een verbond overgaf.

Ik gedenk aan het zeggen van Mr. Kirkton, hetwelk hij menigmaal aangaande een verbondmaking gebruikte: het maken van Uw verbond, zei hij, doe dat zo zeker als gij immer kunt: schrijf er van, spreek er van en bid er om; waartoe hij deze Schriftuurplaats gaf: Neh. 9: 38: *En in dit alles maken wij een vast verbond, en schrijven het.*

Aldus doe ik, in mijn verbondmaking op heden, een volkomen overgave van mezelf aan Zijn dienst, opdat ik Hem in mijn geslacht dienen mag. Op deze plaats geef ik ten enenmale mezelf, mijn nabestaanden, mijn genietingen, mijn naam, en mijn goederen, indien ik er ooit enige zal hebben, over aan Zijn bewind, in één woord: ik geef mij in

alles aan de Heere over, om te doen en te lijden wat Hem behaagt, en waartoe Hij mij roept, op voorwaarde, dat Hij mij sterkte geeft om het te doen; ik ontken, dat ik enige kracht in mij zelve heb om iets te doen wat goed is; de dagelijkse ervaring heeft mij de waarheid hiervan geleerd. Daarom, o Heere! geef ik heden weer en weer mezelf aan U over; en tot een getuigenis hiervan heb ik er van in het gebed gesproken, en nu schrijf ik het.

In de naaste plaats ging ik aan de troon der genade smeken, als een arme bedelares, zijnde ten enenmale gebrekkig.

Ik bid hier heden in de Naam van de Heere Jezus Christus, dat de Heilige Geest in mij wonen mag, opdat hetzelfde gevoelen in mij zijn mag, dat in Christus Jezus was; de Geest des geloofs in plaats van ongeloof en Godloochening; de Geest der wijsheid in plaats van onwetendheid, en heiligmaking en heiligheid in plaats van verdorvenheden.

O, dat van deze dag af, mijn hart, zin en gedachten mochten gesteld zijn op de dingen daarboven, in plaats van mijn vleselijkheid en omzwervingen op de bergen der ijdelheid. Nu, o Heere! Gij weet elke stap, die ik door deze moeilijke wildernis zal doen. Ik neem U hier op deze dag aan, om mijn Leidsman te zijn, ten einde ik niet ter rechter- of ter linkerhand mag afwijken. Indien het U believen zal mij te beproeven met tegenspoed en verdrukkingen, geef mij dan, Heere geduld en onderwerping; wees Gij bij mij tegenwoordig met Uw Heilige Geest, om mij mijn plicht te tonen, en laat het ongeloof over mij de overhand niet hebben, gelijk voor dezen. Maar indien het U behagen zal mij te beproeven met het gevaarlijke lot van voorspoed, neem ik U op deze dag aan als een Koning om mij te regeren en te beheersen.

O, laat mij in deze toestand niet alleen. Maar gebied, dat al het mijne, het Uw mag zijn. Indien enigen van Uw arme lidmaten in gebrek zijn, en ik wat heb, laat mij toch bewogen worden, om hun node te vervullen; doe mij een waarachtig lidmaat van Uw lichaam zijn, opdat ik medelijden mag hebben met allen, die in verlegenheid zijn.

Ik neem heden hemel en aarde tot getuigen, dat ik genoeg neem om aan alle tijdelijke genietingen verloochend te zijn, op voorwaarde, dat ik gemeenschap met de Heilige Geest mag verkrijgen. En in wat staat of standplaats Gij mij stellen zult, doe mij altoos wandelen Uw Evangelie waardig. En tot welke plicht Gij mij ook roept, verleen mij licht en sterkte om hem uit te voeren en laat Uw eer het enige oogmerk zijn van al mijn daden. Leer mij ook de les om de Geest te bewaren. Bewaar mij van iets te doen, hetwelk Uw Geest bedroeven zou.

Nu, o Heere! Gij weet, dat ik nooit een woord, hetwelk ik spreek, nakomen zal, tenzij Gij mij een dubbel deel van Uwen Heilige Geest geeft. Derhalve stel ik al mijn voornemens in Uw hand, om ze te bewaren, totdat ik ze van node heb? Ik moet erkennen, dat dit een dag was, waardig om in mijn geheugen te bewaren; ik kreeg vrijheid om voor Hem al mijn smekingen uit te storten, beide voor mezelf en voor anderen. Omtrent de avond kwam dit woord tot mij: *Dit is mijn rust, hier zal Ik wonen, want Ik heb haar begerd* (Ps. 132: 14).

De dag daarop werd door het gemene volk veel dwaasheid begaan, en ik was bij toeval onder sommigen van hen. Maar ik had liever ergens anders geweest, want ik bevond, dat de gestalte van mijn geest zeer vleselijk werd. Dit kwelde mij zeer, wanneer ik tot mijn plicht ging. Maar een weinig daarna kwam dit woord tot mij: *Ik zal belijdenis van mijn overtredingen doen voor de Heere, en Gij vergaapt de ongerechtigheid mijner zonde* (Ps. 32: 5). Al hetgeen ik zeggen zal aangaande de bijgelovige onderhouding van deze dagen, die ik de droesem van afgoderij noemen mag, is dit, dat ik wens, dat zelfs de naam daarvan in ons land mocht uitgeroeid worden; want zij zijn nergens goed voor, dan om wellust te kweken.

Hoe ik nu dit jaar doorgebracht heb, is mij enigszins moeilijk te vertellen. Maar hiervan ben ik verzekerd, dat het voor mij een jaar was van vele ellenden, en ook van sommige zware beproevingen.

In het begin daarvan leefde ik als het ware in de voorstad des hemels; in het volgende gedeelte daarvan leefde ik in mijn geest als het ware aan de uitersten kant van de hel, en in het laatste gedeelte daarvan ontmoette ik enige zeer aanmerkelijke beschikkingen van Gods voorzienigheid.

Ik zal nu beginnen met het eerste gedeelte, op welke tijd ik zeer bevoorrecht was met de bijstand van de Geest, in elke plicht. Maar voornamelijk in het lezen van de Schrift. Zoeter tijd dan deze heb ik nooit genoten, want ik zag in de Schrift, wat ik nooit te voren gezien had. De reden, waarom ik hiervan gewag maak, is, omdat ik een weinig te voren klaagde, dat van al de boeken die ik ooit las, de Schrift het duisterste was om te verstaan. Ik was zoals de kamerling van Morenland, lezende. Maar niet verstaande.

Er waren twee dingen, waarbij ik de Schrift vergeleek.

1. Ik dacht, dat de Schrift was als een kabinet vol schuiven en dat in elke schuif of laadje een juweel was. Maar het kabinet toegesloten zijnde, zag ik niets dan de buitenste zijde, terwijl de Sleutelbewaarder, zijnde de Geest van God, weggegaan was.

2. Ik vergeleek de Schrift bij een kaars, die ik in mijn hand had om mij voor te lichten door de donkere woestenij. Maar wat baatte het mij, want de kaars brandde niet, hetwelk mij dikwijls deed struikelen. Maar de Geest deed het kabinet op zijn eigen tijd open, en stak de kaars aan, zodat ik uitnemende gezichten zag, welke waardig zijn om verhaald te worden, zijnde dit een voorloper van een uitgestelde belofte, waarin ik bevestigd werd,

O, de Heere vermenigvuldigde Zijn weldaden in mij in deze tijd, zodat ik ze niet aantekende.

Horende wederom, dat het Sacrament te Prestoun-Pans stond uitgedeeld te worden, hetwelk mij niet weinig bemoedigde, aanmerkende wat heerlijke dagen ik daar gezien en ondervonden had.

Op de rustdag voor het Avondmaal rees in mijn hart een sterke begeerte op, om daar tegenwoordig te zijn, biddende de Heere, dat Hij mij niet wilde toelaten zonde te begaan, die mijn Avondmaal met Hem verhinderen zou, want ik zag meer dierbaarheid in de gemeenschap met God, dan in al de genoegens der wereld: ik gaf nergens om, uitgenomen om Hem; alles was mij schade en drek, in vergelijking van de zoete Jezus. Evenwel was ik deze week in een zeer slechten toestand, verlaten zijnde, kon ik niets doen dan zondigen, en op verkeerde wegen zwerven. Dit maakte mij bevreesd, dat ik God in het sacrament niet ontmoeten zou.

's Zaterdags ging ik naar de bestemde plaats, waar Mr. Reid handelde over Matth. 5: 8: *Zalig zijn de reinen van hart, want zij zullen God zien.* Over welke woorden hij aanmerkte, dat zij, die God in waarheid zochten, Hem zouden zien, dat ze met Hem gemeenschap zouden hebben. Dit was mij een goede tijding.

Maar na hem kwam Mr. Moncrief, die predikte over Lev. 10: 1, 2: Waar Nadab en Abihu vreemd vuur brengende, voor het aangezicht des Heeren verteerd werden. Hij merkte aan, dat onbedachte toenaderingen tot God, in plechtige gelegenheden, zeer gevaarlijk waren. Hij sprak over vele gevaren, die daarin waren. Eindelijk maakte hij een tegenwerping: wel zeggen sommigen, indien het zo gevaarlijk is, zullen wij het niet wagen. Maar wij zullen liever van het Avondmaal afblijven.

Maar daarop stelde hij voor ogen, wat een schrikkelijke zonde het was, zulk een plechtige gelegenheid te verzuimen, en dat dit even gevaarlijk was als het andere.

Dit deed mij stilstaan, niet wetende wat te doen, aanmerkende mijn misdraging gedurende de laatste week. Maar toen ik thuis in mijn kamer kwam, gaande tot mijn verborgen plicht, kwam de Heere wonderlijk tot mijn ziel, met een grote openbaring van Zijn liefde, hetwelk mij met verwondering en verbaasdheid aandeed. De voorbeelden van Naäman de Syriër en van de weduwe van Sarepta kwamen mij te binnen, die sterk op mij werkten, zodat ik niets kon doen dan mij te verwonderen en de Heere te loven.

De 19^e februari 1699.

's Morgens toen ik ontwaakte, kwam dit woord tot, mij: *Heft uw hoofden op, gij poorten; en verheft u, gij eeuwige deuren, opdat de Koning der eer inga* (Ps. 24: 9), waar ik geholpen werd tot het openen van mijn hart, om de Koning der Heerlijkheid in al Zijn ambten aan te nemen, als Profeet, Priester en. Koning.

Mr. Andrew handelde over Openb. 3: 20: *Zie, Ik sta aan de deur, en Ik klop; indien iemand mijn stem zal horen, en de deur opendoen, Ik zal tot hem inkomen en Ik zal met hem avondmaal houden, en hij met Mij.* Uit deze tekst sprak hij bijzonder een woord, dat mijn toestand raakte. Ik ging aan de eerste tafel, waaraan ik zulk een verkwikkelijk Avondmaal genoot, als ik in mijn ganse leven gewaar werd. Nooit had ik zulk een verootmoedigend gezicht van een Middelaar als nu; het deed mij in het stof liggen, denkende: wat was ik beter dan anderen, dat Hij mij lief zou hebben, en zo vele anderen voorbijgaan, die niet de helft van mijn zonden begaan hebben; want in der waarheid zag ik mezelf als de grootste zondares aan, welke op de vlakte van de aardbodem was; want mijn zonden waren van vele verzwareningen vergezeld. O mijn zaligheid is het grootste wonder, dat er ooit was.

O, Engelen, verwondert u! en o, verheerlijkte Heiligen, staat verbaasd! en laten uw harpen getokkeld worden om de Middelaar van mijn zaligheid te prijzen. O, prijst Hem voor mij, totdat het Hem behagen zal mij onder u te brengen, waar ik voor altoos zal zijn, Hem lovende met psalmen.

Ik denk, dat mijn stem de aller-luidste zal zijn in verwondering over vrije genade, als ik aanmerk, wat ik was, wiens ik was, en wat ik scheen te worden, en evenwel kon niets Zijn vrije liefde verhinderen.

"Nu, o Heere, wat wilt Gij, dat ik voor U doen zal? Zeg het mij, en geef mij dan kracht om het te volbrengen. Ik heb een lichaam der zonde en des doods, dat mij in de weg zal zijn; en het zal mij een ondragelijke last zijn, wanneer ik door deze moeilijke woestijn ga, indien Gij mij niet ondersteunt."

Ik had wel gewenst, dat al mijn christelijke bekenden een kruimpje hadden gehad van hetgeen waarop ik onthaald was. Ik dacht, dat, indien sommigen van de **protestanten in Frankrijk**, die in het vuur der vervolging zijn, hiervan iets hadden, het zou de heetste oven, die door mensen kon gestookt worden, zoet maken. Ik zocht ook het goede voor mijn ouders en mijn broeder in het bijzonder, wiens toestand zeer zwaar op mijn ziel lag. Nu was de Heere mij zeer genadig, en bekrachtigde mij, om mijn smekingen uit te storten. Maar ik zag, dat ik door geloof een antwoord op dezelve verwachten moest. Welken naam zal ik aan de plaats geven, waar ik was?

Het mag een Bethel of een Eben-Haëzer genoemd worden, want daar hielp mij de Heere, en streed tegen al mijn geestelijke vijanden, voornamelijk: ongeloof, Godloochening, en mijn eigen ik. Toen werden de genadewerkingen van de Geest werkzaam; maar voornamelijk deze twee: *geloof en liefde*.

Ik had ook enigen indruk op mijn geest, van de **oordelen, die over het land** stonden te komen, sprekende deze taal tot mij: *Ten dage van uw overvloed, zo bereid u voor dure tijden.*

Ik merkte ook, dat ik in kort een ongewone beproeving zou hebben, doch vanwaar zij komen zou, was mij onbekend.

Tot eer en dank aan God moet ik het bekennen, dat dit een van de heerlijkste Avondmalen was, die ik ooit genoten had; want niet alleen was de dag des Avondmaals mij zoet en aangenaam. Maar zelfs enigen tijd daarna waren de gedachten daaraan mij een nieuw Avondmaal.

De Woensdag daaraanvolgende zonderde ik af om plichten in het verborgen te oefenen, nalatende alle wereldse bezigheden, om die dag in het verborgen door te brengen; alwaar ik alles wat mijn hart kon wensen, verkreeg. Er bleef niet de minste twijfel of zwaarigheid over en vele zoete lessen ontving ik op deze dag, die ik nooit hoop te vergeten. Ik was zo vol blijdschap, dat ik die niet verbergen kon.

Maar toen ik aan sommigen van mijn vriendinnen verhaalde, wat God aan mijn ziel gedaan had, zei een van hen tot mij: gewisselijk staat u een grote beproeving te wachten; zo uitnemend groot zijn uw voorrechten.

Helaas, helaas! haar woorden werden ras bewaarheid.

Nu weet ik niet, hoe ik vertellen zal, in wat droefheid, angst en benauwdheid des geestes ik gebracht werd. Ik mag zeggen, dat ik nooit wist dan nu, wat ontsteltenissen van geest waren. Al hetgeen ik te voren ontmoette, waren in vergelijking van dit maar vlo-beten.

De satan, zijnde de grootste vijand van des mensen zaligheid, begon opnieuw mij met droevige en sterke verzoeken aan te vallen. De aanleiding hiertoe was, gelijk ik te voren toonde, dat ik een grote verkwikking vond in het lezen van de Schrift, zodat ik niet een hoofdstuk las, of ik ontving enige lessen, die mij aangenaam en voordelig waren. Dit duurde zo enige tijd. De verzoeker kwam dan tot mij met deze ingevingen: Wat zijt gij doende? Kunnen de gewone plichten van de godsdienst u niet vergenoegen, gelijk die gedaan worden door vele goede Christenen; maar moet gij u daarenboven nog met plichten bemoeien, die tot uw standplaats niet behoren?

Wegens deze en dergelijke verzoeken, liet ik het ernstig lezen van de Schrift na, lezende dezelve zo onachtzaam als te voren. Maar dit kwam mij duur te staan, want het was de voorloper van veel kweuling mijns geestes. Daarna werd ik door een grote dodigheid overvallen, zodat ik niet één plicht kon verrichten. En dit woord was dikwijls in mijn mond: *Heeft de Heere vergeten genadig te zijn? Zal Hij niet meer goedgunstig zijn? en houdt Zijn barmhartigheid ten enenmale op?* (Ps. 77: 10).

's Zaterdagsmorgens, **de eerste dag van April**, zijnde een van de vreselijkste dagen, die ik ooit zag, kwam dit woord menigmaal in mijn gemoed: *Wees stil en weet, dat Ik God ben; Ik zal verhoogd worden onder de heidenen.* Nochtans kon ik niet één plicht verrichten. In het verborgen mij afzonderende, vond ik niets dan dodigheid.

Ik ging des namiddags mijn vriendinnen bezoeken, zijnde dit de dag, waarop wij samen kwamen om te bidden. Maar daar ik zo slecht gesteld was, scheidde ik van haar zonder bidden, hetwelk mijn gewoonte niet was. Ik kwam weerom thuis, om in het verborgen te bidden. Maar ik bleef steeds in een dodige gesteldheid. Ik nam dan voor, om met de overigen van het huisgezin enigen tijd samen te spreken.

Maar ik was daar niet lang gezeten, of er verhief zich een vreselijke storm in mijn

gemoed. Ik werd verzocht om al mijn geloof op de beloften maar te houden voor volkomen bedrog en inbeelding. Dit trof mij zeer gevoelig, en deed mij ras mijn gezelschap verlaten. Ik ging tot de plicht als in een vlaag van mijmering, met dit woord in mijn mond: *Nu is het kind dood, en er is geen hoop meer voor mij*; al hetgeen ik ontmoet heb, is geweest een leugen te geloven.

In deze droevige ongelegenheid viel ik op mijn knieën neder, zeggende: Dit zal de laatste plicht zijn, die ik ooit verrichten zal: ik zal nu leven in het verzuim van alle godsdienstplichten, en vele dergelijke uitdrukkingen gebruikte ik, welke mij niet betaamt neder te stellen. Ja, ik dacht het onmogelijk te zijn voor engelen en mensen om de beloften met de Voorzienigheid samen te verenigen.

Mij werden sommige beloften gegeven tot een grond van hoop; maar in dit onweer moesten zij allen schipbreuk lijden. God alleen weet in welk een toestand ik was; ja, ik was zo gesteld, dat ik gevaar liep mijn verstand te verliezen. Terwijl ik ondertussen aldus geslingerd werd, klonken deze Schriftuurplaatsen in mijn oren: *Is iets voor de Heere te zwaar? Hemel en aarde zullen voorbijgaan. En van alles, wat de Heere gesproken heeft, is er niet één woord ter aarde gevallen. Geloof alleenlijk*, enz. Maar er was zoveel ongeloof en Godloochening in mijn hart, dat ik niets kon geloven. Maar gelijk een dove adder stopte ik mijn oren toe (Ps. 58) en ik wilde maar niets geloven. O, die nare nacht, waarin ik aan het twijfelen raakte, of er enige wezenlijkheid in de godsdienst was of niet.

Ik werd toen verzocht om al mijn vroeger opgetekende ondervindingen te gaan verbranden, want zij zullen toch, zei de verzoeker, ten laatste vals bevonden worden, daarom is voor u het beste die alle bijtijds weg te doen, want indien iemand zal horen van uw geschreven verbondmakingen en overdenkingen, en gij uzelf evenwel in de hel ziet, hoe zal u dit tot een knaging zijn. Maar deze verzoeking willigde ik niet in.

In deze toestand kon ik niets doen dan zuchten. Toen kwam dit woord tot mij: Zal de Rechter der ganse aarde geen recht doen? Maar het veranderde niet met mij. Want ik kon niet geloven, en groot waren de uitwerkselen, welke de onrust van deze nacht teweeg bracht, zo ten opzichte van mijn lichaam als van mijn ziel. Ik kreeg een zware overval, en was zeer droefgeestig.

Er was iemand die mij vraagde, wat mij scheelde, want zij zag een grote verandering in mij. Maar deze vraag wilde ik niemand oplossen, uitgenomen aan een vriendin, want ik zag, dat niemand mij helpen kon; daarom hield ik het zo stil als mogelijk was. Vervolgens werd ik door een grote doofheid aangedaan, zodat ik niemand hoorde, tenzij men luide sprak. Ik had daarenboven de hoest en pijn in mijn zijde, zodat men meende, dat ik ging sterven.

Maar o, wat was al hetgeen ik aan mijn lichaam had, te vergelijken bij hetgeen ik in mijn ziel voelde? Plichten waren mij tot een last geworden, want ik kon in gene van deze verlichting vinden. Toen begon ik, als zijnde in ontroering des gemoeds, medelijden te krijgen met degenen, voor wie ik in de kerk hoorde bidden, zodat ik dit woord waar bevond: *Eens mensen geest zal Zijn krankheid dragen. Maar wie kan een verslagen geest ondersteunen?*

Van alle heerlijke dagen, die ik genoten had, was ik niet meer getroost, dan iemand zou zijn, die het gezicht gehad hebbende, nu blind was geworden. Ik was voor geruime tijd in een grote en nare blindheid, en kon toen niets tot stichting aantekenen. Ik las menigmaal de 130ste Psalm met genoegen, doch ik sloot het boek niet toe, of alles was er gelijk mee geëindigd. Ik ging weerom tot sommige plechtige gelegenheden. Maar ik vond niets dan een afwezenden God.

Ik was de **1ste Mei 1699** aan het Avondmaal te Uphal, alwaar ik sommige kleine

flikkeringen ontving; doch zij waren nauwelijks te onderscheiden. O, hoe knaagde het toen aan mijn hart, dat ik zo dwaas naar de verzoeken van de satan geluisterd had, nalatende zodanige plichten, waarin God mij zo bijzonder gunstig was geweest. Ik zag het aan als een regelrechte tegenkanting en uitblussing van de Geest. Maar vreemd en wonderlijk is des Heeren weg met mij geweest.

Het behaagde Hem weer mij enigermate sommige blijken van Zijn liefde te verlenen; maar het was met een roede in de hand, om Zijn hardnekkig, weerspannig en afvallig kind te verbeteren, gelijk ik het wel verdiende. Doch, o zalige roede, en o zalig kruis, waar Christus bij is!

Op zekere dag in November, zijnde Vrijdag, toen ik het Woord hoorde in de kerk van Throne, bevond ik mezelf in een zeer afzwervende gesteldheid, en was de leerrede zeer moe. Ik was van voornemen vóór het gebed heen te gaan, doch vrezende, dat ik anderen een kwaad voorbeeld zou geven, bleef ik met groot ongeduld zitten, want mijn hart was niet waar mijn lichaam was.

Ondertussen, toen Mr. Meldrum bezig was met sommige kinderen te dopen, kwam er een hond op zeer verwoede wijze in mijn been bijten. Ik kreeg dit zodra niet, of ik zag daarin de hand Gods, en moest erkennen: *Rechtvaardig zijt Gij, o Heere! in al Uw handelingen tegen mij.* Nu, hoe zal ik de goedheid Gods opmerken in deze beschikking der Voorzienigheid?

Er zijn twee dingen, die ik aanmerkenswaardig acht. Nadat ik thuis kwam, wist ik niet wat ik op de wond zou leggen, want zij scheen zeer gevaarlijk te zijn. Ik zonderde mij in het verborgen af, waar de Heere tot mij in duidelijke woorden scheen te spreken. Dit verlevendigde mijn geest en middelerwijl ik aldus radeloos was, kwam er juist een medicijnmeester in huis, niet wetende dat mij iets scheelde. Maar het was de Heere, die hem zond; hij legde iets op de plaats, waar ik gebeten was, hetwelk in een korte tijd een goede uitkomst had, tegen de verwachting van velen in. Daarbij moet ik erkennen, dat God door Zijn voorzienigheid mij een stille plaats beschikte, waar ik alleen mocht zijn. Bijna de gehele dag was er een grote menigte volk, welke in ons huis kwam, zodat ik geen ledige plaats kon bekomen.

Maar de Voorzienigheid schikte het zo, dat zij niet samen kwamen tot aan de avond. Ik zag hier meer in, dan ik zeggen kan; gedurende welke tijd ik vrijheid verkreeg om mijn hart voor de Heere uit te storten, en kon niet anders dan Hem loven, hoewel ik kreupel mocht geworden zijn, hetwelk Hij nochtans verhoedde. En dit woord kwam veel voor mijn aandacht: *Hij maakt alle dingen wel, doende de dove horen en de stomme spreken.*

Een weinig hierna kreeg **mijn broer** de koorts. Toen ik het voor het eerst hoorde, deed het mij wat bedwelmde zijn, doch eer ik naar de plaats ging, waar hij was, zonderde ik mij een weinig alleen af, en ontving dit woord: *Deze krankheid is niet tot de dood. Maar ter heerlijkheid Gods* (Joh. 11: 4). Uit welke plaats ik geholpen werd om geloof te oefenen voor zijn herstel, eer ik hem nog zag. Toen ik kwam aan de plaats waar hij was, zag ik, dat de koorts zeer toenam en binnen twee of drie dagen begon mijn geloof te wankelen, want ik dacht waarlijk dat hij ging sterven. Maar toen ik om zijnentwil mij bezighield, kwam dit woord tot mij: *Waarom hebt gij gevreesd, o gij kleingelovige? Ik heb uw gebed gehoord. Ik heb uw tranen gezien; Ik zal tot Zijn dagen toedoen.*

Hij werd steeds erger, en ik openbaarde mijn gedachten aan iemand, die ik oordeelde waarlijk godsdienstig te zijn, wat ik van deze belofte zou denken, indien hij kwam te sterven. Zijn antwoord was zeer goed omtrent de zaak. Maar niet smakelijk voor mij.

Het behaagde de Heere, dat hij redelijk wel herstelde, zodat ik dacht, dat nu alle vreze over was. Omtrent negen dagen daarna kwam iemand van hem, en zei mij, dat hij weerom de koorts had, hetgeen hij mij zeer schielijk en onverwachts verhaalde, zodat ik

door een geweldige beving werd aangetast, kunnende nauwelijks spreken. Hij werd erger dan ooit, en geloof en gevoel voerden een hevige strijd in mij, want ik verzekerde mij, dat hij ging sterven, en wat zou er dan van de beloften worden? Het ongeloof werkte zo in mij, dat het mij bijna onmogelijk was hetzelfde te weerstaan.

Toen mijn vader en moeder bemerkten, dat er iets was, dat mij bedroefde, bestraften zij mij zeer, denkende dat het was uit vrees voor mijn broeder, en dat ik mezelf ook een ziekte op de hals zou halen; maar dit was het minste van mijn vrees. Het is zeer opmerkelijk, dat terwijl ik dus mezelf kwelde, ik niet durfde bidden; want dit was een van des satans listen, om mij altijd van het gebed af te houden, tot mij zeggende: gij behoeft niet te bidden, want gij wordt toch niet verhoord.

Hoe zal ik de goedheid van God genoeg kunnen erkennen, die altoos een Vriend is ten tijde van nood? Dezelfde avond werd ik gebracht onder een zoete kalmte en stilte van geest. En terwijl ik in overdenking was, eer ik tot het gebed ging, kwamen deze Schriftuurplaatsen met leven en kracht op mij: *Ik ben uw heil; door vele verdrukkingen moet gij ingaan in het koninkrijk der hemelen.* Hierdoor werd ik gewaarschuwd, dat ik binnenkort meer beproevingen te wachten had. Daarop kwam dit woord tot mij: *Acht niet klein de kastijding des Heeren en bezwijk niet, als gij van Hem bestraft wordt.* Uit deze woorden "en bezwijk niet", merkte ik, dat mijn beproevinge nog enige tijd zouden voortduren.

Nu weet ik, dat de Heere mij gunstig is, omdat de vijand mij niet overwonnen heeft. Als ik tot het gebed ging, vluchtte het ongeloof als een leugenaar, en durfde niet verschijnen voor het aangezicht des Heeren, in zijn eigen gestalte, welke was, dat zij de eer Gods tegen was; derhalve dat ik te verwachten had, dat het mij tot een vijand zou zijn. Ik smeekte toen, dat Christus als Koning, Zijn en mijn vijanden overwinnen wilde.

Voorts werd ik ook bevestigd aangaande het herstel van mijn broeder uit dit woord: Ps. 118: 17, 18: *Hij zal niet sterven. Maar leven, en hij zal de werken des Heeren vertellen. De Heere heeft hem wel hard gekastijd. Maar Hij heeft hem ter dood niet overgegeven.*

Niettegenstaande dit bemerkte ik, dat ik iemand van mijn naaste maatschap stond te verliezen, welke ik meende, dat mijn vader of moeder zou zijn. De gedachten hieraan verontrustten mij in vele opzichten. Maar laat de Heere met mij en het mijn doen wat Hem behaagt.

Het behaagde de Heere, dat mijn broer van de koorts genezen werd; hoewel hij hierin veel erger was dan in het eerst, gedurende welke tijd ik menige zoete uren in gemeenschap met God was. Ik mag zeggen, dat verdrukking een goede zaak is, wanneer de Heere daarin is.

Na deze avond was de schrik, die ik tevoren gekregen had, in mijn borst geslagen, zodat hij mij zeer moeilijk was. Dit was een nieuwe beproeving om mij te verontrusten. En steeds kwam mij dit woord te binnen: *bezwijk niet als gij van Hem bestraft wordt.* O, dat ik wist, hoe ik des Heeren weg mocht aanprijzen aan allen, zo vreemden als vrienden. En het betaamt mij wel zo te doen. Ik leg onder vele verbintenissen om Hem te dienen, en onder anderen hierom, dat Hij mijn Medicijnmeester was, beide naar ziel en lichaam, zegenende geringe geneesmiddelen, welke daartoe gebruikt werden; want ik wilde niet toelaten, dat een chirurgijn of dokter daarop zijn handen zou leggen.

Het behaagde de Heere, dat ik ook van deze ongesteldheid genezen werd en een lofzang daarvoor werd in mijnen mond gelegd; evenwel werd dit woord mij steeds te binnen gebracht: *En bezwijk niet, als gij van Hem bestraft wordt.* Hieruit dacht ik, dat mijn beproevingen niet ten enenmale voorbij waren. Maar dat ik nog enige ongelegenheid te wachten had.

Omtrent deze tijd was ik zeer aangedaan omtrent de toestand van **mijn vader**, omdat ik niets in hem kon bespeuren, dat naar een verandering geleek. Maar inzonderheid op de 7de Januari," Zijnde rustdag, werd ik met zijn toestand zeer beladen, wordende bekrachtigd om te pleiten voor de vervulling der belofte aan hem, dat Hij wonderen wilde doen aan de doden. Een indruk van zijn dood hebbende, hoewel hij op deze tijd in een goede gezondheid was, bediende ik mij dikwijls van dit woord in het gebed: Ps. 119: 126: *Het is tijd voor de Heere, dat Hij werke*. Hij wordt oud, en is nabij zijn graf. O Heere! laat vrije genade in zijn zaligheid verheerlijkt worden, volgens Uw beloften. De volgende Donderdag begon hij schielijk op een geweldige wijze te braken, zodat niemand dacht, dat hij het er die nacht zou doorhalen. Ik wist hier niets van, zijnde op deze tijd niet in mijns vaders huis.

Op Vrijdagmorgen zond men tot mij, zeggende, dat mijn vader niet wel was. Ik hoorde dit zodra niet, of ik besloot, dat het zijn dood was, hetwelk mij terstond in een biddende gestalte bracht, ten einde nu vrije genade in Zijn zaligheid mocht verhoogd worden, volgens Gods belofte.

Zodra ik hem zag, zei ik hem met tranen, dat zijn dood naderde, en smeekte hem, dat hij het ter harte wilde nemen. Hij gaf mij weinig of geen antwoord. Maar droevig waren de gezichten, die hij mij gaf. Dit deed mij tot de troon der genade gaan, vragende de Heere, wat de oorzaak was, dat zijn toestand bij het Avondmaal en bij andere gelegenheden, zo dikwijls mij op het hart gelegd was en ik in het gebed gewoonlijk voor hem beladen was; terwijl hij nu, op het doodbed zijnde, het nochtans niet bleek, dat er alsnog enig werk van genade in hem begonnen was?

Hierdoor werd ik op een vreselijke wijze heren derwaarts geslingerd. Het was niet het verlies van hem, als zijnde mijn vader, dat mij zo verontrustte. Neen, neen; in dit opzicht kon ik vrij van hem gescheiden hebben. Maar de zaak welke mij verontrustte was, dat ik vreesde, dat hij een verworping zou zijn. De gedachten hieraan deden mij deze woorden voor de Heere in het gebed uiten: "O Heere! in de dagen uws vleses kwamen sommigen tot U voor hun dienstknecht, enigen voor hun dochter, anderen voor zichzelf, en zij allen kregen goede antwoorden. Nu kom ik voor mijn vader. O, weiger mij mijn bede niet, om Uws Naams wil. Merk aan, o Heere, dat mijn grote vijand, ongelooft, op mijn hinken loert. En naar allen schijn is dit het laatste verzoek, dat ik voor hem doen zal."

En vele zodanige onbehoorlijke uitdrukkingen gebruikte ik op deze dag, zijnde als iemand, die half bij zijn verstand was, wanneer ik alleen was, steeds een teken uit zijn eigen mond zoekende, dat voor mij enige grond van hoop mocht zijn. Maar mij werd dit geweigerd, wordende steeds wegens mijn ongelooft, door niet te geloven Zijn beloften ik alleen was, steeds een teken uit zijn eigen mond zoekende, dat voor mij enige grond van hoop mocht zijn. Maar mij werd dit geweigerd, wordende steeds beschuldigd wegens mijn ongelooft, door niet te geloven Zijne beloften zonder meer.

's Namiddags scheen hij wat tot stilte te komen, en ieder had hoop op zijn herstelling. Maar mij aangaande ik gaf geen geloof aan hunne woorden, en zeide hun, dat zij in hun verwachting bedrogen zouden uit- komen, want dat zijn dood zeer nabij was; derhalve verzocht ik van hen, dat zij nooit zorgeloos zouden zijn. Een weinig daarna braakte hij wederom zo geweldig, dat wij allen dachten, dat hij zich nooit meer bewegen zou.

Nu, de Heere alleen weet hoe mijn geest gepijnigd werd, totdat hij weder tot zijn verstand kwam. Toen vroeg ik hem, wat hij van zichzelf oordeelde?

Al wat hij mij ten antwoord gaf, was, dat hij zich in een zeer ellendige toestand bevond, gedurende de ganse tijd, waarin Mr. Moncrief met hem bad. Ik moet bekennen, dat hij sommige woorden uitsprak, die mij geen klein genoegen gaven; ze waren deze: "O Heere, Gij handelt verscheiden met de kinderen der mensen, sommigen roept Gij in de

derde ure van hunne jonge jaren, enigen in de zesde ure van hun volwassen jaren, en anderen bewaart Gij tot de elfde ure van hun hoge ouderdom."

O, hoe tijdig mij dat woord was, kan niemand begrijpen.

Nadat ik van De Heere geholpen werd, beproefde ik allerlei plichten, waarin ik de Heere dacht te vinden.

Ik verenigde mij met een ander in het gebed en wij kregen beiden een grote vrijmoedigheid om voor hem te pleiten.

Op Zaterdagmorgen kwam dit woord: *De duivel is uit uw dochter uitgevaren*; evenwel verliet mij de vrees niet. Vervolgens kwam dit woord: *Gij zijt in Hem volmaakt, die het Hoofd is van alle overheid en macht*. O, een grote dierbaarheid zag ik in dit woord: *Gij zijt in Hem volmaakt*; desnietteenstaande scheen mijn geest bedwelmend te zullen worden.

Er was iemand van mijn godzalige vrienden, die voor hem aan de troon der genade pleitte, en zij allen brachten mij een goed antwoord; doch dit kon mij ook niet gerust stellen. O, ik was deze gehele dag in zulk een grote ontsteltenis, dat ik bijna buiten mijn zinnen was.

Omtrent de negende ure werd hij zeer zwak, en zijn spraak begon hem te begeven. Toen riep ik tot de Heere, dat Hij mijn laatste bede voor hem wilde verhoren; ik bleef pleitende, met een ongeruste en verslagen geest, totdat het de Heere in Zijn grote goedertierenheid behaagde mij dit woord te binnen te brengen: Mal. 3: 17: En hij zal te die dage, die Ik maken zal, Mij een eigendom zijn; en Ik zal hem verschonen, gelijk als een man zijnen zoon verschoont, die hem dient. Dit was vergezeld van een zoete kalmte en stilte van mijnen geest, zodat ik geduldig was, ziende hem uit dit leven verhuizen, omtrent de elfde ure in de nacht van de **13de Januari 1700**.

's Morgens, zijnde Rustdag, werd ik heftig tot ongelovigheid besprongen, dat het met hem wèl was; doch ik trachtte het, zoveel ik kon, te weerstaan, wetende, dat dit een geheim was, waarin ik niet moest indringen, aangezien het vonnis nu uitgesproken was. O, hoeveel van Gods liefde en macht zag ik in de bedeling van Zijn voorzienigheid, zodat ik met de Psalmist van barmhartigheid en oordeel zingen mocht; hoewel de beker bitter was, werd hij met barmhartigheid verzoet. Het was zeer bitter voor ons, dat hij zo schielijk werd weggenomen. Maar het was een weldaad, dat zijn leven nog een uur verlengd werd, en dat hij op de straat niet dood neerviel, want hij was nog geen half uur thuis geweest, of hij viel in zulk een dodelijke onmacht, dat niemand dacht, dat hij er ooit van opkomen zou.

Nu, indien dit op de straat voorgevallen was, zou hij de voorbijgaande tot een spot verstrekt hebben en het zou een wonder geweest zijn, indien hij ooit opgekomen was, daar het in het hartje van de winter was. Nu wordt Zijn Woord bewaarheid, dat Hij alle dingen weldoet.

Er is geen ziel in de wereld, die meer reden heeft om des Heeren goedheid te vermelden dan ik, hoewel niemand, helaas! de ontvangen weldaden slechter beantwoordt als ik tot mijn schaamte bekennen moet. Na dit alles bleef dit woord bij mij: *Acht niet klein de kastijding des Heeren, en bezwijk niet als gij van Hem bestraft wordt*. Hieruit wist ik, dat ik nog een andere beproeving te verwachten had, hoewel ik in het minst niet wist, wat het zijn mocht.

Ondertussen vrezende, dat *mijn moeder* wegens de droefheid waaronder zij was, mocht weggenomen worden, dacht ik, dat het die beproeving zijn zou. En o, ik vond een grote onwilligheid in mijn hart om van haar te scheiden. Maar het behaagde de Heere, dat niet

zij het onderwerp was van mijn beproeving, wat oorzaak was, dat ik alle andere dingen des te gemakkelijker kon dragen.

Een weinig hierna had ik een groot verlies, belangende het goed der wereld, en dat door middel van mijn naaste en dierbare maagschap, hetwelk een ander stuk van mijn beproeving was.

Op Zaterdagavond, toen ik van mijn gezelschap, waar wij tezamen gebeden hadden, terugkwam, was er iemand, die mij zei, hoe al mijn zaken gingen; doch zij zei het op een zeer onchristelijke en onvoorzichtige wijze, hetwelk mij een weinig ontstelde. Maar terstond kwam dit woord tot mij: *Gij zijt mijn bestendig Deel, o Heere!* Dit bracht mij meer vasten troost en vreugde teweeg, dan wanneer zij mij gezegd hadden, dat ik erfgename van een vorst geworden was. En niettegenstaande mijn verlies, was het mij evenwel een uur van onrust. Ondertussen ontving ik vele zoete overdenkingen aangaande de ijdelheid en onzekerheid van alle tijdelijke dingen, en hoe grote dwazen zij waren, die hun hart stellen op dingen hier beneden.

Omtrent deze tijd viel er een zeer beklagenswaardige zaak in de stad voor, daar er de **3de Februari 1700** in de nacht brand ontstond op de meelmarkt, welks gelijke ik niet geloof, dat door vele geslachten gezien is. De brand was zo hevig, dat men dacht, dat het grootste gedeelte van de stad verteerd zou worden. Er was ook een zeer sterke wind bij, die zo hard woei, dat de vonken, welke uit het vuur voortkwamen, door de gehele stad zo menigvuldig waren, alsof er slagregens van vuur gevallen waren; bij welke gelegenheid mij Sodom te binnen kwam.

O, het was een droevig en beklagenswaardig gezicht, een zeer volkrijke plaats in de stad door vuur omringd te zien, terwijl de vlammen in de lucht opstegen en geen handen ze poogden uit te blussen. Het is opmerkelijk, dat in deze nacht de woorden vervuld werden, die door Mr. Moncrief over de stad uitgesproken werden, predikend over Micha 6: 9: *De stem des Heeren roept tot de stad, want uw Naam ziet het wezen: Hoort de roede en wie haar besteld heeft.*

Er was in dit vuur veel van God te zien, want Hij waarschuwde er voor, eer het kwam.

De Rustdag te voren was er zulk een reuk van brand, dat zij, die op de meelmarkt en andere plaatsen woonden, van huis tot huis gingen, om te zien of er iets dat naar vuur geleek, onder hen kon gevonden worden, doch tevergeefs. Dit vuur brak nu de volgende Zaterdag uit.

Wat mij aangaat, ik had een geruime tijd te voren zulke indrukken van vuur op mijn geest, dat het mij slapende en wakende vergezelde.

Er waren sommige dingen, die zeer aanmerkelijk waren in dit vuur.

1. Het begon in het land van hem, die uit zijn eigen handen het verbond aan de scherprechter overgegeven had, opdat deze het zou verbranden, zijnde in die tijd de jongste schout; en het was zeer opmerkelijk, dat hij na die tijd, nooit het gebruik van Zijn hand had zoals te voren. En nu had God in Zijn voorzienigheid een vuur in Zijn landen gezonden, zodat waaraan elf jaren gebouwd was geworden, in minder dan 6 uren verteerd werd; dit niettegenstaande was hij een goed man, en beklaagde tot zijn dood toe het verbond; hij was ook de gevangenen des Heeren behulpzaam gedurende de laatste vervolging; nochtans werd het wèl door iemand opgemerkt, dat evenals het verbranden de zonde was, alzo de brand de straf was.

2. Werd het aangemerkt, dat evenals het begon in het land desgenen, die het verbond verbrandde, het ook niet ophield totdat het kwam ter plaatse, waar het verbond verbrand was, en daar vertoefde de brand, zonder enige oorzaak van buiten, doch hij had zijn last

van de Heere: *Tot hiertoe zult gij gaan, en niet verder.* Dit opende de mond beide van goeden en kwaden, zeggende: *O, het verbrande verbond! o, het verbrande verbond! Dit is ons overkomen wegens het verbranden des verbonds.*

3. Het is zeer opmerkelijk, dat dit vuur een gelijkenis had met het vuur der laatste vervolging, aangestoken door een Bisschoppelijke macht tegen de Presbyterianen, en dat in deze vier opzichten

A. Het was niet in de macht van iemand dit vuur te stuiten, totdat de Heere het op een wonderbare wijze deed. Alzo was het ook niet in de macht van iemand, om deze tirannen in hun woede en onstuimigheid tegen des Heeren volk te bedwingen, totdat door een wonderlijke leiding, waarin des Heeren hand zichtbaar bleek, een weg, die niemand zou hebben kunnen bedenken, tot hun verlossing geopend werd.

B. Dit vuur maakte vele huisgezinnen in korte tijd woest, en aldus deed de kwaadaardige partij, berovende de vrouwen van hare mannen, en de kinderen van hun ouders; sommigen ontnamen zij hun goederen, en anderen deden zij in de ban, zodat de verwoesting groot was, welke zij door het ganse koninkrijk aanrichtten.

C. Dit vuur verschoonde de een niet boven de ander; noch de rijken wegens hun eer en waardigheid, noch de armen wegens hun armoede; zo was het met de Bisschoppelijke partij gelegen, die niemand verschoonde. De edelen en de voornaamsten van het rijk moesten op schavotten en galgen lijden, geen eerbied had men voor hen, zo geweldig was de vlam. Belangende het geringe slag van volk, die ontvingen ook geen medelijden. Maar allen moesten zij één poort uitgaan.

D. Het is zeer opmerkelijk, dat het grootste gedeelte van degenen, die wegens dit vuur schade leden, rijke lieden waren, en al hetgeen zij verloren, bestond slechts in hun huisraad, en uitwendige geriefelijkheden voor een korte tijd; maar weinigen of geen van deze verloren hun voornaamste schat, zijnde die elders bewaard, waar het vuur niet bij kon komen.

Alzo mogen wij dit toepassen op degenen, die door de genoemde partij onderdrukt werden; zij waren voor het grootste gedeelte rijk in Gods ogen, en hetgeen zij verloren, waren slechts hun uitwendige geriefelijkheden voor een korte tijd; en sommigen van hen kregen zelfs het honderdvoud in hun leven weer. Maar het was niet in hun macht, om de schat van genade van hen weg te nemen; die was in een te goede hand, dan dat deze onder hun macht zou kunnen komen. En hoewel zij voor een korte tijd hier moesten lijden, nochtans zou een ogenblik in de hemel voor hen alles goed maken, want hun lichte verdrukking was maar voor een ogenblik, werkende hun een gans uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid.

Voorts kan ik niet zeggen, welke uitwerking dit geval op mijn geest had. Mij dacht, dat het mij in de tijd daarvan ongevoelig maakte, zodat ik zoveel niet kon doen als een gebed voor de uitblussing van het vuur uit te storten; alleen werd ik hierdoor bevestigd aangaande de ijdelheid van alle aardse genietingen; en hoe grote dwazen zij zijn, die al te veel tijd besteden, met aardse goederen op te leggen, aangezien datgene, waaraan zoveel moeite en tijd ten koste wordt gelegd, binnen zo weinige ogenblikken verteerd en in de as gelegd wordt, waar is dan hun arbeid? Ik denk, dat een man of vrouw, die in de wereld goederen vergadert, gelijk is aan een spin, die haar web weeft. O, welke moeite neemt zij al om haar web te voleindigen, en wanneer het nu voleind is, zit zij neder in het midden daarvan, om rust te nemen. Maar wanneer de meid komt om de kamer te vegen, wordt de web door een enkele aanraking van de bezem zo schoon weggeveegd, alsof hij er niet geweest was.

O, zo is de wereld een dwaas ding, om er op te vertrouwen, en zij zijn de grootste

dwazen, die daarop vertrouwen. Dwaas zijn zij in deze twee opzichten:

1. Het is de wereld bekend, dat zij een zeer onbestendige vriendin is om er staat op te maken, want hoewel zij schone beloften doet, is zij een kwade betaalster, zijnde een bedriegster, en een leugenares. Ja, hoewel zij plezier en genoegens belooft aan hare bezitters, is het enkel bedrog; want wij zien, dat niemand meer onrust heeft dan zij, die vele goederen bezitten. Wat moeite en kwelling hebben zij niet om het vergaderen? Wat moeilijke zorg en angst is er al niet aan vast om het te bewaren? Hoewel ze soms al hun moeite er aan besteden, zal het toch wegraken. Rijkdommen vliegen menigmaal weg, wanneer men ze meest van node heeft, namelijk wanneer ouderdom en ziekte aankomen. Deze zinspreuk kan op de wereld niet toegepast worden: *Een vriend in tijd van nood*. Het heugt mij, dat iemand een goede aanmerking over de wereld had, sprekende tot dezulken, die hunnen God daarvan maken. Hij zei: 'dat het een teken van grote wijsheid was om de God, die men verkiest, te bewaren. Maar het is een teken van de grootste dwaasheid een God te verkiezen, die men niet kan bewaren'.

2. Zij zijn dwaas in deze zin: Zal al de moeite, die zij aanwenden in het opstapelen van wereldse schatten, hun enige winst toebrengen? Zij zijn maar voor een zeer korte tijd, en niets daarvan zal voor gangbaar geld gaan in de andere wereld, waar wij zullen wezen tot in alle eeuwigheid. Het wordt van de Godvruchtigen gezegd, dat hun werken hen navolgen; doch de wereldse mens laat al zijn werk achter. Zijn zij geen grote dwazen, die zoveel tijd tot zo weinig voordeel besteden? De 49ste Psalm is hiervan een klaar bewijs. De rijke dwaas en vraat in het Evangelie, behoort als baken en waarschuwing voor allen te zijn.

Ik denk aan een leerrede, gedaan door de waarden dienstknecht Mr. Blair, welke ik, nog zeer jong zijnde, gehoord had. In deze leerrede toonde hij hoe dwaas en ijdel het was de wereld te zoeken, vergetende intussen zichzelf op de eeuwigheid voor te bereiden; in welke leerrede hij ons ook verhaalde de geschiedenis van een edelman, die voor zijn vermaak een nar had, en zijnde met hem zeer ingenomen (want hij was een van de voornaamste narren in dat landschap) gaf hij hem een staf, en begeerde van hem, dat hij die bewaren zou, totdat hij een groter nar dan hij zelf was, vond, om de staf dan aan die te geven. Enigen tijd daarna werd de edelman ziek, ontbiedende daarop zijn nar, om hem met enige van Zijn dwaze kluchten te vermaken. Toen nu de nar bij zijn meester kwam, vroeg hij hem wat hem scheelde?

O, antwoordde hij, ik ga naar een andere wereld.

Waarop de nar zei: hoe lang zult gij daar blijven, een maand of daaromtrent?

Neen, antwoordde de edelman, ik zal daar vele maanden blijven.

Hoeveel maanden zult gij daar dan blijven? vroeg de nar, zal het een jaar zijn?

O, zegt de edelman, het zal vele jaren zijn.

Hoeveel jaren zal het zijn? vroeg de nar. Tot in alle eeuwigheid, antwoordde de edelman. O, zei de nar daarop, dat is een lange reis. Wat hebt gij opgelegd voor deze lange reis? vroeg de nar verder.

Niemendal, antwoordde de edelman. Neem dan, meester, uw staf terug, zei de nar; vermits gij dan nog groter nar zijt, dan ik ben.

Gewis mag men denken, dat dit eer een antwoord was van een wijze aan een dwaas, dan van een dwaas aan een wijze. Deze geschiedenis werd verhaald om te tonen, wat een dwaasheid het was, om op te leggen voor een ijdele wereld, verzuimende ondertussen zichzelf voor een eeuwigheid gereed te maken.

3. Ten derde, is een wereldzoeker een dwaas in dit opzicht, vermits hij voor al Zijn besteedde moeite niet bedankt wordt door hen, die het na zijn dood bezitten. Hoe rechtmatig mogen zij, die in de wereld schatten vergaderen, vergeleken worden bij een bij, die grote moeite aanwendt om een kunstig stuk te maken, ten einde zij daarin haren voorraad mocht opleggen voor de winter; daar deze hare naarstigheid het enige middel is van haren ondergang. Is het alzo niet met hen gelegen, die grote moeite aanwenden om sommen geld voor anderen op te leggen, verzuimende het éne ding dat nodig is? Dit zal tot hun verderf strekken in de grote dag; en dezen, die het bezitten, zullen niet meer om hen denken dan zij, die de honing van de dode bijen eten. O, hoe gelukkig zijn zij, die de wereld gebruikende, leren haar niet te misbruiken, niet vallende in uitersten, zo in het vergaderen van de wereldse goederen, als in het verkwisten ervan.

Op deze tijd deed de Heere grote moeite om mij te onderwijzen van de ijdelheid der tijdelijke genietingen, niet alleen uit ondervinding van andere lieden. Maar ook uit mijn eigen ondervinding, welke Hem behaagde mij te verlenen, de een na de andere, naardat Hij het goed voor mij oordeelde. Ik mag zeggen, dat in een zeker opzicht mijn bezoeken gelijk waren aan die van Job; zij kwamen de een na de ander, en de laatste scheen de zwaarste en scherpste van allen te zijn. Maar ik moet zeggen, dat het mij goed is geweest, verdrukt te worden; zelfs in opzicht tot de dingen van de wereld.

Het behaagde weerom de Heere, deze stad zeer genadig te bezoeken, staande het sacrament uitgedeeld te worden, zeven weken na de brand. Op deze tijd vond ik mezelf in een zeer ongeschikte gestalte tot het Avondmaal, en ik nam mij voor er bij deze gelegenheid geen gebruik van te maken, (niettegenstaande de menigvuldige nodigingen, welke door des Heeren dienstknechten gedaan werden) tenzij de Heere zelve mij nodigde op zulk een wijze als ik tevoren ondervonden had; om welke reden ik scherp berispt werd, en dat door een gelijkenis, alsof een koning of voornaam persoon, hebbende een groot huisgezin met kinderen, voornam een zeer kostelijk middagmaal te houden.

De dag daartoe wordt bestemd en zij allen krijgen er kennis van. Het middagmaal gereed zijnde, worden de kinderen geroepen, doch een onder hen is zo kwalijk geaard, dat hij niet komen wil, niettegenstaande al de nodigingen, tenzij de vader zelf komt, en hem in het bijzonder roept.

Veronderstel nu, dat hij komt tot zulk een; wat denkt gij wel, dat hij zeggen zou? Mag het niet verondersteld worden, dat hij dit zou zeggen: wat beduidt deze uw kwade natuur, dat gij mijn roeping zo ongehoorzaam zijt? Indien gij niet komen wilt, blijf achterwege en zie dan wie er het meeste bij verliezen zal. Waarom zou ik u deze eer meer aandoen dan de overigen van het huisgezin, die kwamen als de dienstdoden hen riepen? En waarin zijt gij beter dan zij?

Veronderstel nu, dat na deze berisping het kind tot het middagmaal komen zou, dan zou dat niet zeer verkwikkend zijn, wegens de overdenking van Zijn ongehoorzaamheid en, terwijl de overigen met hun vader en met elkander zich vrolijk maakten, kon middelerwijl dit kind geen blij gelaat tonen, zuchtende en wenende wegens Zijn vorige misdragingen.

Wat ook anderen mogen denken van deze gelijkenis, ik ben verzekerd, dat zij op mijn tegenwoordig geval in al hare omstandigheden toepasselijk was en hoewel ik inderdaad van de tafel niet durfde afblijven, werd ik evenwel die vreugde en troost niet gewaar, die ik wel somtijds te voren had; want het was mij een zeer naar en troosteloos Avondmaal, want ik had niet het troostelijk gevoel van Gods liefde tot mij, hoewel ik waarlijk niet ten enenmale durf ontkennen. Het zijn alleenlijk mijn misdragingen, welke

de tussenstand zo groot maken, terwijl er geen verandering in Zijn liefde is.

O, mijn ziel, loof de Heere, dat Zijn tegenwoordigheid niet gebonden is aan een Avondmaalsdag; maar dat Hij ook op andere tijden te vinden is, waar de nood daarvoor is, terwijl Hij altoos een Vriend in nood is en dat weet mijn ziel zeer wel.

Nadat dit Avondmaal gehouden was, ontmoette ik een andere zeer grote verzoeking, waarvan ik nalaten zal te spreken. En hetgeen mij des te meer tot beproeving strekte was:

1. dat het onverwachts kwam, terwijl ik weinig daaraan dacht.
2. Het scheen alsof het de voorgaande beloften tegensprak.

Maar wat zal ik zeggen? Ik moet mijn hand op de mond leggen, en stil zijn, want de Heere heeft het gedaan, en dat tot mijn voordeel; want hierdoor werd ik onderwezen niet alleen van de ijdelheid der wereld. Maar ook van de ijdelheid van alle vrienden en nabestaanden, zodat ik dit woord kan onderschrijven: *Geloof een vriend niet, vertrouwt niet op een voornaamste vriend* (Micha 7: 5).

Op deze tijd genoot ik een zeer zoete en verkwikkelijke tijd toen ik zag, dat alle beschikkingen der Voorzienigheid tot mij alleen tot beproevingen waren, en niet uit gramschap voortkwamen. Toen kwam dit woord mij menigmaal te binnen: *Des avonds is er geweest. Maar des morgens is er gejuich; waardoor ik de morgenstond der opstanding verstond, wanneer alle tranen van mijn ogen zullen afgewist worden.*

Er was een dag, waaraan ik noodwendig gedenken moet. In een zeer troosteloze en dodige gestalte zijnde, ontmoette ik bij toeval een vriendin op de straat, wier gezelschap en omgang mij menigmaal tot verkwikking en vertroosting geweest was. Zelden ontmoetten wij elkander, of wij, baden tezamen, eer wij scheidden. Maar op deze tijd was ik in zulk een slechten toestand, dat ik het weigerde, en maakte mij gereed, om weg te gaan. Doch, geloofd zij de Heere, ik bleef niet lang bij dit voornemen, of ik verenigde mij met haar in het gebed; en nooit ondervonden wij meer van Gods tegenwoordigheid bij ons, dan op deze tijd; terwijl er een meer dan gewone mate des Geestes op ons beiden uitgestort werd, zodat onze monden vervuld werden met lofzeggingen, eer wij scheidden. Dit was in **April 1700**. O, hoe wonderlijk is zijn weg met mij! In elke stap van voorzienigheid is Zijn hand te zien.

Er werd nog een andere zware roede op mij gelegd, welke mij vele dagen, maanden en jaren zeer droevig neerdrukte, zodat ik nu zie, dat het niet tevergeefs is geweest, dat mij deze Schriftuurplaats te binnen gebracht werd: *Acht niet klein de kastijding des Heeren, en bezwijk niet, als gij van Hem bestraft wordt* (Hebr. 12: 7). Het ging nu met deze beproeving aldus toe:

Nadat ik deze uitwendige moeilijkheden, waarvan ik te voren gewag gemaakt heb, ondergaan had, werd het voor mij raadzaam geoordeeld, dat ik tot de familie, bij wie ik te voren enige tijd geweest was, weer zou keren; door welke familie ik erkennen moet, dat ik zeer vriendelijk behandeld werd en dat verre boven mijn verdiensten. Ik had alle uitwendige geriefelijkheden, welke ik begeren kon; zoveel gunst vond ik in de ogen van hen, onder welken ik verkeerde.

Evenwel waren mij de gedachten evenals een tegenwoordige dood, om tot deze familie weer te keren, waaraan ik mijn toestemming niet wel geven kon, en dat om deze redenen:

1. De dienst van God was in deze familie niet opgericht.
2. Er was veel twist en onenigheid in.

3. Er werden vele andere zonden in begaan, zoals beschimping van de godsdienst en deszelfs leraars, hetwelk mij zeer bedroefde. Ik zeg niet, dat allen in het huisgezin dit deden. Neen, neen, er waren sommigen in, die een hartelijke liefde hadden voor de godsdienst.

4. De laatste tijd toen ik er was, had ik de wil en de roeping van God om haar te verlaten. En nu na dit alles weer te keren, was mij gelijk het weerkeren naar Egypte. Evenwel werd ik er door sommigen hard toe aangezet, met vele schone beloften, die men mij deed, zodat ik belachelijk geoordeeld werd, indien ik zulk een goede gelegenheid van de hand zou wijzen mijn moeder drong er ook zeer op aan, dat ik weerkeren zou, zeggende tegen mij, dat het haar zeer bedroeven zou, indien ik haar hierin niet gehoorzaamde. Wetende, dat zij al reeds smart en droefheid genoeg had, was ik ongenegen daartoe te doen. Derhalve willigde ik het in. Maar dit was mij van achteren een duur gekochte gehoorzaamheid; gelijk ik, indien de Heere wil, daarvan een kort verslag zal doen. En o, dat dit tot een waarschuwing voor allen mocht verstrekken, om zich te wachten voor het zondigen tegen licht en kennis, en dat om iemand te behagen, want hoewel de gehoorzaamheid aan ouders een grote plicht is, bevolen in het vijfde gebod, is hun te gehoorzamen, wanneer hun bevelen tegen die van de Heere strijden, ongeoorloofd.

Maar om tot de zaak zelve weer te keren, toen ik dan weer in het huisgezin kwam, vond ik daarin alles zo gesteld, gelijk in het gelaten had; en indien daar enige verandering was, zo was zij tot verergering. En welk uitwerksel dit op mijn geest had, zal ik u gaan tonen.

In de eerste plaats vond ik, dat de Heere van mij in de plichten kennelijk afgeweken was, en mijn geweten wees steeds hierop, dat het was, omdat ik tegen te klaar licht gezondigd had. En aan de anderen kant werd ik droevig geplaagd met traagheid en slaperigheid in het gebed. En wanneer mij zulks niet bijbleef, dan zwierf ik om op de bergen der ijdelheid, mijn afgoden najagende, waardoor ik in deze tijd grotelijks vervolgd en overwonnen werd. Maar dit is nog niet alles.

Er rees in mijn gemoed een vreselijke onvergenoegdheid en onrust op, zodat ik nergens genoeg in kon scheppen, zijnde van zulk een murmurerende gestalte, hoewel ik hiervan niets liet blijken in mijn uitwendig gedrag; want ik trachtte het te verbergen, zo veel ik kon; ondertussen was het mij nochtans onmogelijk te bevatten of uit te drukken, in welk een ongelegenheid ik zonder tussenpozen was, als ik dacht welke samenvoeging er was tussen mijn zonde, en tussen de straf.

Op deze tijd werd ik door alle soorten van geestelijke ziekten aangetast, zodat ik alleszins in een grote engte was. Gedurende de tijd van twee jaren oordeel ik waarlijk, dat ik geen rustige en vreedzame dag ten einde toe genoten heb. Maar evenals een onstuimige zee, was mijn gemoed gedurig in onrust. Gedurende deze tijd moet ik des Heeren neerbuigende liefde erkennen, met Mij somtijds toe te laten, mijn klachten voor Hem uit te storten, met dit woord in mijn mond: *O wee mij, dat ik een vreemdeling ben in Mesech, dat ik in de tenten Kedars wone* (Ps. 120: 5).

Ik moet noodwendig aanmerken, dat er nauwelijks een rustdag voorbijging, of ik ondervond het een of ander teken van des Heeren liefde tot mijn ziel, hetzij dat mijn mond met pleitredenen vervuld werd, hetzij dat ik een belofte ontving om beide van mijn uitwendige en inwendige plagen verlost te worden, uit dit woord: Ps. 66: 19, 20: *Maar zeker, God heeft gehoord, Hij heeft gemerkt op de stem mijns gebed. Geloofd zij God, die mijn gebed niet heeft afgewend, noch Zijn goedertierenheid van mij.* Maar hoewel het met mij zo toeging op des Heeren dag, was ik de gehele week door evenals een dood beest; hetwelk in mij een groot verlangen naar de rustdag verwekte, zodat ik

van 's Maandags af rekende, hoe lang het duurde, eer het rustdag werd. En hoe blijde was ik, wanneer die naderde. Ik wenste menigmaal om twee rustdagen in de week, zo zoet en aangenaam waren zij mij, beide in het openbaar en in het verborgen, zodat ik tevreden zou hebben kunnen zijn, indien ik nooit tot de wereld en tot hare verkering had mogen weerkeren.

Ik vergeleek toen mezelf bij een leerjongen, die uit zijns vaders huis ergens besteld werd, hebbende eenmaal 's weeks vrijheid om zijn vader te bezoeken. En o! hoe zoet was hem dan die tijd, aanmerkende de harden arbeid en moeite, die hij de gehele week door had, hetwelk in hem verwekte een onwilligheid om weer te keren.

Omtrent deze tijd werden sommige leerredenen gepredikt in de weekdagen door Mr. Mitchel, uit Rom. 6: 12: *Dat de zonde niet heerse in uw sterfelijk lichaam, om haar te gehoorzamen in de begeerlijkheden deszelven lichaams.* Deze leerredenen waren alleszins op mijn tegenwoordige toestand gepast en ik had een groot genoeg die aan te horen. Hij merkte vele dingen uit deze woorden aan. Maar voornamelijk deze twee, naar mij voorstaat:

Eerst. Dat gelijk de zonde een heersende macht over allen had, deze macht in een zekere mate in de gelovigen gebroken was, zodat zij daar niet heersen zal, gelijk te voren. Alwaar hij kwam ter beproeving voor te stellen, wiens onderdanen wij waren, of de zonde over ons de heerschappij had of niet, en of Christus in ons hart Zijn troon had gevestigd. Waarop hij voorts zich van deze uitdrukkingen bediende: Is het mogelijk, dat er een omwenteling of verandering in een koninkrijk zijn kan; een koning onttroond, en een ander in zijn plaats gesteld, en dat evenwel de onderdanen daarvan niets weten? Neen gewis, het kan zo stilletjes niet toegaan.

Dit deed mij stilstaan, niet wetende wat ik denken zou. Ik wilde gaarne gedacht hebben, dat Christus in mijn hart een troon gevestigd had en evenwel was de zonde zo sterk en krachtig in mij, dat ik niet wist wat ik doen zou.

Hierna kwam hij met een brede en ruime aanbieding aan gevangen zondaars, waar mijn binnenste, hart en ziel naar uitging. Geen tijding kon mij aangener zijn, dan deze was. Dit was een dag van kracht op mijn ziel, als wanneer ik vrijheid verkreeg om geloof te oefenen, dat de zonde over mij niet heersen zou, uit dit woord (Rom. 6: 14).

Ten tweede merkte hij aan, dat evenals de heerschappij van de zonde in de gelovigen gebroken was, de zonde altijd met geweld trachtte hare vorige macht weer in de zielen te brengen; evenwel, niettegenstaande al hare pogingen, zou zij die nooit ten enenmale overwinnen, vermits de oneindige kracht Gods zich voor hen verbonden had; want niets anders kon de genade in de ziel bewaren. Alwaar hij voortbracht een zeer aangename gelijkenis: Veronderstel, dat iemand een sprank vuur zag in het midden van de oceaan, dan zou men zeggen, dat het gewis een wonder zou zijn, indien die sprank in de oceaan bewaard werd. Maar zou het niet een groter wonder zijn, indien die sprank de hele oceaan opdrogen zou? En evenwel, zei hij, is het alzo met de genade gelegen, want het is niet alleen een wonder, dat zij in het midden van zulk een oceaan van verdorvenheid bewaard wordt. Maar dat zij ook de enen of anderen dag al deze zeeën van verdorvenheden, hoedanig zij ook mogen zijn, zal opdrogen.

O, hoe vurig verlangde ik naar die dag, waarin mijn verdorvenheden zouden opgedroogd worden. Hij bleef een langen tijd bij dit onderwerp staan, en ik had een groot genoeg in die verhandeling te horen; doch hoedanig mijn gedrag hierop was, zou ik mij schamen, indien het bekend werd.

De tijd van de uitdeling van het Sacrament te Edinburg naderende, verwekten de gedachten daaraan vele twijfelingen in mijn gemoed op, wat ik doen zou, wetende, dat ik niet in een Op deze tijd predikte Mr. Moncrief, enige rustdagen voor het Avondmaal, over Openb. 22: 17: *En de Geest en de bruid zeggen: Kom! En die het hoort, zegge: Kom! En die dorst heeft, kome; en die wil, neme het water des levens om niet.* In deze leerrede maakte hij een verdrag op tussen Christus en Zijne bruid, met deszelfs voorwaarden, aan welke voorwaarden, indien mijn hart mij niet bedriegt, ik mijne innige toestemming gegeven heb. Doch er bleef evenwel zulk een grote menigte zonden en ongerechtigheden in mijn boezem over, dat het mijn wijn met water vermengde, houdende mij in een gedurige ontsteltenis, zoals ooit enig arm schepsel beproefd is geworden.

Op Donderdag vóór het Sacrament was ik op het Colledge-kerkhof, kort voor de predicatie begon, welke plaats mij dikwijls een zoete afzonderingsplaats geweest was. Het staat mij voor, dat op een morgenstond, toen ik naar de kerk zou gaan, zijnde het vriezend en zeer koud weer, ik enigszins onwillig was om de kou uit te staan, zijnde voornemens om terug te keren; maar toen kwam deze bedenking in mijn gemoed: Het was een kouder nacht, toen onze Heere Jezus Christus droppelen bloed voor u in De hof zweette en wilt gij niet een klein ongemak in het lichaam ondergaan, om Hem te zoeken?

Dit was mij een zoete bedenking. In deze plaats zijnde, was er iets, dat zeer gewichtig op mijn hart lag, evenals het gevoel van mijn eigen toestand, aanmerkende De langdurige en grote tussenstand, die er tussen de Heere en mijne ziel geweest was, met opzicht op hetgeen ik somtijds genoten had. Hij schijnt beide toornig te zijn en Zich stil te houden. Ik krijg geen antwoord op mijn gebed. Hoewel ik tot U roep tegen mijn geestelijke vijanden, blijven evenwel zij sterk en levendig.

Er was iets anders, dat mij ook zeer bedroefde, namelijk het gevoel van **de toestand van dit arme land en van zijn inwoners.**

O, welke tekenen van des Heeren toorn en mishagen zijn er niet al onder ons, evenals geestelijke verharding, gebrek aan liefde en medelijden jegens het volk des Heeren, in ongelegenheid zijnde. Een iegelijk zoekt zijn eigen dingen, en weinigen de dingen van een ander. Men betreurt niet Zijn eigen zonden, noch die des volks en men beklaagt niet het breken des Verbonds en van plechtige geloften, gedaan tussen God en het land, zijnde dit Verbond evenals een verdrag opgesteld door onze godzalige voorvaderen, om te zijn voor God en Zijn belangen, tegen alle dwalingen en goddeloosheid, beide in leer en in allerlei zeden. Alzo onderschreven zij beide in hun eigen naam, en in de naam van hun nakomelingen, dit plechtig verbond en God gaf door het schenken van Zijn Geest hun op een bijzondere wijze een getuigenis, hoezeer dit Hem behaagde.

Dit was onze roem boven andere natiën, doch een wreedaardige, en goddeloze, Bisschoppelijke macht walgde van dit verbond, omdat het niet met hun snode voorstellen en oogmerken kon overeenstemmen, Daarom namen zij dit verbond en verbrandden het en dat niet in het verborgen. Maar in het openbaar, en voor allen man gaven zij het aan de scherprechter om het in het vuur te werpen, niet beschaamd zijnde over hetgeen zij deden; ja, zij waren eer beschaamd om een verbondsbetrekking met God te belijden. Is nu de Heere niet, grotelijks getergd geworden, om op ons toornig te zijn? Heeft Hij niet alreeds door vuur met ons getwist, door een brand op dezelfde plaats te zenden, waar het verbond verbrand is, om ons te doen gedenken aan de as van een verbrand verbond. En evenwel, wie neemt het ter harte?

En niet alleenlijk dit. Maar helaas! wie is er die het bloed der heiligen betreurt, wordende hetzelfde gelijk water in deze stad vergoten, wanneer onze onrechtvaardige

heersers en overheden, met toestemming van de geestelijkheid, niet meer gaven om het leven van des Heeren volk, dan alsof zij honden of zwijnen geweest waren.

Het is zeer opmerkelijk, hoe de Heere een van de voornaamste moordenaars van Zijn volk, wiens naam is Georgius Mackenzie, des konings advocaat, in die tijd strafte.

Na de omkering van zaken (1689) verliet hij het land en ging naar Engeland, waar hij een weinig vóór zijn dood zodanig bloedde, dat het bloed van alle kanten uit zijn lichaam gutste. De medicijnmeesters geroepen zijnde, om de oorzaak daarvan te weten, konden niet in 't minst enige natuurlijke reden daarvan opgeven. Maar dat de hand Gods over hem was, wegens het bloed, dat hij in zijn eigen land vergoten had. En wie neemt evenwel de schuld van dit bloed ter harte?

Onder het gevoel van deze dingen begeer ik vernederd te worden, met de overigen van het land schuldig zijnde, in zoverre, dat ik om deze zonden niet in goeden ernst getreurd heb, hebbende also mede deel aan hun zonden, en ben ik daarom ook aan hun oordelen onderworpen. Ik begeer ook te treuren wegens mijn verborgen zonden. O, mijn godloochening, mijn ongeloof, mijn ontedere wandel en mijn menigvuldige bedroevingen van de Geest van God. Och! mijn vleselijke genegenheden zijn gezet op onredelijke voorwerpen. Och! wee mij ondankbaar schepsel, dat ik nog iets bij het volk van God geacht word, daar ik niets dan een snood hellewicht in Gods ogen ben. Helaas! dat ik zo nutteloos en onvruchtbaar ben in mijn tijd en in mijn geslacht; ik ben maar evenals een boom in een hof, die slechts een plaats beslaat en niet meer. Wat doe ik aan de kerk, hetzij buiten het land, hetzij thuis, of aan mijn nabestaanden, of aan het huisgezin, waarin ik woon, hoewel de zonde daar overvloedig is, hetwelk mij menigmaal doet klagen, en met David uitroepen Ps. 120: 5: *O, wee mij, dat ik een vreemdeling ben in Mesech; dat ik in de tenten Kedars wone.* Och! mijn geveinsdheid in het stuk van godsdienst, en och, mijn verborgen ongerechtigheid, welke mij zo vast aankleeft, dat ik haar aanzie als niet zijnde de smetten van Gods kinderen. Ik ben een modderpoel van ongerechtigheid en een woonplaats van Gods vijanden; zondige gedachten krijgen terstond onthaal bij mij; en zulk een kuil van duivelen is er binnen in mij, dat Christus' bewegingen geen gehoor in mijn hart krijgen.

Och, deze verzoeking, welke met mijn verdorven natuur overeenkomen, doen mij ten allen tijde groot kwaad. Deze dingen liggen, de dag door, zeer zwaar op mij, gelijk ook de zonden van mijn nabestaanden, en van de ware Godvruchtigen, wier wegen met hun belijdenis niet overeenkomen. En insgelijks nam ik ter harte de heersende zonden onder alle standen van volk, hogen en lagen, rijken en armen. Ik moet tot roem van Gods goedheid getuigen, dat ik vrijmoedigheid verkreeg om in al deze opzichten mijn hart uit te storten en ik smeekte de Heere, dat Hij de Geest des geweens op ons allen wilde uitstorten, van de koning af tot de bedelaar toe, als een teken, dat Hij het land niet verlaten wilde, en dat Hij mijn hart op dit Avondmaal, voor Zichzelf gevangen wilde nemen. Deze dag doorgebracht zijnde, stonden vele twijfelingen en vragen in mijn gemoed op, wat te doen.

's Zaterdags was de leerrede van Mr. Wishart mij zeer zoet, handelende over deze woorden: *Mijn zoon, geef Mij uw hart.* Hij drong ons aan tot deze plicht, en gaf vele troostrijke beweegredenen om er ons toe te overreden. Maar er bleef een grote zwarigheid in mij over. De leraar maakte vele tegenwerkingen, welke hij ook beantwoordde. Maar hetgeen mij het meest ontstelde, werd niet eens aangeroerd, en het was dit: Helaas! ik heb mijn hart aan andere dingen weggegeven en nu kan ik het niet weerkrijgen om het aan Christus te geven. Maar niettegenstaande dit niet opgelost

werd, nam ik evenwel in deze leerrede voor, dat er geen slaap in mijn ogen, noch sluimering in mijn oogleden komen zou, totdat ik voor de Heere een woonplaats in mijn hart gevonden had.

Maar des avonds, toen ik begon te denken om een nacht met de Heere door te brengen, begon vlees en bloed dus met mij te redeneren: waartoe al deze moeite het lichaam aangedaan? Het zal u maar onbekwaam maken voor het werk van de naastvolgende dag. Ik, enige duizeling in het hoofd hebbende, vond mezelf zeer gereed om deze bewering op te volgen. Maar als ik dacht, welk een plechtige belofte ik gedaan had, bad ik de Heere, dat indien Hij mij tot deze plicht riep, Hij mij naar ziel en lichaam sterkte wilde geven, en de ongesteldheden wegnemen; en dit bevond ik enigmater door ondervinding.

Deze was mij een heerlijke nacht, wiens gelijke ik nooit tevoren genoten had. En toen ik drie of vier uren daarvan in het gebed had doorgebracht, weet ik niet, dat er een verzoek voor mezelf gedaan was: zo gewichtig lag de toestand van anderen op mijn ziel.

En tot roem van God kan ik het zeggen, ***dat behalve de kerken in het algemeen, zo binnen als buiten het land, er niet één godvruchtig persoon was***, waarvan ik de minste kennis had, of hij lag deze nacht op mijn hart, zodat ik vrijmoedigheid verkreeg om hen bij de Heere te gedenken.

Ik werd ook in staat gesteld om voor deze stad in het bijzonder te pleiten, dat Hij in deze plechtige gelegenheid, op een bijzondere wijze Zijn tegenwoordigheid mocht vertonen. Ja, er was geen vergadering in deze stad, of zij bracht pleitredenen in mijn mond te weeg, om Zijn tegenwoordigheid voor hen te verzoeken; zo ook dat vele zielen mochten bekeerd en andere overtuigd worden.

Daarna kreeg ik vrijmoedigheid om mijn droevige toestand voor de Heere te klagen, en te smeken om een vernieuwing in mijn gemoed, ten einde ik niet meer de oude persoon, die ik te voren was, mocht zijn; in welke plaats ik hemel en aarde tot getuigen nam, benevens al de verheerlijkte heiligen en engelen, dat ik in deze nacht mezelf aan de Heere opdraag, tevreden zijnde met al de voorwaarden van het genadeverbond, mits ik sterkte ontving om deze vereiste plichten te volbrengen, sterkte om verdorvenheden te doden, en ongerechtigheden ten onder te brengen; dan zal mijn hart een woning voor de Heere zijn, waar niets met genoegen wonen zal dan Hij zelf.

O, deze nacht was waardig om door mij in het geheugen bewaard te worden, als zijnde ten volle verzekerd, dat het des Heeren Geest was, die in mij bad. Waarom ik mij ook verzekerde, dat de Heere mij gene van deze beden weigeren zou, omdat zij de ingevingen van Zijn eigen Geest waren. Maar dat Hij ze op Zijn eigen tijd genadig verhoren zou. O, de vreugde en de vertroosting, welke menigmaal op dat woord kwam! *Een man worstelde met Jakob, totdat de dageraad opging* (Gen. 32: 24).

En in de morgenstond kwamen deze drie Schriftuurplaatsen met licht, leven en verkwikking op mijn ziel: Ps. 118: 24: *Dit is de dag, die de Heere gemaakt heeft, laat ons op denzelve ons verheugen, en verblijd zijn*. Er zal oorzaak van blijdschap wezen in alle vergaderingen van Edinburg, ten deze dage. Daarna kwam er een rechtstreekse roeping tot mezelf uit Matth. 25: 6: *Ziet de Bruidegom komt, gaat uit Hem tegemoet*. Dit werd eindelijk achtervolgd met een belofte van mijn bevestiging in des Heeren weg, uit dit woord: Ps. 92: 15: *Die in het huis des Heeren geplant zijn, die zal gegeven worden te groeien in de voorhoven onzes Gods. In de grijzen ouderdom zullen zij nog vruchten dragen, zij zullen vet en groen zijn*.

Doch hoewel ik dus op deze dingen onthaald werd, zijnde in verwachting, om nog meer aan Zijn eigen tafel te ontvangen, trad ik de plaats van de openbare godsdienst zodra

niet in, of ik kreeg een engel des satans, een doorn in het vlees, om ermee te worstelen. De zonde, welke mij zo lichtelijk omringt, begon te woelen, en dat zo hevig, dat ik gevaar liep om er door overmeesterd te worden, en om in twijfel te trekken, hetgeen ik in die nacht ontmoet had. Toen dacht ik: dit woord is tot mij gericht: *Efraïm is vergezeld van de afgoden, laat hem varen* (Hos. 4: 17). Ik wist niet wat ik denken, of welke naam ik mezelf geven zou. O, mijn verdorven hart stelde mij buiten staat en maakte mij onbekwaam tot alle plichten, doch bijzonder tot de plicht om ten Avondmaal te gaan, hetwelk in mij enige gedachten verwekte van niet ten Avondmaal te gaan.

Mr. Moncrief handelde deze dag weer over deze woorden: Openb. 2: 17: *En de Geest en de bruid zeggen: Kom. En die het hoort, zegge: Kom. En die dorst heeft, kome; en die wil, neme het water des levens om niet.* Hij hield over deze woorden een verkwikkelijke leerrede, waarin vele ruime en vrije aanbiedingen van Christus gedaan werden. Maar er was niets, wat ik op mezelf kon toepassen. O, de benauwdheid waarin ik was! Als hij kwam om de tafelen te bedienen, was zijn lastbrief zeer ruim; doch ik kon mijn naam niet horen. Derhalve volhardde ik in mijn voornemen van niet ten Avondmaal te gaan.

Eindelijk, toen ik dacht, dat hij met Zijn nodigingen geëindigd had, zei hij: 'ik heb nog een ander soort van volk te nodigen, hetwelk in mijn lastbrief begrepen is, en dat is een naamloos volk, die niet weten, welke naam zij zichzelf geven zullen. Komt gij tot Christus, met uw naamlozen toestand, Hij zal er een zin van maken.'

Toen werd ik overtuigd, dat dit een bijzondere nodiging voor mij was, welke ik niet durfde verachten. Maar ging aan de tweede tafel, welke door Mr. Wishart bediend werd. Aldaar gaf ik mij opnieuw aan de Heere over, Hem smekende, dat Hij Zijn koninklijke macht over mij wilde te werk stellen, met alle dingen uit mijn hart te bannen, die zijn plaats zochten in te nemen, en die met des Geestes inwoning in mij niet bestaan konden, zodanige als mijn boezemzonde, mijn afgoden, de rechterhand en het rechteroog van mijn genegenheden; laten zij met het offermes van heiligmaking worden afgesneden. Heden ben ik een kooi van onreine vogelen. Maar ik ben verzekerd, dat Gij mij rein kunt maken. Ik ben tevreden Christus aan te nemen op de voorwaarden van het genadeverbond, op welk verbond ik mijn hoop van zaligheid bouw, Christus de Middelaar daarvan zijnde, door wiens gerechtigheid ik alleen behouden moet worden; in wiens Naam, niettegenstaande mijn vele verdorvenheden en inwonende zonden, ik beloof te staan voor God en Zijn zaak, in mijn tijd en geslacht, er kome dan gevaar, of beproevingen, hoedanig zij ook mochten zijn; en eer ik deze waarheden zou verloochenen, zo belijd ik nu liever te willen gaan naar een galg, of naar een brandende staak, om er mijn leven voor af te leggen.

Ik beloof ook de Presbyteriaanse regering voor te staan, omdat ik geloof, dat zij is de instelling en de godsdienst in Uw Woord voorgeschreven. Wanneer zij in benauwdheid zijn, begeer ik met haar in benauwdheid te wezen, en mijn lot met haar te deden; doch het is alleen in des Heeren sterkte, dat ik dit beloof.

O, help mij van dag tot dag, een lichaam der zonde en des doods te doden, opdat ik hart en oprechtheid mag hebben in al hetgeen ik doe, en dat de eer Gods mag zijn mijn hoogste doel in al mijn verrichtingen, is heden mijn ernstige begeerte in de tegenwoordigheid van mensen en engelen.

Geschreven en onderschreven te Edinburg, de 6de April 1701.

ELISABETH WAST .

Na het eindigen van dit Avondmaal moet ik zeggen, dat de indrukken van hetgeen ik ontmoet had, mij voor enigen tijd zoet waren; ja, ik had een groot genoegen met daaraan te denken, als ook met aan anderen te vertellen, wat God aan mijn ziel gedaan had. Insgelijks diegenen, met wie ik over deze dingen sprak, zeiden mij, dat dit Avondmaal voor hen zulk een grote dag van de Zoon des mensen geweest was, als zij in langen tijd niet genoten hadden, hetwelk voor mij een zeer gewenste tijding was om er van te horen spreken.

Maar evenals het de Heere goed scheen, om altijd een gemengde beker in mijn hand te geven, zo was het ook aldus op deze tijd. Want zoals ik te voren toonde, bleef er een ongenoegen in mijn gemoed over, ter oorzaak van het huisgezin, waarin ik woonde, zodat ik menigmaal de Heere smeekte, dat Hij Zich mijner in dit opzicht erbarmen, en mij op Zijn eigen tijd verlichting geven wilde.

Toen nam ik voor, dit **huisgezin te verlaten**, in spijt van alle tegenkantingen, hoedanig zij ook mochten zijn. Er staat in Ps. 113: 15: *In de tenten der rechtvaardigen is een stem des gejuichs, en des heils*. Alzo door de regel van tegenstelling, bevond ik, dat droefheid, smart en kwelling in de tenten der goddelozen is.

De bestemde dag, wanneer ik zou weggaan, naderde reeds. En o, hoe dat mijn gemoed daardoor verkwikt werd, kan ik niet uitdrukken; doch mijn vreugde was in dit opzicht ras ten einde. Want in diezelfde nacht, voor ik stond weg te gaan, kreeg ik de koorts, die mij een tijd lang deed vertoeven. Deze voorzienigheid had een luide stem voor mij in, doch wat ik er van maken zou, wist ik niet. Alleen zag ik dit, dat des Heeren hand mij langer in deze plaats ophield, tot straf van mijn zonde, voornamelijk de zonde tegen licht.

Gedurende de tijd van deze koorts was ik in een grote ongelegenheid, beide naar ziel en lichaam, en dat wegens de inwonende zonde, die in mij de overhand nam. O, de onbekende en de verborgen gruwelen, die in mijn hart huisvestten! Zij zijn niet uit te drukken en ondenkbaar om door iemand ontvouwd te worden.

Het behaagde de Heere, dat ik van deze ziekte opkwam, doch met weinig gezondheid voor mijn ziel, zoveel ik onderscheiden kon. Ik zag geen verbetering in de gestalte mijns geestes.

Mr. Moncrief predikte op deze tijd over Spreuken 30: 8: *IJdelheid en leugentaal, doe verre van mij*. Geen tekst dacht ik, kon beter op mijn tegenwoordige toestand passen. Hij hield vele aangename leerredenen over de ijdelheid des gemoeds, hetwelk was alsof hij de eigen taal van mijn hart voorstelde. Ik dank de Heere voor de rustdagen, want op deze kreeg ik doorgaans iets om mij in het leven te behouden; anderszins zou ik niet ondersteund zijn geweest.

Maar wat zal ik zeggen? Zijn weg met mij is gans wonderlijk. Maar helaas! mijn droefheid en kwelling begon opnieuw, toen ik onder diegenen kwam, die de godsdienst beschimpten, en van des Heeren knechten, de leraren, verachtelijk spraken. Dit kon ik niet verdragen. Menigmaal vertoonde de macht des Heeren zich daarin, dat ik tot stilzwijgen bracht de zodanigen, die wegens ouderdom mijn ouderwijzers konden geweest zijn, zodat zij niets te zeggen hadden. Welk een smart was dit voor mij, dat ik in zulk een huisgezin was!

Ik openbaarde om deze reden mijn hart aan enige Godvruchtigen, doch weinig tot mijn genoegen; want zij stonden mij tegen; omdat ik deze plaats verlaten had, denkende dat ik in dit huisgezin nuttiger kon zijn dan in enig ander. Dit was als of er pook naar mijn hart gestoken werd.

Evenwel was ik ten volle gezind deze plaats binnenkort te verlaten, en nooit weer te keren, om er opnieuw in te wonen. Ik werd in deze merkkelijk van de Heere opgeklaard, en werd bijzonder hierin bevestigd door een van Zijn dienstknechten in de Colledgekerk, op een dag, toen ik daar was met iemand van mijn godvruchtige vriendinnen, die in dezelfde omstandigheden met mij, namelijk in een goddeloos huisgezin, zich bevond. Wij klaagden elkander onzen toestand. En na deze verkering, hoorden wij Mr. Riddel prediken over de vertoeving der Godvruchtigen in de goddeloze huisgezinnen, en welke plichten daar moeten betracht worden. Doch, zegt gij, als gij alles gedaan hebt, zonder Babylon te kunnen verbeteren, zo gaat uit Babylon.

Deze leerrede kwam met onze samenspraak zo overeen, dat wij niet anders dan de Heere daarin zien konden.

Maar ondertussen moet ik vertellen een droevig en beschreienwaardig voorval, hetwelk de drie koninkrijken schielijk overkwam, namelijk de dood van onze genadige **koning Willem**, wiens naam in een eeuwige gedachtenis van alle Godvruchtigen, doch voornamelijk van Schotlands inwoners, behoort gehouden te worden.

1. Hij was een koning voorzien van verstand en wijsheid, om zijn rijken te regeren, zo in tijden van oorlog als van vrede; hoewel hij inderdaad een doorn in de ogen der goddelozen was. Want beide in zijn leven en na zijn dood spraken zij met bittere verontwaardiging van hem, alhoewel zonder oorzaak.
2. Hij was de koning, of ten minste was het middel van onze verlossing van de paapse en de Bisschoppelijke godsdienst, zijnde twee ondragelijke lasten, waaronder Schotland langen tijd gebukt heeft. Maar voornamelijk onder de last der bisschoppen, hetwelk een juk was, dat noch wij, noch onze vaders hebben kunnen dragen.

Twee of drie dagen eer dit droevige nieuws kwam, was er een algemene vergadering, predikende Mr. Wilkie op deszelfs opening over Exod. 3: 3: *En Mozes zei: Ik zal mij nu daarhenen wenden, en bezien dat grote gezicht, waarom de braambos niet verbrandt.* Alwaar hij vertoonde, hoe de Heere Zijn Kerk door alle eeuwen bewaard heeft, hoewel in het midden van een brandend braambos. Hij zei ons verder, hoe naar allen schijn, Schotland binnen zeer korte tijd een zeer droevige beproeving ondergaan zou, welke de braambos in een vlam ontsteken zou; doch God zou dezelve voor vertering bewaren.

Nu, hoe haast deze voorzegging vervuld werd, laat ik een iegelijk oordelen. Want deze voorzegging geschiedde op Dinsdag, en de tijding werd bevestigd op Donderdag, in de maand **Maart van het jaar 1702.**

O, wat was er een droefheid en smart in de harten van alle Godvruchtigen! Zo leraren als het volk, beklagden hem grotelijks, vrezende dat deze slag slechts een voorloper was van andere. Wat mij aangaat, ik kan niet zeggen, welke uitwerking het op mij had. Ik was zeer bevreesd, dat er binnen korte tijd een verandering van regering komen zou, en allerlei kwaad daarop volgen zou. Want wij dachten waarlijk, dat de Evangelie-instellingen bij ons niet verblijven zouden. Maar de Heere kwam deze onze vrees in goedertierenheid voor.

Het behoort aangemerkt te worden, dat gelijk er grote droefheid des harten was onder des Heeren volk, er niet dan vreugde en blijdschap onder de goddelozen was. En wat de Bisschoppelijken aanhang aangaat, zij vergaderden met troepen op de straten, zeggende tegen elkander met een blij gelaat: waar zullen we eens een roesje gaan drinken?

O, hoe smartte mij dit aan het hart, als ik het hoorde. Deze lieden waren vol

verwachting, dat zij weerom tot hun oude bedieningen hersteld zouden worden. Maar geloofd zij God! dat hun hoop gelijk onze vrees werd vernietigd. Want de Heere gaf ons gunst in de ogen van onze koningin, wier hart geneigd was om onze kerk-regering zoals die te voren was, staande te houden,
De indrukken van gemeld verlies weken niet van mij, zodat hoe meer ik er aan dacht, hoe meer ik er van aangedaan werd.

Na deze behaagde het de Heere, Zichzelf aan mij genadig te openbare ten tijde van het Avondmaal in de Colledge-kerk, alwaar ik aanmerken moet, dat ik een sterke overtuiging had, voornamelijk omdat ik Gods Geest in vorige tijden smart aangedaan heb, doch voornamelijk op de 1ste April 1699, waarvan ik te voren heb gewag gemaakt. O, hoe lag het gevoel van deze zonde op mijn hart, vrezende, dat God een eeuwige twist met mij zou hebben. Ik was verwonderd, dat Hij mij op diezelfde dag niet in de hel wierp.

Zaterdags predikte Mr. Shaw over deze woorden van Jeremia 3: 22: *Zie hier zijn wij, wij komen tot U, want Gij zijt de Heere onze God.* Dit was voor mij een krachtige leerrede, en werd aangedrongen door de kracht Gods op mijn ziel. Indien ik terneder zou stellen, welk gedeelte van de leerrede mij 't meest aan deed, dan zou ik de gehele leerrede terneer moeten stellen. Ik dank de Heere, dat ik ze gehoord heb.

's Morgens predikte Mr. Moncrief over deze woorden: *Door Zijn striemen is ons genezing geworden*, (Jes. 53: 5). Dit was een goede tijding voor mij, die door de zonde besmet was. Hij sprak over deze drie dingen:

1. De personen; wij.
2. De medicijnen, Zijn striemen.
3. Het uitwerksel, genezing.

Hij stelde ook op een wonderlijke wijze het lijden van Christus voor, en God sprak door hem, gelijk ik hoop, dat velen binnen dat huis zijnde, getuigen kunnen en hun zegel daaraan hangen.

Ik ging aan de tweede tafel, die door Mr. Riddel bediend werd, op de **12de April 1702**, waar ik hemel en aarde tot getuigen nam, dat ik daar gekomen was, om van mijn menigvuldige kwalen, en van mijn droevige plagen, welke veel in getal waren, genezen te worden. Ik kan niet zeggen, in welke gestalte des geestes ik was; maar ik loof de Heere, dat het niet erger met mij was, hoewel het helaas! met mij niet was als in vorige tijden. Ik vernieuwde mijn vorige verbintenissen in de sterkte van een Middelaar. Maar in grote duisternis.

's Namiddags predikte Mr. Riddel over deze woorden: *Gij zijt getuigen over uzelfen, dat gij u de Heere verkoren hebt om Hem te dienen* (Joz. 24: 22), waarop naar mij dacht mijn hart "amen" zei; evenwel was ik de hele dag onder een wolk.

Op Maandag welke de laatste en de grootste dag van het feest of het Avondmaal voor mij was, predikte Mr. Wishart over Rom. 7: 4: *Zo dan, mijn broeders! gij zijt ook der wet gedood door het lichaam van Christus, opdat gij zoudt worden eens anderen, namelijk desgenen, die van de doden opgewekt is opdat wij rijpe vruchten dragen zouden.* In deze leerrede bood hij Christus aan allen aan, zelfs aan diegenen die Hem veracht hadden.

Hier werd mijn hart gewillig en tevreden gemaakt om Hem op Evangelie-voorwaarden aan te nemen.

Hij gaf enige merktekenen, om te weten of men aan Christus getrouwd was, en onder

andere dat men dan vruchtbaar zou zijn.

Hetgeen ik ook uit dit avondmaal aanmerken kan, is, dat ik verzekerd was, dat de Heere met Zijn dienstknechten, de leraars, was; want zij werden wonderlijk geholpen om hun plicht te volbrengen. Belangende enig ding van licht en liefde, wat ik zelf ontving, was gelijk de zon, lichtende op een winterdag.

Ik bleef niet lang in een goede gestalte. Maar kwam in verscheidene gevallen.

De volgende week lag er iemand van mijn kennissen op zijn sterfbed, over wie ik enigszins aangedaan was, in aanmerking genomen, dat zijn leven in de zaken van God zo teder niet was, of het mocht zijn dood zeer ontroostbaar maken. Ik begeerde, naardat ik kon, zijn toestand voor de Heere te brengen, zoekende barmhartigheid voor zijn ziel. Woensdagavond, toen hij stierf, was ik daar tegenwoordig, en hem in een zeer erbarmelijke toestand ziende, oordeelde ik het mijn plicht te zijn, om nog eens tot God voor hem te gaan; waar ik inderdaad mijn Avondmaalfeest in een ruime mate ontving. Ik begaf mij zodra met tot de plicht of mij werd een open deur vergund om te naderen tot de troon der genade, alwaar ik mijn droevige klachten voor de Heere uitstortte, beide voor mezelf en voor anderen, en bijzonder voor deze arme zieke. Daar ontving ik dit woord ten zijn opzichte: *Ik zal komen en hem genezen*. Op welk woord ik hoopte, dat de Heere zijn ziel genezen zou.

Een weinig daarna, begon ik te wankelen en ongelovig te worden. Toen kwam dit woord: *Heb Ik u niet gezegd, dat, zo gij gelooft, gij de heerlijkheid Gods zien zult?* (Joh. 11: 40.) Hij scheidde nu uit dit leven, omtrent zes uren in de morgenstond. Het ging met mij wel in die nacht ten zijnen opzichte; ja, gewoonlijk was het nooit beter met mij, dan wanneer ik omtrent de toestand van anderen bezorgd was. Dit mij deed denken aan het zeggen van Mr. Rutherford: *ga boodschappen doen voor anderen en gij zult iets voor uw moeite ontvangen*.

Daarna werd er een Avondmaal gehouden te Rathouw, waar ik een getuige. Maar niet een deelgenote was, omdat ik op deze tijd zeer droevig weggerukt werd door de verdorvenheden van mijn boos hart, zodat ik niet wist wat te doen, of welken weg ik zou inslaan; want alle middelen schenen krachteloos omtrent mij te zijn.

Ik was op Rustdagen, nadat de prediciën gehouden waren, evenals ene, die niet volkomen het recht gebruik van zijn verstand had. Zozeer werd ik geplaagd door het lichaam der zonde en des doods. Ik bleef een goed gedeelte van de avond op het veld, doch het werd niet beter met mij. Ik bracht het overige van de avond door, in het verkeren met sommigen van mijn godvruchtige vriendinnen, hetwelk mij de tijd zeer aangenaam en wenselijk deed zijn. In de morgenstond behaagde het de Heere genadig een zeer tijdig woord, op mijn toestand passende, mij toe te zenden door Mr. Andrew uit Psalm 101: 1: *Ik zal van goedertierenheid en recht zingen; U zal ik psalmzingen, o Heere!* Waaruit hij twee dingen aanmerkte:

1. Dat het des Heeren gewone weg met Zijn volk was, een gemengde beker in hun handen te stellen, *goedertierenheid en recht* (of naar de Engelse overzetting, *oordeel*) niet altijd goedertierenheid, opdat zij niet zouden zeggen: wij zullen nooit wankelen; ook niet altijd oordeel, opdat zij niet bezwijken en het opgeven.
2. Merkte hij aan, dat hoedanig ook het lot van des Heeren volk was, zij er met een gezang van zingen willen, hetzij van goedertierenheid of oordeel. Maar sommigen willen niet zingen van oordeel, omdat het vreemd schijnt, zo zijn er evenwel vier oordelen, waar in het volk van God een stof van gezang zal zien.

1. Het oordeel van de verdorvenheid.
2. Het oordeel van de verlating.
3. Uiterlijke tegenspoeden.
4. Wanneer Sion in ongelegenheid is.

Hij sprak aangaande deze vier zaken, doch ik zal er maar twee van melden, die het meest met mijn toestand overeenkwamen.

1. Wat het oordeel der verdorvenheid aangaat, hieromtrent zei hij: sommigen mogen zeggen, wie zou hier onder zingen, hetwelk ons zoveel zilte tranen en zuchten, en zo menig vermoeid uur, dag en nacht gekost heeft? en toch daaronder te zingen, hoe kunnen wij het doen?

Ik zal u deze drie dingen zeggen, die een stof van gezang mogen zijn, zelfs in deze toestand.

A. Uw verdorvenheden hebben u vernederd, zodat gij een woonplaats geworden zijt waar de Heere wonen wil.

B. Uw verdorvenheden hebben u menigmaal tot de troon der genade doen gaan. En is dit niet een stof van gezang?

1. Zingt, omdat gij eerlang in die plaats zult zijn, waar de verdorvenheid niet kan inkomen. Hebt gij dan geen grote reden om zelfs in deze toestand te zingen?

2. Belangende het oordeel van verlating, zo ontbeert u ook daarin niet een stof van gezang. En dat om deze redenen:

A. De Heere leert u hierdoor, dat gij op uw eigen voeten niet staan kunt. Gij zijt evenals een glas waarvan de voet gebroken is, en dat zonder steunsel niet staan kan. Het mag zijn, wanneer gij het licht van des Heeren aangezicht genoot, dat gij dacht nooit te zullen bewogen worden. Maar nu heeft Hij zijn aangezicht verborgen, en gij zijt beroerd.

B. Zingt, omdat deze langdurige verlating u de weg baant voor een nieuwe ontdekking, als wanneer een nieuw lied in uw mond zal gelegd worden, (Ps. 40: 4.)

Ik moet bekennen, dat deze leerrede van God toegezonden was, waarvoor ik Zijn Naam begeer te loven. En ik nam mij voor de eerste gelegenheid, die zich aanbood, niet te verzuimen om ten Avondmaal te gaan.

Op deze tijd vond ik geen kleine zwarigheid, in het **huisgezin te verlaten**, waarvan ik te voren gesproken heb. Maar de Heere hielp mij om mijn voornemen te bewaren, en alles tegen te staan, hetwelk zich voordeed. Ik ben verplicht aan te merken, dat de enen dag na de anderen dit woord mij voorkwam: *Waarom vertoeft gij langer?* Hetwelk mij deed verstaan, dat indien ik langer vertoeft, ik ten enenmale opgehouden zou worden; en dat het lang kon aanlopen, eer ik weer zulk een gelegenheid verkrijgen zou. Wegens deze aanmerking verliet ik dat huisgezin en dat met vrede en vergenoeging van mijn gemoed. En dit woord werd mij zeer zoetelijk te binnen gebracht: *Op U ben ik geworpen van de baarmoeder af, van de buik mijner moeder aan zijt Gij mijn God* (Ps. 22: 11).

Het eerste Avondmaal, waarvan ik hoorde, stond te Sithgow gehouden te worden, waar ik en verscheidene anderen ons heen begaven; en in welke plaats ik begerig was mezelf aan de Heere over te geven.

In de namiddag van de rustdag predikte Mr. Barklay over Hand. 8: 39: *Hij* (te weten de kamerling) *reisde zijn weg met blijdschap*. Waar hij aanmerkte, dat er 4 grote vreugde en blijdschap op volgde, wanneer men Christus door het geloof aangenomen heeft.

Terwijl hij hierover sprak, kon mijn hart de waarheid hiervan verzegeld hebben, en mij dacht, dat hij de eigen taal van mijn hart sprak. En het ontbrak mij ook niet enigermate aan vreugde, wijl ik deze leerrede hoorde, die, hoewel kort, evenwel zeer belangrijk was, en de indrukken daarvan bleven mij enigen tijd bij.

's Maandags predikte Mr. Burnet over deze woorden: *Waarom noemt gij mij Heere, Heere! en doet niet hetgeen ik zeg*. Daarop predikte Mr. Barclay over deze woorden: *Doet handel totdat ik kom*.

Deze leerredenen hoorde ik met genoegen, vermaak en met gezetheid des gemoeds, hetwelk geen kleine weldaad was, aanmerkende, hoe menigmaal mijn hart ten tijde van de instellingen placht af te zwerven. Ik kan niet zeggen, dat ik aan dit Avondmaal ontving, wat ik verwachtte;

nochtans had ik grond om te hopen, dat de Heere nog voller ontdekkingen van Zichzelf aan mij, tot een andere gelegenheid bewaarde.

De volgende dag des Heeren zou het Sacrament te Laswade uitgedeeld worden, alwaar ik voornam tegenwoordig te zijn. Ik was daar op de Vastendag, doch op de rustdag was ik zo ongesteld in mijn lichaam, dat ik genoodzaakt was enige dagen mijn bed te houden. Aldus werd ik van deze gelegenheid beroofd, hetwelk mij niet weinig smartte.

Nadat ik van deze ongesteldheid opkwam, behaagde het de Heere een andere ondervinding van Zijn liefde en gunst aan mijn ziele te besteden, en dat in zulk een ruime mate en trap, als ik ooit te voren genoten had. (Doch al Zijn wegen met mij zijn goedertierenheid, liefde en wonder, welke niet na te speuren zijn). En dit geschiedde ten tijde als het Sacrament in de West-Kerk uitgedeeld werd, terwijl ik aldaar lag aan de kant van het badwater, wachtende totdat de engel het water beroeren zou.

Ik had enige gedachten om op de eerste rustdag ten Avondmaal te gaan, doch wegens mijn ontere en levenloze toestand durfde ik niet aan Zijn heilige tafel naderen, niet hebbende de genade van de Geest in oefening; want ik bemerkte, dat er meer in een disgenoot vereist werd, dan in een staat van genade te zijn. De genade van de Geest behoort in oefening te zijn. Gedurende de hele rustdag was ik beladen met een geest van ongenoegen, zijnde ten enenmale moedeloos en ongemakkelijk wegens des Heeren weg met mij. Ik kon niets in de leerrede, noch aan de tafelen horen wat op mijn toestand paste.

Daarom nam ik mij voor deze kerk te verlaten, en naar een andere te gaan, waar ik van mijn toestand zou kunnen horen.

Op deze tijd predikte Mr. Riddel over deze woorden: *Zal Hij wonderen doen aan de doden?* Ik dacht, deze leer komt met mij beter overeen; evenwel wist ik niet, wat ik doen, of waar ik gaan zou. Ik was zo ontroerd in mijn gemoed, dat ik dacht, dat God op de een of andere verschrikkelijke wijze tegen mij Zich vertonen zou; (doch in Zijn goedertierenheid voorkwam Hij mijn vreze.)

In deze toestand bleef ik steeds, totdat het ganse werk gedaan was, Toen was ik als iemand, die buiten zijn zinnen was.

Daarna begaf ik mij naar een afgezonderde plaats, op het kerkhof, alwaar ik scheen te zullen bezwijken en het op te geven, zeggende: Ik kan het niet langer uithouden; de plichten zijn mij tot een last, en de instellingen tot een vermoeidheid, omdat ik geen voortgang in de wegen des Heeren maak. O, ik zie dat niets minder dan een Drieëenheid mij te stade zal komen.

Toen zag ik de noodzakelijkheid van een Middelaar, in al Zijn ambten. Terwijl ik dus in mijn geest verontrust was, behaagde het de Heere, die altoos Zijn volk in een tijd van nood bijstaat, met een oog van medelijden op mij neer te zien. In deze plaats werden mijn banden losgemaakt, en ik ontving sterkte, welke mij was evenals het leven uit de dood. En hier kreeg ik vrijmoedigheid om uit het binnenste van mijn hart mijn klachten De Heere voor te dragen, Hem smekende, dat Hij om Zijns Naams wil wilde gedenken, hetgeen Hij in vorige tijden aan mijne ziel gedaan had, en dat bij verscheiden gelegenheden, en op verscheiden plaatsen; evenals te Laswade, Prestoun-Pans, Largo en op andere plaatsen, alwaar ik gewillig gemaakt werd om Christus, op de voorwaarden van het verbond der genade aan te nemen.

Mijn terugzien op deze tijden, was geen kleine grond van hoop, dat de Heere nog grote dingen voor mij doen wilde. O, ik voelde op een onverwachte wijze een grote verandering in mijn geest, zodat ik het niet kan uitdrukken. En hoewel ik niet aan de tafel was, alwaar de Heere gewoon is Zijn volk te onthalen, moet ik nochtans erkennen, dat Hij mij in Zijn wijnhuis voerde, en de liefde Zijn banier over mij was (Hoogl. 2 : 4). En dit woord kwam tot mij: *Al lag gijlieden tussen twee rijen van stenen, zo zult gij toch worden als vleugelen ener duif* (Ps. 68: 14). Dit was voor mij een gepast en verkwikkelijk woord, aanmerkende tussen welke stenen van zonde en van verdorvenheid ik gelegen had.

Ik ontving toen een gemeenzame toegang tot de troon der genade, niet alleenlijk voor mezelf. Maar ook voor anderen gelijk als de kerken buiten en binnen ons Koninkrijk; mijn Christelijke Vrienden, en mijn naaste en dierbare bloedverwanten. Voor welke tijd mijn ziel de Heere begeert te loven, terwijl ik dit aanmerk als een duidelijk teken, dat ik op de volgende dag des Heeren genodigd ben om het Sacrament op deze plaats deelachtig te worden.

Dit was voor mij een zoete nacht, die ik begeer in gedachten te houden. 's Maandags predikte Mr. Williamson over Ps. 103: 2: *Loof de Heere mijn ziel, en al wat binnen in mij is, Zijnen heiligen naam*. Mij dacht, dat mijn binnenste hart met dit zeggen uitging. Daarna predikte Mr. Hart over Jes. 50: 10: *Wie is er onder ulieden, die de Heere vreest, die naar de stem zijns knechts hoort? als hij in de duisternis wandelt en geen licht heeft: dat hij betrouwe op de Naam des Heeren, en steune op zijn God*. Hij moedigde diegenen, die in duisternis waren, aan, om op de Heere te vertrouwen; en diegenen, die uit de duisternis tot het licht gebracht waren, spoorde hij op vierderlei wijze aan, om een goed gebruik van deze weldaad te maken.

1. Wees zeer dankbaar.
2. Hebt medelijden met anderen, die met zulk een geluk niet begunstigd zijn.
3. Behartigt in uw gebeden aan de troon der genade, de welstand van de kerk en de belangen van Christus.
4. Maakt u gereed voor beproevingen van die soorten: a. verlating; b. verzoeking; c. verdrukking.

Al deze dingen waren op mij zeer toepasselijk.

Daarna gebeurde het, dat ik in het gezelschap van sommigen geraakte, wier wandel ten enenmale aards was. Hier bevond ik, dat de Geest zich onttrok, en dat de zoete smaak van Zijn goedheid allengskens afnam. Ik kreeg toen vele overtuigingen hoe slecht des Heeren tegenwoordigheid door mij besteed was geworden, wanneer ik die had.

Ik was zeer bevreesd, dat de Heere Zich ganselijk onttrokken had, omdat ik Zijnen H. Geest tegengestaan had, zijnde niemand meer schuldig aan deze zonde dan ik; en het

scheen mij toe een trap te zijn van de zonde tegen de Heilige Geest. Dit verontrustte mij niet weinig.

Woensdagnamiddag was het de gewone tijd, dat mijn vriendinnen en ik ons afzonderden in het gebed, en ik kreeg toen een nieuwe ontdekking van des Heeren gunst aan mijn ziel. Ik kan het ter eer van God zeggen, dat wij zelden in deze plicht samen kwamen, of ik kreeg enige ondervinding van de liefde Gods, welke aan mij ontdekt werd.

Donderdags, zijnde het vastendag, was ik in een zeer slechte gestalte, die met de plicht van de dag gans niet overeenkwam. De leerredenen hadden weinig vat op mij; doch in de namiddag, toen Mr. Chrichton predikte over deze woorden: Amos 7: 2: *Heere, Heere! vergeef toch! wie zou van Jakob blijven staan? want hij is klein.* Ik dacht, dat er iets van Gods Geest in was, hetwelk met hem getuigde, als hij sprak van de vergeving der zonden.

Vrijdags predikte Mr. Meldrum over 2 Tim. 4: 8: *Voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid.* Hij merkte aan, dat een kind van God kon komen tot een onderscheiden kennis van zijn aandeel aan Christus, terwijl hij hier op aarde was; en dat er buiten dit hier niets was, waarvan men zich zelf verzekeren kon.

Gelijk hij menigmaal mij tot een bode van God verstrekt had, was hij het mij ook op deze dag, als wanneer ik de beademingen van Gods Geest op mijn ziel ondervond.

Nadat ik thuis gekomen was, dacht ik, dat ik weer enigermate des Heeren tegenwoordigheid verkreeg, biddende, dat Hij mij wilde gereed maken tot die plechtige gelegenheid, die nu zeer nabij was; en dat mijn genade mocht verlevendigd worden, ten einde ik een bruid van Christus mocht zijn.

Zaterdagmorgen bevond ik, dat hetgeen ik de laatste Zondag ontmoet, weer begon levend te worden en dat de Geest des Heeren mij aanwakkerde, wordende in staat gesteld om te roepen, dat die beden, die op die tijd zeer zwaar op mij lagen, toegestaan mochten worden.

Zodanige als, een walgelijk gezicht van de zonde; een heilige en geestelijke wandel ten allen tijde, in alle plaatsen, en bij allerlei gelegenheden; en dat ik een nuttige christin mocht zijn, in mijn tijd en geslacht.

Dit was mij een buitengewone tijd, ontvangende vrijmoedigheid om geloof te oefenen, dat de Heere mij deze beden, waarvan ik gemeld heb, vergunnen zou; en dit woord kwam tot mij: Morgen zal de Heere neerkomen, en wonderen onder u doen. Dit deed mij met blijdschap ten huize des gebeds gaan, verwachtende de vervulling van deze belofte.

Op deze dag predikte Mr. Mitchel over Joh. 20: 15: *Vrouw, wat weent gij? Wien zoekt gij?* Hieruit merkte hij aan, ten

1. Dat de ziel, welke Christus zoekt, niet aflat zal, totdat zij Hem vindt.
2. Dat Christus' afwezigheid zulk een gelovige verontrust, dat alle andere dingen in de wereld hem niet kunnen tevreden stellen, totdat hij Hem gevonden heeft; neen, zelfs niet engelen, of leraars.

Aan deze leer kon ik mijn zegel hangen; want wat is de ganse wereld zonder Christus? Geef mij Christus, en niets buiten Hem, liever dan een wereld zonder Hem. Maar hetgeen voor mij meer bijzonder was, was hetgeen

Anderson sprak aangaande het maken van een verbond uit Ezech. 16: 8: *Ik kwam met u in een verbond, spreekt de Heere Heere, en gij werd Mijne.* Waaruit hij aanmerkte, dat

dit het voorrecht der gelovigen was, in een verbondsbetrekking met God te zijn.

Hij sprak aangaande de partijen, die het verbond maakten, en aangaande de voorwaarden van beide partijen; op welken tijd, en in welke plaats ik alles wat in de hemel en op aarde was, tot getuige nam, dat ik gewillig en tevreden met dit verdrag geworden was.

Deze leerrede was mij zo aangenaam, dat ik niet nalaten kan sommige van de voorwaarden ter neder te stellen, zowel aan de kant van God, als aan de kant der gelovigen.

1. Wat het eerste aangaat, zei de leraar, dat God in Zijn verbond Zichzelf en al het Zijne, beloofde over te maken, ter vervulling van hetgeen Zijn volk van node had.

2. Dat Hij Zijn verblijf onder hen wilde nemen, en met hen wonen.

3. Dat Hij hen beschermen zou van hun vijanden.

Er waren verscheidene andere dingen, die hij omtrent dit stuk had. Maar zij zijn mij ontgaan.

De voorwaarden aan de zijde der gelovigen waren:

1. Christus aan te nemen als Heere.

2. Alle andere liefhebbers te verzaken.

3. Alles aan Hem over te geven, en zichzelf aan Zijn heilige wil voor altoos te onderwerpen.

O, een grote kracht vergezelde al deze dingen, zodat ik dacht, dat elke spreuk in gewicht en levendigheid de andere spreuk overtrof. Ik dacht ook, dat mij dit zoet onderwerp nooit verdrieten zou, dat was evenals merg voor de benen.

De openbare godsdienst geëindigd zijnde, begon ik deze dingen ernstig ter harte te nemen, en opnieuw een verbond met de Drieëenheid des Hemels aan te gaan. O, dat ik mocht zeggen met David: *Hij heeft mij een eeuwig verbond gesteld, dat in alles wel geordineerd en bewaard is* (2 Sam. 23: 5), ten einde ik het niet in twijfel mocht trekken, evenals ik te voren gedaan had.

O, verzegel mij door Uw Woord en Geest, en ik zal het verbond met mijn hart en ziel verzegelen, en het onderschrijven met mijn hand. En laat deze plaats een staande getuige tussen u en mij zijn, dat ik de uw ben, en Gij de mijn zijt voor eeuwig. Toen werden de voorwaarden van het verbond mij voor ogen gesteld. Ik zal terneer stellen, waartoe ik mij toen voor de Heere plechtig verbond, met opgeheven handen, op mijn gebogen knieën:

"Ik begeer hier Christus in mijn hart aan te nemen, in al Zijn ambten, als Profeet, Priester en Koning. O Heere, wanneer ik deze van node heb, onthoud mij dan Uw bijstand niet, opdat ik, in het duister zijnde aangaande mijn plicht, hetzij met opzicht tot de ziel, of tot de dingen van deze wereld, dan in mijn nadering tot U, besturing van U mag ontvangen, wat ik doen moet. O, zeg *Amen* hierop, volgens uw belofte (Ps. 50: 15).

Gij weet ook, dat ter oorzaak van een lichaam der zonde en des doods ik dagelijks mezelf verontreinig, zodat ik ras mijn vertrouwen verlies, in mijne toenadering tot de troon der genade. O, laat Uwe gerechtigheid voor mij tussen komen, opdat ik dagelijks vrijen toegang mag verkrijgen, zo dikwijls als de nood het vordert. Heere, zeg ook hierop *Amen*, volgens dit woord: Ef. 2: 18.

Gij weet ook, dat ik vele vijanden heb van buiten, en van binnen; de duivel om mij te verzoeken, de wereld om mij te verleiden, genoegens om mij op een verkeerden weg gevangen te nemen, en een verdorven natuur, zijnde genegen tot alles wat

kwaad is. O, kom dan als een Koning, om tegen al mijn vijanden te strijden; want zij zijn niet alleen mijn vijanden. Maar ook de Uwe; want zij allen komen daarin overeen, om het werk Uwer genade te vernietigen, hetwelk Gij in mijn ziel geplant hebt.

O Heere! wanneer ik ook van enige van dezelve besprongen word, dan heb ik, omdat ik zwak ben, niet meer te doen, dan mijn toevlucht tot U te nemen, om mij tegen dezelve te helpen. En laat Uw goede Woord aan mij vervuld worden, hetwelk ons beveelt al onze lasten op de Heere te werpen, en wil Gij ons ondersteunen.

Heden Heere, begeer ik een scheidbrief te geven aan al mijn vreemde liefhebbers, en met Efraïm te zeggen: wat heb ik meer met de afgoden te doen? Gij alleen weet, welk een nest van onreine schepselen ik binnen in mij heb. Sinds Gij eerst met mij in onderhandeling gekomen zijt, heb ik altoos de een of anderen afgod gehad, twistende om het voorrecht van Christus' plaats, op een zeer onredelijke wijze.

Maar hier beloof ik heden in uw sterkte, dat ik nooit aan een ander de heerschappij over mijn hart geven zal, dan aan Christus alleen; en tot een bewijs hiervan, geef ik mijn genegenheden aan uw bewaring over.

Doch ik bevind, dat het een van de moeilijkste stukken van de godsdienst is, om de rechterhand en het rechteroog van mijn genegenheden af te houwen en uit te steken. Maar dit weet ik, dat Gij niets beveelt, of Gij hebt sterkte beloofd om het te volbrengen.

Ik doe hier heden een plechtige, vrijwillige, en een volkomen overgaaf van mezelf aan U. Ziel en lichaam, met al de vermogens en leden daarvan; al hetgeen het mijne is, of ooit het mijne zal wezen, draag ik aan U op.

Indien Gij in uw voorzienigheid het gevoeglijk oordelen zult, om aan mij enige goederen van deze wereld te geven, dan zal het volgens uw bestelling zijn, om wanneer Gij er mij ooit toe roepen zult, er mede te ondersteunen, of enige noden van Uw gebrek-hebbende ledematen er mede te vervullen. Ik draag ook aan U op de tienden van hetgeen ik bezit, hetzij ik veel, hetzij ik weinig heb. Dit begeer ik te onderhouden.

En indien Gij enige andere weldaden aan mij zult geven, laat mij dan in die staat en toestand weten, hoe ik die ten uwen dienste zal besteden. Heere, laat U deze opdracht welgevallen, opdat ik mij niet aan uitersten, hetzij ter rechter- of ter linkerhand schuldig maak; en laat dit gedeelte van het verbond aan mij goed gemaakt worden. (Ps. XXV: 14).

Ik begeer hier wederom, in het gezicht van hemel en aarde, mezelf aan Christus te onderwerpen, en met het lot tevreden te zijn, hetwelk Hij mij in deze wereld zal gelieven toe te meten, ten eind ik met Paulus leren mag, om, in welken toestand ik ook ben, daarmede vergenoegd te zijn. Indien Gij in uw voorzienigheid mij met armoede of met smaadheid om Uws Naams wil komt te beproeven, ik ben tevreden. Hoewel de gehele wereld om Uwentwil mijn vijandin zou worden, zo ben ik tevreden vervolging en beproevingen voor Uw zaak te lijden, hoewel het mocht zijn, dat ik in een gevangenis of kuil zou liggen, om gegeseld en gepijnigd te worden.

Ik maak er mijn rekening mede, en ik ben tevreden om aan een galg of staak gebracht te worden, om een getuigenis aan uw waarheid te geven.

Ik neem hier heden gewillig het kruis op, om U zonder murmureren, door allerlei moeilijkheden te volgen. Mijn leven is evenals een vel wit papier, vul Gij het in met hetgeen U behaagt. Ik ben hier heden tevreden te leven zo lang als het U belieft, en te sterven, wanneer Gij het gevoeglijk oordeelt; Uw wil is mijn wil.

Nu, o Heere! Gij ziet, dat ik schone beloften doe. Maar in uw tegenwoordigheid

belijd ik, dat ik nooit een van dezelve houden zal, dan op voorwaarde, dat Gij hetzelfde gevoelen in mij legt, hetwelk in Christus Jezus was, om te hebben een lijdende geest, en uw tegenwoordigheid met mij.

Ik beveel mezelf aan uw bewaring; indien Gij ooit Schotland beproeven zult. Heere! laat dan nooit toe, dat ik mijn rug Uwen vervolgden weg zou toekeren, welk gevaar zich ook mocht opdoen; bewaar mij voor alle zondige inschikking op enigerlei wijze.

Ik ben tevreden mijn kruis op te nemen, en U te volgen, doch niet in mijn eigen sterkte; want zonder U kan ik niets doen.

O Heere! verleen mij, dat dit Nachtmal niet voorbij mag gaan met zo weinig vrucht en voorspoed, als andere Nachtmalen. Maar laat er van deze dag af een wezenlijke verandering in mijn wandel bespeurd worden, daar dezelve te voren dwaas, vleselijk en aardsgezind was; geef mij nu heilig, geestelijk en hemelsgezind te zijn, opdat ik mag trachten, zo veel als mogelijk is, tot de volmaaktheid te geraken. O, dat ik nooit meer met opzet zondigen mag.

Nu, o Heere! al hetgeen ik van U begeer aangaande de tijdelijke dingen, is, dat Gij mij brood wilt geven om te eten, en klederen om aan te trekken; geef mij noch armoede, noch rijkdom. Maar voed mij met het brood mijns bescheiden deels, zonder iemand tot een last te zijn; en zoek Gij voor mij uit een bestaan in deze wereld, hetwelk meest tot uw eer, en tot Uw dienst mag zijn, hetzij buiten, hetzij in de dienst; en laat mij al de dagen van mijn leven, aan U een toegewijde dienstmaagd zijn."

Ik vind mij verplicht te erkennen, dat de Geest des Heeren mij bekwaam maakte om deze beden aan de Vader in de naam des Zoons, op te zenden en ik kreeg geloof, dat ik aangenomen was, en dat Hij neder wilde komen, en wonderen onder ons werken; en dat Hij voor mij doen wilde meer dan ik bidden of begeren kon.

Ondertussen, terwijl ik aldus in het huis van liefde onthaald werd, lag het geval van anderen zeer zwaar op mij en smeekte inzonderheid voor de kerk, die in de oven van vervolging was.

Ik kreeg ook vrijmoedigheid om te pleiten voor de ondergang van hare vijanden, de Turk en de Antichrist, nevens die hovaardige geweldhebber in Frankrijk, en allen, die hun macht leenden om tegen de Heere te strijden.

Onze eigen moederkerk in Schotland lag op deze tijd zeer na op mijn hart, ten einde de Heere een vurige muur rondom ons mocht zijn, om ons in de tijd van algemene rampen te bewaren, zodat wij nooit daarin de zuivere instellingen mogen ontberen, zonder de vermenging van paperij, of Bisschoppelijke regering, of enige andere dwaling. Hoe Gij met ons ook handelt in de weg van oordeel of barmhartigheid, laat het een uitzicht hebben om ons voor Uzelf tot een heilig volk te maken.

Terwijl ik dus bad voor mijn christelijke vrienden en nabestaanden, lag de toestand van mijn moeder, die op deze tijd, naar mijn gedachten, zeer ten grave naderde, zeer zwaar op mij, opdat hare vrede voor de tijd van het stervensuur, met Christus mocht gesloten zijn; om wiens wil dit woord met kracht kwam: *Omdat Ik leef, zal zij ook leven.*

Deze avond was zo opmerkelijk, dat ik daarvan gewag moest maken, zijnde het een lange tijd geweest, sinds ik dergelijke te voren genoten heb. En ik werd overtuigd, dat de Heere niet alleen mijn beden verhoren zou. Maar dat Hij meer voor mij wilde doen, dan ik bidden of denken kon.

Op Rustdagmorgen kwam ik ter plaatse van het Nachtdmaal, om het zegel van de hemel te bekomen, en gebruikte het Avondmaal aan de eerste tafel, die door Mr. Paterson bediend werd, predikende over Joh. 1: 16, waaruit Hij een vollen Christus voor een ledige ziel voorstelde. Ik moet zeggen, dat de Heere aan Zijn tafel mij zeer gunstig was. Maar evenwel werd ik een vrees in mij gewaar, dat ik nooit mijn voornemens zou nakomen. Gedurende deze dag verkreeg ik niet hetgeen ik verwachtte. Maar werd geholpen om te geloven, dat ik het verkrijgen zou, eer het werk geëindigd was.

Rustdagavond werd mij verwittigd, dat Mr. Meldrum des Maandags zou prediken; dit verkwikte mij niet weinig, omdat de Heere hem menigmaal tot een gezegend werktuig voor mij gemaakt had; terwijl ik aldus ondertussen mezelf vertroostte, werd ik daarover in mijn geweten beschuldigd, denkende: wat doe ik, dat ik iets van het schepsel verwacht? Het is rechtvaardig, dat zijn leerrede mij deswege geen goed doet. Maar ik loof de Heere, dat vreesachtigheden van deze aard genadig werden voorkomen; want de laatste dag van het Avondmaal was voor mij de grootste dag, een dag inderdaad om nooit door mij vergeten. Maar in eeuwige gedachtenis bewaard te worden.

In de morgenstond verkreeg ik vrijmoedigheid om te geloven, dat de Heere al hetgeen ik zocht, mij vergunnen zou, en werd in deze bevestigd door twee schriftuurplaatsen, 1 Kron. 4: 10: *En God liet komen, wat hij begeerde.* Jes. 64: 4: *Men heeft het niet gehoord, noch met oren vernomen en geen oog heeft het gezien, behalve Gij, o God, wat Hij doen zal dien, die op Hem wacht.* Hierom had ik een onuitsprekelijke blijdschap.

Daarna kwam ik ter plaatse van de openbare godsdienst, alwaar Mr. Wishart over Openb. 3: 11 predikte: *Houd dat gij hebt, opdat niemand uw kroon neme;* waaruit hij ons nevens andere dingen, vermaande vast te houden hetgeen wij aan dit Avondmaal ontvangen hadden, zeggende ons, dat het moeilijker was te bewaren hetgeen wij verkregen hadden, dan te vinden, hetgeen wij verloren hadden, hetwelk ik uit mijn eigen droevige ervaring zeer wel weet.

Verder vermaande hij ons vast te houden aan de volkomenheid van de Presbyteriaanse regering, zodat niemand onzer ooit moest toestemmen om de Bisschoppelijke macht weer in te brengen, welke Schotland had uitgespuwd; en zullen wij evenals honden ons eigen speeksel opslikken? Hij sprak ook een vloek uit over die persoon, die op enige wijze Jericho zou helpen weer oprichten. Hierop was ik verblijd te horen dat hij zo getrouw was, zijnde daar op deze tijd een grote noodzakelijkheid van zodanige leer.

Nu ben ik verlegen hoe ik vertellen zal hetgeen in de naaste leerrede volgde, zijnde daarin voor mij iets buitengewoons, hetwelk beter gevoeld, dan verhaald kan worden; terwijl Mr. Meldrum handelde over Jer. 50 5: *Zij zullen komen en de Heere toegevoegd worden met een eeuwig verbond, dat niet zal worden vergeten.* Het lezen zelfs van deze tekst sprak goede dingen tot mij, en eer zij God, ik werd niet teleurgesteld. Hoewel ik vele zoete en verkwikkelijke leerredenen gehoord en menige heerlijke dag onder Zijn bediening genoten heb, daar hij de eerste leraar was, die ik ooit Christus aan mij hoorde verkondigen, zodat ik Christus aannam; evenwel was er iets in deze leerrede, hetwelk al het overige overtrof.

Ik vond veel van de Geest en de kracht van God in deze leerrede, zodat ik niet wist wat het zoetste was, want het was mij voor een tijd niet minder dan de poort des hemels. Hij sprak van enige merktekenen van diegenen die waarlijk een verbond hadden gemaakt, en hoe zij hun verbondsbetrekking aanleggen zouden.

Door welke merktekenen ik overtuigd werd, dat ik die enigermate had; en mijn ganse ziel werd met een grote begeerte ontstoken, om dezelve meer en meer door mijn wandel te laten blijken.

Hij sprak zo bijzonder aangaande deze dingen, dat ik noodwendig moest opmerken: de Geest Gods getuigde met hem, en hij wrocht zo op mijn geest dat ik boven allen twijfel geraakte, dat ik een was welke in een verbond met God zelf aangenomen was geworden, niet om mijn eigen gerechtigheid. Maar om de gerechtigheid van de Middelaar Christus.

Deze dag was de **verzegelingsdag van het verbond der genade** met mij; gevende deze drie gezamenlijk een getuigenis van de waarheid daarvan.

1. Zijn Geest werkende ten dage van Zijn kracht.
2. Mijn geest werd gewillig en tevreden gemaakt met de voorwaarden op deze dag van kracht.
3. Zijn dienstknecht, als het uitwendige werktuig, bevestigde dit door zijn leerrede.

Derhalve al deze drie kwamen in dit stuk overeen; doch welk een indruk ik hier van had, kan ik niet beschrijven, want het was boven alle uitdrukking, het welk mij grond gaf om met David te zeggen: *Hij heeft mij een eeuwig verbond gesteld, dat in alles wel geordineerd en bewaard is.* (2 Sam. 23: 5).

Vervolgens werd een gezang van lof en vreugde in mijn mond gelegd.

Lof en eer zij de grote God, die zulke grote dingen voor mij, arm schepsel gedaan heeft, verdienende van nature de hel en Zijn gramschap; doch de rijke weldaden van Zijn vrije genade hebben mij verhoogd. O, dat ik zo mocht geholpen worden om Hem te loven in mijn wandel, dat het mocht openbaar maken mijn dankbaarheid in het vervolg van mijn leven, hoewel hetzelfde zou opgevuld worden met allerlei beproevingen en moeilijkheden, opdat ik mij gedragen mag als een die met de Heere een verbond gemaakt heeft, zijnde wel tevreden met de weg, welken Hij met mij inslaat.

Ik beveel mij weerom de Heere aan, zijnde wel tevreden met de orde van het verbond der genade, en hier verbind ik mezelf om de weg des Heeren, en de belijdenis van de Presbyteriaanse regering te houden; laat het gevaar nog zo groot zijn, ik zal het evenwel staande houden en daarvoor strijden, met al mijn macht en vermogen, mits dat ik sterkte en wijsheid verkrijg om het te doen; want van mezelf kan ik niets doen.

En tot een getuigenis hiervan, heb ik dit met mijn hand onderschreven, de 10de Augustus 1702

ELISABETH WAST

In de volgende leerrede predikte Mr. Andrew over Hooglied 2:3. *Ik heb groten lust in Zijn schaduw en zit er onder en Zijn vrucht is mijn gehemelte zoet*; waaruit hij vele gevallen van het geweten oploste die arme schepselen verontrusten, zullende deze appelboom hen van allerlei stormen bevrijden.

De openbare godsdienst geëindigd zijnde, begon ik te onderzoeken, wat de Heere tot ons sprak door de bulderende stormen, die wij ontmoet hadden; en ik werd beantwoord, dat ons hierdoor de Heere het A, B, C der verdrukkingen leerde .

Tot dit einde ontving ik een woord uit Jeremia 12: 5: *Als gij loopt met de voetgangers, zo maken zij u moede; hoe zult gij u dan mengen met de paarden?* Indien zulk een kleine beproeving u tot een last is, wat zult gij doen, genoodzaakt zijnde van de enen berg tot de andere te lopen, om het Woord des Heeren te zoeken, zonder hetzelfde te vinden?

Sabbatmorgen was ik in een zeer dodige en verwarde gestalte des geestes, en bleef zo totdat Mr. Moncrief handelde over deze woorden: Ps. 24: 7: *Heft Uw hoofden op, gij poorten, en verheft u, gij eeuwige deuren, opdat de Koning der eer inga*. Hierop begon mijn hart te smelten, want mijn ziel verlangde naar die zoete Gast, om een woning in mijn hart te maken, en om mij te zuiveren van alles, wat dit verhinderde.

Ik ging tot de eerste tafel, waar de Heere mij geliefde ie beschijnen met dit woord: Mal. 3: 17: *En zij zullen, zegt de Heere der Heirscharen, te die dage, die Ik maken zal, Mij een eigendom zijn*. Op welke plaats ik hemel en aarde tot getuigen nam, dat ik mij plechtig opdroeg om de Heere te dienen.

Dit was voor mij een zoete tijd, en ik geloof dat het ook zo met vele anderen gesteld was; want de heerlijkheid des Heeren vervulde het huis, werkende een gewenste gestalte op de geesten van mannen en vrouwen, zodat het niet kon verborgen zijn. O, dat ik prijzen kon, en nooit die dag vergeten, want ik was verzekerd dat er wonderen onder hen gedaan waren.

Maandagmorgen moet ik bekennen, dat de Heere mij zeer genadig in het verborgen was. Maar bijzonder toen ik met een van mijn gezellinnen in het gebed was.

Maar toen ik ter plaats van de openbare godsdienst kwam, ontmoette ik een nieuwe zwaarigheid.

Mr. Hamilton preekte over Ps. 78: 36, 37: *En zij vleiden Hem met hun mond, en logen Hem met hun tong. Want hun hart was niet recht met Hem, en zij waren niet getrouw in zijn verbond*; waaruit hij voornamelijk hierop stond, dat vele lieden, niettegenstaande al hun mooie vertoning en voorwending van een verbond met God te maken, evenwel met Hem bedrieglijk handelden, liegende Hem met hun tong.

Deze leer bracht mij in een grote benauwdheid, zodat ik niet met genoeg de last kon horen, die des Heeren dienstknecht deed, zijnde al die tijd zeer kleinmoedig en harteloos.

Welke uitwerking deze leerrede ook op anderen gehad heeft, weet ik niet. Maar mij aangaande, ik was zeer ongevoelig, zodat ik niet wist wat ik denken of zeggen zou; want ik dacht, dat, indien ik bedrieglijk te werk gegaan ware, ik buiten hope was om het ooit betamelijk te doen. De gedachten hieraan stelden mij buiten staat om enige plichten te verrichten en ik bleef in deze onvergenoegde gestalte voor enige tijd.

De volgende rustdag was ik in de kerk van Dalkeith, waar Mr. Campbell handelde over Ps. 110: 3: *Uw volk zal zeer gewillig zijn op de dag Uwer heirkraft, in heilige sieraden*; waaruit hij sprak aangaande enig merkteken van diegenen, die Hij geroepen had ten dage van zijn kracht; waarvoor ik vrijheid vond mezelf deze merktekenen toe te

passen. Dit verwakkerde een weinig mijn hoop.

Maar het duurde niet lang, want deze week door, was ik in zulk een slechte toestand, dat ik nauwelijks naar de Heere kon ademen. En alle plichten, die ik verrichtte, waren maar enkel gedaante; want hoewel mijn lichaam tegenwoordig was, nochtans was mijn hart ziek.

In deze verdrietige gestalte zijnde, rezen er grote vrezen in mijn gemoed op, die mij ten uiterste ontstelden, en mij grotelijks verontrustten; mijn vrezen waren, dat de Heere in Zijn rechtvaardigheid mij tot een ergernis voor de godsdienst zou laten worden, en dat ik van zijn weg zou afvallen; nevens verscheiden vrezen, die ik niet noemen kan. Dit kwelde mij zeer, en veroorzaakte mij veel moeite hoewel niemand in de wereld daarvan wist.

Maar Zaterdagavond, toen ik in het gebed was, vergeleek ik mezelf bij iemand, die in het water scheen te zullen omkomen. Toen er als het ware geen hulp voor mij was, werd ik op datzelfde ogenblik van een teerhartige en genadige Heere in Zijn ontferming opgenomen, want Hij is altoos een helper in tijd van nood, en deze twee schriftuurplaatsen kwamen met licht, leven en kracht in mijn hart op: *Ik zal Uw God en Uw Leidsman zijn tot de dood toe. Ik zal u leiden door Mijn raad, en daarna in heerlijkheid opnemen*, (Ps. 73: 24.)

Nu, wie kan bevatten welke verandering dit een ogenblik in mij verwekt heeft? Mijn levenloos en bevroren hart werd in een ogenblik in een vlam van liefde en verwondering veranderd, dat de Heere tot zulk een onwaardig schepsel Zich zo zou vernederen. Deze herleving was zeer gepast op mijn tegenwoordige toestand, en zij onthief mij ook van die twijfeling, dat ik een belofte van heerlijkheid ontvangen had. De aanmerking van deze dingen verwakkerde mij in mijn plichten.

Maar het opmerkelijkste was, dat de Heere mij hierin bevestigde, niet alleen in de verborgen. Maar ook in de openbare godsdienst.

De volgende morgen, zijnde rustdag, was de indruk van hetgeen ik ontmoet had, mij zeer verkwikkend. Komende tot de plaats van de openbare godsdienst, predikte Mr. Millar over Ps. 31: 25: *Zijt sterk en hij zal ulieder hart versterken, allen gij, die op de Heere hoopt.*

Hij merkte aan, dat het menigmaal de toestand van Gods volk was, met vele onrustigheden en bekommerde vrezen bezocht te worden; zoals vrees voor hun aandeel in Christus, vrees van hun aanneming, vrees van niet waardig te wandelen volgens hun verbintenissen, vrees van armoede in de wereld en vrees van niet te volharden in de godsdienst. Hij trachtte deze vrezen op te lossen, door gepaste schriftuurplaatsen bij te brengen; en ik werd geholpen om al deze toepassing te maken.

Vervolgens sprak hij aangaande de vrees waaromtrent ik zeer veel onrust gehad had. 'O, zeggen sommigen, ik zal mijn loop in deze wereld niet uithouden en ik zal mijn klederen niet rein bewaren. Maar ik zal de godsdienst tot één smaad zijn.'

Maar gij behoeft daarvoor niet te vrezen, want Hij heeft gezegd: *Ik zal Uw God en Uw Leidsman zijn tot de dood toe. Ik zal u leiden door Mijn Raad en daarna in heerlijkheid opnemen*. (Ps. 73.)

Hierop werd ik met verwondering aangedaan, dat de Heere zijn dienstknecht gezonde had om deze twee schriftuurplaatsen te bevestigen, op dezelfde weg en wijze, waarin ik die ontvangen had. Dit was voor mij een gezegende leerrede, door alle delen daarvan, begerende de Heere te loven voor deze dag, zijnde die onder de heerlijkste dagen, welke ik ooit gehad had, ter bevestiging in de hoop der heerlijkheid. De indrukken hiervan bleven mijn hart voor enigen tijd bij en ik werd geholpen om geloof te oefenen,

dat mij raad gegeven zou worden, wanneer de nood het vereiste.

Ik vertoefde in deze plaats enige weken, en werd zeer verkwikt door de leerredenen van Mr. Campbell, die ik op de rustdagen hoorde.

Na deze was ik voor een korte tijd op de plaats, genaamd Innerkeithing. Maar hoedanig des Heeren weg met mij alhier was, kan ik niet onderscheidenlijk vertellen; alleen dat Mr. Charters bediening aldaar, mij ook tot vergenoeging was, terwijl ik vrijmoedigheid verkreeg om mijn beden uit te storten, hoewel niet met die aandrang als op andere tijden.

Want de gevoelige mededeling van zijn Geest had ik maar op sommige tijden, terwijl de Heere op deze tijd menigmaal tot mij sprak door Zijn Woord. Er lagen sommige dingen zeer zwaar op mijn hart, aangaande enige uitwendige gevallen.

Ik zal sommige Schriftuurplaatsen aanhalen, die bij mij berustten, toen ik op deze dingen mijn gedachten begon te zetten Ps. 32: 8: *Ik zal u raad geven, Mijn oog zal op u zijn.* Ps. 91: 11: *Want Hij zal Zijn engelen van u bevelen, dat zij u bewaren in al Uw wegen.* Matth. 4. Jes. 54: 5: *Want Uw Maker is Uw Man, Heere der heerscharen is Zijn Naam.* Ps. 121: 8: *De Heere zal uwen uitgang en uwen ingang bewaren, van nu aan tot in der eeuwigheid.*

O, hoe wel betaamt het mij, van de goedertierenheid des Heeren te spreken; want Zijn wegen zijn als zoveel wonderen, dat de Heere Zichzelf zo vernederd heeft dat Hij mij bewaren en omtuinen wilde met de beloften, ten einde Hij mij helpen zou om de beproevingen te verdragen, die Hij haastte voor de dag te brengen. Maar Zijn goedheid wilde mij niet in de bulderende zeeën henen zenden, zonder mij gevoeglijk voorzien te hebben tegen de beproevingen, die mij aanstaande waren.

Ik keerde weer naar Edinburg, de 15de November 1702, waar ik een harde beproeving ontmoette.

En hoewel het niet voegzaam is, de bijzondere omstandigheden daarvan neer te stellen, was ze nochtans scherp en zwaar, en scheen lang te zullen duren, komende dezelve voort van iemand van mijn naaste en dierbare maagschap.

Mijn zwaarigheid ten deze opzichte was zeer groot, en hetgeen mijn droefheid vermeerderde, was, dat er iemand was, die in deze beproeving een groot aandeel had, wiens droefheid en kwelling ik aanmerkte alsof het mijn eigene geweest was; en in deze verdrukking kon zij nauwelijks ondersteund worden. Maar scheen door droefheid en smart te zullen overstelpt worden. O, dit versterkte mij tot een droevige en dubbele beproeving, voornamelijk op een rustdag, toen wij beiden uitermate bedroefd waren, niet wetende wat wij denken zouden, van deze voorzienigheid. Ondertussen werden deze drie bedenkingen mij te binnen gebracht:

1. Hoe dikwijls hebt gij de Geest van God bedroefd, en evenwel zijt gij er weinig om verontrust geweest? En wanneer Hij, om redenen alleen Hem bekend, uw geest bedroeft, hoe gemelijk zijt gij dan?
2. Werd mij te binnen gebracht, dat deze tegenwoordige beproeving niet buitengewoon of bijzonder was; want velen van des Heeren volk zijn aldus bezocht geweest, gelijk beide, Schrift en ervaring, aantonen.
3. Kwam dit woord in mijn gedachten: *de drinkbeker, die Mij de Vader gegeven heeft, zal ik die niet drinken?* (Joh. 18: 11). Er is niet één druppel in uw beker, of de hand van een vriendelijk Vader heeft ze er in gemengd; en waarom zou je dan deze beproeving niet geduldig verdragen?

Mijn overpeinzingen over deze dingen verkwikten mij zeer en ik onderwierp mezelf aan des Heeren wil en welbehagen. Hij windt deze beproeving zo hoog op, als het Hem behaagt en ik zal begeren stil te zijn, omdat Hij het gedaan heeft.

De volgende morgen behaagde het de Heere onze grootste vrezen te voorkomen en hoewel de verdrukking niet weggenomen werd, evenwel werd zij enigszins verzacht, hetwelk geen kleine weldaad was.

Nu aangaande de weg, welke de Heere met mij in het **jaar 1703** ingeslagen heeft, zal ik enige vermelding doen, zijnde daarin sommige dingen, die opmerkelijk zijn.

Op deze tijd was ik meer dan gewoonlijk aangedaan omtrent de zaak van Christus, zijnde dit een tijd, waarin de Godzaligen grotelijks bevreesd waren, van weer in onze vorige slavernij van prelaatschap gewikkeld te worden. Dit deed mij menigmaal tot de troon der genade gaan, ten einde ons de Heere mocht bewaren van de verdorvenheden en de vonden der bisschoppen. Dit lag zeer na aan mijn hart, zo in het openbaar, als in het verborgen.

Ik moet niet nalaten te vertellen, dat, toen ik op een avond sommigen van mijn vriendinnen ontmoette, om, gelijk het onze gewoonte was, eenmaal 's weeks samen te bidden, er onder ons een zeer netelige vraag oprees, welk het ***onderscheid was tussen de Presbyterianen en de Bisschoppen?***

Aangezien zij elkander zo gelijken, daarin dat zij één God aanbidden, één Bijbel hebben, en één leer prediken, waarin verschillen zij dan?

Ik vond mij zeer onbekwaam om op deze vraag te antwoorden, en evenwel oordeelde ik, dat ik ze niet onbeantwoord kon laten voorbijgaan, (hoewel niet op die tijd) opdat men niet zou zeggen, dat wij een godsdienst beleden, die wij niet konden verdedigen, wanneer hij tegengestaan werd.

Ik kwam thuis en bracht dit voor de Heere, begerende, dat Hij mij licht in deze zaak wilde geven. En ik moet bekennen, dat nog op dienzelfden avond mij iets te binnen gebracht werd, waarin deze twee verschilden. Maar dit bleef zo duister en verward, dat ik er geen taal van maken kon en ik niet wist, hoe ik het in orde brengen zou; middelerwijl werd ik in de weg van mijn plicht geholpen, om te steunen op de Heere, ten einde Hij aan mij klaarder ontdekken wilde, waarin deze twee verschilden in leer en praktijk.

Maar hetgeen ik nu ga zeggen, kwam van de Heere voort, die mij van deze twee dingen kennis gaf:

1. Dat het was in de weg van bevolen plichten, dat ik dezelve ontvangen had.
2. Dat elkeen van dezelve ondersteund was door Zijn eigen Woord, hetwelk niet liegen kan.

En inderdaad deze zaak was voor mij geen gering gewetensgeval, eer dat ik er in voldaan was geworden. Er werd mij een woord te binnen gebracht: *Strijd voor het geloof, dat eenmaal de heiligen overgeleverd is* (Judas vs. 3); waaruit mij de Heere twee lessen leerde.

1. Evenals de Heere het geloof Zijn volk overgeleverd had, het also hun plicht was, daarin bevestigd, versterkt en gefundeerd te worden, ten einde zij bekwaam mogen zijn om daarvoor te strijden, wanneer het in twijfel getrokken wordt.
2. Dat er in alle eeuwen van de Kerk sommigen geweest zijn, die het geloof hebben tegengesproken en tegengestaan; anderszins zou er geen noodwendigheid geweest zijn om er voor te strijden.

Op deze avond behaagde het de Heere mij genadig in vele dingen licht te geven, die te voren in mij duister en verward waren, zijnde dezelve zo opmerkelijk, dat ik ze terneder moet stellen. Ik bemerkte, dat er sommige dingen in de godsdienst waren, waarvoor een iegelijk behoorde te strijden; en weer sommige dingen, waartegen een iegelijk zich behoorde aan te kanten.

1. Des Heeren eigen volk behoorde te strijden voor de rechten en de voorrechten van Christus, ten einde niemand de hand daarop leggen mocht, dan Hij zelf.
2. Dat al de instellingen, de dienst en de regering van Zijn huis verricht wordt volgens Zijn eigen verordining, en dat het zuiver zou bewaard worden van de uitvindingen der mensen, die er mede vermengd waren.

Wanneer ik dit nu begon te vergelijken met de Bisschoppelijke regering, zag ik hoe dezelve door de uitvindingen der mensen verdorven was, en hoe de bisschoppen de namen van Christus genomen, en dezelve aan mensen gegeven hadden; hetwelk ten enenmale strijdig is met de beginselen van de Presbyteriaanse regering, en daarom behoort men er tegen te strijden, in deze zes bijzonderheden:

1. Zij hebben een nieuw hoofd (den koning) over de Kerk uitgevonden, daar nochtans Christus de enig e Koning en het enige Hoofd van Zijn Kerk is. Ps. 2. vs. 6: *Ik toch heb Mijn Koning gezalfd over Sion, de berg Mijner heiligheid.*
2. Zij hebben uitgevonden nieuwe ambtenaars in de Kerk, (heren en bisschoppen tegelijk) recht tegen het bevel van Christus. (Luk. 22: 25, 26). Christus is de enige Heere en Opziener tegelijk; alle anderen zijn maar alleen opzieners.
3. Zij hebben uitgevonden een nieuwe wijze van God te aanbidden in zekere formuliergebeden, hetwelk nergens geboden. Maar eerder tegengesproken wordt: Rom. 8: 26: *De Geest zelf bidt voor ons met onuitsprekelijke zuchtingen.*
4. Zij hebben uitgevonden de waarneming van sommige bijgelovige dagen, als een

instelling in de Kerk, zoals de dag van Julius enz., hetwelk in Gods Woord niet gegrond is.

5. Zij hebben uitgevonden een nieuwe leer, namelijk dat de zedelijkheid de ganse plicht van een mens is; zoveel hebben zij te kennen gegeven in het boek genaamd: "De ganse plicht van een mens", [door Richard Baxter] waarin op niets dan op zedelijkheid aangedrongen wordt, terwijl er zoveel niet als gewag gemaakt wordt van Christus' gerechtigheid, of van Hem te gebruiken op enige wijze. Dit is niet de leer der Profeten of Apostelen; derhalve behoort men er tegen te strijden.
6. Zij zijn geslagen vijanden van het bezworen Reformatiewerk in Schotland, voornamelijk van dat plechtige verbond, hetwelk op Gods bevel gegrond is. Daarom verwierpen zij het, verbrandden het op een zeer schandelijke wijze, en doodden velen daarom, omdat zij daarvoor uitkwamen.

Nu deze dingen waren het, waarin ik het onderscheid merkte tussen de Presbyteriaanse en tussen de Bisschoppelijke regering. En ik begeer de Heere te loven voor het licht, hetwelk Hij mij in deze dingen gaf.

Op deze tijd begon des Heeren volk bevreesd te worden, dat de Bisschoppelijke macht weer in Schotland zou bevestigd worden; want inderdaad pochte de Bisschoppelijke aanhang zeer, dat zij in hun zelfde bedieningen zouden hersteld worden; en zij schaamden zich niet te belijden, dat, indien zij ooit de macht kregen, zij een zuivere kerk van Engeland wilden hebben. Het horen van deze dingen, zette soms mijn geest een nieuw vuur bij, om tegen deze droevige raadslagen te bidden.

Bijzonder moet ik een zekere nacht gedenken, welke voorviel op de **5de Maart 1703**.

In een zeer dodige en levenloze gestalte zijnde, had ik geen aandoening over mijn eigen toestand, noch over die van Sion.

Ik ging naar een oefening van Mr. Hog omtrent de avond. Maar kon niets ten mijn voordele horen; hetwelk mij deed voornemen de oefening te verlaten eer ze geëindigd was. Evenwel dit durfde ik niet doen, hoewel ik het voornam; en gedankt zij God, dat ik het niet deed; want eer de oefening geëindigd was, vond ik een wonderlijke verandering; ik kreeg leven van boven, en ik werd verzekerd, dat de Geest van God met mijn geest werkte; want Hij bracht mij te binnen om een plicht te verrichten, waarvan ik te voren geen gedachten had, hierin bestaande, dat ik de nacht zou doorbrengen in het worstelen met God aangaande de tegenwoordige staat van **de kerk van Schotland**, en dat de Heere de wederinbrenging van de Bisschoppelijke regering wilde voorkomen. Ik nam voor, dat indien de Heere deze goede beweging bewaren zou, ik alleen deze nacht in het gebed besteden zou. Maar de voorzienigheid schikte het zoo, dat iemand van mijn vriendinnen zichzelf aanbood, om zich met mij in deze plicht te verenigen, eer ik nog aan haar mijn voornemen bekend gemaakt had. Ik stemde dan gewillig hare aanbieding toe, oordelende, dat hierin iets meer dan gewoons was.

Deze nacht met elkaar doorgebracht hebbende, bevonden wij, dat het een heerlijke nacht was. Gewisselijk, de Heere was met ons op een ongewone wijze, een grote mate van de Geest des geweens en der smeking over ons uitstortende. Waardoor ik vastelijk verzekerd werd, dat het prelaatschap op deze tijd, Schotlands beproeving niet zou zijn. Ik heb soms wel gelezen de 74ste Psalm. Maar nooit met zulk een licht als in deze nacht, waarin wij geholpen werden om in gebeden te pleiten, zijnde elk vers alleszins gepast op de tegenwoordige omstandigheden.

De volgende dag zat de Algemene Vergadering, en een zeer uitnemende leerrede werd er gehouden door Mr. Williamson over Ps. 102: 14: *Gij zult opstaan, Gij zult U ontfermen over Sion*. Deze leerrede was velen, gelijk ook mij, tot een verkwikking; dienende zeer ter zake, waarover wij de laatste nacht hadden doorgebracht.

Uit deze leerrede behoor ik noodwendig aan te merken, dat het des Heeren gewone weg met mij is, dat wanneer Hij mij tot enigen plicht roept door de verborgen bewegingen van Zijn Geest, Hij dan meestal een woord door Zijn dienstknechten in de instellingen, uitzendt om het te bevestigen En dit is een onbetwistbaar bewijs, dat het geen bedrog is. De bijzonderheden in deze leerrede waren zo vele en zo kostelijk, dat ik die maar bederven zou, indien ik ze ter neder wilde stellen. Het gehele onderwerp, waaromtrent hij bezig was, kwam hierop neer: welk een grote plaag het prelaatschap aan het Sion der Kerk van Schotland geweest was, en welk een goedertierenheid het was, daarvan bevrijd te zijn. Hij waarschuwde ons ook, om voor de Bisschoppelijke macht op onze hoede te zijn.

Hierop was mijn hart verblijd. In en omtrent deze tijd moet ik acht geven op des Heeren weg met mij, zo in het in- als in het uitwendige.

Er rezen grote en sterke bekommelingen in mijn gemoed op, die ik nooit te voren gevoelde. Ik werd geweldig besprongen door de vrees voor smaadheid, niet wetende, waarom, of door wien ze geschieden zou. Maar steeds kwamen deze woorden mij in de gedachten: *Komt aan, en laat ons hem slaan met de tong* (Jer. 18: 18). Dit verontrustte mij zeer, vrezende dat ik verlaten zou worden om iets te doen, waardoor de godsdienst gelasterd zou worden; waarom ik de Heere smeekte, dat Hij, hetgeen ik vreesde, wilde voorkomen.

Ik ontdekte mijn gemoed aan sommigen van mijn vriendinnen, haar vragende, wat zij hiervan dachten?

Hun antwoord was, dat zij niemand kenden, die zo lang als ik de gesel der tongen ontgaan was, dat ik er daarom op rekenen moest, dat wanneer hij kwam, hij scherp en vinnig zou zijn, hetwelk inderdaad ook niet lang daarna gebeurde.

Op deze tijd was er iets aangaande mijn uitwendige toestand, waaromtrent ik de Heere bad om raad en besturing, hetwelk daarin bestond, dat ik naar een huisgezin zou gaan in de betrekking van dienstmaagd, waartoe ik om verscheidene redenen een grote onwilligheid had. Maar de Heere helderde de zaak zo op uit Zijn Woord, dat ik merkte, dat dit van Hem zelf voortkwam; en daarom durfde ik het niet verwerpen, hoewel het streed tegen mijn genegenheid. Maar ik moet weerkeren tot hetgeen het naaste van alle dingen in de wereld op mijn hart lag, en dat was aangaande de Kerk in dit land.

Omtrent het begin van Mei zat het Parlement, en toen was er inderdaad grond voor vrees; want de Bisschoppelijke aanhang vermoede zich nergens zo zeer om, dan met verzoekschriften aan de koningin te schrijven, ten einde zij mochten verdragen, en weer in hun bedieningen toegelaten worden, Zij hadden ook in het Parlement een groot aantal vrienden, zijnde gereed om hun alle mogelijke diensten te bewijzen; en velen dachten, dat hun verzoek hun zou toegestaan worden.

Nu, het is aan niemand in de wereld bekend, hoe deze dingen mijn hart bevreesd maakten, en ik oordeelde het mijn plicht te zijn om de Heere daar tegen te bidden. En toen ik op zekere dag de Heere smeekte, dat dit verdrag niet gelukken mocht, ontving ik dit woord: *zie, Ik heb u in deze zaak verhoord*; wordende aldus geholpen om geloof te oefenen, dat het niet toegestaan zou worden.

Op deze tijd behaagde het de Heere de monden van onze leraars te openen, om te

spreken voor de waarheid en de voordelen van Christus' Kerk, en om hun grote afkerigheid van dit verdrag te tonen.

Maar bijzonder werd een leerrede daar tegen gepredikt door Mr. Meldrum, over deze woorden: *Bidt om de vrede van Jeruzalem* (Ps. 122 vers 6). Hierin gaf hij in de tegenwoordigheid van het Parlement een getrouw getuigenis hoe zeer de Kerk van Schotland zou benadeeld worden, indien dit verdrag van de Bisschoppelijke geestelijkheid zou plaats hebben. en hij gebruikte verscheiden gewichtige beweegredenen om het gevaar daarvan aan te tonen, en welke droevige gevolgen het veroorzaken zou.

Niettegenstaande al hetgeen de leraars zeggen konden, was er evenwel een kwaadaardige partij (of aanhang) in het Parlement, die het verdrag wilden doordringen. Maar God bleef niet in gebreke om een nieuwe bekendmaking van Zijn liefde en zorg voor de Kerk van Schotland te geven.

Op zekere dag, toen het Parlement samengekomen was, werd er door velen besloten, dat ha verdrag zou doorgaan. Maar God zond in Zijn voorzienigheid zulk een verwarring onder hen, dat dergelijke nooit gehoord was, want zij waren gelijk dolle mensen, elkander met uitgetrokken zwaarden aanvallende, hetwelk hen deed scheiden, zonder iets uit te richten. Daarna liep er een gerucht, dat het verdrag doorgegaan was. Op het horen daarvan, dacht ik, dat ik dood zou gevallen zijn op de plaats waar ik was; want het sloeg mij aan het hart. Vervolgens kwam mij dit woord te binnen: *Terwijl Mozes Zijn hand ophief, zo was Israël de sterkste. Maar terwijl hij Zijn hand neerliet, zo was Amalek de sterkste* (Exod. 17: 11) Zodat ik dacht, dat het verslappen van onze handen in de plichten de oorzaak was, die de Heere getergd had, om deze Amalek te doen overwinnaar zijn.

Enige tijd daarna hoorde ik, dat het verdrag niet doorgegaan was. Maar dat het in de eerstkomende vergadering stond te geschieden. Dit was geen kleine verkwikking, dat er nog een nacht en een dag over was om met God daaromtrent te worstelen. O, de Heere was mij genadig; in het gebed zijnde, kwam dit woord mij veel in de gedachten: *Onze hulp is in de naam des Heeren, die hemel en aarde gemaakt heeft* (Ps. 121: 2), alsmede, dat de Heere de raadslagen der goddelozen verijdelen wilde; hetwelk ik geholpen werd te geloven op grond van de macht van God, die de harten omkeren kan, wanneer het Hem behaagt.

De eerste maal, dat het Parlement weer samenkwam, was mijn gemoed niet weinig verontrust, wat de dag zou voortbrengen. Maar eer zij God! die hetgeen wij vreesden, en hetgeen onze vijanden verwachten, afweerde, want de Heere maakte op een wonderlijke wijze, dat de vijanden onze vrienden werden. Ten die dage werd deze zaak afgedaan, zodat er geen woord van een verdrag meer gehoord werd; om welke reden mijn hart de Heere begeert te loven.

Kort daarna was ik voor enige tijd in het landschap van East, waar de Heere genadig met mijn ziel handelde, en deed mij veel van Zichzelf genieten in de zoete plicht van overdenking. Ik had daar sommige Christenen, met wie ik tot mijn verkwikking verkeerde. En de instellingen waren mij zoet, aangenaam en op mijn toestand gepast. Al hetwelk mij het hoofd boven water deed houden onder enige kleine verdrukkingen, die ik op die plaats ondergaan moest. Niettegenstaande de goedheid Gods aan mijn ziel, vond ik evenwel een lichaam der zonde en des doods, hetwelk heftig tegen mij de overhand nam.

Op de rustdag had onze leraar, Mr. Turnbull, gekozen de tekst van Ps. 19: 13, 14: *Wie*

zou de afdwalingen verstaan? reinig mij van de verborgen afdwalingen. Houd Uw knecht ook terug van trotsheden, laat ze niet over mij heersen. Toen ik deze woorden hoorde lezen, dacht ik, dat mijn hart binnen mij uitriep, dat dit de oprechte begeerte mijner ziele was, en ik moet bekennen, dat ik Gods mening daaruit tot mij hoorde spreken.

Een weinig daarna stond het Sacrament in deze plaatse uitgedeeld te worden en op de dag, dat hiervan kennis gegeven werd, had de leraar een leerrede over Matth 20: 1, zeggende, dat hij heden in last had, om te zien, of sommigen zich wilden verhuren, om Christus' dienstknechten te zijn, en Zijn werk te verrichten.

Hierop had ik grote en sterke begeerten om mede in Zijn dienst gebezigd te worden, en mijn oren doorpriemd te hebben aan de post van Zijn huis, om nooit meer van Hem weg te lopen. Op deze tijd had ik zeer zwaarmoedige indrukken van de inwonende zonde; en hoe meer deze plechtige instelling naderde, hoe meer ik kleinmoedig werd, zodat ik voornemens was, om op deze tijd niet te gaan tot des Heeren tafel. Maar ik dacht dit zo heimelijk te doen, dat niemand het weten zou.

Maar geloofd zij God! dat Hij niet wilde toelaten mijn voornemen te houden, want Hij kwam mij met Zijn goedertierenheid voor.

Op de vastendag werd ik enigermate geholpen om de plichten waartoe ik geroepen werd, te verrichten; nochtans was ik in twijfel, of ik aan de tafel des Heeren zou gaan.

Maar Vrijdagnamiddag in het verborgen gebed zijnde, behaagde het de Heere mij met dit woord genadig te verkwikken: *Ik zal al Mijn goedertierenheid voorbij Uw aangezicht laten gaan* (Exodus 33: 19). Toen werd ik overtuigd, dat de Heere mij tot deze plechtige instelling nodigde. O, de indrukken hiervan waren mij zoet, en bleven mij die nacht bij.

Zaterdagmorgen ontving ik een zeer grote en wonderlijke ontdekking van de liefde Gods tot mij, terwijl ik een leerrede las van **Mr. Flavel** over Spreuk. 8: 31. O, mijn hart werd bij het lezen hiervan met verwondering verrukt over de liefde Gods tot mij in Christus; en kunnende niet langer lezen, begaf ik mij in het gebed.

O, dit was voor mij een gezegende dag, beide in het verborgen en in het openbaar, waar Mr. Moncrief over deze woorden predikte: *Smaakt en ziet, dat de Heere goed is.* En hierop mag ik zeggen, dat dit mijn ziel zeer wel weet.

De leerredenen geëindigd zijnde, ging ik naar een verborgen plaats op het veld, waar ik vrijmoedigheid verkreeg om mijn hart voor de Heere uit te storten, beide voor mezelf en voor anderen en voor de Kerk van God, en dit woord kwam tijdig tot mij: *Snellijk zal tot zijn tempel komen die Heere, die gijlieden zoekt, te weten, de Engel des verbonds, aan Denwelke gij lust hebt; ziet, Hij komt, zegt de Heere der heirscharen. Hij zal zijn als het vuur van enen goudsmid, en als de zeep der vollers. En Hij zal zitten, louterende, en het zilver reinigende, en Hij zal de kinderen van Levi reinigen* (Mal. 3: 1-3).

Ik moet bekennen, dat deze Schriftuurplaats zeer toepasselijk gemaakt werd tot alle dingen, die ik zocht, en dat de Heere mij in Zijn tempel ontmoeten zou, waar ik weer zou smaken en zien, dat Hij goed is. En geloofd zij Jehovah! ik werd niet teleurgesteld; want die rustdag was mij een zeer genoeglijke dag, welke noch tong noch pen kan uitdrukken.

Ik was aan de eerste tafel, waar ik mijn innige begeerten voor de Heere uitstortte; en ik achtte het zeer opmerkelijk, dat deze dingen, waarnaar mijn ziel uitging en begerig was, zoetelijk uitgebreid werden door de leraar van die plaats.

Dit was voor mij inderdaad een feestdag, waar mijn ziel met de vettigheid Zijns huizes

verzadigd werd. O er kwamen zoete gedachten en bedenkingen in mijn gemoed op, aangaande deze feest- of gastmaalsdag.

Ik bemerkte, dat gelijk er vele dingen in deze plechtige instellingen waren, die naar een gastmaal geleken, bemerkte ik ook, dat er sommige dingen in waren, die verre al de gastmalen overtroffen, welke ooit onder de mensen waren, in deze opzichten:

Eerst. Gastmalen geschieden tussen dezulken, die zijn evenals zij, die ze aanrichten. Maar wie zou een maaltijd aanrichten voor paarden, honden en zwijnen Dit zou een ongelijk gezelschap zijn, om daarmede te gastmalen.

O, overtreft dan deze maaltijd, die de grote God gemaakt heeft, niet alle andere maaltijden? Want er was geen gelijkheid tussen Hem, en ons. Wij waren door de zonden in Zijn ogen verachtelijker dan de honden en zwijnen voor ons zijn, om er gezelschap mede te houden.

Ten tweede. Op maaltijden eet men maar voor zichzelf, en heeft men gene vrijheid, om genodigd zijnde, iets toe te laten komen aan onze arme vrienden of behoeftige nabestaanden.

Hierin overtreft dit gastmaal alle andere; want onze vriendelijke en milddadige Gastheer zegt niet alleen: *Eet, vrienden. Maar ook: zendt delen van hetgeen gij wilt aan Uw arme vrienden en christelijke bekenden, die niet zo goed voorzien zijn als gij zijt. Geef Mij bevel aangaande mijn zonen en dochteren.*

Ten derde. Wanneer mensen maaltijden aanrichten, maken zij onkosten om daartoe beesten en vogelen gereed te maken.

Maar wie zag ooit, dat een dierbaar en een enig kind in een schotel zou opgedragen worden, om daarvan te eten? Maar in dit uitnemend gastmaal, biedt de grote God Zijn enigen en geliefden Zoon aan, om Zijn gasten daarop te onthalen; en Christus biedt Zichzelf ons aan, om Zijn vlees te eten en Zijn bloed door 't geloof te drinken, tot voedsel voor onze zielen, en tot genezing van onze krankheden. O, wonderbare en onvergelijkelijke liefde.

Ten vierde. Wanneer mensen voor hun vrienden maaltijden aanrichten, trouwen zij niet allen, die zij nodigen en geven ook niet aan allen, die tot de maaltijd komen, kronen en koninkrijken.

Maar in dit uitmuntend en heerlijk gastmaal, wordt diengenen een bruiloft aangeboden, die door het geloof komen om dezelve met de Koning der heerlijkheid te houden; en al degenen, die deze Koning trouwen, mogen staat maken op kronen en koninkrijken, die eeuwig duren.

Ik kan het niet uitdrukken, hoe zoet de gedachten van deze dingen voor mij waren; en ik nam ook een groot vermaak om daarvan te spreken met anderen.

Op de volgende rustdag predikte onze leraar over Ps. 48: 4: God is in hare paleizen; Hij is er bekend voor een hoog vertrek. Waaruit hij sprak aangaande de heerlijkheid en de schoonheid, die in des Konings tegenwoordigheid te vinden waren; waaraan ik dacht mijn zegel te kunnen hangen.

De leerrede geëindigd zijnde, ging ik alleen naar het veld om mijn klachten voor des Heeren aangezicht uit te storten, wegens verscheidene dingen, die zwaar op mij lagen; en bijzonder bad ik, dat de Heere met mij wilde wezen, en mij zegenen in het huisgezin, waarheen ik stond te gaan; en dat ik bekwaamheid mocht ontvangen tot hetgeen van mij zou gevorderd worden, daar ik deze plaats stond te verlaten, om te gaan naar een huisgezin dicht bij Edinburg.

O, hoe genadig deelde de Heere Zichzelf aan mij mede in dit opzicht. Ik zag, dat, waar ik naar toe stond te gaan, mij een beker ter hand gesteld zou worden, gemengd met

goedertierenheid en oordeel. Ik zag ook, dat in die plaats aan mij stond vervuld te worden een lang uitgestelde belofte. O, dit was voor 'mij een verkwikkelijke dag, eer het de Heere behaagde mij te verzekeren, *dat mijn brood en water, voedsel en deksel, gewis zouden zijn.* Deze bedenking werd veroorzaakt door het zien van een kudde schapen; waarbij mij te binnen gebracht werd, dat de eigenaar van deze schapen nooit zou toelaten, dat zij gebrek zouden hebben, zolang hij iets kon krijgen om het hun te geven. Dit paste de Heere op mij toe, dat ik een van Zijn schapen zijnde, nooit aan voedsel en nodig deksel gebrek zou hebben. Maar ik moest gedenken vriendelijk en met Zijn arm volk medelijdend te zijn, in welke standplaats ik ook was. En dit werd op mijn gemoed gedrukt door vele krachtige beweegredenen.

Ik moet erkennen, dat het gevoel van des Heeren goedheid, voor een geruime tijd in mijn geest vernachtte, hetwelk mij blijmoedig in des Heeren weg deed gaan en ik werd geholpen om die anderen aan te prijzen. Daarna verliet ik in November deze plaats, en ik loofde de Heere, dat ik daar geweest was.

Toen ik in mijn **nieuwe woning** kwam, vond ik gunst in de ogen van degenen, met wie ik samen leefde; en dit rekende ik geen kleine weldaad te zijn, aangezien ik mezelf altoos achtte een arm en onnozel schepsel te zijn. Ik dacht menigmaal, en het is een waarheid, dat, indien de Heere niet aan mij enigermate van Zijn genade ten koste gelegd had, ik zulk een verachtelijk schepsel, als er maar op de aardbodem leefde, geweest zou zijn.

De Heere bleef met Zijn gunst en goedertierenheid mij bij, en ik ontving vele zoete mededelingen van Zijn liefde, denkende, dat, zo ik ooit overwinning over de verdorvenheden en de zonden behaald heb, het in deze tijd was. Maar tot mijn smart moet ik zeggen, dat het aldus niet lang duurde; want deze liefelijke dagen, die ik genoot, waren maar evenals een korte zomer, de weg banende voor een langdurige, onaangename en regenachtige winter, die in der haast zeer wreed op mij aankwam. Maar uit de volheid Zijner genade, gaf Hij mij, eer dezelve nog aankwam, enige hartsterkingen om mij te ondersteunen; en inderdaad, indien het dit niet geweest was, het zou met mij hopeloos geweest zijn.

Ik kan niet nalaten een voorval te vertellen, dat ik omtrent het midden van December had. Er was een bijzondere zaak, die mij toevertrouwd werd, en die zeer slecht scheen te zullen uitvallen. En alzo ik daarin een grote hand had, werd ik er uitermate over gekweld, hoewel er niemand van wist. Terwijl ik onder hen een vreemdelinge was, dacht ik, dat zij mij zouden aanzien als ontrouw, of zorgeloos omtrent hetgeen ik behartigen moest; en vele andere vrezen kwamen in mijn gemoed. Zoals onder andere: dat de godsdienst gelasterd zou worden, hetwelk mij dan dikmaals deed gaan tot de troon der genade, biddende, dat ik geholpen mocht worden om mijn zaken met recht te beschikken.

Maar terwijl ik midden in mijn vrees was, kwamen deze woorden tot mij: *Weest in geen ding bezorgd. Maar laat Uw begeerten in alles, door bidden en smeken, met dankzegging bekend worden bij God* (Fil. 4: 6). En zo geschiedde het ook, want mijn vrees werd genadig voorkomen, hetwelk mij grond gaf om te zeggen: Hij is die God, die voor mij alle dingen wel uitvoert.

Aangaande des Heeren weg met mij in het **jaar 1704**, moet ik opmerken, hoe de Heere op de eerste dag van dat jaar mijn ziel zeer genadig was, en mij vele zoete bedenkingen te binnen bracht, ten opzichte van de omstandigheid van de dag, welke bekend is een dag te zijn om biets te eisen en giften te geven.

Daarop werden mij deze drie vragen te binnen gebracht:

1. Wat hebt gij gezocht voor uw Nieuwjaars gift
2. Wat hebt gij verkregen voor uw Nieuwjaars gift
3. Wat hebt gij teruggegeven?

Tot een antwoord op deze vragen, dacht ik, dat, zo mijn hart mij niet bedroog, al hetgeen ik zocht, was, om de Heere meer gelijkvormig te worden; dat ik heiliger en voorzichtiger mocht wandelen; en dat ik nuttig in mijn geslacht mocht zijn tot Zijn eer, en ten goede van Zijn volk. Toen werd mij te binnen gebracht: *Wat is Uw verzoek, en het zal u gegeven worden?* Waarop ik begeerde mezelf, ziel en lichaam aan de Heere over te geven, en om naar Zijn welgevallen bestuurd te worden, en om mijn lusten en afgoden een scheidbrief te geven, ten einde mijn hart geheel het Zijn mocht zijn.

Toen ik naderhand daarop terug zag, waren deze dingen mij zoet en aangenaam, en deden mij vrolijk zijn in al hetgeen ik deed. Maar helaas! hoe ontrouw besteedde ik al deze weldaden door een trouweloze en lome gestalte des harten. Ik begon opnieuw naar vreemde liefhebbers om te zien, en ik liet mijn hart omzwerven op de bergen der ijdelheid; afgoden kwamen in mijn genegenheden op, hoewel ik het tegendeel plechtig gezworen had, dat ik met hen niet meer wilde te doen hebben.

Ik verzuimde ten enenmale deze twee edele plichten: van te waken en te strijden tegen deze zonden, die mij zo lichtelijk omringden. Aldus vergold ik de Heere, en zo dwaas en onwijs was ik.

Daarop namen de plagen van mijn hart toe, en ik kreeg een nieuwe kwaal om mede te worstelen. Een engel des satans werd gezonden om mij wreed met vuisten te slaan. Maar de zotten worden om hun zonden en ongerechtigheden geplaagd. O, ik was in een grote moeilijkheid; en ik werd van plicht tot plicht geslingerd, roepende, dat het van mij mocht wijken. Maar het gelukte niet. Maar de onrust nam van dag tot dag toe. Ik bevond dat twee partijen binnen mij een strijd aanrichtten; de een partij was voor het wegdoen van al deze ijselijke ongerechtigheden. Maar de andere was voor deze onheilige en zotte ingevingen met vermaak te koesteren; en deze partij was verreweg de sterkste. De gedachten hieraan brachten mij in een grote wanorde, en verontrustten mij gedurig; en veeltijds werd ik bestraft, zowel door mijn eigen geweten, als door de Schrift, dat ik de Heere met mijn ganse hart niet volgde. Maar geveinsd; om welke reden ik menige bittere verzuchting opzond, dat het de Heere behagen mocht Zich mijner te erbarmen, dat ik met deze verzoeking niet meer mocht gekweld worden en dat Hij mij bewaren mocht van iemand tot ergernis te zijn. Want ik zag, dat het een van satans listen was, niet alleen om de goddelozen te maken tot een verzoeking aan des Heeren volk. Maar om ook zelfs de Godvruchtigen elkander tot struikeling te doen zijn. Wegens deze reden smeekte ik de Heere menigmaal. Maar mijn verwarringen vermeerderden steeds, en ik kon de mening daarvan niet vatten. Maar ik ging van plicht tot plicht, wenende en klagende met deze zware last op mij, waardoor mijn geest scheen te zullen bezwijken, terwijl ik vreesde, dat de Heere mij verlaten had

Evenwel moet ik noodwendig aanmerken, dat midden in deze verwarring, nu en dan de Heere mij enige tekenen van Zijn gunst gaf, hoe arm, onwaardig en onheilig ik ook was. Soms in openbare instellingen, soms in het verborgen, en op andere tijden, toen ik niet de vromen verkeerde.

Maar bijzonder de **19de Maart**, zijnde rustdag, welke zeer stormachtige dag was. Maar evenwel een zoete zomerdag des Evangelies, op welke dag ik geloof, dat vele koude en bedroefde harten ontdooiden ter plaatse, waar ik ook tegenwoordig was. En wat ik nooit vergeten mocht, hetgeen ik die dag in mijn ziel gevoelde.

De leraar Mr. Scot predikte over Joh. 12: 26: *Zo iemand Mij dient, die volge Mij, en*

waar Ik ben, aldaar zal ook mijn dienaar zijn. En zo iemand Mij dient, de Vader zal hem eren. O, hoe gingen mijn hart en begeerten uit, om een van Christus' dienstmaagden en navolgers te zijn! Mij dacht, dat ik elke spreuk, die hij uitsprak, toestemde. Dit was de zaak, waarnaar ik verlangde, namelijk Christus in al Zijn navolgbare volmaaktheden na te wandelen. Thuis gekomen zijnde, loofde ik de Heere voor zulk een heerlijke dag als deze was.

Maar helaas! deze gestalte was van een zeer korte duur. Zij was evenals een morgenwolk en een vroegkomende dauw, die henengaat. Duisterheid overviel mij en mijn boezemzonde hield niet op mij heftig te bestrijden; en dat op een zonderlinge wijze. Mijn toestand had een zeer grote overeenkomst met een winterdag; want Soms zal midden in de winter de zon enige hitte hebben, zodat de sneeuw smelten en het ijs ontdooien zal. Maar niet lang daarna bevriest het water weerom. En aldus was het met mij gesteld.

Vervolgens viel er iets voor, hetwelk ik niet nalaten kan te vertellen. Een dienstmaagd in het huisgezin de koorts krijgende, had ik een sterken indruk op mijn gemoed, dat zij hieraan sterven zou. Ik bad de Heere voor haar. Ondertussen werd ik geholpen om te geloven, dat buiten haar in het huisgezin niemand enige schade van deze aard van ziekte krijgen zou. De gehele week door bleef zij zeer slecht gesteld. Op zekere avond in de naaste kamer zijnde, waar de zieke was, raakten bij ongeluk de gordijnen van het bed in brand. Ik liep toe om de brand te blussen, en brandde mij zeer ellendig. Maar geloofd zij God! dat de brand geblust werd, en er weinig schade was, behalve dat ik door de brand een grote pijn in mijn handen kreeg, die zover ging, dat ik dacht ten enenmale onbekwaam te zijn om enigen plicht te verrichten.

Daarenboven was ik in mijn gemoed zeer verontrust, vrezende, dat de schrik een middel zou zijn tot de dood van de zieke en hoe zou ik er mezelf dan van zuiveren kunnen? In deze verlegen toestand ging ik tot de Heere, en smeekte Hem, nadat Hij mij in staat stelde, beiden voor de zieke en voor mezelf, en dat, gelijk Hij dikwijls een Geneesmeester voor mijn ziel geweest was, Hij nu ook mijn lichaam genezen wilde. Ik moet erkennen, dat dit een zoete nacht voor mijn ziel was, in welke ik door overdenking zag, *dat de zon der gerechtigheid, niet genezing onder Zijn vleugelen, over mij opging.* (Mal. 4: 2). O, ik heb zeer grote verplichtingen; want de liefde van Christus is meer tot mij uitgebreid geworden, dan tot andere duizenden; en evenwel tot mijn schaamte moet ik het zeggen, dat niemand in de wereld het zo kwalijk besteed, als ik doe.

Daarna begon ik te onderzoeken, wat de mening van dit voorval was, en wat ik er uit zou leren, waarop ik twee dingen ten antwoord kreeg:

1. Zag ik, dat God daarin een heilige en toelatende hand had, en dat om mij te bestraffen wegens een brand van drift, waarin ik voor enige dagen geweest was; zodat de een brand de ander bestrafte, om mij meer zachtmoedigheid te leren, wanneer ik verongelijkt word. Ik zag ook Zijn heilige hand daarin, dat de brand geen grote schade gedaan had, alsmede, dat Hij mijn vrees aangaande de arme vrouw vernietigde, want de volgende dag werd ze wat beter, en er was hoop op haar herstelling. Maar binnen twee of drie dagen weer instortende, stierf zij.
2. Zag ik des satans boosaardige hand daarin, die altoos rond gaat om kwaad te doen. Een grote dienst zou hem geschied zijn, indien iemand, die de godsdienst beleed, het werktuig ware geweest om een huis in brand te steken. O, hoe zou dan de weg van God gelasterd zijn geworden, vele zoete bedenkingen kreeg ik deze nacht over deze dingen, die mij ondersteunden onder de pijnen, die ik in

mijn lichaam had.

Enige dagen, nadat de vrouw gestorven, en een lijk in het huis was, werd mijn geest grotelijks beneveld. Ik zonderde mij enige tijd op het veld af, om mijn toestand voor de Heere te beklagen, waar ik een sterke en geweldige begeerte had om te sterven, en kon gewenst hebben, de naasten dag zelf een lijk te mogen geweest zijn; en dat, daar ik zag, dat de zonde tegen mij op een ongewone wijze gedurig overmocht, zodat ik God onteerde, en in mijn geslacht zonder nut was.

Ik zag ook, dat er een beproeving in mijn geest begonnen was, zijnde de voorloper van een droevige voorzienigheid voor mij, indien het de dood niet voorkwam; want ik dacht, dat ik een monster van ongerechtigheid was, en zou het dan niet tot eer van God zijn, om zulk een uit de wereld weg te nemen? Aangaande de weg des Heeren met mij in deze bijzonderheid. Alles bleef duister en twijfelachtig, zodat mijn kwelling des te meer vermeerderde.

Maar niettegenstaande mijn ontstellende toestand, gebruikte ik het Avondmaal te Dalkeith, omtrent het begin van Mei. Ik was grotelijks in het duister, evenwel zag ik, dat het mijn plicht was ten Avondmaal te gaan, ziende alleen op de gerechtigheid van een Ander, om aangenomen te worden. mijn verzoeken hielden niet op, en ik ontving ondertussen enige kleine verkwikkingen, wanneer ik mij met sommigen van mijn gemeenzaamste vriendinnen in het gebed verenigde.

's Maandags werd ik zeer droevig door mijn boos hart aangevallen, hetwelk mij tot bidden opwekte, een weinig voordat ik deze plaats verliet, waar ik vrijmoedigheid verkreeg om mijn verontrust gemoed voor de Heere open te leggen. Die nacht, nadat ik thuis gekomen was, was er **een kind in het huisgezin**, dat ik teder beminde, aan een zeer grote en gevaarlijke koorts ziek geworden, zodat niets dan de dood tegemoet gezien werd. Dit kind, een grote plaats in mijn hart beslaande, bad ik de Heere om zijnentwil. Maar voornamelijk lag hij op zekere dag zeer zwaar op mijn geest, en hoewel het maar voor een korte stond was, was het evenwel een zeer zoete stond. Ik bad de Heere met onderwerping om zijn leven. Maar volstrekt om Zijn zaligheid, en mijn eigen heiligmaking. Ik kreeg vrijmoedigheid om, op al deze dingen aan te dringen, en te geloven, dat mijn verzoek zou toegestaan worden uit deze zoete Schriftuurbelofte: *Ik heb u verhoord in de aangenamen tijd, en in de dag der zaligheid heb Ik u geholpen* (2 Cor. 6: 2).

Op die zelfde dag werd hij erger en zeer zwak, zodat zij inkwamen, om zijn adem te zien uitgaan. Toen ik hem in deze zwakke toestand zag, was ik in een grote ontsteltenis, wat ik van de belofte maken zou; daarom verliet ik de overigen, en ging alleen, nooit verwachtende om hem weer levend te zien. Hoe het ook zij, het behaagde de Heere in Zijn eigen tijd al onze vrees te verijdelen, en hem te herstellen, hetwelk een teken was, dat, evenals de Heere mij in dit mijn verzoek verhoord had, Hij zo ook in andere dingen zoude doen, hoewel die lang uitgesteld werden.

Maar de Heere, die een God van wijsheid is, handelde met mij op verscheiden wijzen; de ene dag heft Hij mij op, en de andere dag werpt Hij mij neer. Mijn verzoeken namen toe, en mijn ontsteltenissen vermeerderden op een verschrikkelijke wijze; zodat ik een schrik voor mezelf werd; want ik kon mezelf aan niemand bekend maken, en al hetgeen ik doen kon, was, zo dikwijls mogelijk alleen te gaan en mijn droevige toestand aan de Heere zelf te beklagen, steeds naar licht zoekende, die aangaande.

Maar ik kon geen verhoring vinden. Daarenboven vervolgde mij Godverloochening en ongeloof van plaats tot plaats. Maar inzonderheid op zekeren rustdag werd ik allermeeft

daarmede geplaagd.

Omtrent deze tijd werd het Sacrament te Libbertoun uitgedeeld, en ik had enige gedachten, dat de Heere aldaar Zichzelf aan mij openbaren zou; want Avondmaalsdagen zijn mij menigmaal tot heerlijke dagen geweest. Ik kon de Heere tot getuige nemen, dat Hij het alleen was, die ik zocht; heiligheid in hart en leven, en nuttig te zijn in mijn geslacht, en geen wil dan de zijn tot mijn regel te hebben; ik zag mezelf als verachtelijk en verloren aan, in een kuil van verborgen duivelen, waar geen hulp dan in de Middelaar te vinden is.

Uit deze aanmerkingen durfde ik de plicht om het Avondmaal te gebruiken niet nalaten. Ik ging aan de tweede tafel, waar ik mij niet zodra nederzette, of er deed zich een van de grootste verzoeken en zwarigheden voor, die ik niet kan, noch wil vertellen. Dit maakte mij ten enenmale onbekwaam tot dat plechtige werk, zodat ik noch denken, noch spreken kon, zijnde vervuld met kleinmoedigheden en ongenoegen, en oordelende, dat de Heere op mij geen acht gaf, aangezien deze dingen, waartegen ik zo zeer riep en bad, toenamen en aangroeiden.

Dit Avondmaal geëindigd zijnde, dacht ik, dat ik mijn verstand verloor wegens de onderdrukking, aan welke ik in mijn geest onderworpen was; ik wist niet wat ik doen zou; mijn ingewanden waren beroerd en ik was in een grote benauwdheid des gemoeds. Ik dacht, dat alle beloften voor mijn heiligmaking, zo ogenschijnlijk tegengesproken werden, dat geen vereniging daarvan kon plaats grijpen.

En aangaande de boze duivel van Godverloochening werd ik door hem van plaats tot plaats vervolgd, hetwelk mij dikwijls deed uitroepen, en de dag beklagen, waarop ik in de wereld gekomen was; en menige bittere verzuchting kwam uit het binnenste van mijn hart, makende die het grootste gedeelte van mijn gebeden uit; want ik kon de mening van mijn krankheid niet verstaan, zo ongemeen was zij.

Ik kon mij nergens beter bij vergelijken dan bij iemand, die in de vurigheid van een sterke koorts is. Ik verloor al mijn geestelijke zinnen, en had geen trek tot geestelijke plichten. Ook had ik geen sterkte om de vijand tegen te staan.

In deze bedroefde toestand bleef ik vele dagen, waarvan niemand in de wereld kennis had; derhalve kon niemand ook met mij medelijden hebben. Ik was evenals een arme zuigeling, geworpen op het vlakke veld, met wien geen oog medelijden had.

Midden in deze ongeruste toestand, ontving ik, voor het meeste gedeelte, Schriftuurbeloften, om mij te bemoedigen, dat er een uitkomst op handen was. Maar helaas! ongelooft zwolg al de vertroosting op, latende mij in benauwdheid.

Er was een bijzondere dag, waarin ik omtrent mijn gewone zaken zeer verontrust zijnde, dit woord mij veel achtervolgde: *Dit is de tijd van Jakobs benauwdheid. Maar hij zal er uit verlost worden* (Jeremia 30). En als ik mijn overdenkingen hierover gaan liet, want het kwam zeer zoet tot mij, dan volgde dit woord: *Zou Hij het zeggen en niet doen? of spreken en niet bestendig maken?* Ik werd geholpen te geloven, dat dit op Zijn bekwame tijd zou goed gemaakt worden.

Er werd mij een andere zeer aanmerkelijke belofte gegeven op een rustdag in de morgenstond; toen ik namelijk in het verborgen gebed was, zijnde zeer benauwd, ontving ik een woord, hetwelk mijn nederbuigende geest stilde en opbeurde. *Ik zal Uw afkeringen genezen, want Ik heb u vrijwillig liefgehad* (Jer. 31). O, hoe zoet was dit voor mij! Ik greep het zo gretig aan, als ooit een drenkeling een touw greep, hetwelk tot zijn behoudenis hem toegeworpen werd. Dit was de zaak, die ik zocht; want ik was een afwijkster beide in hart en leven.

Het was mij ook een zeer verkwikkelijke dag in het openbaar, waar wij een vreemden

leraar hadden, predikende over deze woorden: *O, hebt de Heere lief, gij Zijn heiligen* (Ps. 31). Hier sprak hij van Gods liefde tot Zijn volk, en dat Zijn volk, tot een teken van dankbaarheid, Hem weer zou liefhebben. Mijn hart ging uit naar hetgeen gesproken werd. Ik zag het mijn plicht te zijn op een bijzondere wijze. Maar dit alles was niets in vergelijking van hetgeen ik ontmoette. De leerredenen geëindigd zijnde, ging ik alleen naar het veld, waar de Heere zelf een leerrede van liefde tot mijn ziel op een gevoelige, overtuigende, en onderscheidene wijze predikte. Zodat ik beide kon zien en horen des Heeren stem, in deze bijzonderheden:

1. Dat Hij aan mijn ziel gedaan had, en hoe vele blijkbare tekenen van Zijn liefde Hij aan mij ten koste gelegd had, welke vele van Zijn eigen dierbare kinderen in zulk een mate niet ondervonden.
2. Hoe ondankbaar ik geweest was, door een slecht gebruik te maken van al deze dingen, hebbende zonder reden mijn liefde aan andere dingen gegeven.
3. Dat Hij evenwel nog nieuwe bewijzen van Zijn liefde wilde geven, niettegenstaande al hetgeen ik gedaan had.

Daarop werd het 16e hoofdstuk van Ezechiël mij voor ogen gehouden, van het begin tot het einde, waarin ik naar het leven was afgemaald, want er was niet een vers of het was op mij toepasselijk. O, dit was voor mij een zoete plaats waar ik een levendige ontdekking kreeg van de liefde Gods in Christus aan mij, arm en onwaardig schepsel. O, hoe verlangde ik toen bij Christus te zijn, waar geen scheiden meer plaats zou hebben, en waar een lichaam der zonde en des doods mij niet meer verontrusten zou; want de kwade bewegingen van een verdorven natuur hielden niet op, en ik kon over dezelve geen overwinning krijgen, wat ik ook ontmoette. Ik kan dit niet voorbij gaan zonder mij te verwonderen over des Heeren weg met mij.

Wanneer ik onder een droevige gesteldheid van de ziel ben, en aan zondige gedachten en neigingen plaats geef, dan denk ik: gewisselijk zal de Heere tegen mij op een verschrikkelijke wijze in gerechtigheid komen. Maar geloofd zij Zijn naam, dat Zijn gedachten niet zijn als mijn gedachten, noch Zijn wegen als mijn wegen; want Zijn weg met mij is ten enenmale liefde, en niet verschrikking.

Nu scheen des Heeren licht, voor een korte tijd, op mijn tabernakel, en ik kreeg vrijmoedigheid om op sommige tijden die zoete plicht van overdenking in het werk te stellen. Maar voornamelijk op het veld of anderszins, of in zwarigheden zijnde, was er een woord, dat mij dikwijls in de gedachten kwam. *Och! dat mij iemand vleugelen, als ener duive, gave! Ik zou henen vliegen, waar ik blijven mocht.* (Ps. 55: 7).

Er waren verscheiden dingen in een gevleugelde vogel, waarnaar ik met mijn ziel verlangde.

Eerst. Vogels zijn in hun element, wanneer zij in de hoogte zijn. O, wanneer zal het zo met mij zijn? Ik lig zo menigmaal in het slijk van aardse gedachten gewenteld, dat het zelden en als een wonder is, wanneer mijn gedachten daarboven zijn. O, dat ik vleugelen als een duif had om naar boven te vliegen!

Ten tweede. Vogels, hoewel het hun element is in de hoogte te leven, moeten evenwel uit noodzakelijkheid op de aarde neerdalen, om zich en hun jongen te spijzen. Evenwel merk ik aan, dat zij daar niet blijven, evenals de beesten doen; want gekregen hebbende hetgeen nodig is, vliegen zij weer op. O, dat het zo met mij mocht zijn, want hoewel ik een wettig beroep moet hebben voor voedsel en deksel, om daarmee vergenoegd te zijn, evenwel deze dingen hebbende, moet ik daarin niet berusten, evenals de lieden van de wereld doen. Maar opvliegen, en wonen waar Christus is. O, vleugelen te hebben evenals een duif.

Ten derde. Vogels zijn haast verschrikt op de vertoning van een strik, zodat, eer gij bij hen komen kunt, zij met hun vleugelen zich wegpakken. O, hoe goed is het dan, zo wijs te zijn, dat men allen schijn des kwaads mijde, en dat men bij het besef van een strik opvliege naar de sterke schuilplaats Christus Jezus, waar de vijand onzer zaligheid ons niet volgen kan.

Ten vierde. Vogels zijn weerloze schepselen, doende niemand leed. Aldus worden wij geroepen om oprecht te zijn evenals de duiven, en een onberispelijk geweten te hebben, beide voor God en de mensen.

Maar dit voorbijgaande, is er iets, hetwelk ik vergeten heb op zijn behoorlijke plaats aan te merken; vallende dit voor omtrent de **maand Juni**, laatstleden. Onder enige benevelingen des geestes zijnde, werd op de rustdag het Sacrament te Laswade uitgedeeld; ik ging daarheen alleen om te horen, geen voornemen hebbende om ten Avondmaal te gaan. Ik was zodra de kerkdeur niet ingegaan, of dit woord ging veel door mijn gedachten: *Immers is God Israël goed* (Ps. 73: 1).

Maar het woord, wat mij allermeeft verkwikte, was hetgeen Mr. Hart predikte over Hoogl. 1: 4: *De Koning heeft mij gebracht in Zijn binnenkameren*; waar hij voor ogen hield de zoete gemeenschap, die Christus en de gelovigen met elkander hadden, en over wat men door deze binnenkameren verstaan moet, sprak hij ook zoet. Ik werd op een wonderlijke wijze geholpen om de toepassing te maken, en ik durfde niet ontkennen, dat Hij mij in deze binnenkameren gebracht had, en ik werd geholpen om te geloven, dat hetgeen Hij gedaan had, alsnog wilde doen. O, dit was voor mij een verkwikkelijke leerrede.

Deze gehele zomer door, werd ik zeer dikwijls opgeheven en weer neergeworpen; en hoewel op vele en verscheidene tijden een grote mate van Gods goedheid aan mij ontdekt werd, werd ik zeer droevig gekweld door een lichaam der zonde en des doods, zodat ik wel dacht, dat dit niet met genade bestaan kon.

Omtrent het begin van September werd het Sacrament te Leith uitgedeeld. Ik had een groot verlangen om daar tegenwoordig te zijn, daar ik een zeer behoeftig schepsel was; en mijn oprechte boodschap aldaar was, dat de Heere enige beloften aan mij, tot mijn heiligmaking, aangaande een bijzondere boezemzonde, die mij vast aankleefde, wilde goed maken; niettegenstaande ik vele zoete beloften ontvangen had, dat ik de overwinning behalen en dat de zonde over mij niet heersen zou. Gedurende de tijd van het Avondmaal werd ik zeer verkwikt door een woord, hetwelk Mr. Williamson aan de tafel had, zijnde het op mijn toestand zeer toepasselijk.

'O, zei hij, het mag zijn, dat hier een arme ziel is, die niet langer op de beloften vertrouwen kan; zij moet iets in de hand hebben om daarmede te handelen; zij wil met verbintenissen niet tevreden zijn. Maar met gerede betaling.'

Hierop riep mijn hart uit: dat is mijn naam en toenaam. Maar dit was de tijd des Heeren niet, om het voor mij te doen; want de bewegingen der zonde werden hoe langer hoe sterker. Mijn zwarigheid klom tot een grote hoogte, hoewel het van niemand opgemerkt werd, vermits ik het verborgen hield tussen de Heere en mijn ziel; anderszins was ik de godsdienst tot een verwijt geweest.

Een weinig tijd daarna, was ik in zulk een grote zwarigheid, dat ik ze niet langer kon verbergen. Maar ik gaf aan dezelve lucht door bittere roepingen en tranen, in de tegenwoordigheid van sommigen van het huisgezin, die een groot medelijden met mij hadden. Maar niemand wist, wat de reden van mijn zwarigheid was, want de voorzienigheid Gods schikte het zoo, dat ik op deze zelfden tijd een kwade keel kreeg,

die zeer gevaarlijk en pijnlijk was. Daarom oordeelden zij, dat dit het was, wat mij verontrustte, weshalve alle soorten van medicijnen tot mijn gezondheid en herstel gebruikt werden. Maar helaas! de schrikkelijke strijd, die in mijn geest en gemoed was, deed alle andere pijnen aan mij niet meer zijn dan het steken van een speld, in vergelijking van deze benauwdheid.

Alleen loof ik de Heere, dat ik een uitwendige ziekte had om er over te klagen, opdat ik mijn inwendige benauwdheid, die naamloos was, verbergen mocht. De medicijnen, die ter genezing van mijn keel aangewend werden, hadden een goede uitwerking. Maar niemand kon op mijn inwendige zweren enig medicijn leggen, totdat Hij het deed, wiens medicijn is evenals Hij zelf (de Heere Jezus Christus), namelijk zoet, gemakkelijk, verkwikkelijk en gepast. En dat weet mijn ziele zeer wel.

Op Rustdag was ik zeer ongesteld, zodat ik die nacht niet slapen kon. Maar op en neer tobde, totdat mijn vermoeid lichaam bezweek, en ik het ten enenmale scheen op te zullen geven. Toen kwam dit zoete woord met leven en kracht: Ps. 18: 7: Hij hoorde mijn stem uit Zijn paleis, en mijn geroep voor Zijn aangezicht kwam in Zijn oren. En toen behaagde het Hem mij te begunstigen met een meer dan gemene mate van Zijn tegenwoordigheid, en deze twee Schriftuurplaatsen gingen daarmede vergezeld: Exod. 15: 26: *Ik ben de Heere, Uw Heelmeester*. Ps. 103: 3: *Die al Uw ongerechtigheid vergeeft, die al Uw krankheden geneest*. De indruk hiervan was zo zoet, dat zij mij in staat stelde tot die verkwikkelijke plicht van overdenking, hoe zoet deze Heelmeester Jezus was, en waarin Hij alle anderen overtrof. Ik heb inderdaad grond om te zeggen: Hij zond Zijn woord, en genas mij door middel van een werktuig. Maar Hij zelf is mij alles in allen. Daarop kwam ik op een zichtbare wijze te herleven, en werd hersteld. En de indrukken van hetgeen ik ontmoet had, bleven mij voor een geruime tijd bij. En hoewel het lichaam des doods, de oude mens nog in mij woelde, heerste hij evenwel niet als te voren, hetwelk voor mij een grote weldaad was. O, dat ik in staat gesteld mocht worden om deze mij tegemoet komende Heere te verheerlijken, die mij zo wonderlijk verrastte met een onverwachte barmhartigheid.

Kort hierop viel ik weer onder enige benevelingen. O, ik vind het zwaar, zijnde in het duister, te geloven, wanneer ik het gevoel mis. Ik vergelijk mezelf Soms bij Petrus. Wanneer ik onder het gevoel van des Heeren liefde ben, dan zeg ik: *Heere! gebied Gij hetgeen ik doen zal, en ik zal het doen*. Maar wanneer Hij gebiedt, dat ik tot Hem komen zal op de wateren van kruis en verdrukkingen, dan begin ik te zinken, en ik bezwijk in het geloof. Mij staat voor, dat ik op de laatste rustdag van December zeer neergeworpen werd door het gevoel van inwonende verdorvenheid; en op die dag predikte Mr. Paterson over deze woorden: *Zo iemand meent iets te zijn, daar hij niet is, die bedriegt zichzelf in zijn gemoed* (Gal. 6: 3).

Ik was niet wel, toen ik van huis ging. Maar gedurende de tijd van deze leerrede werd ik hoe langer hoe erger. Ik verlangde thuis te zijn, waar ik mijn hart voor de Heere mocht uitstorten, en thuis komende, ging ik naar een afzonderlijke plaats. Ik denk, dat ik nooit in mijn leven in een groter benauwdheid geweest ben. mijn ingewanden zelfs werden in mij aan het roeren gebracht. O, de droevige onderdrukking, waarmede mijn geest beladen werd, roepende uit met een bitter geklag: "O Gij, die U zelve de Hoorder des gebeds noemt! Uw volk roept U als zodanig aan; ik zelf dacht eens, dat Gij zo ten mijn opzichte waart. O, waarom word ik dan dus onderdrukt met het uitstel van de verhoring des gebeds, zodat ik het niet begrijpen kan? Indien het niet Uw wil is deze een zaak te beantwoorden, waarom gaat er mijn begeerte dan zo sterk naar uit? Heb ik U niet mijn wil gegeven, om naar Uw wil bestuurd te worden? waarom gaat dan mijn wil en mijn

begeerte uit naar hetgeen Gij niet wilt? O, Heere, antwoord mij in deze een zaak." Maar ik werd met stilzwijgen beantwoord. Aldus eindigde ik dit oude jaar in veel smart en kwellings.

In het **begin van het jaar 1705** behaagde het de Heere het drukkende gewicht en de pijn, waarmee mijn geest worstelde, van mij af te nemen, zodat ik de plichten met meer kalmte en stilte verrichten kon, ja, het behaagde Hem Zijn aangezicht over mij te verheffen, en ik geloofde, dat de gehele uitkomst vast aan het naderen was. Maar steeds moest ik om raad en besturing roepen. De 29ste januari ontving ik iets, hetwelk naar een duidelijk antwoord op dit gebed geleek. Maar of het in goedertierenheid of in oordeel was, weet ik niet; en dit woord ging er van vergezeld: Zach. 14: 7: *Het zal noch dag, noch nacht zijn en het zal geschieden, ten tijde des avonds, dat het licht zal wezen.* Zodat ik was als te voren, moettende weer met deze bijstere moeilijkheid in het duister worstelen, alhoewel de last in een grote mate werd weggenomen. Maar de een last weggaande, kwam er een ander in de plaats, en wel een, die zeer gewichtig was, die ik nooit te voren ontmoet had, namelijk de smaad der tongen.

Nu werd het woord vervuld, waarvan ik te voren gewag gemaakt heb: Jer. 18: 18: *Komt aan en laat ons hem slaan met de tong.* Er waren sommige dingen, die deze beproeving zeer bitter maakten.

1. Zij kwam van de zodanigen, die belijders van de godsdienst waren, voor wie ik een grote achting had, die zij ook verdienden.

2. Zij schenen ook dezelfde achting voor mij te hebben. Zodat wanneer deze dingen mij verhaald werden, ik het niet kon geloven, totdat de uitkomst het waar maakte. Er waren ook anderen (van wie ik zoveel ten goede niet zeggen kan), die zich verenigden in deze zaak, om mijn leven met degenen, die in het huisgezin waren, ongemakkelijk te maken. Zij smaadden mij door oorblazingen, wat ik eindelijk tot mijn smart en droefheid gewaar werd. Zij letten op mijn treden en woorden, om gelegenheid tegen mij te vinden. Wanneer ik naar een verborgen plaats gegaan was om te bidden, zeiden zij, dat ik daar heenging met een ander doel, of indien ik mij wat vrolijk onder hen aangesteld had, namen zij mijn woorden waar, makende mij tot een voorwerp van hun gelach achter mijn rug.

Toen ik hiervan kennis kreeg, was het mij zeer smartelijk, en maakte mij zeer droefgeestig, zodat ik harteloos en dodig werd, en begeerde zo weinig mogelijk in gezelschap te zijn. Maar treurende en klagende zei ik met David: *De smaad heeft mijn hart gebroken.*

Ik bracht dit geval voor de Heere, vernemende naar de oorzaak daarvan, en ik bemerkte vier redenen daarvoor:

- a. Om het woord te vervullen, waardoor ik enigen tijd te voren gewaarschuwd was geworden.
- b. Om te tonen Zijn oppermacht over mij. Zijn schepsel zijnde, mag Hij met mij doen, zoals het Hem behaagt.
- c. Om mij door eigen ondervinding te leren, medelijden te hebben met de zulken, die onder deze zelfde beproeving zijn.
- d. Opdat Zijn macht mocht gezien worden, met mij veilig deze beproeving te boven te doen komen, evenals Hij in andere beproevingen reeds gedaan had.

De Heere was mij op deze tijd zeer genadig en kwam mij tegemoet, gevende mij vrijmoedigheid om voor Hem mijn hart uit te storten, en vele zoete woorden ontving ik om mij onder deze beproeving te ondersteunen, in aanmerking genomen, dat ik hierin

niet alleen was, want in alle eeuwen heeft des Heeren volk zulks ontmoet, beide in het O. en in het Nieuwe Testament; en vele Godvruchtigen hebben het in mijn eigen tijd ondervonden. Maar inzonderheid de beminnelijke Heere Jezus Christus, dat Lam van God, die onnozel en rein in Zijn natuur was, die nooit zondigde, en evenwel ontmoette Hem dit. Betaamt het mij dan niet om dit geduldig te verdragen, en niet te murmureren? Evenwel bevond ik, dat mijnhovaardig hart hiermede niet wel overweg kon komen, en ik kon het ook niet langer binnen mezelf houden. Er was een Godvruchtige vrouw nabij de plaats waar ik woonde; met deze hield ik een nauwe gemeenzaamheid, die ook, nadat ik aan haar mijn nood geklaagd had, medelijden met mij had, en mij haar besten raad gaf. Mijn leven werd mij in dit huisgezin tot een groten last; derhalve nam ik mij voor het te verlaten; hetwelk ik ook deed omtrent het midden van Mei, gaande naar het huisgezin van Ierviswood in Edinburg.

Maar de Voorzienigheid schikte het zoo, dat ik gezonden werd naar het land, hetwelk was te Melistoun in het Zuiden; dit was onverwachts, evenwel volgde ik het gewillig op. Wanneer wij nu op de weg waren om daarheen te gaan, ging ik heimelijk een weinig mij op het veld afzonderen, waar mij de Heere een straal, en een zoete belofte gaf, dat Hij met mij zou zijn, *en dat Hij mij zou zijn als de dauw, dat ik zou bloeien als de lelie, en dat ik mijn wortelen zou uitslaan als de Libanon* (Hos. 14: 6). Dit gaf mij moed in mijn reis derwaarts, waar ik vriendelijk ontvangen werd.

Aangaande nu des Heeren weg met mij in deze plaats, moet ik noodwendig opmerken, dat, nadat ik enige dagen daar geweest was, het Sacrament uitgedeeld werd, te Stichel, naar welke plaats ik ging, en op Zaterdag zeer veel zoetheid in de leerredenen ontving; want het waren zielvertroostende tijdingen, welke ik daar hoorde.

De eerste tekst was uit Jesaja, over deze woorden: *Ik zal water gieten op de dorstigen, en stromen op het droge* (Jes. 44: 3). De andere tekst was over Jes. 66: 2: *Op deze zal Ik zien, op de arme en verslagene van geest*. Dit was voor mij ook een gezegende leerrede, waar ik dacht, dat de Heere mij nodigde om op morgen aan Zijn gezegende tafel te komen; weshalve ik ook ging; en geloofd zij God! dat Hij Zich niet gans verborg.

Wij werden zeer opgewekt tot waakzaamheid, en om op onze hoede te zijn, hetwelk mij in het aanhoren zeer zoet was. Maar ik moet het tot mijn schaamte zeggen, dat ik zo veel vermaak niet had om het in het werk te stellen; want ik liet ras mijn hart omzwerven op beuzelingen zonder waarde; zodat ik haast mijn goede bewegingen verloor door eigen verzuim.

Maar wat zal ik zeggen? Mijn winterseizoen werd in een grote mate verlengd. Had ik soms een mooie dag en een warm zonneschijntje, dan volgde daarop een storm, verwekt door satan, door mijn eigen verdorvenheden, en door een boze wereld. Soms brak het licht door, zodat ik de liefde van God in Christus Jezus aan mijn arme ziel lezen kon, en dat er tot mijn vertroosting een vervulling van deze lang uitgestelde beloften komen zou. Doch, eer ik er op verdacht was, kwam de duisternis en overdekte alles, zodat ik het ongeloof en de moedeloosheid tot een roof werd.

Gedurende het zomerseizoen had ik verscheidene gelegenheden om in die plaats het Avondmaal te gebruiken, waarvoor ik de Heere loof, alsook voor de leerredenen op onze gewone rustdagen, die mij zeer verkwikten; alhoewel ik veelszins in het duister bleef.

Ik verliet dit huisgezin in November, en keerde weer naar het huisgezin, waaruit ik het laatst gegaan was; waar ik met zeer grote vriendelijkheid ontvangen werd door allen, die daarin waren, en inzonderheid door degenen, die te voren mijn vijanden waren;

waarin ik veel van de wijsheid, en van de wijze besturing van de Almachtige zag, die alle dingen wel doet uitvallen, en dit weet mijn ziel door eigen ervaring. Er waren vele dingen in dit huisgezin ten mijn laste, die in vele opzichten nu licht gemaakt werden. O, diepten van Zijn wijsheid! Ik zag in Zijn voorzienigheid dingen, die ik niet kan uitdrukken. Evenwel had ik zelfs op deze tijd te worstelen met een sterk lichaam der zonde en des doods, hetwelk mij neerdrukte, en mij menigmaal in de bitterheid van mijn ziel deed uitroepen: *Och! dat iemand mij vleugelen ener duive gave, ik zou heenvliegen, waar ik blijven mocht* (Ps. 55: 7), en ik zou dan rusten van een verzoekende duivel, van een verdorven hart, van een boze wereld en van de zonde, die mij zo lichtelijk omringt.

Deze inwendige smarten en kwellingen verwekten een ondraaglijk gewicht en last op mijn geest, waaronder ik scheen te zullen bezwijken. Evenwel te midden van deze benauwdheden, ontving ik nu en dan iets, dat mij zoet en verkwikkelijk was, en hetwelk mijn ziel bij het leven hield. Menigmaal ontving ik vrijmoedigheid om mijn hart voor Hem uit te storten in Zijn verborgen afzonderingen, dat Hij mijn ziel wilde verlossen van deze onbekende beproeving; op welke plaats ik vele zoete en verkwikkelijke beloften ontving, dat het zou zijn zoals ik wenste, uit de 41ste Psalm, die mij vele zalige overdenkingen verschafte, waardoor mijn koud en bevroren hart verwarmd werd. O, hoe zoet was voor mij de opheffing van Zijn aangezicht, wanneer ik in benauwdheid was. Ik gevoelde zoveel blijdschap en vermaak in Zijn tegenwoordigheid, dat het niet kan uitgedrukt worden. Ik kan zeggen, dat ik de levendigste predikant nooit zo hoorde prediken, wat de gemeenschap met God was, als ik het nu ondervond. Neen! de helft was mij niet verhaald van die innige en nauwe gemeenschap, die er is tussen Christus en de gelovigen, wanneer hun toegelaten wordt met Hem om te gaan.

Ik had enige aanmerkingen over de komst van de koningin van Scheba tot de koning Salomo; de helft was haar niet aangezegd van hetgeen zij ondervonden had. Ik merkte twee dingen aan, aangaande de koningin van Scheba.

Eerst. Waarin elk gelovige overeenkomt met de koningin van Scheba.

Ten tweede, waarin elk gelovige verre verschilt van en te boven gaat de koningin van Scheba.

Het zijn deze vijf of zes dingen, waarin elk gelovige een gelijkheid heeft met de koningin van Scheba:

1. Toen de koningin van Scheba in haar eigen land was, was zij de koning Salomo ten enenmale onbekend. Zij had alleen maar gen gerucht van hem gehoord. Aldus zijn alle gelovigen, zolang zij in het land van hun eigen natuurlijke toestand zijn, ten enenmale deze waarachtigen koning Salomo, Christus, onbekend. (Col. 1: 21).
2. Toen de koningin van Scheba het gerucht van de koning Salomo gehoord had, kon niets haar vergenoegen, totdat zij zelve kwam en zag of deze dingen alzo waren of niet. Zo insgelijks een ziel, die waarlijk het gerucht van Christus gehoord heeft, zal niet rusten, totdat zij met Nathanaël kome, en de waarheid van deze dingen ziet.
3. De koningin van Scheba tot Salomo gekomen zijnde, sprak tot hem al wat in haar hart was. Aldus is het met de gelovigen gelegen, wanneer zij tot Christus komen, en gemeenschap met Hem hebben. O, hoe ontboezemen zij dan zichzelf, en storten hun verborgene smekingen voor Hem uit Zij houden niets terug, hetzij ten opzichte van geestelijke, of van tijdelijke belangen. Zij kunnen het hun God vertellen, hetwelk zij hun naasten en dierbaarste vrienden in de wereld

niet kunnen vertellen. Zij verkeren met hun God wanneer de wereld hen noch ziet, noch hoort.

4. De koningin van Scheba oordeelde al hare moeite wel betaald te zijn, niet klagende over de onkosten die zij gemaakt had, toen zij tot Salomo gekomen was. Aldus zal een gelovige, die waarlijk tot Christus gekomen is, oordelen, dat al zijn moeite en onkosten in de godsdienst, wel besteed zijn. Zij zien op geen onkosten om Christus' wil; hoewel zij Hem met het gevaar van hun leven, en de beroving hunner goederen, mochten gezocht hebben, ondergaan zij het evenwel met een blijmoedig hart: oordelende met de Apostel Paulus, dat alle verdrukkingen om Christus' wil. Maar lichte verdrukkingen zijn. (2 Cor. 4: 17).

5. Toen de koningin van Scheba tot Salomo kwam, stelde zij hem duistere vragen voor, die tot haar genoegen beantwoord werden. Aldus is het ook zeer opmerkelijk, dat wanneer een gelovige tot Christus komt, het dan niet alleen een tijd is om het hart voor Hem uit te storten. Maar ook een tijd om vragen te doen, die tot hun genoegen beantwoord worden. Dit was de praktijk van de heiligen in de Schrift, evenals van Abraham (Gen. 15: 2), en van Jakob (Gen. 32: 29), van Mozes (Exod. 33), en van David (Ps. 42: 13). Men kon zich beroepen op de heiligen van alle eeuwen, of er niet, wanneer zij voor de troon der genade zich bevonden, zodanige vragen als deze, door hen opgezonden worden: 'O, Heere! zal ik ooit zulk een afgod en boezemzonde overwinnen, en gedood krijgen?' O, hoe zal ik door de wereld geraken, zonder de godsdienst tot een smaad te zijn, daar ik zulk een ontedere wandel en omgang heb? O, hoe zal ik Christus verkrijgen om de enige Beminde van mijn ziel te zijn, daar er in mijn hart zoveel liefde tot andere dingen is? O, hoe zal ik mij gedragen ten opzichte van de verdrukkingen en smaadheden, die mij aangedaan worden, daar ik zulk een hovaardige en oplopende natuur heb? Nu, op deze en dergelijke vragen, behaagt het soms de Heere, gepaste en tijdige antwoorden te verlenen. Zoals: *Ik zal mijn vrees in Uw hart geven, dat gij van Mij niet afwijkt* (Jer. 31). *Mijn genade is u genoeg* (1 Cor. 12). *De zonde zal over u niet heersen* (Rom. 6). *Ik zal u leiden (zolang gij hier op aarde zijt) door Mijn raad; en daarna zal Ik u in heerlijkheid opnemen* (Ps. 73: 24). Zij, die het meest van deze dingen weten, kunnen best de waarheid daarvan bekennen.

6. De koningin van Scheba bij Salomo geweest zijnde, kon het niet verbergen. Maar sprak tot zijn lof, verbreidende, die uitnemende dingen die zij aan zijn hof gehoord en gezien had. Zo ook, wanneer een gelovige tot die waarachtigen koning Salomo (Christus Jezus) komt, zal hij niet en kan ook niet verbergen, welke koninklijke en uitnemende dingen hij met het oog des geloofs gezien heeft. *Komt, zegt David, en hoort toe gij allen, die God vreest, en ik zal u vertellen wat Hij aan mijn ziel gedaan heeft* (Ps. 66: 16). De Samaritaanse vrouw zei tot degenen met wie zij verkeerde: *Komt, ziet een mens, die mij gezegd heeft alles wat ik gedaan heb* (Joh. 4). O, een gelovige verheugt zich zeer, en heeft een groot vermaak in het verkondigen van de lof van zijn edelen koning; ja, hij kon wensen, dat geheel de wereld mocht weten, hetgeen hij ondervond, indien het hen zou aanzetten om Christus te prijzen.

Nu, evenals er sommige dingen zijn, waarin alle gelovigen met de koningin van Scheba overeenkomen; zo zijn er ook andere dingen, waarin zij haar verre overtreffen, en van haar verschillen.

1. Toen de koningin van Scheba tot Salomo kwam, bracht zij giften en geschenken mee, om zich te meer bij hem aangenaam te maken. Maar de gelovigen, die tot

Koning Jezus komen, hebben geen geschenken om mede te brengen; zij komen met ledige handen, om zich aangenaam te maken. Zij roepen uit: *Wij allen zijn als een onreine, en onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleet* (Jes. 64: 6).

2. Hoewel de koningin van Scheba grote giften aan Salomo bracht, bracht zij evenwel niet alles wat zij had. Maar de gelovigen, die tot Christus komen, overtreffen haar hierin. Hebben zij weinig, dan doen zij een plechtige overgaaf en toewijding van al het hun aan Christus, om naar Zijn welbehagen besteld te worden, en wanneer Hij in Zijn voorzienigheid hen roept, alles wat zij hebben, te verlaten, dan nemen zij hun kruis op en volgen Hem, verkiezende met Mozes liever te lijden dan te zondigen.

3. Elk gelovige overtreft de koningin van Scheba hierin, dat hoewel zij Salomo's knechten achtte gelukzalig te zijn, zij evenwel niet verkoos om zelve mede in zijn dienst gebruikt te worden. Maar een gelovige, die tot Christus komt, oordeelt niet alleen Zijn dienaren gelukzalig te zijn. Maar verbindt ook terstond zichzelf om Hein te dienen; vragende met Paulus: *Heere wat wilt Gij dat ik doen zal?* (Hand. 9). Hun Meester staat de gelovigen zo wel aan, dat zij hun oren laten doorboren aan de post van Zijn huis en zij achten het hun grootste eer en waardigheid te zijn, dat zij onder Zijn dienstknechten zich mogen bevinden, werkende hun zaligheid met vrezen en beven.

4. De koningin van Scheba genoot het voorrecht om bij Salomo te zijn. Maar voor een korte tijd; kerende weer naar haar eigen land, waar zij met hem niet meer kon verkeren, noch ook meer van Zijn wijsheid horen of zien. Maar hierin is het voorrecht van alle gelovigen boven dat van de koningin van Scheba. Omdat zij eenmaal een 'dadelijke gemeenschap met de tegenbeeldige Koning Salomo hebben, duurt dit voor altoos. Er is geen scheiding mogelijk, en zij kunnen niet weerkeren naar het land van hun natuurlijke toestand. Eens in Christus is altoos in Christus te zijn. Niets kan hen van dit voorrecht beroven, plaats, persoon, verdrukking, benauwdheid, ja zelfs de dood niet; want zij zullen altoos met de Heere zijn, en het Lam volgen, waar Het ook henen gaat. (Openb. 14: 4).

Deze plicht van overdenking was voor mij een zeer nuttige plicht, waarin ik inderdaad veel van des Heeren tegenwoordigheid vond, vergezeld zijnde van kracht en leven; en wanneer ik geholpen werd om deze plicht te onderhouden, bevond ik mijn vijanden zo sterk niet, of ik kon met hen in het strijdperk treden. Maar ik liet deze plicht zodra niet na, of mijn vijanden werden opnieuw sterk, en wierpen mij menigmaal terneder door een vadsige en zorgeloze gesteldheid, die mij beroofde van mijn juwelen en liefdeblijken; en dan was de zonde, die mij zo lichtelijk omringt, mij meester, waarvan ik zeer wredelijk behandeld, en teruggezonden werd na mijn vorige gevangenis en slavernij, waar mijn voeten vast in het slijk kleefden, waar men niet staan kon. Toen riep ik tot de Heere, om van deze bijzondere zonde, die mij zo uitermate plaagde, verlost te mogen worden Terwijl ik dus verontrust werd, niet wetende wat ik doen zou, kwamen mij de beloften klaar voor ogen, dat Hij mij verlossen zou. Maar geloof en lijdzaamheid waren mijn tegenwoordige plichten.

Omtrent deze tijd was er met mij in het huisgezin een zeer Godvruchtige vriendin, met wie ik een zeer nauwen omgang en menigmaal een zoet gesprek had, als wij tot Gods huis samen opgingen; in wier gezelschap ik een groot vermaak en genoegen nam en een groot vertrouwen in haar stelde, wegens haar godsdienstig gedrag. Nochtans kwam 'deze persoon zich heftig tegen mij te stellen. O, hoe smartte mij dit, verwekkende zeer vele ongerustheden in mijn genoemd! Ik wilde het gaarne over het hoofd gezien

hebben, zodat het mij niet kwellen mocht. Maar mijnhovaardig hart weigerde zich hieraan te onderwerpen. Ik bracht dit voor de Heere, Hem smekende, dat, evenals Hij mijn Raadgever geweest was in alle vorige gedeelten van mijn leven, Hij mij nu ook tot een Leidsman wilde zijn in deze zaak, en dat Hij mij mocht laten weten de mening van deze bedeling; waaromtrent ik met goede woorden beantwoord werd, dat Hij naar mijn geroep zou horen, *en dat Hij, eer ik smeekte, zou antwoorden*, (Jes. 65).

O, gezegende schuilplaats in tijd van nood! en dit weet mijn ziel zeer wel. Er was een schriftuurplaats waarmede de Heere mij antwoordde aangaande de persoon, die mij zo kwalijk behandelde: *Een slang zal hem bijten, die de heining afbreekt*. Uit deze woorden ontving ik enige bedenkingen, voornamelijk deze: wat de heining was, die niet zou worden afgebroken; wat de slang was, die hem zou bijten, die de heining wilde afbreken; welke dingen alle zeer toepasselijk waren op het geval, waarvan ik thans spreek.

Deze kwelling duurde een geruime tijd, waaruit ik zag, dat ik moest hebben een volle en persoonlijke ondervinding van elke beproeving, opdat ik leren zou medelijden te oefenen met diegenen die met deze beproevingen worde bezocht. Nochtans was ik verzekerd, dat op deze tegenwoordige beproeving een verlossing volgen zou. Maar hoe, of op wat wijze, wist ik niet.

Op zekere rustdag, toen ik uitermate met deze verzoeking besprongen werd, kreeg ik vrijmoedigheid om mijn hart daaromtrent voor de Heere uit te storten, gelijk ik menigmaal deed; waar ik klaar bemerkte uit het woord, dat Hij mij een verlossing zenden zou; en ik ontving verscheidene schriftuurplaatsen, zo als deze: *Dit is de tijd van Jakobs benauwdheid. Maar hij zal er uit verlost worden. Zou Hij het zeggen en niet doen? of spreken, en niet bestendig maken?* En meer andere plaatsen.

O, het is gemakkelijk te geloven, wanneer de Geest van God op de beloften schijnt. Maar wanneer de beloften uitgesteld worden, zodat de voorzienigheid dezelve schijnt tegen te spreken, dan bevind ik het een moeilijk werk om te geloven tegen hope.

Er waren sommige dingen in dit geval zo duister, dat ik ze niet vertellen kan, totdat de tijd de uitkomst aan de dag brengt, welke ik ten enenmale als wit papier in des Heeren hand stel. Hij doe met mij zoals het Hem behaagt.

Het betaamt mij meer met andere dingen ingenomen te zijn, dan met mijn eigen belangen, voornamelijk daar er thans zo sterk gesproken wordt van **een vereniging tussen de twee natïën van Schotland en Engeland**.

O, dit kwelde mij niet weinig, wetende hoe trouweloos Engeland altoos tegen ons in vorige tijden geweest was. En zouden wij weer ons in een bondgenootschap verenigen met zulk een bedrieglijk en listig volk, dat, indien het in zijn macht was, al zijn naburen zou bederven om zijn eigen belang te bevorderen? Maar hetgeen mij het meest ontrustte, was, dat deze vereniging een strik zou zijn voor onze in een verbond staande Kerk van Schotland; want zij, die onze staat wilden bederven, zouden ook niet te goed zijn om het aan onze Kerk te doen.

Er waren sommigen in het huisgezin, waar ik was, die deze vereniging zeer voorstonden, pochende, dat dezelve ons tot een rijke bloeiende natie zou maken, en dat zij ons van al onze vijanden bevrijden, en onze Kerk beschermen zou en wat al niet? Maar dit waren maar ijdele woorden. Het kwam mij klaar voor, dat deze vereniging ons bederf veroorzaken zou. O, dit lag zwaar op mijn geest, zodat ik bijna kon gewent hebben, uit de wereld te mogen zijn geweest; wegens hetgeen over deze arme Kerk en natie te komen stond, want wanneer ik met een zeer gemeenzame toegang tot de troon der genade in het gebed verwaardigd werd, was het aldaar, dat ik de droevige gevolgen van deze onderhandeling zag. Er waren vele Schriftuurplaatsen, die zich daar tegen

vertoonden, onder andere het zevende hoofdstuk van Hosea geheel door. Maar inzonderheid het achtste vers was als leerrede van de hemel tegen deze vereniging. Het was zo klaar als de zon, dat Efraïm, die zich verwarde met de volken, gelijk was aan onze verwarring met Engeland; en in het elfde vers, dat wij waren als een botte duif, zonder hart; zij roepen Egypte aan, zij gaan henen tot Assur. En zo tot het einde van dit hoofdstuk, was elk vers op onze toestand zeer toepasselijk.

Op deze tijd wist niemand wat de artikelen van deze vereniging behelsden, zo geheim werden zij gehouden, totdat het Parlement tezamen kwam. O, dit gaf mij een droevige vertoning, want ik was verzekerd, dat, indien de artikelen goed of eerlijk waren, zij zo geheim niet zouden gehouden worden, zijnde het een zaak, waarin de gehele natie belang had.

Het Parlement vergaderd zijnde, schenen degenen, die voor de Vereniging waren, op een godsdienstige wijze, evenals Judas, aangedaan te zijn, en daarom werd er door het gehele koninkrijk een vastendag bestemd, om licht en besturing aangaande de vereniging te zoeken. O, wat een bespotting van God was dit. Voor te wenden een vastendag te houden, en besturing te zoeken, daar zij alreeds voorgenomen hadden om de Vereniging door te drijven, hoewel het tot verderf van de ganse natie zou zijn.

Mijn bekommernis nam meer toe, en deed mij menigmaal tot de troon der genade gaan voor mijn moederkerk in Schotland.

Intussen, horende, dat het Sacrament te Leith stond uitgedeeld te worden, oordeelde ik nu een goede gelegenheid te hebben om daarheen te gaan met al mijn bezwaren; op welke plaats ik het Avondmaal gebruikte, en ontving dit woord voor het arme Schotland: Ps. 131 vs. 14: *Dit is mijn rust tot in eeuwigheid, hier zal Ik wonen, want Ik heb ze begeerd.*

Op rustdag vóór de gemelde vastendag, kwam ik te Edinburg om Mr. Webster te horen, die predikte over de verloren zoon, begerende zijn buik te vullen met de draf, die hij vergeleek met de valse leer, en paste dit toe op de Kerk van Engeland, die door ongezonde draf verdorven was. Hij noemde een groot getal van hare dwalingen. Maar mijn geheugen kan ze niet onderscheidenlijk onthouden; hetwelk mij gelegenheid gaf om te denken, dat hij zijn leerrede ingericht had tegen deze Vereniging, hoewel hij op deze tijd de artikelen daarvan niet wist.

Wanneer ik tot de overigen van het huisgezin thuiskwam, zeiden zij mij, dat, wanneer ik in de kerk van Libertoun geweest was, ik een groot genoeg zou gehad hebben, vermits de leraar aldaar zeer tegen de vereniging scheen te zijn.

Ik antwoordde hun, dat ik geen verlies geleden had, aangezien ik op een goede plaats geweest was. Maar het verkwikte mij te horen, dat sommige Godvruchtigen daar tegen waren. En inderdaad waren de meeste Godvruchtigen van Schotland daar tegen, en dat op rechtmatige en vaste gronden. Ik was zo zeer niet verontrust aangaande mijn eigen zwarigheden, als wel aangaande die van de Kerk van Schotland.

's Nachts vóór de vastendag, was ik in een zeer slechte gestalte, zijnde niet in staat om enigen plicht te verrichten; zo dodig en levenloos was ik. Deze droevige gestalte bleef mij bij, totdat ik juist bezig was met mijn klederen uit te trekken om naar bed te gaan, toen er een sterke begeerte in mij oprees, om weer te bidden, welke beweging ik opvolgde, en begeer deswege de Heere te loven. Want in deze plaats genoot ik een zoete, hoewel korte, stond van gemeenschap met God; waar de wolken verdwenen, en ik vrijmoedigheid kreeg om te pleiten voor mijn moederkerk, dat Hij Jeruzalem een geruste woning wilde maken. Wat een verkwikkelijke tijd was dit. Ik beoogde alleen

goede dingen voor de Kerk te begeren. Maar mijn milddadige Heere gaf mij niet alleen goede dingen voor Schotland. Maar ook vele grote en goede dingen voor mezelf.

Ik zag, dat droevige oordelen dit land over het hoofd hingen; en deze Vereniging was er een voorloopster van. Maar opdat ik door droefheid niet mocht verslonden worden, werden mij deze hartsterkingen uit het Woord gegeven: *Ik zal maken, dat de vijand u wèl behandelen zal. Gewisselijk zal het met Uw overblijfsel welgaan.*

Ik zag ook, dat er nog een heerlijke dag voor Schotland op handen was, zoals tot nog toe niet geweest was, en dat mijn ogen die aanschouwen zouden. Dit werd aan mij door drie Schriftuurplaatsen bevestigd: *Uw ogen zullen de Koning in Zijn schoonheid zien. Gij zult de dood niet smaken, totdat gij Gods Koninkrijk met kracht zult zien komen. Gij zult in een goeden ouderdom ten grave gebracht worden, evenals een rijpe korenschoof.* Deze zoete Schriftuurplaatsen kwamen met leven en kracht in mij op; en ik werd geholpen om te geloven en de hand er op te leggen. Dit verwekte in mij een hoop van een goeden vastendag, denkende, het mag zijn, dat de Heere dit aan mij in het openbaar bevestigen zal.

In de morgenstond werd ik met een gemeenzame toegang tot de troon der genade begunstigd, en wanneer ik voor de Kerk van Schotland, zijnde Christus' ondertrouwde bruid en mijn moeder, pleitte, kwam dit woord met kracht: *Eis hetgeen gij wilt, en het zal u toegestaan worden.* Waar ik gesterkt werd om deze smekingen op te zenden, dat Godom Christus' wil, de Ark onder ons ongeschonden bewaren wilde, zonder de vermenging van paperij, van Bisschoppelijke macht, en van de Kerk van Engeland, met hare dwalingen in leer en godsdienst.

"O, laat ons één Kerk en één volk zijn, zo lang zon en maan duren. Doe het werk van Uw verbond onder ons herleven. O, laat de dagen van Uw vorige kracht weerkeren, en laat de baarmoeder des Evangelies vruchtbaar worden, en vele zonen en dochteren voor Christus voortbrengen!"

Ik zond ook enige beden tegen de vereniging op, en werd met dit woord beantwoord: Ps. 33: 10, 11: *De Heere vernietigt de raad der Heidenen, Hij breekt de gedachten der volkeren. Maar de raad des Heeren bestaat in eeuwigheid.*

Komende tot de openbare godsdienst, waar ik dacht versterkt te worden, bevond ik het tegendeel; want ik werd in het hart gewond. Mr. Semple predikte over Jer. 18: 7, 8: *In een ogenblik zal Ik spreken over een volk, en over een koninkrijk enz.* Hij trachtte beide partijen te behagen. Maar voornamelijk degenen, die voor de Vereniging waren. Hij zei: men verwacht, dat ik spreken zal aangaande de vereniging tussen Schotland en Engeland, om welke reden deze dag is afgezonderd. De waarheid is, zei hij, wij allen zijn één koninkrijk, één eiland, en één godsdienst. Aldus ging hij voort tot droefheid van sommigen en ook tot mijn droefheid; want de toepassing was zeer gemakkelijk te maken, dat hij hier voor de vereniging sprak.

De leerrede geëindigd zijnde, ontving ik vrijmoedigheid om weer mijn hart in het verborgen open te leggen aangaande dit zwarte verdrag. Ik wilde gaarne geloven, dat deze vereniging gestuit zou worden; toch bleef ik zeer moedeloos, vrezende dat zij zou doorgaan.

Vragende, hoe de leraars van Edinburg hieromtrent waren aangedaan, werd mij bericht, dat Mr. Sandilands in zijn leerrede had gezegd, dat, indien deze Vereniging zou doorgaan, Engeland van ons houthouwers en waterputters maken zou. Dit was inderdaad rechtuit handelen, dewijl hij als een getrouw wachter zijn volk voor 't gevaar waarschuwde.

Een weinig daarna kwamen de artikelen voor de dag. Maar dit is zulk een onaangenaam

onderwerp, dat het mij verdriet te schrijven, hoe alles de droefheid van mijn geest vermeerderde. Onder de gehele adel, die Parlementsheren waren, was er niemand, die voor deze arme natie opstond, dan de heer Belhaven, die terzake sprak in zijn twee redevoeringen tegen de Vereniging. Maar zij hadden geen uitwerking, vermits de Vereniging besloten werd.

Nadat alles geëindigd was, begon ik sommige droevige aanmerkingen te hebben over hetgeen gebeurd was; en hoe naar het was, dat wij verkocht waren in de handen van onze vijanden, die altijd ons nadeel. Maar nooit onze welstand zochten, en deze dingen werden mij toen ter aanmerking voorgesteld:

1. Het gaat met Schotland, evenals het ging met Christus zelf, want Hij werd in de handen van Zijn vijanden verkocht, en wat behoeft men het vreemd te achten, dat zij zijn huis en huisgezin verkocht hebben?
2. Christus werd verkocht door diegenen, die in Zijn eigen huis en huisgezin waren, en zo ging het met het arme Schotland. Het waren onze eigen edellieden, die deze verderfelijke zaak teweeg brachten.
3. Judas verkocht Christus om geld, hoewel hij er niet rijker om werd. Alzo verkochten onze Judassen dit land om geld, zoals zij het noemden een equivalent, of iets van gelijke waarde: O, een droevig equivalent!
4. Christus door Judas verkocht zijnde, werd vervolgens bespot en gelasterd, en allerlei soort verachting werd deze gezegenden plant van naam aangedaan. Zo is het met ons. Zijn wij niet tot een smaad aan onze naburen geworden? En diegenen, aan wie wij verkocht zijn, gebruiken zeer bittere en kwaadaardige redevoeringen tegen ons, en braken die met venijn uit, tot droefheid van de meeste Godvruchtigen in dit land. En zij, die degelijke Schotten zijn, moeten noodwendig over zodanigen hoon, als ons aangedaan is, gevoelig zijn.

Er was een woord, dat mij een geruimen tijd vergezelde, en ik op dit geval toepaste: Jes. 24: 16: *De trouwelozen handelen trouweloos, en met trouweloosheid handelen de trouwelozen trouweloos.* Hoe het ook ging, ik begeer de Heere te loven, dat ik soms in het verborgen des Konings oor verkreeg, hetwelk mijn hart ondersteunde, wanneer het bijna bezweek.

De openbare instellingen aangaande, ik was veelszins dor daarin, en vond er weinig van des Heeren Geest. Maar ik zal de fout op mezelf leggen, en niet op een ander. Ik ging naar verscheidene plaatsen, waar het Sacrament werd uitgedeeld. Maar ik vond de Heere niet, totdat op zekere Sacramentsdag Mr. Plint predikte over Openb. 3: 12: *Die overwint, Ik zal hem maken tot een pilaar in de tempel mijns Gods, en hij zal niet meer daar uitgaan.* O, de liefde Gods, welke ik in deze leerrede gevoelde Mij dacht, dat ik in elke spreuk leven, kracht en een sterke begeerte gewaar werd om daar te wezen, waaruit ik niet weer tot de zonde en tot een ijdele wereld zou gaan.

Bij een andere gelegenheid was ik te Newbottle, waar ik op Zaterdagavond in het veld een zoete stond ontving tussen de Heere en mijn ziel. Op deze tijd had ik vele grote zwarigheden op mij liggende, een lastig lichaam der zonde en des doods, de zonde, die mij zo lichtelijk omringt, en ook andere dingen.

Op de rustdag scheen er een zeer goede gestalte te zijn, beiden in leraars en het volk. Maar ik bleef zeer moedeloos. In de namiddag predikte Mr. Flint over Ps. 4: 9: *Ik zal in vrede tezamen neerliggen en slapen.* Waaruit hij sprak aangaande de zoete rust, die de gelovigen in Christus ten allen tijde hebben, hoewel zij in zwarigheid en benauwdheid zijn. Maar wat mij het meest verkwikte, was, hetgeen hij zei aangaande sommigen, die zeer bedroefd waren wegens de smaadheid, die ons gemaakt verbond van verbetering

aangedaan was in dit verdrag, onlangs in het werk gesteld tussen de twee natiën, zodat zij vreesden, dat de Heere ten enenmale deze Kerk verlaten zou. *Weest niet bevreesd*, zei hij, *het is over en over bevestigd, dat de Heere in Schotland een Kerk hebben zal, zolang de zon en de maan zullen zijn*; en hoewel de boze wereld hare handen opheft, om de Kerk te storen, heeft God evenwel Zijn acht voornamen om dezelve te beschermen.

Dit was evenals leven en merg aan mijn beenderen, want hoewel ik niets bijzonders voor mezelf verkreeg, was ik evenwel tevreden met deze zoete en zielverkwikkende tijdingen gehoord te hebben.

Op deze tijd besloot het huisgezin, waar ik in dienst was, te York te gaan wonen, waarover ik zeer ontsteld was, en kon het tegendeel gewenst hebben. Maar dit was evenals de Vereniging, want niets kon dit verhinderen, hoewel het hun gezegd werd, dat het niet tot hun voordeel was. Zij wilden mij gaarne met zich medegenomen hebben. Maar ik weigerde dit volstrekt. Geen voorwaarden konden mij hiertoe bewegen, want hoewel ik het huisgezin beminde, beminde ik evenwel de plaats en het volk niet, waarheen zij zouden gaan, want ik besloot mijn lot te nemen in Schotland, zo arm en veracht als het ook was.

Ik verliet dan deze plaats omtrent het einde van Mei, en de Voorzienigheid schikte het zoo, dat ik te Gilmertoun kwam. Op de eerste rustdag, toen ik daar was, werd het Sacrament te Tinninghame uitgedeeld; ik ging daar naar toe. Maar ik vond niet, hetgeen ik wel gewenst zou hebben. Maar eer zij de Middelaar, dat ik niet ten enenmale verlaten was. Ik oordeel het mijn plicht te zijn, des Heeren weg met mij te vertellen.

Wat mijn toestand aangaat, ik werd op een ongemene wijze besprongen met verzoeking van verscheiden aard, waarvan ik geen gewag maken kan; alleen zag ik, dat ongeloof en godloochening ook de grond van allen waren. O, wat reden heb ik om mij over de goedheid Gods te verwonderen, hierin voornamelijk, dat de Evangelie-instellingen mij op rustdagen zoet en verkwikkelijk waren, die door Zijn dienstknecht Findlay waargenomen werden! En hoewel hij de leraar van mijn wijk niet was, en hoewel ik enige moeite onderging om hem te Prestoun te horen, oordeelde ik evenwel, dat mijn arbeid wel betaald werd, hebbende steeds stof van lof in mijn mond gelegd. En wanneer de Voorzienigheid het zo bestuurde, dat ik ergens elders moest gaan, bevond ik, dat het voor mij een verloren rustdag in het openbaar was; om welke reden ik zeer dikwijls naar Prestoun ging, waar gemelde leraar predikte over de 23ste Psalm.

Het is mij onmogelijk te vertellen hetgeen ik in deze leerredenen ontmoette. Ik werd op een gevoelige wijze Gods stem gewaar, sprekende tot mij door Zijn dienstknecht; nochtans dit niettegenstaande, was ik in verborgen plichten in een grote ongelegenheid. Soms kon ik daarin niets ademen, dan zondige en onheilige gedachten; ik werd inderdaad droevig door de vijand gedrukt. Maar eer zij God! dat ik op rustdagen gewoonlijk iets goeds ontving.

Er was in het bijzonder een dag, toen hij over deze woorden predikte: Hij doet mij neerliggen in grazige weiden. In deze leerrede ondervond ik veel van Gods tegenwoordigheid.

Maar kort daarop werd ik jammerlijk gekweld, dat er nog een droevige beproeving mij over het hoofd hing. Ik riep tot de Heere, dat ik erin ondersteund mocht worden, en dat ik die veilig te boven mocht komen, zonder God te bedroeven, en zonder Zijn kinderen te ergeren. Ik was in een grote vrees, wat deze 'beproeving zou zijn.

Eindelijk brak ze uit in een sterke en verschrikkelijke verzoeking, om niet te geloven van hetgeen de Heere voor mij gedaan had. Ik werd op een ongewone wijs met godloochenende en lasterlijke ingevingen geplaagd, zodat ik tot de Heere om hulp riep.

Maar ik ontving geen antwoord. Ik werd integendeel erger, en was evenals een verlatene, zijnde bloot gesteld aan de wil van de vijand mijner zaligheid; en hetgeen waarop de vijand zijn verzoeking bouwde, was, dat de beloften zodanig door de Voorzienigheid tegen gesproken werden, dat zij daarmede niet verenigd konden worden.

Ik begaf mij gewoonlijk naar het veld, en brulde daar wegens mijn godloochenende en lasterlijke gedachten. Maar ik kon geen verlossing bekomen. mijn verdorvenheden namen toe, gelijk ook de omliggende zonde, van welke de Heere mij belofte van verlossing gedaan had. Maar in plaats van verlossing, werd ik hoe langer hoe erger, en geen schijn van uitkomst deed zich op.

Er waren drie dingen, waarbij ik mijn toestand vergeleek, en die waren op deze tijd zeer toepasselijk op mij.

1. Ik vergeleek mezelf bij een vrouw, die in barensnood is, hebbende vele grote pijnen; zodat het zich laat aanzien, alsof zij dadelijk verlost zou worden, terwijl zij evenwel niets voortbrengt dan zuchtingen.
2. Ik vergeleek mezelf bij een schip op zee, wordende door wind en storm op en neer geslingerd. Het mag zijn, dat de mensen op het schip soms land zien, denkende, nu zullen wij eindelijk aan land komen, en rusten van de golven. Maar terstond komt een tegenwind, en beneemt hun alle gezicht van landing. O, hoe neemt dan hun ontsteltenis toe!
3. Ik vergeleek mezelf bij een vogel, wordende vervolgd door een havik of een valk. De arme vogel vliegt naar een bos, zijnde voornemens daar te schuilen. Maar de vervolger komt, en jaagt hem daaruit, zodat hij geen rust kan vinden, wordende vervolgd van plaats tot plaats. En zo ging het mij toe; want ik dacht, dat wanneer de stormen over waren, ik dan rusten zou. Maar dit waren maar ijdele gedachten, want mijn beproevingen vermeerderden op een zichtbare wijs, en er was niemand aan wien ik mijn gemoed openleggen kon, want ik zag, dat het tevergeefs was.

Ik kan niet nalaten te vertellen, hoeverre deze droevige ongesteldheid zich uitstreckte. Ik kon wensen een baak voor anderen te zijn, om afgeschrikt te worden van zodanige wanhopende wegen, als ik insloeg. Ik werd door de vijand droevig aangezet tot ongeloof, en zijnde aan het middagmaal, werd het opgemerkt, dat ik niet at; ik liet dit voorbijgaan met enige beschuldiging. Maar het was mij bijna onmogelijk mijn benauwdheid te verbergen.

Ik scheen te zullen barsten op de plaats waar ik zat. Ik was evenals water, hetwelk een opening moet hebben. Ik begaf mij naar de gewone plaats op het veld, waar ik het vergif zelfs van de hel tegen God en Zijn wegen, met mijn mond uitbraakte, alsof die niet rechtmatig of rechtvaardig waren; en dat Hij mij met lasten belaadt, die ik niet dragen kon, en dat Hij die ook niet wilde wegnemen, en dat hoewel Hij beloofd had met mij te zullen wezen in de benauwdheid, ik nu evenwel in de grootste benauwdheid alleen was, kunnende geen hulp vinden.

En op datzelfde stuk land nam ik mij voor de godsdienst op te geven, en niet meer te geloven; want het was mij onmogelijk de beloften met de Voorzienigheid overeen te brengen. Ik dacht, dat hoewel een engel uit de hemel wilde komen en tot mij spreken, ik niet geloven zou. Maar God weet alleen, in welk een krankzinnige toestand ik was.

Als nu mijn hart in deze helse bitterheden en Godtergende uitdrukkingen uitgearsten was, dacht ik, dat ik het aller-ellendigste schepsel in de wereld was, zijnde nu voor altoos verloren. En als ik nu de plaats op en neer ging als iemand, die krankzinnig was, klonk dit woord in mijn oren: *Is Uw toorn billijk ontstoken?* (Jona 4: 9).

Hierop werd ik met verwondering en ontzetting aangedaan. O, wonder! dat de aarde zich niet opende en mij opslokte. O, wonderlijke en onvergelykelijke verdraagzaamheid Gods! Mocht Hij niet op mijn woord gevangen, en van mij afscheid genomen hebben, zoals ik van Hem deed? Maar Hij is God, en niet een mens, en daarom ben ik niet verteerd. Dit is, nevens vele andere, een duidelijk bewijs van des Heeren goedertierenheid tot mij. Toen begeerde ik te treuren, omdat ik zulk een beminnelijke Heere beledigd had.

Omtrent het begin van Oktober stond het Sacrament te Prestoun uitgedeeld te worden; de gedachten daaraan verkwikten mij zeer, denkende, zo de gewone rustdagen aldaar zo zoet zijn, wat zal dan niet de rustdag zijn, waarop het Nachtmal zal gehouden worden! O, hoe verlangde ik derhalve daarnaar! Maar opdat ik mocht leren, dat de Heere niet is gebonden aan een plaats, vond ik maar een dorre instelling tot mijn onthaal, hoewel ik inderdaad geloof, dat de Heere aldaar tegenwoordig was, zo bij de leraars als bij het volk. Maar mij aangaande, ik bleef steeds in het duister.

Een andere zaak moet ik in deze plaats vertellen. Ik werd zeer vriendelijk behandeld in het huisgezin, waar ik was. Zij waren tot verwondering toe vriendelijk. En hierin zag ik des Heeren hand, die voor mij alles wèl uitvoert. Ik had een zeer zoete en verkwikkelijke omgang met sommige Godvruchtigen in die plaats, hoewel zij zeer weinigen in getal waren. Het ging met mij daar in alles wel, in opzicht tot de uitwendige mens; zodat ik niet te klagen heb, dan over mezelf.

Nadat ik daar enigen tijd doorgebracht had met de jonge juffrouw, die ik diende, en die ik zeer lief had, bestuurde het de Voorzienigheid zo, dat ik naar Edinburg moest terugkeren, hetwelk ik zeer blijmoedig deed, als hebbende daar mijn dierbaarste en gemeenzaamste vrienden, in wier gezelschap ik een groot vermaak en genoeg nam.

Nadat ik acht dagen te Edinburg geweest was, viel er in onze huisvesting een zeer droevig geval van een haastige brand voor. Niemand wist, door wien deze brand, die zich naar buiten uit de vensteren vertoonde, ontstaan was. Ondertussen wist niemand van ons, die in huis waren hiervan. mijn jonge juffrouw en ik, zijnde in een kamer daar dicht bij, werden een sterke reuk van brand gewaar. Maar konden niet begrijpen wat het was. Ik omziende of enig vuur in onze klederen gekomen was, ontstond er een geroep: *Brand! Brand! Het huis staat in brand!*

Zodra ik dat hoorde, liep ik naar de kamerdeur, en dacht, dat het huis terstond zou instorten, door de groten brand, die er ontstaan was. Het behaagde de Heere, dat in Zijn voorzienigheid de brand haast geblust werd, en dat er geen grote schade geschied was, zijnde alleen een bed door het vuur gans verteerd geworden. Welk uitwerksel dit op mij had, kan ik niet zeggen. Maar o, het alarm van brand was nooit uit mijn gedachten.

De volgende dag gingen mijn heer en mijn juffrouw naar Londen, latende mij met een andere dienstmaagd het huis bewaken tot hun terugkomst. Dit verstrekke mij tot geen kleine last, hebbende de indruk van hetgeen onlangs voorgevallen was, op mijn hart, en steeds nog een groter kwaad vrezende, dat mij als een geest dag en nacht plaagde.

Acht dagen na gemeld voorval ontstond er een andere droevige en schrikkelijke brand in de stad, omtrent twee uren in de morgen. Ik, horende het geroep van *brand! brand!* stond in der haast op, en het venster openende, zag ik het deerlijk gezicht van de brand. Dit maakte mijn geest gaande, en ik kreeg vrijmoedigheid om mijn hart voor de Heere uit te storten, ten opzichte van diegenen, die in deze brand kwamen te lijden, biddende, dat de Heere in het toekomende zodanige verwoestende oordelen wilde voorkomen.

Niemand op aarde weet, hoe ik op dit nare gezicht aangedaan was.

Dit omtrent het einde van November voorvallende, kwelden de indrukken van hetgeen ik gezien had, mij overal waar ik was. Nergens was ik vrij van de vrees voor brand. Ik dacht: O, indien ik een Godvruchtig persoon bij mij in huis mocht hebben, zou ik zo bevreesd niet zijn.

Ik kreeg er nu een, want een zekere vriendin, wier godsdienstige omgang mij altoos zeer zoet was, kwam en bleef bij mij. Maar evenwel verdween mijn vrees niet. Ik bracht dit voor de Heere, vragende, wat de mening hiervan mocht zijn? Waarop ik een scherpe berisping kreeg, en dat van Micha werd mij voor ogen gesteld: *Nu weet ik, dat de Heere mij weldoen zal, omdat ik deze leviet tot enen priester heb* (Richt. 17 vs. 13); alsof de Heere alleen niet genoegzaam was. Nochtans behaagde het de Heere Zich mijner te erbarmen, heffende zelfs door Zijn Woord deze last van mij af: Ps. 91: 10, 11: *Geen plaag zal Uw tent naderen, want Ik heb Mijn engelen aangaande u bevel gegeven*. O, hoe gezegend was dit woord voor mij! Het bracht met zich vrede en stilte, met opzicht op deze ongerustheid, zodat ik niet meer was in zulk een geweldige vrees, hoewel ik er niet ten enenmale van bevrijd was. Maar de grote zwaarte was weggenomen.

O, hoe veel heb ik te vermelden van de goedheid, wijsheid, wonderlijke besturing en zorg van God jegens mij, zo ten opzichte van mijn ziel, als ten opzichte van mijn lichaam! zodat ik reden heb om uit te roepen: *O, hoe groot is Zijn goedheid en barmhartigheid!* En dit weet mijn ziel zeer wel. Het betaamt mij, en het is grotelijks mijn plicht, des apostels bevel te gehoorzamen: *Weest in geen ding bezorgd. Maar laat uw begeerte in alles, door bidden en smeken, met dankzegging bekend worden bij God* (Fil. 4: 6).

Er is nog iets anders, hetwelk mij voor enige tijd veel te doen gaf. Er werd namelijk een bevel van de Koningin en hare vergadering gegeven, om **een vastendag te houden in de drie Koninkrijken**, op de 14de Januari eerstkomende. Ik las het plakkaat van de Koningin, waarin stond:

"Wij, nevens de geestelijke en wereldlijke lords, ordineren en gelasten, dat deze dag onderhouden worde tot een plechtige verootmoediging en vasten; en dat de bisschoppen een gebed opstellen, dat op die dag toepasselijk is."

Toen ik dit eerst las en hoorde, verstond ik niet wel, of het mijn plicht was of niet, mij te verenigen met zulke vastendagen, als die voorkwamen van de burgerlijke macht, aangezien zij niet raadpleegden met onze leraars. Maar alleenlijk met hare verdorven geestelijken in Engeland, tegen wie wij op een plechtige wijze in een verbond zijn.

Aan de andere zijde was ik overtuigd, dat vasten en zich te vernederen, een noodzakelijke plicht ten deze tijde was. Aldus was ik in een engte, welke weg ik inslaan mocht, om God te behagen, en een goed geweten te bewaren.

Ik bracht deze zaak voor de Heere, en in Zijn tegenwoordigheid begeerde ik hierin door Hem alleen en niemand anders bepaald te worden en smeekte, wat ook Zijn wil mocht zijn, dat Hij mij die wilde laten weten, en kracht geven om te volbrengen.

Terwijl ik aldus in des Heeren tegenwoordigheid was, kwamen deze twee Schriftuurplaatsen met licht en leven tot mij: Col. 2: 21: *Raakt niet, en smaakt niet, en roert niet aan*. Luk. 6: 10: *Die getrouw is in het minst, die is ook in het grote getrouw*.

En ik was verzekerd, dat dit des Heeren mening was aangaande deze vastendag. Ik had dikwijls gelegenheid om bij verscheidene Godvruchtigen omtrent dit stuk te vernemen, wat hun gedachten waren aangaande deze vastendag. Ik bevond, dat zij verdeeld waren. Sommigen er voor, en anderen (maar zeer weinigen) er tegen zijnde. En aangaande onze leraars, zij kwamen allen daarin overeen, om de vastendag te houden, waarvan zij ons kennis gaven.

Dit verwekte een nieuwe storm in mijn gemoed, denkende, indien ik mij in deze zaak mocht bedriegen, aangezien zulke deftige christenen en leraars in dit stuk klaar zijn. Dit deed mij tot de Heere roepen, dat Hij Zich mijner erbarmen wilde, en dat, indien Hij mij tot iets bijzonders riep, Hij mij meer dan gemeen licht wilde geven. De verwarring, waarmede mijn gemoed bezet was, duurde zolang, totdat ik naar mijn plicht ging, waar ik meer en meer bevestigd werd, dat het niet mijne. Maar des Heeren gedachten waren, dat ik mij niet verenigen moest met vastendagen, die ons opgelegd werden door een burgerlijke macht, waarvan de bisschoppen een gedeelte uitmaken.

Ik werd ook gedreigd, dat zo ik des Heeren bevel in deze ongehoorzaam was, dit mijn geweten verdoven zou, om in de toekomstige tijd met vrijmoedigheid raad te verzoeken, aangezien wanneer ik deze ontving, ik niet gehoorzaam wilde zijn. Toen kwam dat woord van vermaning: *Zijt standvastig, onbewegelijk, altijd overvloedig zijnde in het werk des Heeren* (1 Cor. 15: 58). Dit was een nieuwe bevestiging.

Na deze dacht ik, laat alle mensen zeggen wat zij willen, ik ben in mijn eigen gemoed aangaande het gemelde verzekerd. Op de rustdag onmiddellijk voor deze vastendag, was ik in een zeer dodige en levenloze gestalte. Ongeloof kreeg de overhand over mij, en ik begon te denken: indien ik in zulk een levenloze toestand op de vastendag zal zijn, hoe zal ik die de Heere in het verborgen doorbrengen? Aldus was ik in mijn gemoed verontrust tot 's avonds te negen uren, zijnde in het gebed, waar het de Heere behaagde de zaak dus met mij te bepleiten. *Waarom hinkt gij op twee gedachten? Is gehoorzaamheid aan mijn bevelen niet beter dan offerande? Moet uw gestalte uw plicht beslissen.*

Hierop smolt ik neder voor de Heere, en schaamde mij wegens mijn onverantwoordelijke wegen. Op deze tijd kreeg ik een klaar gezicht van hetgeen, waartoe Hij mij riep. Ik ontving ook verkwikking voor mijn ziel, in een ruime mate, alsmede beloften van raad en besturing. En dit woord kwam met kracht: *Gij (Heere) doet mijn lamp lichten, de Heere, mijn God, doet mijn duisternis opklaren* (Ps. 18: 29).

De vastendag gekomen zijnde, vond ik in de morgenstond mezelf zeer onbekwaam, zowel tot treuren over mijn eigen zonden, als over die van het land. Maar Hij, die mij tot deze plicht riep, versterkte mij, en hoewel ik mij op die dag niet mede kon verenigen in de openbare godsdienst, werd ik evenwel van God in het verborgen zeer verkwikt.

O, wat genoeg vond ik in het lezen van de *Belijdenis des geloofs*. Wat heerlijke dagen waren er in ons land, toen dat plechtige Verbond met de drie koninkrijken gemaakt werd. Wat diepe en hartelijke belijdenis was er na de verbreking er van!

En na de *belijdenis van zonden, het Verbond weer vernieuwd* wordende, keerde de Heere terug tot de leraars en het volk, en er waren dagen van kracht in het land. Toen begon ik die tijd met de tegenwoordige te vergelijken. En, o! wat oorzaak van treuren zag ik, dat niemand in openbare standplaatsen, zoals leraars en overheden, de verbreking van het verbond, tot een reden van vasten maakte!

En het gemene slag van volk aangaande, uitgenomen hier en daar een zeer klein getal, weten niet meer van dit verbond, dan alsof het geschreven was geweest in het Grieks of in het Latijn. O, dit verbond ging mij deze dag ter harte, en ik werd geholpen om in de bitterheid van mijn geest te treuren over de verbreking daarvan in mijn tijd.

- En dat eerstelijk, ten tijde van de omkering der zaken, wanneer dit verbond behoorde vernieuwd te worden, werd hiervan geen gewag gemaakt, daar evenwel dat gezegend instrument, koning Willem, zaliger gedachtenis, hun vrijheid gaf om voor hun godsdienst te doen, hetgeen zij wilden. Maar dit werd ten enenmale vergeten.
- Ten tweede, zijn wij niet schuldig aan verbondbreking, in het onlangs gesloten

traktaat van vereniging? O, dat wij mochten wenen, omdat wij onszelf verkocht hebben om besmet te worden door een volk, tegen welks dwalingen wij op een plechtige wijze in een verbond getreden zijn, evenals tegen de dwalingen van de Kerk van Rome. Het Pausdom en de Bisschoppelijke Staat gaan hand aan hand. En hebben wij niet een verbond gemaakt om met al onze kracht Engeland te reformeren? En daarom, vermits wij dit niet deden, heeft God ons in Zijn gerechtigheid verlaten om door hen gedeformeerd of mismaakt te worden.

- Ten derde. Is deze vastendag niet een duidelijk bewijs van verbondbreking? Te ontvangen vastendagen van diegenen, welke geslagen vijanden zijn van het verbond, evenals beiden, de koningin en de bisschoppen zijn; en evenwel vastendagen van hen aan te nemen. Dit is inderdaad een oorzaak van treurigheid en geklag. *Och! dat mijn hoofd water ware, en mijn oog een springader van tranen, ik zou dit dag en nacht bewenen.* Deze dingen nemen weinigen ter harte.

Ik werd geholpen om tot de Heere te roepen, dat Hij onder ons een dag van kracht wilde zenden: waar ik zag, dat zolang de verbreking van dit plechtig verbond niet betreurd werd door alle soorten van personen, leraars en het volk, groten en kleinen, van de troon af tot de minsten onderdaan van het land; ik zeg, dat wij tot die tijd, geen dagen van kracht hebben zouden, waarin het land van Zijn ongerechtigheden zou gezuiverd worden. En evenwel kreeg ik een gezicht, dat zodanige de zouden komen.

Toen begeerde ik te kunnen treuren over mijn eigen zonden, erfelijke. Maar voornamelijk mijn boezemzonde, die mij evenals een geest, overal waar ik was, plaagde.

Ik maak ook gewag van de zonden van het land; van het breken des verbonds, van de bloedstorting der voortreffelijke helden, gedurende de vorige regeringen der Bisschoppelijke macht. Deze dingen zijn inderdaad een oorzaak om te treuren.

Nu, o Heere! Gij weet, dat ik Uw verbond liefheb, en al degenen, die het openlijk belijden. En tot een getuigenis hiervan, neem ik hetzelfde thans in Uw tegenwoordigheid aan, en beëdig het in mijn eigen persoon, zoals er staat in onze belijdenis des geloofs; en ik oordeel mezelf zo waarlijk verbonden te zijn, alsof ik geleefd en dit verbond aangenomen had in het jaar En ik acht het mijn roem en eer te zijn, dat ik geboren ben in een land, hetwelk de Heere zo plechtig ondertrouwd is. Dit deed ik in het gezicht van de groten God, toen geen ander oog tegenwoordig was; en daar bad ik de Heere, dat, indien het zijn wil was, ik mocht leven, en dat ik het verbond mocht zien vernieuwd door alle soorten van personen. Dit zou mij tot meer vreugde verstrekken, dan de wereld kan uitdrukken.

Geschreven en onderschreven te Edinburg, met mijn hand, de 14de Januari 1708.

ELISABETH WAST

Dit gedaan zijnde, begon ik te onderzoeken, of ik in mijn plicht geweest was, of niet? En ik werd overvloedig bevestigd, dat ik des Heeren bevel gedaan had. Maar voornamelijk werd ik daarin bevestigd de daaropvolgende Zaterdagavond, toen veel van Gods liefde in Christus aan mij ontdekt werd.

En rustdagmorgen kwam dit woord: *Dit is de dag, die de Heere gemaakt heeft, laat ons op dezelve ons verheugen en verblijd zijn* (Ps. 118: 24). *Gij hebt vreugde in mijn hart gegeven, meer dan ter tijd, als hun koren en most vermenigvuldigd zijn* (Ps. 4: 8). Dit was voor mij een gezegende dag, en het scheen, alsof die een voorloper was van des Heeren terugkeer tot mijn ziel, met de dagen van Zijn gewone kracht. Ik dacht in de binnenkamers gekomen te zijn, waar ik vrijmoedigheid ontving om mijn klacht en verzoek, beide voor mezelf en voor de Kerk en het belang van Christus, uit te storten.

O, hoeveel van des Heeren goedertierenheid werd aan mij bekend gemaakt! hetwelk mij met verwondering deed uitroepen: *Wie ben ik, Heere? Is dit naar de wijze der mensen?*

Niettegenstaande dit alles, had ik steeds mijn eigen bijzondere zwarigheden om er mede te worstelen. Die maakten mijn geest gestadig moeilijk. Datgene, waarvan ik aan de wereld geen betekenis kon geven, deed mij zwaarmoedig, treurende, en met een neergebogen rug gaan. En hoewel ik de liefde des Heeren tot mij niet durfde in twijfel trekken, riep ik evenwel menigmaal: *Indien ik de Uw ben, waarom is het dan aldus met mij?*

Deze naamloze ongesteldheid aangaande, wist ik niet wat ik er van zeggen zou. Van de bittere roeping en klachten, die ze mij veroorzaakte! Ik smeekte de Heere, dat Hij mij een verlossing wilde zenden, om Zijns Naams wil. Er werden mij wel vele zoete beloften gegeven uit de 91sten Psalm. Maar mijn zwarigheid werd niet weggenomen, en ik was steeds in de plaats van onrust. In deze toestand bleef ik een langen tijd, en hoewel ik des Heeren goedertierenheid aan mij op velerlei wijze bekend gemaakt, niet durf in twijfel trekken, lag evenwel deze ongesteldheid mij als een zwaar gewicht op het hart. O, het lichaam der zonde en des doods is een zwaar pak!

Mijn uiterlijke toestand aangaande, alle dingen gingen daarin wel: Ik had veel liefde en achting van degenen bij wie ik woonde. Ik moet het erkennen, dat aldaar veel van Gods goedheid aan mij ontdekt werd. Zijnde een dienstmaagd, bad ik de Heere dikwijls, dat Hij mij wilde geven een geest van wijsheid en verstand, om mijn bezigheden in het huisgezin behoorlijk te verrichten en dat ik mijn meester en mijn juffrouw genoeg mocht geven; want ik zag steeds dit, dat, indien iets niet wel zou gaan door mijn handeling, de godsdienst lijden zou. O, om Uws heerlijke Naams wil, leer mij mijn plicht in dezen!

Ik werd verhoord, want ik zag waarlijk, dat, wat ik deed, hoewel het zowel niet was, als anderen het gedaan zouden hebben, mijn juffrouw en de overigen daarmee zo tevreden waren, dat ik dikwijls verbaasd stond, moettende uitroepen: *Gij zijt die God, die alle dingen voor mij voleindigt.*

Ik bleef in dit huisgezin tot November, op welke tijd, mijn juffrouw en het huisgezin naar Londen stond te gaan; en gaarne hadden ze mij mede willen hebben. Maar daartoe konden zij mij niet bewegen, want ik zag, dat het mijn plicht niet was. Ik was, en ben nog overtuigd, dat niets, waarvan ik in mijn geweten een afkeer heb, door mij behoort ondernomen te worden. Nu, door met hen niet mee te gaan, stelde ik mezelf buiten dienst. Maar aangezien het mijn plicht niet was mee te gaan, geloofde ik vast, dat ik met werk zou verzorgd worden, en zo geschiedde het ook, want binnen zeer weinige dagen werd ik aangesteld tot een meesteres om kinderen te onderwijzen in een huisgezin. Maar al mijn vrees was, dat ik tot zulk een bediening niet genoeg bekwaam was. Ik

smeeke de Heere ten deze opzichte, en ik werd beantwoord met goede woorden.

Ik trad in het huisgezin de 5de of de 8ste November 1709.

Gedurende de korte tijd, die ik in deze plaats was, zal ik met des Heeren hulp vertellen, hoe het met mij ging. Bij mijn eerste intrede aldaar werd ik zeer vriendelijk van allen ontvangen, en dit duurde enigen tijd. Ik zag, dat de Heere mij hielp in al hetgeen, waarin ik te werk gesteld werd, hetwelk mij met verwondering vervulde over Zijn wijs beleid, zelfs in uitwendige dingen, tegen mijn verwachting in. Nochtans dit alles niettegenstaande, ging ik nooit tot het gebed alleen, krijgende enige opwekking, of ik smeeke, dat dit de plaats van mijn verblijf niet mocht wezen. En dit woord ging steeds met mij: *Ik ben de Heere Uw God, die u uit Egypteland, uit het diensthuis uitgeleid heb* (Exod. 20: 2). Op welk woord ik geholpen werd te geloven en te hopen.

Enige tijd daarna viel ik in een grote dodigheid des geestes, voornamelijk in het verborgen gebed. Ik had geen leven, of beademing daarin. Maar wanneer ik in het huisgezinsgebed met de kinderen was, of wanneer ik een woord sprák tot hun onderwijzing, dan werd ik op een gevoelige wijze des Heeren bijstand gewaar, en dat met kracht en leven voor mijn ziel. Maar daarna in het verborgen mij afzonderende, was ik zeer vadsig en geesteloos. Als ik alleen was, was ik inderdaad gans alleen. Al wat ik tot mijn gezelschap had, was ongeloof, godloochening, wantrouw en twist met de Heere, omdat Hij Zijn belofte aan mij niet vervulde.

In 't kort, de vijand was bij de hand, en Zijn bezigheid was, zodanige schrikkelijke gedachten tegen het werk der genade in mijn ziel in te blazen, dat het mij niet betaamt, die te vertellen. Nochtans, wanneer ik weer tot het huisgezin kwam, was ik bijna in een verrukking, terwijl ik Christus en Zijn wegen aanpreef, als zijnde beide vermakelijk en nuttig, in alle gevallen, in alle plaatsen en op alle tijden.

O, welk een tegenstrijdigheid scheen er in mijn toestand te zijn Want, wanneer ik naar mijn verborgen plaats weerkeerde, was ik bijna overtuigd, dat ik niets was dan een volkomen geveinsde, een gewitte wand, een witgepleisterd graf, schijnende iets te zijn bij anderen. Maar zijnde niet hetgeen ik scheen te wezen. Ik dacht, dat al de godsdienst, die ik had. Maar een gedaante van godzaligheid was, zonder de kracht daarvan. En vele zulke gedachten werden mij ingeblazen, waaraan ik gehoor gaf, onthaltende dezelve met mijn hart, als wezenlijke waarheden waaraan men niet twijfelen moet. O, de ongewone onrust, moedeloosheid en de uiterste droefgeestigheid waar ik onder was, is groot, want ik kon des Heeren weg met mij niet verstaan. Ik had moeilijkheden van buiten, en beproevingen van binnen; doende mij zinken in de diepte, en in grondeloze modder van ongeloof, waar men niet kan staan. Ik kon ook niet gewaar worden, dat de Heere mij enige aanblik van medelijden of hulp gaf, noch ook verhoring van mijn bedrukte smekingen.

Op deze tijd had ik vier droevige en zware lasten op mij.

1. Uitwendige moeilijkheden van verscheiden soorten.
2. Grote en droevige verzoeken van de vijand, hitsende mij op tot godloochening, wantrouw en twist met de Almachtige.
3. Een zwaar gewicht van inwendige verdorvenheid.
4. Een afwezige en toornige Heere, hetwelk het zwaarste van alles was.

Dit maakte mij zo mismoedig en verontrust, dat ik hart noch hand voor plichten had. Maar was dodig en ongevoelig. In deze toestand ging ik van plicht tot plicht, bedroefd zijnde als iemand zonder hoop op enige uitkomst. Omtrent deze tijd werd er te kennen

gegeven, dat het Sacrament stond uitgedeeld te worden. Hoewel de bekendmaking van een Nachtmal mij menigmaal zoet was geweest, was het evenwel nu zo niet. Ik besloot zulk een plechtig werk niet te wagen; alleen, opdat ik geen aanstoot zou geven, was ik gezind te blijven wachten, zodat niemand mij verdenken mocht.

Ik kan niet nalaten een voorval te vertellen, waardoor mijn onbekwaamheid tot dit grote werk vermeerderd werd. In diezelfde week, toen er kennis van het Sacrament gegeven werd, was ik op zekere avond in mijn binnenkamer, omtrent negen uren. Ondertussen, terwijl ik hier alleen zat te schrijven, hoorde ik iemand, die tot het huisgezin behoorde, bitter tegen mij uitvaren, omdat ik in die plaats zo dikwijls was, welke persoon ook de vrijheid nam de godsdienst om mijnentwil te lasteren, en dat in het openbaar voor het grootste deel van het huisgezin. Ik hoorde een wijle tijds, eer ik een woord sprak. Maar ten laatste brak ik uit in een zeer oplopende toorn, en kwaadardige uitdrukkingen, zijnde op deze tijd in een zeer slechte gestalte des geestes, zodat de vijand in een zeer grote mate werkte op mijnhovaardige en verdorven natuur. O, hoe tastte deze bui van drift, beide mijn lichaam en gemoed aan, zodat ik daaruit besloot, dat ik niet ten Avondmaal zou gaan. En nu had de Voorzienigheid het zo geschikt, dat ik niet in staat was, zowel naar ziel als naar lichaam, het te kunnen doen.

Nu was ik gekomen in de diepte, daar men niet kan staan. Des Heeren toorn, dacht ik is tegen mij uitgegaan, zodat mijn hart binnen mij zonk als een steen. Ik bleef enigen tijd in deze toestand of gemoedsontroering, en was voornemens om nooit aan iemand in de wereld mijn toestand bekend te maken.

Toen ik nu in dusdanige ontroering, hopeloos en hulpeloos was, was het, dat de teerhartige Samaritaan (de Heere Jezus Christus) bij mij voorbijging, en op mij zag als op een voorwerp van medelijden. O, die barmhartige, medelijdende en tegemoet komende Heere, die mij eerst in de woestijn bracht en daarna troostelijk tot mij sprak!

Op de rustdag, toen ik Mr. Millar in de kerk van Yester hoorde, werd ik beide verwond en vertroost in Zijn leerrede. Ik dacht, dat ik de persoon was, die riep en klaagde: *Wanneer ik roep en schreeuw sluit Hij de oren voor mijn gebed* (Klaagl. 3: 8). Maar eer de dag geëindigd was, werd ik andere dingen gewaar. Ik ondervond de warme ademing van Zijn Geest, mij neersmeltende tot een volkomen onderwerping, zeggende: *Laat Hij met mij doen, zoals het Hem behaagt*. De Heere was mij zeer genadig: en het gevoel van Zijn goedheid bleef mij bij; en vele zoete beloften kreeg ik vernieuwd, dat Hij mij van al mijn woedende vijanden verlossen zou.

Op de vastendag voor het Avondmaal predikte Mr. Millar over deze woorden: *Zult Gij ons niet weer levend maken? Opdat Uw volk zich in U verblijde* (Ps. 85: 7). Het lezen zelfs van zijn tekst was voor mij een halve leerrede. Ik loof de Heere, dat Hij een zeer verkwikkelijke leerrede had, die ik aanhoorde met toepassing op mijn ziel. En nadat ik thuis in het verborgen kwam, vond ik een tegenwoordig God, die mij ondersteunde.

Den volgende dag was ik noch opgeheven, noch neergeworpen. Maar tussen beide wachtende, afhangende en vertrouwend, dat alles wel zou gaan.

Op Zaterdag was ik onder grote moedeloosheden. De vijand stelde mij vragen voor, die ik niet wel beantwoorden kon, en dit was aangaande de vervulling van sommige beloften, die aan mij zeer duister waren. Ondertussen ontbrak het mij niet aan hetgeen mij kon ondersteunen onder allerlei zwarigheid. En dat was een ruim gezicht en beschouwing van Gods liefde tot mijn ziel, en dat Hij bezig was met mijn ziel te verlossen van deze pijnigende ongerustheden, die mij zo moedeloos maakten in de weg van mijn plicht. Dit werd ik geholpen vast te geloven, en wanneer moedeloosheden mij

weer schenen te zullen aanvallen, kwamen deze woorden mij met kracht voor: Ps. 42: 6: *Wat buigt gij u neder, o mijn ziel, en zijt onrustig in mij? Hoop op God, want ik zal Hem nog loven voor de verlossingen Zijns aangezichts.* En menigmaal, werd dit woord in mijn mond gelegd: *Gij zijt rechtvaardig, o Heere!* O dit bracht een grote verkwikking, stilte en genoeg in mijn ontroerd gemoed, dat het niet uitgedrukt kan worden.

Wanneer ik ter plaatse kwam van de openbare godsdienst, predikte een vreemde leraar Mr. Bird over Hoogl. 2: 16: *Mijn Liefste is mijn, en ik ben zijne.* O, dit was voor mij een tijdige en bevestigende leerrede! Mij dacht, dat hij zo sprak aangaande mijn toestand, alsof hij geweten had hetgeen in het verborgen geschied was tussen God en mijn ziel; waarvan niemand in de wereld wist. O, de onuitsprekelijke troost, die ik vond in mijn aandeel aan Christus, beide in het verborgen en in het openbaar aan mij ontdekt, was groot! Nu scheen mijn lang vertoornde Heere weer met mij in vriendschap te zijn, en ik werd geholpen te geloven, dat Hij bezig was om mij van mijn sterken vijand te verlossen, en dat de verlossing zou zijn, zoals het vliegen van vogels, zeer snel, haastig, genoeglijk en tijdig.

Op de rustdag, zijnde de dag van onze grote plechtigheid, bevond ik in de morgenstond, dat vrees en moedeloosheid het hoofd begonnen op te steken. Maar door de genade werd ik geholpen te geloven, dat zij mij niet overmeesteren zouden. Ik kwam ter plaatse van de openbare godsdienst, waar Mr. Millar op een wonderlijke wijze predikte aangaande de liefde Gods. Maar ik vond een grote dodigheid in mijn geest, zodat ik niet behoorlijk kon horen. Maar erger, en zeer ontroerd werd. Toen begon ik de zaak dus te beredeneren: *Wat zal ik met deze mijn verdorven natuur doen, die op de Heere niet wachten kan, zonder aftrekking?*

Hier nu zag ik, dat het mijn plicht was, al deze zwakheden tot Christus te brengen, die dezelve alleen, kon verbeteren. Ik kwam aan de tweede tafel in een zeer slechte gestalte. Maar ik begeerde van Christus' gerechtigheid alleen gewag te maken, en niet van de mijn; ik zag mijn eigen snoodheid en machteloosheid, en in het gevoel hiervan, zat ik aan de tafel neer, die door Mr. Bird bediend werd, waar ik noch spreken, noch denken kon. Evenwel was ik in een grote verwachting; dat zelfs op deze tegenwoordige tijd, de Heere mij iets goeds zou toezenden.

Gemelde leraar had deze uitdrukking: Mogelijk zegt gij, gelovige, ik kan niet vinden hetgeen ik verwachtte. Maar ik moet u bekend maken, dat Hij een beteren schotel en beker voor u verzorgd heeft, dan gij in de hand hebt. Dit woord nu ging vergezeld van een ongemene mate van des Heeren Geest en kracht. Ik werd op een gevoelige wijze een verandering gewaar, en deze twee woorden kwamen met leven en kracht in mij op: *Gij zult altoos met de Heere zijn.* En wanneer gij door de vallei en de schaduw des doods gaat, zal Ik met u zijn. O, hoe verlevendigde dit mijn neerdrukkende geest! Dit is alles wat ik zoek, voor tijd en eeuwigheid. Dit zal al de uitgestelde beloften goed maken, zowel tijdelijke als geestelijke; ik begeer niets meer. Dit was voor mij een gezegende tijd, en de gehelen dag door, ging het met mij zeer wel. En wanneer ik thuis kwam, vond ik Hem in het verborgen, en verkreeg zoete bekendmakingen van Zijn liefde. Dit was inderdaad een dag van kracht aan mijn ziel, en gelijk ik hoop, aan vele anderen, zowel als aan mij, zijnde het de **3de April 1709.**

Den volgende morgen keerde ik weer tot de openbare godsdienst, met een gevoel van des Heeren liefde aan mij ontdekt, en hoorde zeer gepaste leerredenen op gemelde plechtigheid. De week door ontbrak het mij niet aan verzoeken, om weer ongelovig

te zijn. Maar ik begaf mezelf zodra niet tot de Middelaar, of zij vloden terstond weg.

De volgende rustdag predikte onze leraar Mr. Millar over deze woorden: *De Koning heeft mij gebracht in Zijn binnenkameren* (Hoogl. 1: 4). O, wat reden heb ik om de Heere te loven voor deze leerrede, zijnde dezelve de binnenste taal van mijn ziel. En inderdaad bracht de Koning mij in Zijn binnenkameren. Ik ging er niet in uit eigen beweging. Maar Hij bracht er mij in. O, dit was voor mij een zoete en verkwikkelijke tijd. Want ik leefde in een hemel op aarde, in vergelijking van de stormen, die ik deze vijf jaren ondergaan had, waarin ik gepijnigd werd tussen de beloften en de voorzienigheden, kunnende die niet verenigd krijgen. Maar nu was er een grote verlossing. Ik zag dat al de beloften Gods, in Christus *ja en amen* zijn, en dat ze alle op zijn tijd vervuld zouden worden.

Ik vergeleek mezelf bij een schip, hetwelk vele stormen en rampen uitgestaan hebbende, nog door een voorzichtige loods in een veilige haven gebracht werd, zo werd ik ook van die wijze Loods, de Heere Jezus, in een veilige haven gebracht. Soms kwam de vijand mij bespringen, zeggende: Ge moet weer ter zee gaan, en een nieuwe storm ontmoeten. Maar mij dacht, dat ik mij op God zelf kon beroepen, dat ik op deze tijd geen nieuwe beproevingen kon ondergaan, totdat ik beter in staat ware gesteld.

Ik smeekte Hem, dat Hij mij bewaren wilde om weer in het strijdperk te treden met nieuwe zwaarigheden, totdat ik genoegzame kracht ontving om die het hoofd te bieden. Ik was evenals een onlangs in de kraam gekomen vrouw, wier sterkte niet terstond tot haar komt. Maar zij is evenwel gevoelig voor hare verlossing, hoewel ze niet bekwaam is om een zwaar stuk werk te ondernemen.

Mijn vriendelijke en medelijdende Heere scheen mij in deze zaak gehoor te geven. O, welke wonderen ondervind ik! Niettegenstaande deze zoete verlossing, die ik voor mijn ziel verkregen had, werd ik evenwel gewaar, dat ik nog iets meer moest zoeken, namelijk een tijdelijke verlossing, want Hij heeft mij de zegeningen van Boven gegeven, en zal Hij mij ook niet geven de zegeningen van beneden?

Nu, het geval was aldus: In het huisgezin, waarin ik woonde, was een persoon, die mij het leven zeer moeilijk maakte in vele opzichten. Maar hoedanig deze moeilijkheden ook waren, zij schenen deze drie droevige gevolgen te hebben.

1. Om mij ontevreden te maken met mijn lot en standplaats, hoewel anderszins zeer wenselijk zijnde.
2. Ik scheen daardoor onbruikbaar en nutteloos te zullen worden, zodat ik nietnuttig kon zijn voor degenen wier zorg mij aanbevolen was.
3. De godsdienst scheen te zullen lijden, en de weg Gods scheen om mijnentwil te zullen gelasterd worden.

Deze dingen deden mij zeer aan, waarvoor ik de Heere smeekte om uit deze plaats te mogen verlost worden. Want ik zag zo klaar als de zon schijnt, dat niets anders het doen zou, want beide, zachte en harde middelen werden in het werk gesteld om deze twisten weg te doen. Maar niets kon enige uitwerking bekomen. Ik riep dikwijls om verlossing in zijn eigen weg, en ik werd geholpen te geloven, dat de verlossing zeer nabij was, hoewel ik niet wist hoe, of op wat wijze het geschiede zou.

Er waren twee Schriftuurplaatsen, die mij goede grond gaven: *Ik ben de Heere Uw God, die u uit Egypteland uit het diensthuis uitgeleid heb*. De andere was: *Gewisselijk zal de Heere voleinden hetgeen mij aangaat*. O, dat was voor mij een zoete tijd! Enige weken geleden zei ik, dat ik niet wist, wat de verhoring des gebeds was; ik riep. Maar Hij sloot de oren voor mijn gebed. Maar nu gevoel ik het anders.

Dit was voor mij een zeer versterkende tijd, waarin al mijn vorige ondervindingen en beloften mij duidelijk gemaakt werden, dat zij geen bedriegerijen. Maar waarlijk van de Heere waren.

Op de achttienden dag van deze maand, begon mij de vijand te bestormen, alsof mijn hoop van een tegenwoordige verlossing ijdel was. In grote ontsteltenis zijnde, ging ik naar mijn zoete Voorspraak in het gebed, waar ik vrijmoedigheid kreeg om mijn klacht in zijn boezem uit te storten. Ondertussen, terwijl ik dus mijn ziel voor Hem uitstortte werd er aan de deur geklopt. Maar ik was ongenegen om gestoord te worden. Eindelijk opende ik, en vragende wat hun boodschap was, zeiden zij dit mij niet. Maar in een korte tijd toonde de uitkomst, dat zij tot mij gezonden waren als een antwoord des gebeds.

Deze dingen zou ik zo bijzonder niet vertellen. Maar het is om ons te doen zien, welk een zorg de Heere voor Zijn arm volk heeft, wanneer zij in ongelegenheid zijn, zelfs ten opzichte van hun uiterlijke belangen. Hij heeft een vaderlijk en teder hart, Hij toont zijn medelijden en hulp in de aller-bekwaamste tijden. Ik moet erkennen, dat deze bedeling van de Voorzienigheid aan mij, zijnde de snoodste en de onwaardigste van al Zijn schepselen, zeer merkwaardig en nauwkeurig de beantwoording des gebeds was, in al Zijn omstandigheden, zodat ik alle dagen meer en meer mij verwonder over het wijze beleid van des Heeren voorzienigheid, niet alleen omtrent mijn ziel, waaraan Hij grote dingen gedaan heeft.

Maar ook met betrekking op mijn toestand in de wereld. Ik mag zeggen met de psalmist Hij is de God die alles voor mij (wel) voleindigt, beide in het geestelijke en in het tijdelijke. Ik ontvang niets, dan waarom Hij mij eerst bidden deed, en dan in zijn eigen tijd beantwoordt Hij en voleindigt hetgeen Hij mij heeft doen geloven. O, gelukkig zijn zij, die zulk een goeden God hebben, om op Hem te vertrouwen!

Maar om te komen tot hetgeen ik beoogde, er was een zeer gemeenzame vriendin, met wie ik in het gebed vele zoete en gemakkelijke uren gehad heb. Wij konden met een grote vrijmoedigheid elkander de geheimen onzer harten toevertrouwen, zonder vrees, verzekerd zijnde van onze onderlinge ware en wezenlijke vriendschap. Deze persoon ontbiedt mij, en na enigen tijd met elkander verkeerdt te hebben, stelde zij verscheidene vragen voor aangaande de godsdienst.

Gave God, dat wij allen beter in deze gefundeerd mochten zijn, dan wij zijn! want daar wij wegens de tijd leraars van anderen behoorden geweest te zijn, hebben wij van node om in de eerste beginselen van de godsdienst onderwezen te worden. Tot onze schaamte moeten wij het zeggen. Er is een woord in Judas' brief, hetwelk de Heere van ons, eist dat wij heden ernstig in acht nemen zouden (vs. 3). *Strijdt voor het geloof dat eenmaal de heiligen overgeleverd is.* Er zijn twee lessen uit deze woorden te leren.

1. Dat God het geloof van hand tot hand aan zijn volk overgeleverd hebbende, het hun plicht is daarin zo vastgesteld en bevestigd te worden, dat zij in staat zijn om daarvoor te strijden, wanneer het in twijfel getrokken wordt.
2. Mogen wij hieruit leren, dat er in alle eeuwen van de Kerk sommigen geweest zijn, die het geloof tegengesproken, en zich daartegen aangekant hebben; anderszins was er geen noodzakelijkheid om er voor te strijden. Elk Christen behoort een geloof te verkiezen, hetwelk staande moet gehouden worden tegen alle tegenkantingen. Verkiez een geloof, en wees niet wankelende, om heden van dezen, en morgen van een anderen godsdienst te zijn. Alleenlijk kies niet een godsdienst waardoor gij volgens het Woord niet strijden kunt. Dit behoort alleen onze regel te zijn, indien wij een goede keuze zullen doen.

Vraagt gij nu, hoe zullen wij weten welke godsdienst men verkiezen moet? Er zijn tegenwoordig zoveel gevoelens in de wereld, dat de een zegt: wij hebben het geloof; een ander zegt, neen, wij hebben het; een derde zegt, neen, wij alleen hebben het geloof, en niemand anders. Nu, wie van alle deze zullen wij geloven?

Het is de waarheid dat het Zijn moeilijkheid heeft om te weten wat het beste is. Maar om bijzonder te gaan, er is heden ten dage een geschil tussen de Presbyterianen en de bisschoppen; zij schijnen beiden één te zijn; zij dienen allen één God; zij hebben allen één Bijbel; onder beiden schijnen er goede mensen te zijn, en evenwel kunnen zij met elkander niet verenigd worden, want zij strijden en twisten zozeer tegen elkander, meer dan enige andere partijen in de wereld.

Nu, dit doet ons in een engte zijn tussen beiden, zodat wij niet weten, welke godsdienst wij verkiezen zullen. Tot een antwoord op deze vraag dient, dat er zwaarigheden zijn. Maar Gods Geest kan ze door Zijn Heilige Woord gemakkelijk wegnemen. Gij zegt dat er vele gevoelens in de wereld zijn. Maar dit is zo geweest in alle eeuwen van de Kerk. Er zijn valse profeten, valse priester en valse leraars geweest, die hunvolk in een verkeerde weg geleid hebben; en evenwel deden zij hun geloven, dat zij op de rechten weg waren. Laat ons daarom des Apostels raad aannemen, 1 Joh. 4: 1: *Geloof niet een iegelijken geest. Maar beproeft de geesten of ze uit God zijn.* Doet evenals de edelmoedige Bereën, die de Schrift onderzochten en ziet of deze gevoelens op het Woord van God gegrond zijn of niet; en verkiest die godsdienst, die het meest bevrijd is van de vonden der mensen. Zegt niet: ik ben opgebracht in de godsdienst des Presbyterianen, en daarom bemin ik die 't meest.

Dit is geen goede redenering. Gij moet uw godsdienst beproeven, of hij goed is of niet. Neemt uw eigen gedachten omtrent de godsdienst niet aan, noch de gedachten van anderen dienaangaande. Mogelijk zijn uw vaders door kwade beginselen geleid, en moet gij dan daarom hetzelfde doen? Gij moet het voorbeeld van uw vaders niet opvolgen, indien ze de rechte weg niet ingeslagen hebben, zoals gij zien moogt (2 Kron. 30: 8).

Wij zijn gewoon te zeggen: Men moet beproeven, eer men vertrouwt. Men neemt niets ter goeder trouw aan, behalve de godsdienst. Als men geld ontvangt, ziet men of het goed is, omdat er veel kwaad geld in het land omgaat. Wanneer men eet, ziet men of onze spijs rein is. Als men ter zee gaat, zal men beproeven of het schip goed is. Als men een rente koopt, zal men zien of onze borgtocht genoegzaam is.

Maar helaas! de godsdienst wordt voor onze voeten opgenomen, daar hij evenwel van de grootste aangelegenheid behoorde te wezen, boven enig ding in de wereld. Daarom kiest onpartijdig die godsdienst, die het naaste met Gods Woord overeen komt, en het meest bevrijd is van menselijke vonden, welke geen vastigheid in de Schrift hebben. Bidt dat God Uw ogen verlichte, om onderscheid te maken tussen de rechten en de verkeerden weg, want indien Uw voet uitglijdt in de verkeerden weg, zijt gij in groter gevaar, dan gij u bewust zijt.

Gij zegt, dat gij geen onderscheidt weet tussen de Presbyteriaanse en de Bisschoppelijke godsdienst. Maar gewis is er een groot onderscheid in, zodat zij nooit met elkander zullen verenigd worden. Vele dingen zijn er, die elkander gelijken, hoewel zij inderdaad zeer verschillen. Verguldsel is evenals goud; staal als zilver; en sommige stenen als diamanten bij diegenen die er geen verstand van hebben. Maar laat ons beide, de Presbyteriaanse en de Bisschoppelijke godsdienst bij de goudsmiden van de Heilige Schrift brengen, om daar getoetst te worden.

Gij zegt, dat de Presbyterianen en de bisschoppen beiden één God dienen. Dat is waar. Maar zij dienen Hem niet op gelijke wijze. De wijze van onze godsdienst moet zowel, als zijn voorwerp, in acht genomen worden. Het is een even grote zonde, de ware God

op een verkeerde wijze te dienen, als een valse God te dienen; dit is duidelijk in het eerste en het tweede gebod te zien.

Doch, vraagt gij, *waarin verschillen zij dan in hun godsdienst?*

Antwoord. Het is hetzelfde onderscheid als tussen de godsdienst der kinderen van Juda, en die der kinderen van Israël. De kinderen van Juda dienden God volgens zijn eigen instellingen, in de tempel te Jeruzalem, terwijl de kinderen van Israël dezelfde God dienden. Maar op een verkeerde wijze. Want zij volgden de nieuwe uitvindingen van de koning Jerobeam, die twee gouden kalveren maakte, zettende het een te Bethel, en het andere te Dan, die hen tot zonden en tot een strik werden. Waarom God zeer vertoornd was, dat zij de ware godsdienst verdorven hadden, om hun koning te behagen. Want in de grond zeiden zij: Wij willen het gebod van onze koning gehoorzamen, hoewel het tegen Gods gebod strijdt.

Hierin behaagden zij de koning met hun eigen geweten, omdat hij zulk een gemakkelijke weg van godsdienst had uitgevonden. De koning neemt een welgevallen in hun vaardige gehoorzaamheid aan zijn nieuw uitgevonden godsdienst, en bevorderde hen, makende priesters van de geringsten van het volk, die niet uit de zonen van Levi waren, hoewel dit streed tegen Gods gebod, zoals wij lezen kunnen. (1 Kon. 12: 28-31). Is het juist zo niet gelegen met de Presbyteriaanse en Bisschoppelijke godsdienst?

De Presbyterianen dienen God volgens Zijn eigen bevel, zonder enige vonden en verdichtselen van mensen; daar de Bisschoppelijke staat zo vermengd is met menselijke vonden, dat zij beide, in leer en leven geheel verdorven is. Waarom de Presbyterianen nooit met hen zullen overeenkomen. Vele dingen zijn er, waarin zij nooit zullen overeenkomen.

Maar voornamelijk in deze zes dingen, welke alle van hun eigen uitvindingen zijn:

1. De Presbyterianen zullen nooit overeenkomen met de bisschoppen, omdat zij een nieuw hoofd over de Kerk verzonnen hebben, willende dat de koning het hoofd daarvan zij; zodat wat hij ook gebiedt, moet gehoorzaamd worden, op straffe, van opstand of halsstarrigheid. De koning mag, wanneer het hem behaagt, nieuwe wetten in de Kerk uitvinden, hoewel zij tegen het bevel van God strijden. En hierin gehoorzamen de bisschoppen, met hun aanhang, de koning, doende al wat hij hun beveelt te doen, berovende alzo Christus van Zijn koninklijk voorrecht, om Koning en Hoofd te zijn van de Kerk, *die is Koning der koningen en Heere der heren*; Ps. 2: 6: *Ik toch heb mijn Koning gezalfd over Sion, de berg mijner heiligheid.*

Nu de Presbyterianen willen Christus hebben, om alleen het Hoofd en de Wetgever der Kerk te zijn. En wie ook, hij zij koning of prins, bestaan zal de kroon van Christus' hoofd te nemen, om die op hun hoofden te stellen, oordelen zij het hun plicht te zijn, daartegen met al hun macht te strijden, hoewel zij verraders en weerspannigen mochten genaamd worden, zoals geschied is aan vele eerlijke lieden in Schotland, om hun strijden voor Christus' koninklijke heerschappij. Zij maakten geen werk van de haat noch van, de gunst der vorsten, indien zij die niet met een goed geweten konden hebben. Zij geloofden Gods Woord waarheid te zijn, wat Hij sprak door de profeet Samuël: 1 Sam. 12: 25: *Maar indien gij voortaan kwaad doet, zo zult gijlieden, alsook Uw koning, omkomen.* Zij waren de beste onderdanen voor hun koning, willende hem beschermen en voorstaan met hun leven en goederen. Maar alleen in de Heere. En met aldus te doen, komen zij na hetgeen God beveelt, om de machten over hen gesteld, onderworpen te zijn. Goede koningen zijn een koninkrijk tot zegen; en zij zijn erger dan beesten, die hun wettelijke bevelen niet gehoorzamen willen.

Nu willen wij ons gevoelen zeggen, als in Gods tegenwoordigheid, of de Presbyteriaanse, dan of de Bisschoppelijke godsdienst het naast met Gods Woord

overeenkomt. De een wil de koning, de ander wil Christus tot Hoofd der Kerk hebben.

2. De Presbyterianen zullen met de bisschoppen nooit overeenkomen, omdat zij nieuwe ambtenaars over de Kerk hebben, namelijk heren bisschoppen. Deze eer doet hun de koning aan, dat zij grote mannen zullen zijn in pracht en macht, om te regeren en hun onderhorigen, die voor hen prediken, te overheersen. En deze trotse en hovaardige zielen moeten op elk woord gegroet worden met *Mylord*, en *wat belieft Uw Lordschap?* Zij wenden nog voor dienaren van Christus te zijn, hoewel zij in een geheel jaar twee of driemaal willen prediken, evenwel moeten zij zoveel inkomsten jaarlijks hebben, om zich, benevens hun koetsen en paarden, en wat niet al, te onderhouden.

Dit lijkt niet naar een bisschop, die Paulus beschrijft in zijn brieven aan Timotheüs. Er moet geen heerschappij zijn over Christus' kudde, terwijl Christus haar opperste Heere en Opziener is, en niemand anders verdient die titel. De Godvruchtigen hebben in alle eeuwen hun getuigenis nagelaten tegen heerschappijen in de Kerk. Onze grote hervormer, Mr. Johannes Knox, toen koning Hendrik hem een bisdom aanbood, antwoordde, 'dat de trotse titel van Heren, als hebbende een te grote vereniging met de antichrist de Paus, niet geduld behoorde te worden in Gods Kerk'.

Waarop de bisschoppen en de overigen van de geestelijken tegen hem zeiden: 'Het doet ons leed, dat gij met onze orde niet wilt overeenstemmen.'

Maar hij antwoordde: *En het doet mij leed, dat Uw orde niet wil overeenstemmen met Christus' instelling.*

Het was het zeggen van Mr. Alexander Shiels: Een heer bisschop is nooit van God in de Kerk ingesteld; want alle ambtenaren in de Kerk hebben nog een betrekking tot de kudde. Maar een heer bisschop heerst zelfs over de herders.

Maar gij moogt zeggen, dit zijn maar de gedachten van mensen, en derhalve heeft men die niet in acht te nemen.

Maar hoort dan naar Christus, die een getuigenis geeft tegen het heersen in de Kerk: Luk. 22: 24-26: *De discipelen twistten onder elkander, wie van hen de meeste zou zijn. Maar hun vriendelijke Heere en Meester berispt hen, zeggende: De koningen der volkeren heersen over hen; en die macht over hen hebben, worden weldadige heren genaamd. Maar gij niet alzo. Maar de meeste onder u, die zij als de minste; en die voorganger is, als een die dient.* Zodat, de heerschappijen in de Kerk strijdig zijn tegen Gods Woord, en behoren verfoeid te worden door alle ware Christenen. Zijn niet de heren bisschoppen de grootste plaag geweest, die Schotland ooit trof? De bisschoppen hebben de Kerk door hun leer en zeden verdorven. Waren zij niet voor het grootste deel een partij trotse, eierzuchtige en luie zielen? Indien zij maar hun huid en buik konden vergenoegen, gaven zij er niet om, hoe het ging met het arme volk, dat onder hun bediening stond. Zij waren evenals zoveel trotse Hamans. Omdat de arme Mordechai's hen niet eerbiedigen wilden, richtten zij galgen op en hingen en onthoofden zodra het in hun macht was. Zij waren eer als wolven om de schapen te verscheuren, dan herders om ze te beschermen en te weiden.

Nu, de Presbyterianen zullen nooit met heerschappijen in de Kerk overeenkomen, omdat Christus alleen de Heere en Opziener is. Nu welke van deze is de beste: de Presbyteriaanse, of de Bisschoppelijke godsdienst?

3. De Presbyterianen en de bisschoppen zullen nooit met elkander overeenkomen, omdat de bisschoppen een nieuwe wijze van God te aanbidden door formuliergebeden hebben verzonnen, hetwelk zij noemen: het *Algemene gebedenboek*. Gewisselijk, zij hebben het de rechten naam gegeven, want het boek behelst inderdaad maar gemene gebeden. Het is niet het boek van geestelijke gebeden, daarom kan het

Gode niet aangenaam zijn, die alleen in geest en in waarheid moet aangebeden worden. Van alle boeken in de wereld is dit het minst nuttige, en het is onredelijk te denken, dat een boek ons leren kan tot God te bidden, nademaal het ambt van Christus is, om als profeet te onderwijzen. Wij behoeven Christus niet te gebruiken, als wij een boek hebben om ons te onderwijzen. O, onredelijk ding, dat men gebeden drukt; want bidden bestaat niet in woorden: Rom. 8: 26: *De Geest komt onze zwakheden mede te hulp; want wij weten niet wat wij bidden zullen gelijk het behoort. Maar de Geest zelf bidt voor ons met onuitsprekelijke zuchtingen.*

De grote Mr. Samuel Rutherford zegt: *men kan geen zuchtingen drukken, derhalve zijn gedrukte gebeden smakeloos en zonder kracht.*

Johannes Knox, schrijvende aan een juffrouw, vermaant haar, dat zij zich wachten zou voor het gemene gebedenboek; als zijnde maar het overblijfsel van het pausdom. Het is een zeer onredelijk boek, wanneer wij de betrekking in aanmerking willen nemen, waarin God tot zijn volk komt, zijnde *hun Man en Vader*. Wat heeft de vrouw een boek van node, hoe ze zal spreken tegen haar man? Of, wat behoeft het kind een boek om te spreken tegen zijn vader? De gemeenzaamheid die tussen hen is, brengt onderlinge verkering en omgang voort. Maar het schijnt, dat de bisschoppen en hun aanhang, weinig gemeenschap met Christus hebben. Want zoals een Godvruchtig leraar zegt: 'zij spreken Hem toe, alsof zij in al hun leven tevoren Hem nooit toegesproken hadden.'

Menig zoet uur geniet Gods volk met Christus zonder een gebedenboek. Waar kreeg Jakob zijn gebedenboek, wanneer hij de hele nacht worstelde en vermocht? Gewisselijk, gedrukte gebeden kunnen niet een worsteling genoemd worden, en daarom kunnen zij ook niet overwinnen. Want indien een man naar een geneesmeester ging met een ziek lichaam, en iemand hem ontmoette en zei: ik zal u een boek geven, hetwelk u zal leren hoe gij uw kwaal aan de dokter bekend moet maken, dan zou de zieke antwoorden: dat is onredelijk, ik ken mijn nood beter dan alle boeken in de wereld mij zeggen kunnen.

Ook zij, die een ziek hart hebben, behoeven geen gebedenboek. Dus in deze nieuwe uitgevonden wijze van godsdienst zullen de Presbyterianen nooit met de bisschoppen overeenkomen, omdat ze niet is van Gods instelling Nu, welke van beide is de beste? God te dienen door een formulier of in de Geest?

4. De Presbyterianen zullen met de bisschoppen nooit overeenstemmen, omdat zij sommige heilige dagen, nergens in de ganse Schrift bevolen, verzonnen hebben, zulke als de 25ste dag van December, welke men Kerstmis noemt; op welke men zegt, dat Christus geboren is. En daarom, ten bewijze van hun dankbaarheid, zullen zij de beste spijs eten, en de besten drank, die men bekomen kan, drinken, en met aldus te doen, denken zij, dat Christus' geboortedag een eer wordt aangedaan. Maar inderdaad nemen zij deze dag eerder waar, om hun gretige lust te voldoen, dan enige dankbaarheid voor Zijn geboorte te bewijzen. Maar die godsdienst wil het best aan de man, die bestaat in wereldse pracht en vleselijke vermakelijkheden.

O, dwazen! denkt gij, dat Uw eten Hem aangenaam zal zijn, als gij tot overdaad Zijn goede schepselen gebruikt? Maar hoe weet gij, dat Hij op deze dag geboren is, of waar hebt gij enig uitgedrukt bevel voor de onderhouding daarvan op zulk een wijze?

Daarom zullen de Presbyterianen in deze nooit overeenkomen met de bisschoppen. En omdat zij niet weten de bijzondere geboortedag van Christus, willen zij dagelijks met dankbaarheid daaraan gedenken, als zijnde het gezegende nieuws, dat ooit tot de wereld kwam; zodat zij niet aan een jaarlijkse, maar aan een dagelijkse gedachtenis gebonden willen wezen.

5. De Presbyterianen zullen met de bisschoppen nooit overeenkomen, omdat deze geslagen vijanden zijn van het werk der reformatie, en van de godzaligheid, voornamelijk van de verbonden, zo door de koning, als het volk bezworen. En God getuigde mede op een uitstekende wijze, met het geven van Zijn Heilige Geest op die tijd, toen het verbond met opgeheven handen bezworen werd. Aldus werd Schotland, en allen die er in waren, aan God in een verbond overgegeven. En dit was onze roem boven alle andere volkeren, terwijl zij uit het Woord Gods gevolmachtigd waren in hetgeen zij deden. (2 Kon. 11: 17. 2 Kron. 34: 31, 32. Neh. 9: 38.

Maar de bisschoppen hebben een afkeer om met God in een verbond te zijn. Zoveel gaven zij te kennen, omdat zij de verachtelijkste oneer, die men bedenken kon, daaraan deden; verbrandende hetzelfde door de hand van de scherprechter, in het gezicht van de zon, op de Kruismarkt van Edinburg; zijnde niet beschaamd over hetgeen zij deden, evenals zij, van wie men leest in Jer. 8: 12.

Welk een onvergelykelijke wreedheid deden zij niet aan dengenen, die het verbond voorstonden? Er was niet één Godvruchtig persoon, die wegens hetzelfde in rust leven kon, of hij werd vervolgd naar kuilen en holen, ja, gebannen uit het koninkrijk. Niemand durfde met hen spreken, noch een maal eten of een nachtverblijf vergunnen. En wanneer zij enigen van hen in hun geweld kregen, dan hingen zij die op, zowel vrouwen als mannen, terwijl de scherprechter de handen vol werk had, zoals de Kruisen de Groenmarkt getuigen kunnen. O, hoe braakten zij hun venijn uit tegen allen, in wie zij het beeld Gods zagen.

Men weet, dat men gemeenlijk de laatste woorden van een stervend persoon verlangt te horen. Maar zij waren zo boos gekant tegen de dienaren des Heeren, wanneer zij hen ter dood brachten, dat zij, uit vrees, dat sommigen door hen gesticht zouden worden, de trommels lieten slaan; en dat zo hard, dat niemand hen horen kon, als reden opgevende, dat zij uitzinnige mensen waren. En zij deden waarlijk alles wat in hun macht was om hen uitzinnig te maken. Salomo zegt: Pred. 7: 7: *Voorwaar de onderdrukking zou wel een wijze dol maken.* Zij namen hun goederen van hen en lieten hun huisgezinnen ontbloot van voedsel en dekfel. Zij werden gepijnigd, gevierendeeld, en hun ingewanden werden opgescheurd. Nochtans was het hiermede niet gedaan. Want nadat zij hen onthoofd en ter dood gebracht hadden, namen zij hun hoofden en handen, stekende die op de poorten, en andere openbare plaatsen, opdat die door al de voorbijgangers mochten gezien worden.

Mr. Alexander Shiels zegt, dat de bisschoppen en hun aanhang zoveel beleefdheid nog niet gebruikten omtrent Christus, als de Gadarenen deden, want zij baden Hem om uit hun landpalen te willen vertrekken. Maar de bisschoppen hebben Christus in Zijn leden op een verwoede wijze uit Schotland willen uitdrijven. Maar God zij gedankt, dat Hij het verhoed heeft.

6. En ten laatste zullen zij met hen nooit overeenkomen, omdat zij een nieuwe wijze van leer verzonnen hebben. Zij prediken van de zedelijkheid, alsof ze zaligmakende genade ware, zeggende, dat als wij met onze naasten oprecht handelen, wij dan voor de zaligheid niet behoeven te vrezen. Hetwelk zo veel is alsof zij zeiden, dat men door de werken der wet gerechtvaardigd wordt en dit strijdt tegen de gehelen brief aan de Galaten. Menige arme ziel is door deze leer bedrogen geworden. Het is de waarheid, dat er geen ware godsdienst zonder zedelijkheid kan zijn, als zijnde volstrekt noodzakelijk.

Maar onze rechtvaardigmaking is alleen gelegen in Christus' gerechtigheid. Velen zijn goede moralisten, of ijveraars voor de zeden geweest, die nochtans aan zaligmakende genade tekort gekomen zijn. Men leest Markus 10: 20, van een jongeling, en Lukas 18

vs. 12, 13, van een Farizeeër, die ook zo waren. Maar evenwel zaligmakende genade misten. Laten de mensen nog zoveel zedelijkheid hebben, als zij niet weten, wat het is, zichzelf van nature verloren te zien, en dat al hun gerechtigheden maar zijn als een wegwerpelijk kleet, hetwelk hun heeft doen lopen tot Christus om zaligheid, dan zal al de zedelijkheid der wereld hen niet behouden.

Zo ziet u nu een onderscheid tussen de Presbyterianen en de bisschoppen, die zo weinig overeenkomen als het licht met de duisternis. Daarom mogen wij op een wettige wijze voor de Presbyteriaanse godsdienst strijden.

O, looft God! gij Schotlands inwoners, dat Hij dit arme land van paperij en van bisschoppen bevrijd heeft, en smeekt van God, dat wij nooit weer mogen komen onder de macht, van deze bloeddorstige beulen. Er zijn er heden veel in Schotland, die ook hun toestemming daaraan kunnen geven, dat zij nooit wisten, wat het werk van bekering aan hun zielen was; totdat de Presbyteriaanse leraars onder hen kwamen. Door hen zijn zij onder Gods zegen, in staat gesteld geworden om een verbond met Christus te sluiten, die om geen tienduizend werelden zouden willen weerkeren tot de bisschoppen.

Maar hier mag een vraag gedaan worden. Indien de Bisschoppelijke godsdienst weer onder ons komt, en de zaak zo ver komt, dat geen Presbyteriaans leraar op straffe des doods mag gehoord worden, mogen wij dan niet een curaat (ingedrongen plaatsbekleder) horen of een ingedrongen predikant, die van een onbesproken leven is? Het is immers beter grove kost te eten, dan van honger te sterven.

Antwoord. Waart gij ooit overtuigd, dat de Presbyteriaanse godsdienst de instelling van God was; en hebt gij daarom met hen Avondmaal gehouden? Hebt gij ook het werk van reformatie, door een plechtig verbond bevestigd en bezworen, om het, hoewel gevaren en vervolgingen ontstaan zouden, aan te kleven? Dan zou na dit alles een ingedrongen predikant te horen, meinedigheid, afval en overspel zijn.

1. Het is meinedigheid, daarom wacht er u voor. En evenwel een ingedrongen predikant te horen, is niet minder dan een verzwering van uzelf.

2. Het is afval. Wees daarom op uw hoede. Want het beginsel mag zeer gering schijnen te zijn, om een *ingedrongen* predikant te horen, omdat hij een man is van een onbesproken leven, het zal u allengskens verleiden, totdat gij ten laatste geen zwaarigheid zult maken om een iegelijk van hen te horen. En door dit middel zult gij van de waarheid afwijken, met hun dwalingen, die zeer vele zijn, in te drinken.

3. Het is overspel. Wanneer een vrouw een man getrouwd heeft, en hij voor een wijle genoodzaakt is zijn land te verlaten, zal zij daarom in een korzelige vlaag een ander in zijn plaats nemen? Neen! maar zij moet liever lijdzaam zijn, totdat haar man terugkeert. Zo is het ook gelegen in het stuk van godsdienst; gij moet uzelf rein en onbesmet van alle anderen bewaren, hoewel alle vijanden tegen u gekant waren, moet gij evenwel zeggen: Ik heb een man getrouwd, en daarom kan ik geen ander nemen; ik wil liever mijn leven verliezen, dan een overspeelster zijn. Gij behoeft voor geen gebrek te vrezen. Uw goede Man, Jezus, wiens zaak gij opgenomen, en u daaraan verbonden hebt, zal u van geestelijk voedsel verzorgen. En hoewel gij aan openbare middelen gebrek hebt, kan Hij het toch goed maken in het verborgen.

Het ontbrak Schotland, zelfs in de ergste tijden, nooit aan zuivere instellingen, hoewel zij werden verjaagd naar holen en kuilen. Ziet dan toe, dat gij geen spijs, met venijn vermengd eet, omdat gij juist zulk een grote overvloed niet kunt

krijgen, als u graag zou willen hebben. Geen wijs mens zal aldus doen.

Maar sommigen mogen zeggen: Hoewel de ingedrongen predikanten niet zijn, zoals wij ze wensen, nochtans hopen wij, dat het God ons zal vergeven, dat wij hen horen.

Als antwoord hierop dient Jes. 9: 15; *De leiders dezes volks zijn verleiders, en die van hen worden geleid, worden ingeslokt.*

En waarlijk, ingedrongen predikanten zijn zodanige personen, waarvan God spreekt door de profeet Jeremia, hoofdstuk 6: 4: *Zij genezen de breuk der dochter mijns volks op het lichtste, zeggende: vrede, vrede. Maar er is geen vrede.*

Wanneer zij iemand over hun zonde bekommerd zagen, zeiden zij: O, dat is maar dwaze droefgeestigheid; God is barmhartig; gij hebt nooit iemand enig kwaad aangedaan, wat behoeft gij dan zo bevreesd te zijn? En aldus genazen zij de wond op het lichtste. Maar zij vergaten, dat God meer dan één eigenschap bezit. Nooit zeiden zij, dat Hij rechtvaardig en heilig was, en dat zonder heiligmaking zij nooit God zouden zien. En door zo te doen, verklaarden zij niet de gehele raad van God. Laat iemand zijn gehele leven naar zijn lust doorbrengen, voor weinig geld zullen zij een lijkrede na zijn dood doen, alsof hij een heilige geweest ware; ja, er zijn sommigen die lijkredenen zullen houden ter eer van iemand, nadat hij al vijftig jaren gestorven is. In deze dwalen zij ook.

Niemand kan de ingedrongen predikanten met een goed geweten horen, want hun leer is vol dwalingen. Zij willen het volk wijs maken, dat zij naar de hemel gaan, omdat zij naar de gewone wijze eerlijk zijn, daar zij nooit wisten, wat het was, door de enge poort der bekering in te gaan. De pijnen der wedergeboorte zijn hun gans onbekend: *zonder welke toch niemand in het Koninkrijk der hemelen zal ingaan.* (Joh. 3: 3). Er is een boek, hetwelk de ingedrongen predikanten onder zich hebben, noemende hetzelve: *De ganse plicht van een mens*; [R. Baxter] welk boek een klare ontdekking is van hun dwalingen, want er wordt niets dan op zedenlessen in aangedrongen.

De uitstekende dienstknecht van Christus, Mr. Jakobus Kirkcoun, gaf zeer dikwijls, op de kansel zijn getuigenis tegen dit boek, zeggende, dat het er zóver vandaan was, van des mensen hele plicht te zijn, dat het niet de helft daarvan was, want zijn oordeel was, *dat des mensen ganse plicht* gelegen is in Christus aan te nemen. Dit ganse boek meldt niet één woord van Christus, hetzij om Hem aan te nemen, of om Hem in enige zaak te gebruiken, en evenwel verheffen zij dit boek boven alle andere. Zij doen Christus' gerechtigheid oneer aan, met de zedelijkheid zo hemelhoog aan te prijzen. Het is wel waar, dat er geen ware godsdienst zonder zedelijkheid zijn kan, zoals blijkt uit Jak. 2 vs. 24-26. Maar er kunnen er velen zijn, die zedelijkheid en geen waren godsdienst hebben. Ziet Fil. 3: 3-6.

Laat ons dan van de ingedrongen predikanten een afkeer hebben, want zij zijn zulken waarvan Christus spreekt: Matth. 15: 9: *Te vergeefs eren zij Mij, lerende leringen, die geboden van mensen zijn.* En laat ons gehoorzamen des apostels vermaning: Col. 2 21, 22: *Raakt niet en smaakt niet en roert niet aan, welke dingen alle verderven door het gebruik, ingevoerd naar de geboden en leringen der mensen.*

Laat nu een opmerkend persoon, als in Gods tegenwoordigheid verklaren, of der Presbyterianen godsdienst, dan of die der bisschoppen, met Christus' instellingen het naast overeenkomt, en welke van deze het meest van menselijke instellingen bevrijd is. Maar sommigen zullen lichtelijk zeggen: 'waartoe al deze drukte over het verkiezen van de godsdienst? Wij mogen in de godsdienst zijn, die ons het best aanstaat. Op de oordeelsdag zal niet gevraagd worden, of gij Bisschops- of Presbyteriaans gezind zijt.'

Ik antwoord hierop, gelijk wij niet weten de dag, noch de ure, wanneer het oordeel zijn zal, zo weten wij veel minder, dat de rechtshandeling van Christus tegen de kinderen

der mensen zijn zal. Dus is deze wijze van redenering een al te zonderlinge en boze list, om het geweten te sussen, hoewel vol van dwalingen, en moet met stilzwijgen beantwoord worden, zoals Salomo zegt: *Antwoord de dwaas niet naar zijn dwaasheid*. Nochtans omdat er onder ons velen zijn, die een kwade bevatting hiervan hebben, is het nodig hier iets van te zeggen.

Vooreerst. Indien de godsdienst zulk een onverschillige zaak ware, wat deed de Godvruchtige Jozua dan zo ernstig handelen met de kinderen van Israël, om te kiezen, wie zij dienen zouden (Jozua 24: 15). Het schijnt, dat onder hen een vermengde menigte was, die nooit tot een besluit gekomen waren, wie zij dienen zouden. Daarom hij het kwaad hiervan ziende, tot hen zei: *Kiest u heden, wien gij dienen zult*. Laat er geen langer uitstel wezen. Ik stel het u ter verkiezing voor, wie gij dienen wilt: *of de God van Uw vaderen, of de goden der Amorieten*.

Ik zal u mijn keuze zeggen: *Aangaande mij en mijn huis, wij zullen de Heere dienen*. Dus was Jozua in het stuk van godsdienst niet onverschillig.

En zo was het ook gelegen met de Godvruchtigen Elia in zijn tijd, toen het volk niet tot een besluit komen wilde, wie zij dienen zouden. (1 Kon. 18: 21). Wel, dacht hij dat de godsdienst een onverschillige zaak was? Neen! maar hij zei tot hen: *Hoe lang hinkt gij op twee gedachten? Zo de Heere God is, volgt Hem na en zo het Baäl is, volgt hem na*. Komt eens tot een besluit, wie gij dienen wilt. Nu, indien enigen van hen zouden gezegd hebben: Er is niet veel aan gelegen, wie wij dienen; het zal in de grote dag niet gevraagd worden, of wij voor Baäl, dan of wij voor God geweest zijn?

Gewis zouden wij dezulken voor dwazen gehouden hebben. Waarom veroordelen wij dan dat in anderen, hetwelk wij in onszelf voor goed houden?

Daarom, indien der bisschoppen godsdienst de weg van God is, volgt die dan. Maar indien de godsdienst der Presbyterianen de weg van God is, volgt die dan. Alleenlijk, hinkt niet langer op twee gedachten.

Ten tweede. Gij zegt: het zal ten dage des oordeels van u niet gevraagd worden, tot welke van deze twee gij behoord hebt.

Aanmerkt dan dat er vele dingen ten die dage ons ten laste zullen gelegd worden, waar wij weinig om denken. Ten deze einde moogt gij lezen Matth. 25: 41-43, waar Christus oordelende, die aan Zijn linkerhand zijn, hun dingen ten laste legt, waar zij nooit om dachten. *Ik ben hongerig geweest, en gij hebt Mij niet te eten gegeven. Ik ben dorstig geweest, en gij hebt Mij niet te drinken gegeven, enz.*

O, zeggen zij, Heere, wanneer hebben wij U aldus gezien? Vele dingen hebben wij kunnen denken, dat van ons zouden gevraagd worden. Maar nooit dachten wij daaraan. Derhalve wat de Heere van ons vragen zal, weten wij niet. Maar dit weten wij, dat wij rekenschap moeten geven van alle gedachten, woorden en werken, en of wij gewandeld hebben naar de regel, welke Hij ons tot onze besturing gegeven heeft, dan of wij gewandeld hebben naar de gewoonten en de verdichtselen der mensen.

Het is in deze plaats van Mattheüs 25 zeer opmerkenswaardig, dat Christus tot hen, die aan Zijn linkerhand geplaatst waren, niet zegt: *Gij hebt Mij vervolgd, gij hebt Mij in de gevangenis geworpen; gij hebt mijn goed weggenomen, zodat Ik in een berooiden toestand gelaten werd*. Neen! geen van deze dingen legt Hij hun ten laste. Maar dit alleen: *Gij had geen medelijden met Mijn arm volk, toen hun vervolgers dusdanige dingen hun aandeden*.

Laat ons hieruit leren:

1. Nooit te belijden, noch te verkiezen of lief te hebben die godsdienst, die

vervolging in het werk stelt.

2. Laat ons leren, dat het nalaten van plichten aan des Heeren volk, als hen te voeden, te kleden, zulk een grote zonde is, alsof wij haar vervolgd hadden. Zij zullen met Gods verbolgenheid vergolden en in de buitenste duisternis ten dage des oordeels geworpen worden, die het volk van God enig kwaad aangedaan hebben.

En Hij zal hetzelfde doen aan diegenen, die het volk van God niet wèl gedaan hebben, wanneer het in nood was. Gewis, dan mogen de bisschoppen wel vrezen voor de dag der afrekening, wegens hetgeen zij gedaan hebben. Daarom wacht u voor de Bisschoppelijke godsdienst, want hij is voor dit arme land een plaag geweest.

O, dat alle Godvruchtigen eenparig deze drie dingen aangaande de bisschoppelijkheid wilden aanmerken:

1. Hebt een haat en afkeer van de bisschoppelijkheid. Maar haat niet de personen, die ze belijden. Doet hun niet, naar hetgeen zij u gedaan hebben: spijzigt, kleedt en verzorgt hen, zover als hun nood het vordert; en bidt voor hen, dat God op Zijn tijd hen overtuige. En laat Uw Godvruchtige verkering onder hen zodanig zijn, dat ze, door Uw zachtmoedig gedrag op de rechten weg gebracht mogen worden.
2. Geloofst geen kwaad van de bisschoppelijkheid, omdat anderen het zeggen. Maar beproeft hen aan de toetssteen van Gods Woord, in alle deszelfs delen; en indien ze de rechte weg is, houdt ze. Maar zo niet, wacht u er voor. De apostel zegt: Hebr. 13: 9: *Wordt niet omgevoerd met verscheidene en vreemde leringen.* Hoe zal ik de vreemde leringen kennen? Beproeft ze, en volgt de raad van een mens niet na. Maar volgt diegenen na, die Christus navolgen.
3. Laat geheel Uw voornemen tegen de bisschoppelijkheid gedaan worden in de sterkte van Christus, anderszins zullen Uw voornemens zijn evenals de zelen of touwen van Simson, zullende bij de eerste beproeving verbroken worden. Die staat, zie toe, dat hij niet valle. Velen zijn zeer ver gekomen in belijdenis, die nochtans in hun praktijk schandelijk afgeweken zijn. Daarom, neemt u in Christus' sterkte voor, standvastig en onbewegelijk in des Heeren weg te zijn (1 Cor. 15: 58). En er kome wat wil, strijdt zo verre als de Heere u in staat stelt; met ijver, voorzichtigheid en goddelijke oprechtheid voor het geloof, hetwelk eenmaal de heiligen overgeleverd is.

Indien gij deze dingen weet, zalig zijt gij, zo gij dezelve doet (Joh. 13: 17).

Einde

TOELICHTINGEN

die betrekking hebben op de periode waarin Elisabeth Wast leefde

Zie: EERSTE BUNDEL PREDIKATIES, DOOR JAMES RENWICK, VERTAALD
DOOR A. DOCTER TE DELFT. 1939

Karel II, uitgeroepen tot koning van Schotland in 1649, verklaarde in een plechtige eed, „in tegenwoordigheid van God Almachtig, den Onderzoeker der harten, zijn toestemming en goedkeuring van het Nationaal Verbond”.

In 1651 werd Karel II te Scone gekroond, waarbij de markies van Argyle de kroon op zijn hoofd zette en Ds. Douglas een uitmuntende en gepaste predikatie hield, naar aanleiding van 2 Kron. 11 : 12-17. Hierna knielde de koning neder en verklaarde onder ede de Presbyteriaanse Regering in al zijn heerschappijen vast te stellen. Dit was een plechtige handeling, en al de plechtigheden daarvan waren zóó doorvlochten met de Verbonden, dat men erkennen moet, dat er nooit een koning en een volk onder de zon geweest is, die nauwer aan God en aan elkander verbonden konden zijn, dan deze waren.

Deze zelfde koning veranderde in 1654 van godsdienst, toen hij in Frankrijk kwam en omhelsde het pausdom. In 1660 werd Karel II weer hersteld in zijn waardigheid als koning in Engeland en Schotland, zonder enige voorwaarden. Zo ras was het koningschap in Engeland niet hersteld, of Karel II heeft zich door den raad van kwade raadslieden, en zijn eigen onkuise en ondeugende gesteldheid, niet alleen aan allerlei wellustige vermaken overgegeven, maar werd ook een vervolger van diezelfde personen, dewelke hem op den troon zijner voorzaten geplaatst hadden. In 1661 werd in het Parlement een wet aangenomen, die alle wetten, sinds 1630 aangenomen, krachteloos maakte (Act Restoration cissory 1661); dus ook het Nationaal Verbond (zie aant. 1) Karel II liet in 1661 den markies van Argyle en James Guthrie op het schavot brengen. Guthrie had een boek geschreven, n.l. „de oorzaken van Gods toorn over de natie”. Ook de bekende Samuël Rutherford werd gedagvaard, doch hij stierf in 1661.

Curates = hulppredikers.

In 1662 werd de prelacy = bisschoppelijk bestuur in de kerk (zie aant. 12), op gezag van Karel II ingevoerd. Het Presbyterianisme werd afgeschaft. Vele predikanten moesten hun gemeenten verlaten, o.a. Alexander Peden en John Welch (een kleinzoon van John Knox). Tweehonderd kerken werden onmiddellijk gesloten. Het waren ongeveer 400 leeraars, die aldus uitgeworpen werden. Volgens K. Hewison 203; Purves, over de 300. Mannen met aanmerkelijke genade en uitmuntende gaven, Godvruchtig in levenswandel, arbeidzaam in en bemind door de gemeenten. De ledige plaatsen werden bezet door de „curates” (= hulppredikers); jongelingen uit de Hoog-landen, welke onwetend waren. Een leger van zulke mannen trok nu naar Lowlands (in 't Zuiden en 't Westen), om de vacante plaatsen te bezetten. Deze „curates” werden door de gemeenteleden slecht ontvangen en hadden geen hoorders in de kerk. Een zeker schrijver zegt: „De nieuwe predikanten, welke in plaats van de afgezette kwamen, waren „slechte halzen” en „verachte mensen” ; de slechtste predikers, weetnieten tot schamens toe; velen waren openbare deugnieten; zij kwamen hoofdzakelijk uit de noordelijke gedeelten van Schotland, waar men de bisschoppen erkend had; doch zij waren de droesem en het uitvaagsel van het Noorden”.

Bisschoppelijkheid.

„Het is een plant, die God nooit geplant heeft, en de ladder, langs welken de Antichrist

op zijn troon is geklommen.” (Douglas in zijn predicatie over 2 Cor. 4: 1, gehouden op de Synode in Mei 1660).

Zij werd in 1661 weer door Karel II ingevoerd. James Sharp werd aartsbisschop. Een zeker landman merkte op, dat de bisschoppen van Schotland de koningen van Israël gelijk waren, daar niet één goed van was, maar allen Jerobeam, den zoon van Nebat, nawandelden, die Israël zondigen deed.

De Synoden werden verboden; de classis werd verboden iemand in openstaande parochiën te verordenen.

In 1662 nam het Parlement een wet aan tot herstelling van de bisschoppelijke regering in de Presbyteriaanse kerken. Vele predikanten weigerden het gezag der bisschoppen te erkennen. Zij werden gekweld, vervolgd, verbannen. Het prediken tegen de zonden van de tijd werd als oproer beschouwd. Zoo werd o.a. Donald Cargill uit Glasgow verbannen.

In 1663 werd een wet uitgevaardigd, inhoudende, dat alle „ongelijkvormige” leraars, die zich verstoutten op enige wijze hun bediening waar te nemen, als oproerige mensen zouden worden gestraft; eveneens werd alle onttrekking en niet waarneming van den godsdienst in hun eigen parochiën als oproerig verklaard. Deze wet werd genoemd „*der Bisschoppen Sleepnet*”, 1663. (Het trok de mensen naar de kerk, evenals een sleepnet de vissen uit de zee trekt). Een nieuwe wet werd aangenomen, nl. de Schotse Mijl Acte, waarbij het den predikanten, die uit hun gemeente waren verdreven, verboden werd binnen 20 mijl van hun vroegere parochies te wonen. Het volk ging nu deze predikanten horen in het open veld. In het jaar 1670 werden de conventikels (= een soort hagepreken) evenwel verboden.

Tolerantie.

17 Februari 1687. Nieuwe indulgence; eerste toelating.

De koninklijke tolerantie of verdraagzaamheid werd door Jacobus II verleend, waarbij aan de gematigde Presbyterianen toegestaan werd in particuliere huizen samen te komen en aldaar zulke predikanten te horen, die gewillig waren deze „toelating” te aanvaarden. Doch er mocht niets gezegd worden, hetwelk strijdig was met de welvaart en rust der Regering. De veldvergaderingen waren nochtans verboden. Tevens werden door dezelfde volstreckte macht alle wetten vernietigd, die tegen de Roomse onderdanen gemaakt werden. Een eed moest afgelegd worden, waarbij Jacobus II als de wettige vorst erkend werd en men hem als zodanig moest beschermen.

31 Maart – 4 april 1687. Tweede toelating.

De eed behoeft niet afgelegd te worden; tevens werd vrijheid van consciëntie verleend.

5 Juli 1687. Derde toelating.

De Protestantse godsdienst kon vrij uitgeoefend worden; alle strafwetten wegens zich niet onderwerpen aan den bij de wet bepaalden godsdienst werden afgeschaft (de Rooms en waren nu ook vrij!); de onderdanen konden God op hun eigen wijze dienen, maar er mocht niets geleerd worden, dat enigszins kon strekken om het hart des volks van Jacobus II te vervreemden; de namen van de predikanten en de vergaderplaatsen moesten opgegeven worden bij de plaatselijke overheid; de conventikels verboden. Thomas Hume, Kiltarn, een predikant die veel geleden had in gevangenissen vanwege de conventikels, kwam vrij. James Renwick verwierp deze ‘indulgence’.

In October 1687 werd er dan ook opnieuw een afkondiging tegen de sluipvergaderingen gedaan en eveneens tegen de predikanten, welke in de huizen optraden en zich niet

hielden aan de voorwaarden, vervat in de derde toelating.

Deze tolerantie werd ontworpen met politieke, spitsvondige en bedriegelijke doeleinden. Declaratie W.v.O. oktober 1688.

(Volgens Koning Willem III werd ze niet verleend uit enige liefde tot de Presbyterianen, doch uit liefde tot de Papisten en om de Presbyterianen onder elkander te verdelen.) Hierbij matigde Jacobus II zich het recht aan van soevereine autoriteit en absolute macht.

Renwick adviseerde 17-2-1688 deze vrijheid niet te aanvaarden en de predikanten niet te steunen, welke deze toelating accepteerden, omdat zij de zonden des volks moesten bedekken. De „Cameronians” (= aanhangers van Richard Cameron en James Renwick) ontzegden Jacobus II het recht om hun te verhinderen of toe te staan het Evangelie te prediken. Zij hadden hun lastbrief van Christus. Daarom bestendigden zij de veldgodsdienst oefeningen.

Mochten velen deze tolerantie als een „weldaad” beschouwen, Renwick waarschuwt hiertegen in zijn preken, o.a. Hooglied 5 : 16, Hooglied 4 : 16, benevens Jesaja 53 : 1.